

แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนจังหวัดลำปาง

นายกิตติศักดิ์ กลิ่นหมื่น ไวย

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาวิทยาศาสตร์การกีฬา
คณะวิทยาศาสตร์การกีฬา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ปีการศึกษา 2554
ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทคัดย่อและแฟ้มข้อมูลฉบับเต็มของวิทยานิพนธ์ตั้งแต่ปีการศึกษา 2554 ที่ให้บริการในคลังปัญญาจุฬาฯ (CUIR)
เป็นแฟ้มข้อมูลของนิสิตเจ้าของวิทยานิพนธ์ที่ส่งผ่านทางบัณฑิตวิทยาลัย

The abstract and full text of theses from the academic year 2011 in Chulalongkorn University Intellectual Repository (CUIR)
are the thesis authors' files submitted through the Graduate School.

GUIDLINE FOR COMMUNITY-BASED TOURISM DEVELOPMENT
IN LAMPANG PROVINCE

Mr.Kittisak Klinmuenwai

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Science Program in Sports Science

Faculty of Sport Science

Chulalongkorn University

Academic Year 2011

Copyright of Chulalongkorn University

หัวข้อวิทยานิพนธ์

โดย

สาขาวิชา

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชน จังหวัดลำปาง

นายกิตติศักดิ์ กลิ่นหมื่น ไวย

วิทยาศาสตร์การกีฬา

อาจารย์ ดร. อัญจมา นิลนพคุณ

คณะวิทยาศาสตร์การกีฬา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้รับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้
เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโท

..... คณบดีคณะวิทยาศาสตร์การกีฬา
(รองศาสตราจารย์ ดร. วิจิต คณิงสุขเกษม)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(ศาสตราจารย์ ดร. สมบัติ กาญจนกิจ)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก
(อาจารย์ ดร. อัญจมา นิลนพคุณ)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ เทพประสิทธิ์ กุลธวัชวิชัย)

..... กรรมการภายนอกมหาวิทยาลัย
(อาจารย์ ดร. กฤษณา พัชรานิช)

กิตติศักดิ์ กลิ่นหมื่นไวย : แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนจังหวัดลำปาง.
(GUIDLINE FOR COMMUNITY-BASED TOURISM DEVELOPMENT IN
LAMPANG PROVINCE) อ. ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก: อ.ดร. อัญจมา นิลนพคุณ, 148
หน้า.

การวิจัยเรื่องแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนจังหวัดลำปาง มุ่งศึกษาความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวและประชาชนต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชน รวมถึงนโยบายการจัดการท่องเที่ยวของหน่วยงานภาครัฐและความคิดเห็นของผู้นำชุมชนในจังหวัดลำปาง เพื่อใช้ประกอบเป็นแนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนจังหวัดลำปาง กลุ่มตัวอย่างมีอยู่ 3 กลุ่ม คือ นักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางไปท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวชุมชนทั้ง 7 แห่งในจังหวัดลำปาง จำนวน 203 คน ประชาชนที่มีการจัดการแหล่งท่องเที่ยวและการท่องเที่ยวชุมชนจังหวัดลำปาง จำนวน 203 คน แบ่งตามชุมชนจำนวน 7 ชุมชน ชุมชนละ 29 คน โดยใช้แบบสอบถามเก็บรวบรวมข้อมูล และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการหาค่าร้อยละและกลุ่มที่ 3 เป็นผู้นำชุมชนและเจ้าหน้าที่ในหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยวชุมชนทั้ง 7 ชุมชน จำนวน 14 คน โดยใช้การสัมภาษณ์เพื่อหาข้อมูลและการจัดประชุมกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 ท่าน เพื่อเสนอแนะหาข้อสรุปแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนจังหวัดลำปาง

ผลการวิจัยพบว่านักท่องเที่ยว ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีความต้องการด้านองค์ประกอบการท่องเที่ยวโดยชุมชน ดังนี้ ความสามารถในการเข้าถึง สิ่งอำนวยความสะดวก โปรแกรมการท่องเที่ยว กิจกรรมการท่องเที่ยวและบริการเสริมในระดับมาก และประชาชนผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ให้ความสำคัญต่อแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนจังหวัดลำปางในระดับมาก และมีความต้องการมีส่วนร่วมในการวางแผน การจัดการการท่องเที่ยวชุมชนและสภาพทรัพยากรท่องเที่ยวในพื้นที่ชุมชนโดยรวมอยู่ในระดับมาก นอกจากนี้ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่เห็นว่าควรมีการวางแผนพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวชุมชน

จากการวิจัยเสนอเป็นแนวทางการพัฒนา ดังนี้ 1.ทางจังหวัดควรพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวที่มีอยู่เดิมทั้งทางธรรมชาติและวัฒนธรรมโดยนำเอกลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยวมาจัดการในเชิงเศรษฐกิจเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับแหล่งท่องเที่ยว 2.สร้างความร่วมมือทางการท่องเที่ยวชุมชนระหว่างหน่วยงานภาครัฐและเอกชน 3.หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรสนับสนุนและสร้างองค์ความรู้ด้านการจัดการท่องเที่ยวให้กับชุมชน 4.ควรมีการส่งเสริมการเดินทางท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวชุมชน โดยการใช้รถม้าและจักรยาน 5.สร้างศูนย์การเรียนรู้หรือพิพิธภัณฑ์เพื่อการท่องเที่ยวชุมชน

สาขาวิชา..... วิทยาศาสตร์การกีฬา..... ลายมือชื่อนิสิต.....

ปีการศึกษา..... 2554..... ลายมือชื่อ อ.ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก.....

5278816339 : MAJOR SPORTS SCIENCE

KEYWORDS : DEVELOPMENT GUIDELINE/ COMMUNITY-BASED TOURISM/
LAMPANG

KITTISAK KLINMUENWAI : GUIDLINE FOR COMMUNITY-BASED TOURISM
DEVELOPMENT IN LAMPANG PROVINCE. ADVISOR: ATTAMA
NILNOPPAKUN, Ph.D.,148 pp .

This research collected data about community-based tourism development in Lampang Province. It examined residents and tourists’ opinions towards community-based tourism in Lampang, coupled with interviewing government officers and elite persons in the communities. The main purpose of this study was to propose a guideline for community-based tourism development in Lampang Province

Three groups of sampling included; residents, tourists visiting Lampang, and government officers and elite persons responsible for tourism development in Lampang. Sampling size was calculated using Yamanae equation. Data was collected by convenience sampling using questionnaire to 203 Lampang residents, and 203 Thai tourists in 7 districts (29 residents and 29 tourists in each district). Fourteen government officers and elite persons were interviewed using in-depth interview technique. Data from questionnaires were analyzed using mean and percentile, and data from the interviews were grouped and described. Draft of the guideline for community-based tourism development in Lampang Province was concluded from Lampang residents and tourists’ opinions; recommendations from government officers and elite person; coupled with Lampang Tourism Plan and Policy. Focus group of 7 entrepreneurs in tourism development was held to recommend the draft before proposing.

Summary of results were as follow: Most of resident respondents recognized the importance of tourism development guideline and would like to participate in the planning process (44.8%). Most of tourist respondents would like to see the development of tourism products such as accessibility, amenities, available packages, activities and ancillary services (41.9%). The interviewees also agreed that tourism development plans for communities were necessary

The guideline proposed from this study included: tourism development should base on communities’ resources, their uniqueness, and value added to enhance local economic; long-term tourism planning should included education and training in tourism development to community; partnership between public and private sectors should be created; and tourism trails should be develop such as cycling trails and horst-carting trails.

Field of Study : Sports Science Student’s Signature.....

Academic Year : 2011 Advisor’s Signature.....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี อันเนื่องมาจากผู้วิจัยได้รับความกรุณาและความอนุเคราะห์ช่วยเหลือเป็นอย่างดีจาก อาจารย์ ดร. อัฐธมา นิลนพคุณ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ที่ได้ให้คำปรึกษา แนะนำ ตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ของการวิจัยครั้งนี้มาโดยตลอด พร้อมทั้งกำลังใจและสร้างแรงผลักดัน ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งเป็นอย่างยิ่งและขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้ด้วย

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ ศาสตราจารย์ ดร.สมบัติ กาญจนกิจ ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ รองศาสตราจารย์เทพประสิทธิ์ กุลธวัชวิชัย กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ และอาจารย์ ดร.กฤษฎา พัชราวนิช กรรมการภายนอกมหาวิทยาลัย ในการสอบวิทยานิพนธ์ครั้งนี้ที่กรุณาให้คำแนะนำและแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ ศาสตราจารย์ ดร. สมบัติ กาญจนกิจ รองศาสตราจารย์ เทพประสิทธิ์ กุลธวัชวิชัย รองศาสตราจารย์ ดร.วีรพล ทองมา อาจารย์ ดร.กฤษฎา พัชราวนิช และอาจารย์อนุกุล ศิริพันธ์ ที่ได้กรุณาสละเวลาเป็นผู้ทรงคุณวุฒิในการตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณ คณะอาจารย์ บุคลากรทุกท่านรวมทั้งพี่ๆ เพื่อนๆ และน้องๆ คณะวิทยาศาสตร์การกีฬา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และเพื่อนร่วมงาน คณะศิลปศาสตร์ วิทยาลัยอินเตอร์เทคลำปางทุกท่าน ที่คอยช่วยเหลือและให้กำลังใจในการทำวิจัยครั้งนี้ โดยเฉพาะคณะเจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนจังหวัดลำปางที่คอยให้ข้อมูลแก่ผู้วิจัยเป็นอย่างดีในครั้งนี้

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ นายบรรจง นางบังอร กลิ่นหมื่นไว บิดามารดา ที่ได้อบรม สั่งสอน และสนับสนุนผู้วิจัย ให้ความช่วยเหลือผลักดันให้ประสบความสำเร็จ รวมทั้งผู้วิจัยขอบพระคุณทุกท่านที่ได้ช่วยเหลือการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาของทุกท่านที่กล่าวมาแล้ว และมีได้กล่าวในที่นี้ จึงขอขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้ด้วย

สุดท้ายนี้คุณประโยชน์ที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยขอมอบให้แก่ บิดามารดา ผู้ให้กำเนิด ครู อาจารย์ที่ได้ให้ความรู้ โรงเรียนราชสีมาวิทยาลัย คณะวิทยาศาสตร์การกีฬา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ศาสตร์แห่งนันทนาการและการท่องเที่ยว ที่ได้ให้วิชาความรู้ ซึ่งก่อให้เกิดวิทยานิพนธ์ฉบับนี้

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ญ
สารบัญภาพ.....	ฐ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์การวิจัย.....	3
ขอบเขตการวิจัย.....	3
คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย.....	4
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย.....	4
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	5
แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนา.....	5
แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว.....	6
การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน.....	15
การท่องเที่ยวโดยชุมชน.....	17
แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชน.....	19
รายงานการวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	25
ข้อมูลทั่วไปของจังหวัดลำปาง.....	29
กรอบแนวคิดการวิจัย.....	30
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	31
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	31
ขั้นตอนการสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ.....	34
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	35

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	37
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	38
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	42
การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม.....	42
ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม(นักท่องเที่ยง).....	42
ความต้องการด้านองค์ประกอบของการท่องเที่ยว.....	48
ข้อเสนอแนะ.....	58
ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม(ประชาชนในจังหวัดลำปาง).....	59
ความต้องการมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชน.....	62
ข้อเสนอแนะ.....	70
ผลการสัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้อง.....	71
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ.....	75
สรุปผลการวิจัย.....	75
อภิปรายผล.....	83
ร่างแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนจังหวัดลำปาง.....	91
แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนจังหวัดลำปาง.....	92
ปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงาน.....	94
ข้อเสนอแนะ.....	94
รายการอ้างอิง.....	96
ภาคผนวก.....	102
ภาคผนวก ก รายนามผู้ทรงคุณวุฒิในการตรวจเครื่องมือวิจัย.....	103
ภาคผนวก ข รายนามผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญในการจัดประชุมกลุ่ม.....	105
ภาคผนวก ค รายนามผู้ให้สัมภาษณ์.....	107
ภาคผนวก ง หนังสือขอความอนุเคราะห์.....	109
ภาคผนวก จ ผลการสัมภาษณ์.....	119
ภาคผนวก ฉ เครื่องมือในการทำวิจัย.....	137
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์.....	148

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	ข้อมูลทั่วไปของนักท่องเที่ยวที่ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามเพศ.....	42
2	ข้อมูลทั่วไปของนักท่องเที่ยวที่ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามระดับ การศึกษา.....	42
3	ข้อมูลทั่วไปของนักท่องเที่ยวที่ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามอายุ.....	43
4	ข้อมูลทั่วไปของนักท่องเที่ยวที่ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามสถานภาพ...	43
5	ข้อมูลทั่วไปของนักท่องเที่ยวที่ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามรายได้.....	43
6	ข้อมูลทั่วไปของนักท่องเที่ยวที่ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามอาชีพ.....	44
7	ข้อมูลทั่วไปของนักท่องเที่ยวที่ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามความถี่ ของการเดินทางมาท่องเที่ยว.....	44
8	ข้อมูลทั่วไปของนักท่องเที่ยวที่ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามบุคคล ที่ร่วมเดินทางมาท่องเที่ยว.....	45
9	ข้อมูลทั่วไปของนักท่องเที่ยวที่ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามพาหนะ ที่ใช้เดินทางมาท่องเที่ยว.....	45
10	ข้อมูลทั่วไปของนักท่องเที่ยวที่ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามวัตถุประสงค์ ของการมาท่องเที่ยว.....	46
11	ข้อมูลทั่วไปของนักท่องเที่ยวที่ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามกิจกรรม ของการเดินทางท่องเที่ยว.....	46
12	ข้อมูลทั่วไปของนักท่องเที่ยวที่ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามการรับทราบ ข้อมูลของการท่องเที่ยว.....	47
13	ข้อมูลทั่วไปของนักท่องเที่ยวที่ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามการใช้จ่าย ในการท่องเที่ยว.....	47
14	ข้อมูลทั่วไปของนักท่องเที่ยวที่ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามการพัก ในสถานที่พักรแรม.....	48
15	ความต้องการของนักท่องเที่ยวที่มีต่อองค์ประกอบของการท่องเที่ยวชุมชน จังหวัดลำปาง ในแต่ละด้าน.....	48

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
16	ความต้องการของนักท่องเที่ยวที่มีต่อองค์ประกอบของการท่องเที่ยวชุมชน จังหวัดลำปาง ด้านแหล่งท่องเที่ยว.....	49
17	ความต้องการของนักท่องเที่ยวที่มีต่อองค์ประกอบของการท่องเที่ยวชุมชน จังหวัดลำปาง ด้านความสามารถในการเข้าถึง.....	50
18	ความต้องการของนักท่องเที่ยวที่มีต่อองค์ประกอบของการท่องเที่ยวชุมชน จังหวัดลำปาง ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก.....	51
19	ความต้องการของนักท่องเที่ยวที่มีต่อองค์ประกอบของการท่องเที่ยวชุมชน จังหวัดลำปาง ด้านความสถานที่พักผ่อน.....	52
20	ความต้องการของนักท่องเที่ยวที่มีต่อองค์ประกอบของการท่องเที่ยวชุมชน จังหวัดลำปาง ด้านกิจกรรมทางการท่องเที่ยว.....	53
21	ความต้องการของนักท่องเที่ยวที่มีต่อองค์ประกอบของการท่องเที่ยวชุมชน จังหวัดลำปาง ด้านบริการเสริม(ร้านอาหารและเครื่องดื่ม).....	54
22	ความต้องการของนักท่องเที่ยวที่มีต่อองค์ประกอบของการท่องเที่ยวชุมชน จังหวัดลำปาง ด้านบริการเสริม(ร้านขายสินค้าที่ระลึก).....	55
23	ความต้องการของนักท่องเที่ยวที่มีต่อองค์ประกอบของการท่องเที่ยวชุมชน จังหวัดลำปาง ด้านบริการเสริม(นำเที่ยว/มัคคุเทศก์).....	56
24	ความต้องการของนักท่องเที่ยวที่มีต่อองค์ประกอบของการท่องเที่ยวชุมชน จังหวัดลำปาง ด้านบริการเสริมด้านอื่นๆ.....	57
25	ความต้องการของนักท่องเที่ยวที่มีต่อองค์ประกอบของการท่องเที่ยวชุมชน จังหวัดลำปาง ด้านการมีส่วนร่วม.....	57
26	ข้อมูลทั่วไปของประชาชนที่ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามเพศ.....	59
27	ข้อมูลทั่วไปของประชาชนที่ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามอายุ.....	60
28	ข้อมูลทั่วไปของประชาชนที่ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามสถานภาพ.....	60
29	ข้อมูลทั่วไปของประชาชนที่ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามระดับ การศึกษา.....	60
30	ข้อมูลทั่วไปของประชาชนที่ตอบแบบสอบถามจำแนกตามอาชีพ.....	61

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
31	ข้อมูลทั่วไปของประชาชนที่ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามรายได้.....	61
32	ข้อมูลทั่วไปของประชาชนที่ตอบแบบสอบถามจำแนกตามความถี่ ของการเข้ามามีส่วนร่วมต่อการท่องเที่ยวชุมชน.....	62
33	ความต้องการของประชาชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชน จังหวัดลำปาง ในแต่ละด้าน.....	63
34	ความต้องการของประชาชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชน จังหวัดลำปาง ด้านความพร้อมในการวางแผนและพัฒนาทรัพยากรท่องเที่ยว.....	64
35	ความต้องการของประชาชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชน จังหวัดลำปาง ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกในหมู่บ้าน.....	65
36	ความต้องการของประชาชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชน จังหวัดลำปาง ด้านการจัดการด้านพื้นที่.....	66
37	ความต้องการของประชาชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชน จังหวัดลำปาง ด้านระบบการจัดการ.....	67
38	ความต้องการของประชาชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชน จังหวัดลำปาง ด้านกิจกรรมและกระบวนการเรียนรู้.....	68
39	ความต้องการของประชาชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชน จังหวัดลำปาง ด้านการมีส่วนร่วมด้านอื่นๆ.....	69

สารบัญภาพ

ภาพที่		หน้า
1	แสดงกรอบแนวคิดเรื่อง แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชน จังหวัดลำปาง.....	30
2	แสดงภาพแผนที่อาณาเขตจังหวัดลำปาง.....	30

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ประเทศไทยเป็นประเทศที่จัดได้ว่ามีความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรการท่องเที่ยวแทบทุกประเภททั้งทางธรรมชาติและทางวัฒนธรรม และในยุคปัจจุบันประเทศไทยก้าวขึ้นมาเป็นประเทศชั้นนำทางการท่องเที่ยวและเป็นที่ยอมรับของนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาจากทั่วโลก อุตสาหกรรมท่องเที่ยวจึงมีบทบาทและความสำคัญต่อการขยายตัวทางเศรษฐกิจของประเทศ เพราะอุตสาหกรรมท่องเที่ยวสามารถทำรายได้เข้าสู่ประเทศปีละกว่าแสนล้านบาท(การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย,2553:ออนไลน์)โดยเฉพาะในภูมิภาคอาเซียน ประเทศไทยเป็นที่นิยมรับของนานาชาติในเรื่องของการท่องเที่ยวและยังเป็นจุดหมายปลายทางของการเดินทางท่องเที่ยวในประเทศไทยอีกด้วย

ภาคเหนือของประเทศไทยมีแหล่งทรัพยากรท่องเที่ยวที่สำคัญอยู่มากทั้งทางวัฒนธรรมที่มีเอกลักษณ์ที่แตกต่างจากภูมิภาคอื่นๆและทางธรรมชาติที่มีเอกลักษณ์เฉพาะเช่น ภูเขา ดอย ถ้ำ ผา ที่เป็นจุดดึงดูดใจของนักท่องเที่ยวให้เกิดการเดินทางมาเยือนเพราะลักษณะทางภูมิศาสตร์ของภาคเหนือมีสภาพเป็นภูเขาสลับกับที่ราบและมีแม่น้ำสายสำคัญไหลผ่าน ได้แก่ แม่น้ำปิง แม่น้ำวัง แม่น้ำยม แม่น้ำน่าน จากสภาพทางภูมิศาสตร์ทำให้ภาคเหนือมีความสำคัญในฐานะภูมิภาคแห่งการท่องเที่ยวและมีการจัดกิจกรรมท่องเที่ยวที่หลากหลายและนักท่องเที่ยวสามารถเดินทางท่องเที่ยวได้ตลอดทั้งปี

จังหวัดลำปางเป็นจังหวัดหนึ่งอยู่ทางภาคเหนือของประเทศไทย ที่มีความเก่าแก่และมีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ ชื่อของเขลางค์นครอันเป็นเมืองในยุคแรกๆ และนครลำปาง ปรากฏอยู่ในหลักฐานทางประวัติศาสตร์หลายแห่ง ทั้งจากตำนานศิลาจารึกพงสาวดารที่มีอายุเก่าแก่ประมาณกว่า 1,300 ปี ตั้งแต่สมัยหริภุญชัยเป็นต้นมา โดยมีหลักฐานปรากฏในทางโบราณคดียุคสำคัญทางประวัติศาสตร์นับได้ 6 ยุค นับตั้งแต่ได้สร้างบ้านแปลงเมือง ด้วยตำแหน่งที่ตั้งหรือฐานะทางภูมิรัฐศาสตร์ของลำปางประกอบกับการเป็นแผ่นดินไม่สิ้นคนดี เนื่องจากเป็นแผ่นดินปิตุภูมิมาตุภูมิของสายวงศ์เจ้าเจ็ดตนที่มีบทบาทสำคัญในการกอบกู้หัวเมืองฝ่ายเหนือให้เป็นอิสระจากพม่า ดังนั้นเมื่อเริ่มก่อตั้งลำปางจึงเป็นเมืองหนึ่งที่มีความสำคัญและยังมีฐานะเป็นเมืองพี่เมืองน้องกับเมืองหริภุญชัย ทั้งยังเป็นเมืองที่ได้นำวัฒนธรรมทวารวดีจากเมืองละโว้ โดยเฉพาะความเจริญทางพุทธศาสนานิกายเถรวาทขึ้นมาเผยแพร่ในดินแดนภาคเหนือจากเชียงใหม่ถึงลำพูน (กลุ่มงานข้อมูลสารสนเทศและการสื่อสาร, 2553) ด้วยเหตุนี้เองจึงทำให้จังหวัดลำปาง เป็นแหล่งอารยธรรมล้านนา

ไทยที่น่าสนใจไม่น้อยไปกว่าจังหวัดใดๆ อีกทั้งชาวลำปางมีวิถีชีวิตที่เรียบง่ายคงไว้ซึ่งศิลปวัฒนธรรมและขนบธรรมเนียมประเพณีที่สืบทอดกันมาแต่โบราณ

แม้ว่าจังหวัดลำปางจะเป็นเมืองที่มีเอกลักษณ์ทางด้านศิลปวัฒนธรรมเป็นของตนเอง และมีวัดวาอารามที่มีคุณค่าทางประวัติศาสตร์มากมาย รวมถึงรถม้าพาหนะคูเมืองที่ยังมีการให้บริการแก่นักท่องเที่ยว แต่จังหวัดลำปางยังไม่เป็นที่รู้จักของคนทั่วไปในเรื่องการท่องเที่ยวเนื่องจากขาดการสนับสนุนในด้านการพัฒนาการท่องเที่ยว เช่น เรื่องการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดกิจกรรมนันทนาการเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว และการประชาสัมพันธ์เผยแพร่ข่าวสารทางการท่องเที่ยว (กลุ่มงานข้อมูลสารสนเทศและการสื่อสาร, 2553) จึงเป็นสาเหตุให้นักท่องเที่ยวไม่ทราบถึงสถานที่ท่องเที่ยวที่สำคัญภายในจังหวัดลำปางที่มีความเป็นมาที่น่าสนใจ ลำปางจึงเป็นเพียงทางที่นักท่องเที่ยวเดินทางผ่านเพื่อไปท่องเที่ยวจังหวัดอื่นๆ เช่น เชียงใหม่ เชียงรายเท่านั้น และในเรื่องของการจัดการการท่องเที่ยวทางภาครัฐยังไม่เปิดโอกาสให้ประชาชนในพื้นที่ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการ ทำให้การกำหนดแนวทางเป็นเพียงแนวทางของภาครัฐเท่านั้น ซึ่งอาจจะไม่ใช่ความต้องการที่แท้จริงของคนในพื้นที่ เมื่อคนในพื้นที่ไม่ได้มีส่วนร่วมในการจัดการอาจทำให้ผู้ที่ไม่มีส่วนได้เสียจากการพัฒนาไม่สนใจที่จะรักษาทรัพยากรทางการท่องเที่ยวให้คงอยู่ หรือการพัฒนาเป็นประโยชน์อยู่เพียงแก่กลุ่มคนกลุ่มเดียว ซึ่งถ้าไม่คำนึงถึงผลกระทบด้านลบที่มีต่อทรัพยากรท่องเที่ยวแล้วอาจจะทำให้แหล่งท่องเที่ยวนั้นเสื่อมโทรมลง ทั้งนี้ในการพัฒนาการท่องเที่ยวนั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องได้รับความร่วมมือจากคนในชุมชน โดยการเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนได้เสียในพื้นที่มีส่วนร่วมในการจัดการในพื้นที่และลดปริมาณความยากจนและเพิ่มรายได้ของประชาชนในพื้นที่ เพื่อให้การพัฒนานั้นมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลและให้ทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยวคงอยู่ต่อไป

การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทางศิลปวัฒนธรรมและสถาปัตยกรรมท้องถิ่น จะทำให้นครลำปางสามารถพัฒนาเป็นเมืองท่องเที่ยวทางศิลปวัฒนธรรมที่สำคัญได้ จากเหตุผลดังกล่าวจึงทำให้ผู้วิจัยสนใจศึกษาแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชน จังหวัดลำปาง กระตุ้นให้ชุมชนสนใจและเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวและกิจกรรมการท่องเที่ยวในสถานที่ที่สำคัญและมีชื่อเสียงในจังหวัดลำปางเพิ่มขึ้น อันเป็นแนวทางในการพัฒนาอย่างยั่งยืน และไม่ก่อให้เกิดผลกระทบด้านลบต่อทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยว รวมทั้งให้มีการดำเนินการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวอย่างเหมาะสม ซึ่งจะทำให้คนในชุมชนเกิดความรักและหวงแหนในแหล่งท่องเที่ยว เพื่อให้การพัฒนาชุมชนเกิดการท่องเที่ยวเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ซึ่งจะเป็นการพัฒนาที่ยั่งยืนตลอดไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชน จังหวัดลำปาง

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนจังหวัดลำปาง ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตการวิจัยดังนี้

พื้นที่ศึกษา

การวิจัยครั้งนี้ ศึกษาการท่องเที่ยวชุมชนในพื้นที่ในเขตจังหวัดลำปาง โดยเลือกชุมชนที่มีการท่องเที่ยวชุมชนใน 6 อำเภอ 7 ชุมชน ได้แก่ ชุมชนต้นธงชัย ชุมชนปงสนุก อำเภอเมือง ชุมชนบ้านโป่งขาม อำเภอแม่พริก ชุมชนบ้านเมะหลวง อำเภอแม่เมะ ชุมชนอนุรักษ์ช้างไทย อำเภอห้วยจัตร์ ชุมชนแจ้ซ้อน อำเภอแจ้ห่ม ชุมชนวัดไหล่หิน อำเภอเกาะคา

ประชากร

ประชากร ได้แก่ ประชาชนที่มีภูมิลำเนาในจังหวัดลำปาง และนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวชุมชนจังหวัดลำปาง

ด้านเนื้อหา

เนื้อหาการศึกษาครอบคลุมด้านต่างๆดังต่อไปนี้คือ

1. ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชน จังหวัดลำปาง
2. แหล่งท่องเที่ยวชุมชนในจังหวัดลำปาง ประเด็นหลัก คือ สภาพโดยทั่วไปของพื้นที่ในชุมชนโดยยึดหลักองค์ประกอบของแหล่งท่องเที่ยวซึ่ง ได้แก่ ทรัพยากรทางการท่องเที่ยว ความพร้อมด้านการคมนาคม และการเข้าถึงสภาพแหล่งท่องเที่ยว ความพร้อมด้านการอำนวยความสะดวก รวมถึงไปถึงแหล่งที่พักอาศัย และบริการเสริมต่างๆที่สนับสนุนการท่องเที่ยว
3. ความพร้อมของคนในชุมชน ซึ่งประกอบไปด้วยความพร้อมในด้าน ความรู้ความเข้าใจในการท่องเที่ยว จิตสำนึกในการให้บริการการท่องเที่ยวพื้นที่ และความตระหนักในคุณค่าของทรัพยากรทางการท่องเที่ยวของชุมชน
4. นโยบายของหน่วยงานภาครัฐในการส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชน จังหวัดลำปาง

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

แนวทางการพัฒนา หมายถึง การจัดเตรียมรูปแบบและแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยว โดยชุมชนที่เหมาะสมสำหรับชุมชนและพื้นที่ที่มีอยู่หรือให้ดีขึ้น ไปจากเดิม โดยประชาชนในชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวและการพัฒนาในด้านต่างๆทางการท่องเที่ยวจังหวัดลำปาง

การท่องเที่ยวชุมชนจังหวัดลำปาง หมายถึง (Community-Based Tourism: CTB) เป็นการท่องเที่ยวที่มีลักษณะที่สำคัญคือ ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางของการท่องเที่ยว (ชุมชนเป็นผู้ดำเนินการเอง) บนฐานคิดที่ชาวบ้านทุกคนเป็นเจ้าของทรัพยากรและเป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจากกิจกรรมต่างๆ ที่เกิดจากขึ้นการท่องเที่ยวชุมชนในจังหวัดลำปาง

ประโยชน์ที่จะได้รับ

1. ทราบถึงปัญหา อุปสรรคและหลักการ การพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชน จังหวัดลำปาง
2. นำความคิดเห็นของบุคคลและหน่วยงานที่รับผิดชอบมาประยุกต์ใช้กับแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนและแหล่งท่องเที่ยวชุมชนจังหวัดลำปาง เพื่อเป็นแนวทางในท้องถิ่นสืบต่อไป
3. ได้แนวทางในการวางแผนแก้ไขปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวชุมชนจังหวัดลำปาง
4. ได้แนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนในจังหวัดลำปาง ที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยเรื่อง “แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนจังหวัดลำปาง” ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี หลักการและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยนำเสนอเป็นหัวข้อดังต่อไปนี้

- แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนา
- แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว
- การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน
- การท่องเที่ยวโดยชุมชน
- แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชน
- รายงานการวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- ข้อมูลทั่วไปของจังหวัดลำปาง

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับเรื่องการพัฒนา

นักวิชาการหลายท่านกล่าวถึงความหมายของ”การพัฒนา (Development)” ไว้ดังนี้ การพัฒนา หมายถึงการเปลี่ยนแปลงที่มีการกำหนดทิศทาง (Directed change) หรือวางแผนเอาไว้ล่วงหน้า (Planned change) ซึ่งทิศทางที่กำหนดขึ้นจะต้องเป็นการกระทำเชิงบวกที่กลุ่มหรือชุมชนสร้างขึ้น จึงกล่าวได้ว่า การพัฒนาเป็นการเปลี่ยนแปลงที่พึงปรารถนา (Desired change) (สัญญาวิวัฒน์, 2523) นอกจากนั้นการพัฒนายัง หมายถึง ความเจริญงอกงาม การเติบโตในแง่ของแนวความคิด แนวทางหรือวิธีการต่างๆมีหลักการพื้นฐานที่จะทำให้บุคคลที่จะทำให้บุคคลหรือประชาชนทั่วไปของสังคมมีความงอกงามทางสติปัญญา ตลอดจนสามารถทำงาน หรือดำเนินชีวิตได้อย่างมีความสุข มีขีดความสามารถในการเพิ่มผลผลิต รายได้และยกระดับความเป็นอยู่ของตนให้ดีขึ้น โดยการพัฒนาจะสัมฤทธิ์ผลได้ก็ต่อเมื่อปัจเจกบุคคลมีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาอย่างแท้จริง (นิรันดร์ จงวุฒิเวศน์, 2527)

การพัฒนายังมีลักษณะเป็นกระบวนการในการปรับปรุงคุณภาพชีวิตของบุคคล ทั้งทางเศรษฐกิจและสังคมที่มุ่งให้เกิดความเสมอภาค สามารถสร้างให้เกิดการกระจายทางเศรษฐกิจสังคมอย่างทั่วถึง ทั้งรายได้ของคนในชุมชนและการบริการต่างๆที่รัฐพึงให้แก่ประชาชน ทำให้มีช่องว่างระหว่างชุมชนในชนบทและในเมืองให้น้อยที่สุด (ดิเรก ฤกษ์ห่วย อ่างใน ทวี ทิมจำ, 2528)

ดังนั้นการพัฒนา คือสิ่งที่มีผลกระทบต่อปัจเจกบุคคลไม่ทางใดก็ทางหนึ่ง ไม่ใช่เป็นเพียงสิ่งที่ปัจเจกชนแต่ละคนต้องการที่จะยกระดับของตัวเองให้ดีขึ้นเท่านั้น แต่เป้าหมายสูงสุดของการพัฒนาคือ การยกระดับคุณภาพชีวิตของทุกคนในสังคมให้มีมาตรฐานสูงที่ขึ้น ดังนั้นควรมุ่งเน้นในการพัฒนาบรรลุไปสู่เป้าหมาย ในทิศทางที่เกิดประโยชน์กับคนส่วนใหญ่และการพัฒนาที่ควรนำไปใช้กับกลุ่มหรือชุมชนนั้น (सानิตย์ บุญชู, 2527)

การพัฒนาในบริบทที่เกี่ยวข้องกับชุมชน จึงเป็นการเปลี่ยนแปลงสภาพเหตุการณ์ต่างๆให้ชุมชนดีขึ้น ทั้งทางเศรษฐกิจและสังคม โดยมีการกำหนดทิศทางการพัฒนาที่ชัดเจนและแน่นอน รวมทั้งกำหนดอัตราการเปลี่ยนแปลง (Rate of chang) ที่ชุมชนต้องการ (ทวี ทิมจำ, 2528) ดังนั้นหลักการสำคัญของการพัฒนาแบบยั่งยืนนั้นควรมองจากมิติทางสังคม 4 ประการคือ

1. ลดความหลากหลายทางวัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่น
2. การตัดสินใจใด ๆ ของชุมชนและการจัดองค์กรทางสังคมต้องสอดคล้องกับหลักการนิเวศวิทยาท้องถิ่นเพื่อความยั่งยืนของสถาบันทางสังคม
3. การพัฒนาควรเริ่มต้นจากระดับล่างชุมชนท้องถิ่น โดยชุมชนควรได้รับสิทธิในการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการและควบคุมทรัพยากรของตนเอง
4. การพัฒนาเป็นไปเพื่อความยุติธรรมทางสังคม ซึ่งหมายถึงความมั่นคงของการดำรงชีวิตต้องครอบคลุมกลุ่มชนผู้ยากไร้ในปัจจุบัน และอนุชนรุ่นหลัง (ปรีชา เปี่ยมพงศ์สานต์ อังนิน นำชัย ทนุผล, 2542)

หลักการพัฒนาดังกล่าวสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวได้ ดังจะกล่าวถึงในลำดับต่อไป

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว

โฆสิต ปั้นเปี่ยมรัษฎ์ (2553) กล่าวว่า การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเป็นการนำเอาทรัพยากรที่มีอยู่มาใช้ประโยชน์ และแบ่งพื้นที่ทางการท่องเที่ยวออกเป็น 3 พื้นที่เพื่อประโยชน์ในการจัดการดังนี้

1. พื้นที่ท่องเที่ยวที่ติดตลาดแล้ว จะทำการพัฒนาได้โดยอาศัยความร่วมมือจากหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้อง จัดการทำแผนการใช้ประโยชน์ของพื้นที่โดยไม่เกินความสามารถในการรับรองของพื้นที่และความร่วมมือในระดับท้องถิ่น
2. พื้นที่ที่มีศักยภาพทางการท่องเที่ยวระหว่างประเทศ เช่น เชียงใหม่ ที่เป็นพื้นที่ที่มีศักยภาพทางการท่องเที่ยวและต้องพยายามพัฒนาพื้นที่ใกล้เคียงด้วย เช่น เชียงราย ลำปาง ลำพูน เพื่อการกระจายประโยชน์ของการพัฒนาการท่องเที่ยวไปยังจังหวัดใกล้เคียงอย่างกว้างขวาง

3. พื้นที่สำหรับการท่องเที่ยวภายในจังหวัด เป็นพื้นที่ในจังหวัดหรือระหว่างจังหวัดใกล้ๆ กันคณะกรรมการการท่องเที่ยวและการศึกษาวุฒิสภา(ม.ป.ป.) กล่าวถึง การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว สรุปได้ว่า เป็นการบริหารและจัดการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวแต่ละแห่งให้มี เอกลักษณ์เฉพาะตัว เหมาะกับสภาพทรัพยากร มีความหลากหลายด้านจุดประสงค์ทางการศึกษา เรียนรู้เป็นหลัก และไม่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมเสื่อมโทรมลง ซึ่งจะมีการดำเนินงาน 3 ด้าน คือ 1) ด้านนโยบาย 2) ด้านการจัดการ ได้แก่การจัดการพื้นที่ท่องเที่ยว การให้การศึกษาและสื่อความหมาย การจัดการการท่องเที่ยว การบริการการท่องเที่ยว การจัดการสิ่งแวดล้อม การป้องกันและลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม การส่งเสริมการตลาด และการมีส่วนร่วมในชุมชน 3) ด้านการดำเนินการ

ในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวใดๆ สิ่งที่ต้องคำนึงถึงในลำดับแรกคือการพัฒนาองค์ประกอบของการท่องเที่ยว

องค์ประกอบของการท่องเที่ยว

บูฮาลิส (Buhalis, 2000) ได้กล่าวถึงกรอบแนวคิดในการวิเคราะห์ความต้องการของนักท่องเที่ยว เพื่อพัฒนาองค์ประกอบของการท่องเที่ยว ซึ่งแหล่งท่องเที่ยวต้องมีการพัฒนาปัจจัย 6 ประการ (6As) ซึ่งประกอบด้วย แหล่งท่องเที่ยว (Attraction) การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว (Accessibility) สิ่งอำนวยความสะดวก (Amenities) โปรแกรมการท่องเที่ยว (Available Packages) กิจกรรมการท่องเที่ยว (Activities) กิจกรรมการท่องเที่ยว (Activities) และบริการเสริม (Ancillary Services) ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1. แหล่งท่องเที่ยว (Attraction) เป็นองค์ประกอบสำคัญในการพัฒนาการท่องเที่ยว เพราะแหล่งท่องเที่ยวต้องมีสิ่งดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยวอย่างใดอย่างหนึ่งในให้นักท่องเที่ยวเดินทางไปเยี่ยมชม สิ่งดึงดูดใจด้านการท่องเที่ยวแบ่งได้ 4 ประเภทได้แก่ แหล่งท่องเที่ยวตามธรรมชาติ แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ชาติพันธุ์ และการให้ความบันเทิง

แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติทุกๆพื้นที่ที่มีแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่สวยงามน่าประทับใจ ซึ่งเกิดจากลักษณะของธรรมชาติเช่น เป็นอ่าว แหล่ม เกาะ หน้าผา โขดหิน ฯลฯ ภูมิอากาศ และความสวยงามตามธรรมชาติของพื้นที่นั้นๆสภาพธรรมชาติเหล่านี้เป็นสิ่งดึงดูดใจให้นักท่องเที่ยวเดินทางท่องเที่ยวไปยังสถานที่ท่องเที่ยวต่างๆภายใต้เงื่อนไขของความแตกต่างในเรื่องฉากของธรรมชาติ ภูมิอากาศและกิจกรรมที่จัดขึ้น สถานที่ที่น่าสนใจ เช่น อุทยานแห่งชาติต่างๆที่มีธรรมชาติที่สวยงาม เหตุการณ์ที่น่าสนใจ เช่น ปรากฏการณ์บั้งไฟพญานาค

แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ได้แก่วิถีชีวิตของประชาชนในพื้นที่นั้นๆอาจเหมือนกันหรือแตกต่างกัน วัฒนธรรมอาจแสดงออกในรูปแบบของศาสนา สถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์

วิถีชีวิตของประชาชน ประเทศไทยมีวัฒนธรรมที่ค่อนข้างหลากหลาย เพราะเป็นชาติที่มีประวัติศาสตร์ยาวนาน มีทั้งโบราณสถาน โบราณวัตถุ จารึก ประเพณีและวิถีชีวิตของแต่ละชนเผ่า ก่อให้เกิดมรดกทางรูปธรรมและนามธรรม อันเป็นบ่อเกิดของแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม เช่น ประวัติศาสตร์ของอาณาจักรล้านนา

เหตุผลอย่างหนึ่งในการเดินทางท่องเที่ยวของประชาชนก็เพื่อต้องการเยี่ยมเยียนเพื่อนและญาติมิตร คนมีความต้องการที่จะกลับไปเยี่ยมเยียนแผ่นดินเดิมของตนเอง หรือ สัมผัสวิถีชีวิตของชาติพันธุ์อื่นที่มีความแตกต่างจากตน ประเทศไทยมีความหลากหลายของชนเผ่าในภาคต่างๆ นับเป็สิ่งดึงดูดใจนักท่องเที่ยวเช่นกัน

แหล่งบันเทิง นักท่องเที่ยวต้องการเดินทางไปยังสถานที่ท่องเที่ยวก็เพราะมีแหล่งบันเทิงสำหรับพักผ่อนหย่อนใจจัดไว้ให้ แหล่งบันเทิง มิใช่หมายถึง สถานเริงรมย์ยามราตรีเพียงอย่างเดียว แต่อาจหมายถึง สวนสัตว์ สวนสาธารณะ สนามกีฬา ฯลฯ แหล่งบันเทิงที่ดีควรให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่จัดขึ้นด้วย มิใช่เป็นฝ่ายนั่งชมเพียงอย่างเดียวเช่น ให้ร่วมกิจกรรมกับการแสดงของสัตว์ ซึ่งจัดขึ้นในสวนสัตว์ เมื่อพิจารณาแล้วว่าปลอดภัย นอกจากนั้นภาพลักษณ์และราคาค่าเข้าชมก็มีส่วนในการดึงดูดใจนักท่องเที่ยวเข้าไปเยี่ยมชมแหล่งท่องเที่ยวด้วย

2. การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว (Accessibility) เป็นองค์ประกอบที่สำคัญอย่างหนึ่งของการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ต้องมีเส้นทางหรือเครือข่ายคมนาคมขนส่งที่สามารถเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวในตลอดจนสามารถติดต่อเชื่อมโยงกันระหว่างแหล่งท่องเที่ยวหนึ่งกับอีกแหล่งท่องเที่ยวหนึ่งที่อยู่บริเวณใกล้เคียง อีกทั้งต้องมีที่จอดรถหรือสถานีรถไฟหรือท่าเรือหรือท่าอากาศยานเพื่อให้ธุรกิจการขนส่งสามารถนำนักท่องเที่ยวเข้าไปท่องเที่ยวยังแหล่งท่องเที่ยวได้อย่างสะดวกและปลอดภัย

3. สิ่งอำนวยความสะดวก (Amenities) เป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่ต้องมีสิ่งอำนวยความสะดวกให้บริการนักท่องเที่ยวที่เข้ามายังแหล่งท่องเที่ยวนี้ให้ได้รับความสะดวกสบายและความประทับใจ เกิดความรู้สึกปลอดภัย ทำให้นักท่องเที่ยวอยากอยู่ท่องเที่ยวในระยะเวลาที่นานขึ้น เช่น ที่พัก ร้านอาหาร ภัตตาคาร โทรศัพท์ แผนที่ ร้านขายของ เป็นต้น

4. โปรแกรมการท่องเที่ยว (Available Packages) เป็นการจัดโปรแกรมการท่องเที่ยวสำเร็จรูปไว้สำหรับนักท่องเที่ยว เพื่ออำนวยความสะดวกสบาย ซึ่งอาจเป็นการเตรียมการโดยเจ้าของโรงแรมรีสอร์ท หรือโดยหน่วยงานภาครัฐที่อาจจัดเป็นโปรแกรมส่งเสริมการท่องเที่ยวให้มีความน่าสนใจต่อการท่องเที่ยวก็ได้

5. กิจกรรมการท่องเที่ยว (Activities) คือ กิจกรรมที่นักท่องเที่ยวสามารถกระทำได้ในระหว่างเดินทางท่องเที่ยว โดยมีอยู่หลายรูปแบบ นักท่องเที่ยวสามารถเลือกทำได้ตามความถนัดและความสนใจ ไม่ว่าจะเป็นกิจกรรมบนบก กิจกรรมทางน้ำ กิจกรรมทางอากาศ หรือแม้แต่การดำดิ่งลง

คู่ได้ท่องเที่ยว เช่น กิจกรรมผจญภัย เป็นอีกกิจกรรมที่ได้รับความนิยมในกลุ่มนักท่องเที่ยวผู้รักความท้าทาย ต้องการความแปลกใหม่ และทดสอบแรงใจของตนเอง ซึ่งกิจกรรมเหล่านี้จำเป็นต้องมีผู้ทักษะความรู้ในกิจกรรมนั้นๆ ดูแลและแนะนำในเบื้องต้น เช่น การปีนหน้าผาและการโรยตัวจากหน้าผาสูง การกระโดดร่มดิ่งพสุธา การยิงปืนบีบีกัน การดำน้ำลึก การพายเรือคายัค ฯลฯ แต่ถ้าเป็นนักท่องเที่ยวที่รักสุขภาพกาย กิจกรรมที่เป็นที่นิยม คือ การทำสปา ชัดผิว นอกจากนี้ยังมีกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ส่องสัตว์ ดูนก เดินป่า กิจกรรมท่องเที่ยวเชิงประเพณี และวัฒนธรรม นั่งเรือล่องแม่น้ำลำคลอง กิจกรรมในค่ายทหาร และอื่นๆ อีกมากมาย

6. บริการเสริม (Ancillary Services) เป็นบริการที่นอกเหนือจากบริการขั้นพื้นฐานสำหรับนักท่องเที่ยว เช่น ธนาคาร ไปรษณีย์ โรงพยาบาล ร้านอินเทอร์เน็ต เป็นต้น โดยปกติการบริการนี้ทางภาครัฐจะเป็นผู้จัดหาและพัฒนา เพื่อบริการแก่ประชาชนของตนเอง ซึ่งถือได้ว่าเป็นผลพลอยได้ในการให้บริการแก่นักท่องเที่ยว

แมคอินทอช และ โกลด์เนอร์ (McIntosh Ritchies and Goeldner, 1989) กล่าวถึงผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการพัฒนาการท่องเที่ยวไว้ดังนี้

1. นักท่องเที่ยว ที่ต้องการหาประสบการณ์และความพึงพอใจ โดยแสวงหาและเลือกแหล่งท่องเที่ยวรวมทั้งกิจกรรมทางการท่องเที่ยวเพื่อสนองความพึงพอใจ
2. ธุรกิจที่จำหน่ายสินค้าและให้บริการสำหรับนักท่องเที่ยว นักธุรกิจจะเห็นว่านักท่องเที่ยวเป็นโอกาสในการหาผลประโยชน์จาก การจัดเตรียมผลิตภัณฑ์และบริการ เพื่อสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว
3. หน่วยงานราชการในท้องถิ่นหรือในพื้นที่ที่จะมองว่านักท่องเที่ยวช่วยพัฒนาเศรษฐกิจในท้องถิ่น ช่วยสร้างรายได้แก่ชุมชนท้องถิ่น
4. ชุมชนและประชาชนในท้องถิ่นจะมองการท่องเที่ยวเป็นวัฒนธรรม และนำมาซึ่งการจ้างงาน การที่นักท่องเที่ยวเข้ามาในท้องถิ่นจำนวนมากอาจให้ทั้งผลประโยชน์และผลเสียต่อท้องถิ่น

ทั้งนี้วรรณภา วงศ์วานิช (2546) ประมวลแนวคิดของบูฮาริส และแมคอินทอชและโกลด์เนอร์ แล้วเสนอองค์ประกอบของแหล่งท่องเที่ยวไว้ 7 องค์ประกอบดังนี้คือ

1. นักท่องเที่ยว ถือเป็นองค์ประกอบสำคัญที่สุดของธุรกิจท่องเที่ยวประกอบด้วยลักษณะต่างๆ ได้แก่ ส่วนที่หนึ่ง ลักษณะของนักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยวยังแหล่งท่องเที่ยวแต่ละประเภทว่าแต่ละประเภทมีลักษณะนักท่องเที่ยวเป็นอย่างไร โดยจำแนกตามลักษณะเพศ อายุ อาชีพ ระดับการศึกษา รายได้ เชื้อชาติหรือสัญชาติ ทั้งนี้เนื่องจากลักษณะนักท่องเที่ยวมีผลต่อ การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว เพราะนักท่องเที่ยวลักษณะต่างๆ ก็มีความสนใจที่จะท่องเที่ยวตามประเภทแหล่งท่องเที่ยว

ไม่เหมือนกัน ส่วนที่สอง การกระจายของนักท่องเที่ยวว่านักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามานั้นมาจากประเทศใดบ้าง มีจำนวนมากน้อยเพียงใด และนิยมไปท่องเที่ยวยังแหล่งท่องเที่ยวใด เพราะเหตุใด ส่วนที่สาม กิจกรรมต่างๆ ของนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาเพราะเหตุใดซึ่งอาจมีเหตุผล การเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวเพื่อการประชุม การพักผ่อนหย่อนใจ การแข่งขันกีฬาการเจรจาธุรกิจหรือเยี่ยมญาติ ส่วนที่สี่ ฤดูกาลท่องเที่ยวว่านักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาเที่ยวในฤดูใดมาก ฤดูใคน้อย เพราะเหตุใดจึงเป็นเช่นนั้น ซึ่งสามารถนำข้อมูลมาส่งเสริมการท่องเที่ยวตรงตามความต้องการของ นักท่องเที่ยว และส่วนที่ห้า ทิศคตินักท่องเที่ยวที่มีต่อแหล่งท่องเที่ยวต่อประเทศที่ตนไปเที่ยวว่าเป็นอย่างไร ทั้งในแง่บวกและลบ เพราะเหตุใดจึงเป็นเช่นนั้น

2. สินค้าท่องเที่ยวหรือสถานที่ท่องเที่ยวต้องเป็นสิ่งดึงดูดใจนักท่องเที่ยวให้เกิดความประทับใจในแหล่งท่องเที่ยวที่มีความโดดเด่น มีลักษณะเฉพาะ มีสิ่งที่มีคุณค่าด้านต่างๆหลายอย่างที่ให้ความรู้ ความเพลิดเพลินแก่นักท่องเที่ยว เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีคุณค่าด้านต่างๆได้แก่ ด้านคุณค่าทางวัฒนธรรม เช่น มีสิ่งที่น่าสนใจด้าน โบราณคดี ประวัติศาสตร์ สถาปัตยกรรมเมืองหรือการศึกษา พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ อนุสาวรีย์และสิ่งก่อสร้างใหม่ๆ ด้านวิถีชีวิตและความเป็นอยู่ของประชาชนในประเทศนั้นๆ เช่น ประเพณีขนบธรรมเนียม ศิลปะต่างๆ การละเล่นพื้นเมือง อาหาร และหัตถกรรมต่างๆ ด้านทิวทัศน์หรือทัศนียภาพต่างๆ เช่น ภูเขา แม่น้ำ น้ำตก ทะเลป่าไม้ สัตว์ป่า และอุทยานแห่งชาติ ด้านสถานที่พักผ่อนหย่อนใจต่างๆ เช่น การแข่งขันกีฬาการแสดงต่างๆ สวนสนุก สวนสัตว์ ซีวิตยามราตรี สวนเกษตร การป็นหน้าผาและกาสิโน และด้านความประทับใจจากลมฟ้าอากาศ เช่น อากาศเย็นสบาย ไม้ร้อนจัดและหนาวจัด

3. การคมนาคมขนส่งนับเป็นปัจจัยที่ทำให้ให้นักท่องเที่ยวเกิดความพึงพอใจและธุรกิจการท่องเที่ยวดำเนินต่อไปได้ การท่องเที่ยวมีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิดกับเทคโนโลยีขนส่งที่ก้าวหน้าไม่ว่าจะเป็นทางบกทางอากาศและทางน้ำต้องพิจารณาถึงสิ่งต่างๆดังนี้เพื่อให้เกิดความเหมาะสมกับการท่องเที่ยวได้แก่ ประการแรกรูปแบบของการคมนาคมขนส่งตามลักษณะของการประกอบการและตามความต้องการของนักท่องเที่ยวประการที่สองการคมนาคมขนส่งเข้าสู่แหล่งท่องเที่ยวสภาพการเดินทางสะดวกปลอดภัยรวดเร็วและมีมาตรฐานดีมากน้อยเพียงใดประการที่สาม การคมนาคมขนส่งภายในแหล่งท่องเที่ยวรูปแบบและมาตรฐานของการคมนาคมขนส่งภายในแหล่งท่องเที่ยวเช่นรถนำเที่ยวมีจำนวนเพียงพอหรือไม่คุณภาพและมาตรฐานของยานพาหนะตลอดจนความสะดวกและปลอดภัยประการที่สี่แบบแผนการเดินทางของนักท่องเที่ยวเช่นเป็นหมู่คณะกลุ่มเล็กหรือกลุ่มใหญ่ยานพาหนะที่ใช้เป็นของส่วนตัวหรือของสาธารณะประการที่ห้าบริเวณหรือสถานที่ให้บริการแก่ผู้โดยสารหรืออุปกรณ์อำนวยความสะดวกในการใช้ยานพาหนะประเภทนั้นๆ เช่นสถานีขนส่งหรือบริการคั่นทางระหว่างทางและปลายทางและประการที่หกสุดท้ายรูปแบบหรือ

ปัญหาจรรยาบรรณที่เห็นได้ชัดเจนคือกรุงเทพมหานครเป็นปัญหาสำคัญทั้งต่อคนในกรุงเทพมหานครและนักท่องเที่ยว

4. ข้อมูลข่าวสารและการบริการ เพื่อให้เกิดความรู้เกี่ยวกับเรื่องต่างๆ แก่นักท่องเที่ยว เพื่อชักจูงให้นักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวในประเทศมากยิ่งขึ้น เช่น หนังสือแนะนำเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยว แผ่นพับ แผนที่และเอกสารแนะนำต่างๆ การโฆษณาประชาสัมพันธ์เพื่อชักจูงใจให้นักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยว การส่งเสริมและให้ความรู้ใหม่ๆ อบรมการนำเที่ยวหรือมัคคุเทศก์รายละเอียดเกี่ยวกับนักท่องเที่ยวแต่ละแห่ง จัดทำแผนที่เส้นทางและแผนที่ท่องเที่ยวของสถานที่ท่องเที่ยวแต่ละแห่ง นอกจากนี้สิ่งสำคัญที่สุดของธุรกิจการท่องเที่ยวอีกประการหนึ่งคือการบริการประกอบด้วย ที่พักสำหรับนักท่องเที่ยวที่สะอาด ปลอดภัย ราคาเหมาะสม อาหารและเครื่องดื่ม ห้องน้ำที่สะอาด สะดวกสบายและเหมาะสมกับสถานที่ ของที่ระลึกและสินค้าพื้นเมือง

5. ความปลอดภัยและการอำนวยความสะดวกด้านการเข้าเมืองต้องมีการคำนึงถึงมากที่สุด อาจจะกระทำได้หลายอย่าง ได้แก่ การแนะนำเจ้าของท้องถิ่นให้ช่วยเหลือนักท่องเที่ยว เมื่อได้รับความเดือดร้อน การแนะนำนักท่องเที่ยวเกี่ยวกับเรื่องการป้องกัน และระมัดระวังตน เพื่อมิให้ได้รับอันตรายในด้านต่างๆ การกำหนดมาตรการต่างๆ เพื่อความปลอดภัยของนักท่องเที่ยว การขอความร่วมมือจากหน่วยงานต่างๆ ในการอำนวยความสะดวกปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยว การจัดหน่วยงานพิเศษเพื่อช่วยเหลือและให้บริการด้านต่างๆ แก่นักท่องเที่ยวการระเบียบพิธีการ เข้าเมือง เช่น การทำวีซ่า และศุลกากร การขนส่งกระเป๋าของผู้โดยสารบริการขนส่งระหว่าง ท่าอากาศยานหรือสถานีขนส่งกับที่พัก และการอำนวยความสะดวกด้านต่างๆ แก่ผู้โดยสารที่สถานีขนส่งและท่าอากาศยาน

6. องค์ประกอบด้านโครงสร้างพื้นฐาน ต้องมีเพียงพอตามความจำเป็นที่จะสนับสนุน ความสะดวกและให้บริการแก่นักท่องเที่ยว อีกทั้งต้องเอื้อประโยชน์ต่อสาธารณชน จึงทำให้ธุรกิจการท่องเที่ยวสามารถดำเนินไปได้ด้วยดีและก่อให้เกิดความสะดวกรวดเร็ว ทำให้แหล่งท่องเที่ยวมีการพัฒนาศักยภาพเพิ่มขึ้น ได้แก่ การไฟฟ้า มีเพียงพอและใช้การได้ดี ไม่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้ประกอบการและให้บริการรวมทั้งความปลอดภัยด้วย การประปาสะอาดถูกหลักอนามัยและมีปริมาณเพียงพอแก่การบริการ การสื่อสาร โทรเลข โทรสาร สะดวก รวดเร็วและปริมาณของหน่วยบริการเพียงพอ ความสามารถในการกำจัดขยะและสิ่งปฏิกูล ตลอดจนสถานพยาบาลและโรงพยาบาลต่างๆ ทันสมัย สะดวก รวดเร็ว ปลอดภัย

7. การสนับสนุนอื่นๆ เป็นการเพิ่มความสะดวกสบายแก่นักท่องเที่ยว เช่นการเงิน การธนาคาร ระเบียบต่างๆ ของสถานที่หรือแหล่งค้นคว้า ความร่วมมือระหว่างประเทศตลอดจน ความสุภาพอ่อนโยนและมีไมตรีต่อกัน

ในการพัฒนาองค์ประกอบของการท่องเที่ยวที่เกี่ยวเนื่องการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2540) กล่าวว่า เป้าหมายที่สำคัญที่สุดของการพัฒนาการท่องเที่ยว คือ ความพยายามที่จะก่อให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืน ซึ่งต้องพิจารณาปัจจัย 4 ประการ คือ

1. ต้องดำเนินการในเรื่องขอบเขตความสามารถของธรรมชาติ ชุมชนขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรม วิถีชีวิตที่มีต่อขบวนการด้านการท่องเที่ยว
2. ต้องตระหนักต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน ขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรม วิถีชีวิตที่มีต่อขบวนการด้านการท่องเที่ยว
3. ต้องให้ประชาชนทุกส่วนได้รับประโยชน์ทางเศรษฐกิจที่เกิดจากการท่องเที่ยวอย่างเสมอภาคและเท่าเทียมกัน
4. ต้องชี้นำความปรารถนาของประชาชนท้องถิ่นและชุมชนในชนบทท่องเที่ยวอื่นๆ

ในการพัฒนาใดๆ ขั้นตอนที่สำคัญคือการวางแผน เพื่อให้การพัฒนาการท่องเที่ยวมีประสิทธิภาพต้องมีการวางแผนเช่นกัน

การวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวและแหล่งท่องเที่ยว

การวางแผน เป็นการคิดล่วงหน้าเพื่อกำหนดแนวทางในการจัดการสิ่งใดสิ่งหนึ่งหรือหลายสิ่งรวมกันในลักษณะของระบบรวม โดยมีเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ที่ชัดเจน มีการศึกษาวิเคราะห์ถึงผลดีและผลเสียทั้งทางตรงและทางอ้อมของแนวทางในการดำเนินงานแต่ละด้าน ในขณะที่เดียวกันก็มีการกำหนดวิธีการในการติดตาม ควบคุม และประเมินผลแนวปฏิบัติดังกล่าวให้บรรลุผลตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ (อุทิศ ขาวเขียว, 2549) เช่น จุดมุ่งหมายของการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ คือการจัดให้มีแหล่งธรรมชาติที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่นและแหล่งวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศในพื้นที่ที่ได้รับการจัดการอย่างมีความรับผิดชอบในการอนุรักษ์ พื้นฟูและรักษาระบบนิเวศที่ยั่งยืน โดยคำนึงถึงขีดความสามารถในการรองรับ (carrying capacity) ของพื้นที่ เป็นต้น

การวางแผนเป็นงานในลักษณะสหวิทยาการ (multi-disciplinary) ที่อาศัยผู้เชี่ยวชาญหลายสาขาหรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการพัฒนานั้นๆ ร่วมกันศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลรวมทั้งระดมสมองในการกำหนดแนวทางปฏิบัติ ทั้งในแง่การกำหนดเป้าหมายรวม (common goal) และแนวทางดำเนินการไปสู่เป้าหมาย การวางแผนเป็นงานที่ต้องอาศัยการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจของคนทุก ๆ กลุ่มที่มีส่วนได้ส่วนเสีย (stakeholders) จากการนำเอาแนวทางที่กำหนดขึ้นไปปฏิบัติจริง หากเป้าหมายและแนวทางทุกส่วนเกิดจากการระดมสมอง โอกาสที่แผนงานจะได้รับการ

ยอมรับจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องก็เป็นไปได้มาก ปัญหาในแง่ของการแปลงแผนไปสู่การปฏิบัติก็น่าจะน้อยลง นำชัย ทนุผล (2545)

การวางแผนเป็นการพิจารณาและกำหนดแนวทางปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมายที่ปรารถนา (เศกสรร พงษ์โสภา, 2546) แนวทางในการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวควรมีการปฏิบัติตามขั้นตอน ดังนี้ (บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา, 2542)

1. การวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวต้องมีการวางแผนในลักษณะของแผนรวมมากขึ้น คือ ต้องมีความรับผิดชอบต่อความต้องการด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมของชุมชนท้องถิ่น จึงต้องให้ชุมชนท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยว

2. การวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวควรมีการปรึกษาแบบประชาธิปไตยมากขึ้น คือ การวางแผนควรที่จะมาจากความคิดของหลาย ๆ คน ซึ่งแต่ละคนอาจมีแนวคิดไม่เหมือนกัน จึงต้องนำข้อแตกต่างของแนวคิดเหล่านี้มาก่อให้เกิดประสิทธิภาพในการวางแผนพัฒนา

3. การวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวควรกำหนดรูปแบบให้นักท่องเที่ยวเข้าชมท่องเที่ยวอย่างสม่ำเสมอ คือ การวางแผนไม่ควรชักน่านักท่องเที่ยวทั้งหมดให้เข้ามาให้เดินทางในช่วงเวลาเดียวกัน ควรกระจายไปในช่วงเวลาต่าง ๆ อย่างสม่ำเสมอ เพื่อมิให้เกิดความแออัดเกินขีดความสามารถในการรองรับของพื้นที่แหล่งท่องเที่ยว

4. การวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวต้องสามารถวัดผลกระทบทางสิ่งแวดล้อมได้ คือ การวางแผนจะต้องป้องกันผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญในการดึงดูดนักท่องเที่ยว จึงต้องมีการทบทวนผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมจากโครงการพัฒนาการท่องเที่ยวทั้งโครงการเล็กและโครงการใหญ่

5. การวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวต้องสามารถวัดผลกระทบทางเศรษฐกิจได้ คือ การวางแผนพัฒนาต้องพิจารณาผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ โดยต้องเป็นตัวจัดสรรผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจไปสู่ชุมชนท้องถิ่นอย่างเหมาะสมและเป็นธรรม

6. การวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวต้องสามารถกำหนดขีดความสามารถในการรองรับของแหล่งท่องเที่ยว คือ การวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวจะต้องไม่ก่อผลเสียต่อสิ่งแวดล้อม จึงต้องกำหนดขีดความสามารถในการรองรับของแหล่งท่องเที่ยว เพื่อให้เกิดความสมดุลของสิ่งแวดล้อม ซึ่งความสมดุลเป็นข้อจำกัดของการพัฒนา

นักวางแผนส่วนใหญ่จัดระดับของการวางแผนออกเป็น 3 ระดับ คือ การจัดระดับโดยอาศัยการมองพื้นที่เป็นหลัก (area approach) หรือการมองจากวัตถุประสงค์เป็นหลัก (objective approach) สำหรับการจัดระดับของแผนจากการพิจารณาพื้นที่เป็นหลักสามารถจำแนกได้เป็นแผน

ภูมิภาค แผนระดับพื้นที่ และแผนระดับบริเวณ ในขณะที่การจัดระดับของการวางแผนจากการพิจารณาวัตถุประสงค์สามารถจำแนกได้เป็น แผนนโยบาย แผนการจัดการพื้นที่ และแผนโครงการ ทั้งนี้การจัดระดับของลักษณะการพิจารณาหลักการจำแนกทั้งสองลักษณะต่างมีระดับของรายละเอียดและเนื้อหาที่ใกล้เคียงกัน ดังรายละเอียดต่อไปนี้ (นำชัย ทนุผล, 2542)

1. แผนนโยบายและแผนระดับภูมิภาค คือกรอบและทิศทางในการดำเนินงานในลักษณะกว้าง ๆ ซึ่งมักมีหลายวัตถุประสงค์หรือหลายแผนงาน (programs) รวมกัน ซึ่งมักเป็นลักษณะนามธรรม แผนนโยบายนี้ทำหน้าที่เป็นเครื่องมือหรือหางเสือให้แก่ผู้บริหารระดับสูงในการตัดสินใจดำเนินงานด้านต่าง ๆ

2. แผนการจัดการพื้นที่และแผนระดับพื้นที่ เป็นแผนที่จัดทำขึ้นโดยการเอานโยบายมาประยุกต์เข้ากับเงื่อนไขเฉพาะของพื้นที่เพื่อกำหนดวัตถุประสงค์ของการจัดการและแนวทางการจัดการที่สอดคล้องกับนโยบายและเงื่อนไขเฉพาะของพื้นที่ แผนในระดับนี้จะประกอบไปด้วยแผนงานย่อยๆ หลายแผนงาน ส่วนจำนวนและสาระของแผนงานนี้จะขึ้นอยู่กับลักษณะเฉพาะพื้นที่ ความซับซ้อนของปัญหาในการจัดการ ตลอดจนข้อจำกัดในการบริหารงานของแต่ละพื้นที่ แผนการจัดการพื้นที่และแผนระดับพื้นที่จะทำหน้าที่เป็นเครื่องมือกำหนดทิศทางการทำงานและระดับความสำคัญของการดำเนินงานในแต่ละส่วนให้กับผู้บริหารระดับกลางหรือผู้จัดการที่ทำหน้าที่บริหารจัดการในพื้นที่ได้ยึดถือปฏิบัติ

3. แผนโครงการและแผนระดับบริเวณ สำหรับแผนโครงการและแผนระดับบริเวณกลับมีรายละเอียดของเนื้อหาและวิธีการปฏิบัติเพื่อให้ได้มาซึ่งแผนที่แตกต่างกัน โดยแผนโครงการ เป็นแผนที่จัดทำขึ้นโดยนำเอาโครงการและ/หรือกิจกรรมที่เสนอแนะไว้ภายใต้แผนงานต่าง ๆ ในแผนการจัดการระดับพื้นที่มาจัดทำรายละเอียดเพื่อขออนุมัติงบประมาณมาดำเนินการ และกำหนดผู้รับผิดชอบโครงการ การวางแผนระดับบริเวณจึงเป็นงานนอกแบบที่อาศัยผู้ชำนาญการเฉพาะด้าน เช่น ภูมิสถาปนิก สถาปนิก และวิศวกรโยธา มาวิเคราะห์พื้นที่ วิเคราะห์ผู้ใช้ประโยชน์เพื่อกำหนดโปรแกรมในการพัฒนา จากนั้นจึงออกแบบสิ่งอำนวยความสะดวก จัดวางระบบสาธารณูปโภค ระบบทางสัญจร การออกแบบและตกแต่งภูมิทัศน์ เมื่อได้รับการอนุมัติจึงจัดทำแผนโครงการพัฒนาพื้นที่ตามแผนระดับบริเวณ เพื่อขออนุมัติงบประมาณมาดำเนินงานพัฒนาต่อไป

ทั้งนี้ พลอยศรี โปราณานนท์ (2544) ได้กล่าวไว้ว่า การพัฒนาการท่องเที่ยวโดยปราศจากการวางแผนที่รอบคอบและรัดกุมมักจะก่อให้เกิดปัญหาที่มีผลกระทบต่อสังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยวได้ ซึ่งอาจทำให้เกิดปัญหาในหลาย ๆ ด้าน เช่น นำความเสียหายและความเสื่อมโทรมมาสู่ชุมชนแหล่งท่องเที่ยว และอาจนำมาซึ่งความไม่พอใจของ

นักท่องเที่ยวนั้นจะส่งผลต่อการตลาดการท่องเที่ยวรวมถึงทำให้เศรษฐกิจลดต่ำลง ดังนั้นการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวในทุกระดับจึงมีความสำคัญที่จะนำไปสู่ผลสำเร็จในการพัฒนาการท่องเที่ยว

ความสำคัญสำหรับการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวที่มีวัตถุประสงค์เพื่อการพัฒนาอย่างผสมผสานกับทุกส่วนในระบบ ทั้งปัจจัยด้านอุปสงค์และอุปทาน ปัจจัยด้านกายภาพและองค์กระบวนกรท่องเที่ยวนี้จะนำมาซึ่งผลประโยชน์อย่างมีประสิทธิภาพ (พลอยศรี โปราณนันทน์, 2544)

จากแนวคิดและหลักการข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า การวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนจะต้องอาศัยกระบวนการวางแผน และมีการดำเนินงานเป็นขั้นตอน โดยต้องอาศัยแนวทางการศึกษาเกี่ยวกับความต้องการของนักท่องเที่ยวและชุมชนท้องถิ่นควบคู่กันไป คือ จะทำอย่างไรในการพัฒนาเพื่อให้ท้องถิ่นสามารถรองรับนักท่องเที่ยวได้ ขณะเดียวกันก็ยังคงดำรงไว้ซึ่งเอกลักษณ์ของตนเอง และได้รับประโยชน์จากการท่องเที่ยวอย่างเหมาะสมในปัจจุบันและยังคงมีอยู่อย่างต่อเนื่องในอนาคต ทั้งนี้ ยังรวมถึงการพัฒนาและการรักษาสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติอีกด้านหนึ่งนอกเหนือจากทางสังคมก่อให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน

การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

ทั้งนี้การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ถือเป็น การเปลี่ยนฐานแนวคิดการพัฒนาแบบเดิมมาเป็นการพัฒนาแบบใหม่ที่มีความสำคัญ มีหลักการสำคัญ 6 ประการดังนี้

1. การให้ความสำคัญต่อองค์ประกอบธรรมชาติของพื้นที่ โดยประเมินคุณค่าและความสำคัญของแต่ละองค์ประกอบที่มีต่อสภาพแวดล้อม
2. การพัฒนาต้องให้ความสำคัญกลมกลืนสอดคล้องกับลักษณะของพื้นที่และภูมิทัศน์ในธรรมชาติ
3. รักษาไว้ซึ่งความต่อเนื่องของรูปแบบทางธรรมชาติของพื้นที่หลีกเลี่ยงการออกแบบที่แบ่งซอยพื้นที่เป็นแปลงย่อยๆ
4. ส่งเสริมให้เกิดความหลากหลายทางชีวภาพ การออกแบบพัฒนาพื้นที่จะต้องเน้นถึงการป้องกันและรักษาท้องถิ่นนั้นๆ
5. การพัฒนาที่ควรพิจารณาเลือกบริเวณที่ผ่านการเปลี่ยนแปลงมาแล้ว ก่อนที่จะเลือกพัฒนาพื้นที่ใหม่ที่ยังคงสภาพธรรมชาติที่สมบูรณ์กว่า
6. เมื่อการดำเนินการก่อสร้างหรือเปลี่ยนแปลงใดๆ ในพื้นที่พัฒนาแล้วเสร็จลง จะต้องมีการซ่อมเสริมและปรับปรุงสภาพแวดล้อมภายหลังการก่อสร้างให้ใกล้เคียงสภาพธรรมชาติเดิมให้มากที่สุด ทั้งนี้เพื่อรักษาไว้ซึ่งระบบนิเวศวิทยา

นอกจากนี้ การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนจะต้องคำนึงถึงข้อจำกัดด้านสิ่งแวดล้อมหรือความสามารถในการรองรับของสถานที่ท่องเที่ยว ซึ่งความสามารถในการรองรับการท่องเที่ยวของสถานที่ท่องเที่ยวจะต้องคำนึงถึงสองปัจจัยคือ ความสามารถของสถานที่ท่องเที่ยวในการรองรับผลกระทบจากการพัฒนา และการรับรู้หรือความรู้สึกของนักท่องเที่ยวต่อคุณภาพของสิ่งแวดล้อมของสถานที่ท่องเที่ยวทั้งนี้ การวัดความสามารถในการรองรับการท่องเที่ยวอาจพิจารณาในสิ่งต่อไปนี้

1. ความสามารถในการรองรับด้านกายภาพ หรือขีดจำกัดของพื้นที่ที่สามารถรองรับได้โดยไม่เกิดผลกระทบด้านกายภาพ
2. ความสามารถในการรองรับด้านจิตวิทยาหรือการรับรู้ หรือจุดต่ำสุดของความสนุกที่เกิดจากการท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวสามารถยอมรับได้
3. ความสามารถในการรองรับทางสังคม หรือความอดทนที่ประชาชนในพื้นที่ที่มีต่อนักท่องเที่ยว หรือระดับความหนาแน่นของการใช้พื้นที่ที่นักท่องเที่ยวยอมรับได้
4. ความสามารถในการรองรับทางเศรษฐกิจหรือความสามารถที่จะรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยวในพื้นที่ โดยไม่ทำลายกิจกรรมที่ดีของท้องถิ่น

นอกจากนี้ ชาญ วังษ์วิภาคและคณะ (2547) ได้อธิบายเพิ่มเติมเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน จากความเสื่อมโทรมของทรัพยากรอันเนื่องมาจากการพัฒนาตามกระแสเศรษฐกิจโลก และวิกฤติเศรษฐกิจในช่วงปี พ.ศ. 2540 เป็นบทเรียนให้ต้องทบทวนการจัดการทรัพยากรกันใหม่ แนวคิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน โดยเน้นการพึ่งตนเองจากระดับรากหญ้าได้รับการเสนอให้เป็นตัวแบบของการแก้ปัญหาที่ทั่วโลกรวมทั้งประเทศไทยกำลังเผชิญ สาธารณชนของการพัฒนาแนวใหม่พอสรุปได้ 3 ประการคือ

1. เป็นการพัฒนาที่อยู่บนพื้นฐานของวิถีธรรมชาติภายใต้กรอบแนวคิดและขบวนการทางนิเวศ
2. เป็นการพัฒนาที่ส่งเสริมให้ความหลากหลายของทรัพยากร
3. เป็นการพัฒนาที่มีทั้งมิติของการอนุรักษ์และการใช้ทรัพยากรเพื่อประโยชน์ของคนปัจจุบันและลูกหลานในอนาคต

จากคุณลักษณะของการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนจะเห็นได้ว่าการท่องเที่ยวโดยชุมชนนับว่าเป็นการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนรูปแบบหนึ่ง ดังนั้นการวิจัยนี้จึงมุ่งการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชน

การท่องเที่ยวโดยชุมชน

พจนานุกรม (2546) ได้ให้ความหมายของ การท่องเที่ยวโดยชุมชนว่า หมายถึง การท่องเที่ยวที่คำนึงถึงความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อม สังคมและ วัฒนธรรมกำหนดทิศทางโดยชุมชนจัดการโดยชุมชนเพื่อชุมชน และชุมชนมีบทบาทเป็นเจ้าของสิทธิ์ในการจัดการดูแลเพื่อให้เกิดการเรียนรู้แก่ผู้มาเยือน ได้กล่าวเพิ่มเติมถึงหลักการของการท่องเที่ยวโดยชุมชนไว้ว่า เป็นการท่องเที่ยวที่มีลักษณะที่ชุมชนเป็นเจ้าของ และมีส่วนร่วมในการตัดสินใจและการกำหนดทิศทางของการพัฒนาการท่องเที่ยว ซึ่งช่วยส่งเสริมความภาคภูมิใจในตนเองและยกระดับคุณภาพชีวิต ก่อให้เกิดความยั่งยืนทางสิ่งแวดล้อม คงไว้ซึ่งเอกลักษณ์และวัฒนธรรมท้องถิ่น เกิดการเรียนรู้ระหว่างคนต่างวัฒนธรรมรวมถึงเคารพในวัฒนธรรมที่แตกต่างและศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ นอกจากนี้ยังทำให้เกิดผลตอบแทนที่เป็นธรรมแก่คนในท้องถิ่นและมีการกระจายรายได้สู่สาธารณะประโยชน์ของชุมชน

องค์ประกอบของการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนเพื่อให้เกิดความยั่งยืนควรประกอบด้วย การใช้ทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรมท้องถิ่น เช่น วิธีการผลิตที่พึ่งพาและใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน วัฒนธรรมประเพณีที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น รวมถึงการมีส่วนร่วมขององค์กรชุมชน เพื่อให้ชุมชนมีระบบสังคมที่เข้าใจกัน ประชาชน หรือผู้มีความรู้และทักษะในเรื่องต่างๆที่หลากหลาย ทำให้ชุมชนรู้สึกเป็นเจ้าของและเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนา นอกจากนี้ควรมีการจัดการโดยชุมชน เริ่มจากตั้งกติกากในการจัดการสิ่งแวดล้อม วัฒนธรรมและการท่องเที่ยว มีองค์กรหรือกลไกในการทำงานเพื่อจัดการท่องเที่ยว และสามารถเชื่อมโยงการท่องเที่ยวกับการพัฒนาชุมชนโดยรวมได้ มีการกระจายผลประโยชน์ที่เป็นธรรม และมีกองทุนของชุมชนที่เอื้อประโยชน์ต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของชุมชน

ลักษณะของกิจกรรมการท่องเที่ยวควรสามารถสร้างการเรียนรู้ และความเข้าใจในวิถีชีวิตและวัฒนธรรมที่แตกต่าง มีระบบการจัดการที่ก่อให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ระหว่างชาวบ้านกับผู้มาเยือน และสร้างจิตสำนึกเรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรมในส่วนของ ชาวบ้านและผู้มาเยือน

จากแนวคิดการท่องเที่ยวโดยชุมชน ที่มองชุมชนเป็นศูนย์กลางหรือฐานเพื่อเป็นการกำหนดทิศทาง แผนงาน แผนปฏิบัติการของตนเองโดยดำเนินการพร้อมกันทั้งด้าน การเมือง เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม ดังนั้นจึงทำให้กิจกรรมการท่องเที่ยวได้กลายเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการพัฒนาแบบองค์รวมและเกี่ยวข้องกับกลุ่มต่างๆอย่างมากมาย ซึ่งในการพัฒนา การท่องเที่ยวที่ต้องการให้ชุมชนมีส่วนร่วมและได้ประโยชน์จากการท่องเที่ยว จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการร่วมกันดังนี้

1. การท่องเที่ยวโดยชุมชนต้องมาจากความต้องการของชุมชนอย่างแท้จริง ชุมชนได้มีการพินิจพิจารณาที่สภาพปัญหา ผลกระทบการท่องเที่ยวอย่างรอบด้านแล้ว ชุมชนร่วมตัดสินใจลงมติที่จะดำเนินการตามแนวทางที่ชุมชนเห็นสมควร

2. สมาชิกในชุมชนต้องมีส่วนร่วมทั้งการคิดร่วม วางแผนร่วม ทำกิจกรรมร่วม ติดตามประเมินผลร่วมกัน เรียนรู้ร่วมกันและรับประโยชน์ร่วมกัน

3. ชุมชนต้องการรวมตัวเป็นกลุ่ม เป็นชมรม เป็นองค์กร หรือจะเป็นองค์กรชุมชนเดิมที่มีอยู่แล้ว เช่น องค์กรบริการส่วนตำบล (อบต.) ก็ได้ เพื่อเป็นกลไกที่ทำหน้าที่แทนสมาชิกทั้งหมดในระดับหนึ่ง และดำเนินการด้านการกำหนดทิศทาง นโยบายการบริหาร การจัดการ การประสานงาน เพื่อก่อให้เกิดการท่องเที่ยวโดยชุมชนเป็นไปตามเจตนารมณ์ของสมาชิกในชุมชน

4. รูปแบบ เนื้อหา กิจกรรม ของการท่องเที่ยวโดยชุมชน ต้องคำนึงถึงการอยู่ร่วมกันอย่างมีศักดิ์ศรี มีความเท่าเทียมกัน มีความเป็นธรรม และให้ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจ การเมือง สังคม และวัฒนธรรมในเชิงสร้างสรรค์และลดผลกระทบในเชิงลบที่เกิดขึ้น

5. มีกฎกติกาที่เห็นชอบร่วมกันจากชุมชน สำหรับการจัดการท่องเที่ยวที่ชัดเจน และสามารถกำกับดูแลให้เป็นไปตามกติกาที่วางไว้

6. ชุมชนที่จัดการท่องเที่ยว สมาชิกในชุมชน ชาวบ้านทั่วไปและนักท่องเที่ยว ควรมีกระบวนการเรียนรู้ระหว่างกันและกันอย่างต่อเนื่อง เพื่อก่อให้เกิดการพัฒนาตลอดจนกระบวนการทำงานการท่องเที่ยวโดยชุมชนให้ถูกต้องเหมาะสม และมีความชัดเจน

7. การท่องเที่ยวโดยชุมชนจะต้องมีมาตรฐานที่มาจากข้อตกลงร่วมภายในชุมชนด้วย เช่น ความสะอาด ความปลอดภัย การกระจายรายได้ที่เป็นธรรมของผู้ที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนพิจารณา ร่วมกันถึงขีดความสามารถในการรองรับ

8. รายได้ที่ได้จากการท่องเที่ยวมีส่วนในการพัฒนาชุมชนและรักษาสิ่งแวดล้อม

9. การท่องเที่ยวจะไม่ใช่อำชีพหลักของชุมชน โดยที่ชุมชนต้องดำรงอาชีพหลักของตนไว้ได้ ทั้งนี้หากอาชีพของชุมชนเปลี่ยนเป็นการจัดการท่องเที่ยวจะเป็นการทำลายวิถีชีวิตและจิตวิญญาณดั้งเดิมของชุมชนอย่างชัดเจน

10. องค์กรชุมชนมีความเข้มแข็งพอที่จะจัดการกับผลกระทบที่อาจจะเกิดขึ้นได้ และยังสามารถจะหยุดเมื่อเกินความสามารถในการจัดการ

นอกจากนี้ สินธุ สโรบล อูธร วงศ์ทับทิม และสุภาวณี ทรงพรวาณิชย์ (2545) ยังได้กล่าวเสริมอีกว่าการท่องเที่ยวโดยชุมชน ตอบสนองความต้องการของชุมชนโดยคำนึงถึงความยั่งยืนในเรื่องสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรม ไม่ใช่เป็นเพียงองค์ประกอบหนึ่งของการท่องเที่ยวเท่านั้น ซึ่งความแตกต่างที่ชัดเจนก็คือ ชุมชนอยู่ในบทบาทของเจ้าของกิจกรรมการท่องเที่ยว ไม่ใช่เป็นเพียงผู้ให้

ความร่วมมือ ดังนั้นการท่องเที่ยวโดยชุมชนก็คือ การท่องเที่ยวในหมู่บ้านที่มีการจัดการท่องเที่ยวอยู่แล้วและหมู่บ้านที่จัดการท่องเที่ยวขึ้นต้องมีการเตรียมการและวางแผนเพื่อสร้างกระบวนการเรียนรู้แก่นักท่องเที่ยวเพื่อความยั่งยืนทางธรรมชาติและวัฒนธรรม โดยที่ชุมชนเป็นผู้ได้ประโยชน์อย่างแท้จริงทางด้านเศรษฐกิจ การจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนนั้นจะเน้นให้ความสำคัญกับการมีชุมชนเป็นศูนย์กลาง

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่าการท่องเที่ยวโดยชุมชน หมายถึง การท่องเที่ยวที่คำนึงถึงความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อม สังคมและ วัฒนธรรม กำหนดทิศทางโดยชุมชน และชุมชนมีบทบาทเป็นเจ้าของสิทธิ์มีส่วนร่วมในการดูแลเพื่อให้เกิดการเรียนรู้แก่ผู้มาเยือน ซึ่งชาวบ้านทุกคนเป็นเจ้าของทรัพยากร และเป็นผู้มีส่วนได้เสียจากการท่องเที่ยว ในการนำเอาทรัพยากรการท่องเที่ยวที่มีอยู่ในท้องถิ่น ทั้งด้านธรรมชาติ ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรมประเพณี รวมทั้งวิถีชีวิตความเป็นอยู่และวิถีการผลิตของชุมชนมาใช้เป็นปัจจัยหรือต้นทุนสำคัญในการจัดการท่องเที่ยวอย่างเหมาะสม เพื่อก่อให้เกิดประโยชน์ต่อท้องถิ่นทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม รวมทั้งมีการใช้ทรัพยากรอย่างยั่งยืนไปถึงคนรุ่นลูกหลาน พร้อมกันนี้มีการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรในชุมชน ให้มีความรู้ความสามารถในการจัดการท่องเที่ยวและเป็นผู้มีส่วนร่วมในการดำเนินการตั้งแต่คิดวางแผน ดำเนินการ การตัดสินใจดำเนินกิจกรรมต่างๆการประเมินผล โครงการและการรับผลประโยชน์โดยคำนึงถึงความสามารถในการรองรับของธรรมชาติเป็นสำคัญ

สิ่งเหล่านี้หากมองในแง่ความพร้อมของชุมชนและประสิทธิภาพในการบริหารจัดการท่องเที่ยวในมิติของชุมชนแล้วการท่องเที่ยวโดยชุมชนจะเป็นไปได้ด้วยดีนั้นจำเป็นต้องพิจารณาจากมิติดอกชุมชนที่เข้ามาเกี่ยวข้องด้วย ได้แก่ ธุรกิจการการตลาด นโยบายรัฐที่เข้ามาสนับสนุนและพฤติกรรมของนักท่องเที่ยว ประการสำคัญที่สุดก็คือการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาและจัดการการท่องเที่ยวในท้องถิ่นด้วย ในลำดับต่อไปจะกล่าวถึงแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับเรื่องการมีส่วนร่วมของชุมชน

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับเรื่องการมีส่วนร่วมของชุมชน

โคเฮน และ อัปฮอฟ (Cohen & Uphoff, 1977) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมหมายถึงการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ แต่ก็ไม่ได้หมายความว่า จะเป็นการตัดสินใจแต่เพียงอย่างเดียว ยังใช้การตัดสินใจควบคู่ไปกับการดำเนินงานด้วยและการตัดสินใจยังเกี่ยวกับข้อประชาชนในเรื่องของผลประโยชน์ การประเมินผล ในกิจกรรมการพัฒนาด้วย นอกจากนั้นการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นเป็นการเปิดโอกาสให้แก่สมาชิกของชุมชนท้องถิ่นอย่างเท่าเทียมกันในการเข้าร่วมรับผลประโยชน์จากการท่องเที่ยว โดยถือเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่กระตุ้นให้ชุมชนท้องถิ่นเข้าร่วม

ในฐานะเจ้าหน้าที่หรือนักวางแผน มีการเรียนรู้ร่วมกัน และเข้าร่วมประชุมตัดสินใจในการวางแผน พัฒนาการท่องเที่ยว ในขณะที่เดียวกันเจ้าหน้าที่ของรัฐก็ต้องฝึกฟังความคิดเห็น ปัญหา และความต้องการของชุมชนท้องถิ่นด้วย เพื่อให้ชุมชนท้องถิ่นมีบทบาท กำกับดูแล ควบคุมการท่องเที่ยวให้มากขึ้น อันจะทำให้ชุมชนท้องถิ่นเกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของ เกิดความรัก ความหวงแหน และสร้างจิตสำนึกในการดูแลปกป้องรักษาทรัพยากรท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อมให้ยั่งยืน

นำชัย ทนุผล (2542) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง กระบวนการที่สมาชิกของชุมชนมีการกระทำออกมาในลักษณะของการทำงานร่วมกัน ในการที่จะแสดงให้เห็นถึงความต้องการร่วม ความสนใจร่วม และการดำเนินการร่วมกัน ในการเพิ่มอำนาจการต่อรองทางการเมือง และเศรษฐกิจ เพื่อปรับปรุงสถานภาพทางสังคมในชุมชน หรือเป็นกระบวนการที่ประชาชนมีส่วนร่วมมือร่วมใจในการระบุปัญหาที่ตนประสบอยู่และร่วมมือกันดำเนินกิจกรรมนั้นให้ลุล่วงไปเพื่อประโยชน์ของชุมชน และช่วยสร้างความรู้สึกรับผิดชอบและความเป็นเจ้าของให้เกิดขึ้นกับประชาชน ทำให้การดำเนินโครงการต่างๆที่วางไว้ดำเนินไปสู่จุดหมายปลายทางได้

แนวทางการมีส่วนร่วมของประชาชนประกอบไปด้วย 4 ขั้นตอน คือ

1. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการระบุปัญหา ขั้นนี้เป็นขั้นที่สำคัญที่สุด เพราะถ้าประชาชนไม่มีบทบาทในการระบุปัญหาและความต้องการแล้ว ถือเป็นการมีส่วนร่วมระดับการตัดสินใจ (Decision Making Level) ชุมชนท้องถิ่นควรมีโอกาสเข้าร่วมตัดสินใจ ก่อนเริ่มการพัฒนาการท่องเที่ยวในพื้นที่ของตน โดยชุมชนควรได้รับข้อมูลเกี่ยวกับผลกระทบทั้งด้านบวกและด้านลบที่จะเกิดขึ้นต่อชุมชน ถ้ามีการพัฒนาการท่องเที่ยวภายในชุมชนควรจะมีการประชุมแล้วลงความเห็นร่วมกันในการตัดสินใจว่าควรหรือไม่ ควรพัฒนาการท่องเที่ยว และถ้าจะพัฒนาควรพัฒนาไปในลักษณะใด (พยอม ธรรมบุตร, 2549)

2. การมีส่วนร่วมระดับการวางแผน (Planning Level) ชุมชนควรร่วมกันวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวของชุมชน เพราะชุมชนเป็นเจ้าของทรัพยากร มีหน้าที่ดูแลรักษาทรัพยากร การร่วมวางแผนคือการร่วมรับผิดชอบในบทบาทและหน้าที่ต่างๆ ของการพัฒนา (พยอม ธรรมบุตร, 2549) การที่ประชาชนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมแรงร่วมใจในการตัดสินใจหาแนวทางแก้ไขปัญหาและดำเนินกิจกรรมนี้ จะมีผลทำให้เกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของ และนำมาซึ่งความร่วมมือร่วมใจกันดำเนินกิจกรรมที่วางไว้

3. การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการด้านการพัฒนาการท่องเที่ยว (Implementation Level) การลงทุนและปฏิบัติงาน เช่น ควรเป็นเจ้าของธุรกิจขนาดกลาง และขนาดย่อม ด้านการท่องเที่ยว เช่น ที่พักแรม โฮมสเตย์ ร้านอาหารท้องถิ่น ร้านขายสินค้า OTOP บริการนำเที่ยว บริการเช่ารถ ดำน้ำและการเดินป่า (พยอม ธรรมบุตร, 2549) เมื่อประชาชนมีความรู้สึกเป็นเจ้าของกิจกรรมแล้ว ผลที่ตามมา

ก็คือ การมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมที่วางไว้ จากนั้นแล้วนักพัฒนาควรกระตุ้นให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการลงทุนในรูปของทรัพยากรธรรมชาติที่ประชาชนในชุมชนที่อยู่ตามกำลังความสามารถของประชาชน แทนที่จะใช้ทรัพยากรหรือปัจจัยภายนอกของชุมชนเสียทั้งหมด การดำเนินกิจกรรมร่วมกันนั้นจะเป็นการเสริมสร้างให้ประชาชนรู้จักการทำงานร่วมกัน

4.การมีส่วนร่วมในการประเมินผลการพัฒนาการท่องเที่ยวในชุมชน(Evaluation Level) ชุมชนควรร่วมประเมินผลของการพัฒนาการท่องเที่ยวในชุมชน (พยอม ธรรมบุตร, 2549) การมีส่วนร่วมของประชาชนในขั้นนี้จะทำให้ประชาชนได้มีการประเมินว่า ผลงานที่ตัวเองดำเนินไปนั้น ได้รับผลดีหรือได้รับผลประโยชน์มากน้อยเพียงไร ซึ่งจะนำไปใช้วางแผนแนวทางแก้ไขในโอกาสต่อไป

การมีส่วนร่วมของชุมชนในทั้ง 4 ระดับดังกล่าว ทำให้ชุมชนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา และสร้างความเป็นเจ้าของ (Ownership) ของธุรกิจชุมชนทำให้ชุมชนสามารถพึ่งพาตนเองได้ และเป็นชุมชนที่เข้มแข็งต่อไป

รูปแบบการมีส่วนร่วมทางการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนของชุมชนท้องถิ่น

เป็นแนวคิดของการกระจายอำนาจจากส่วนกลางลงมาสู่ท้องถิ่น หรือเป็นความพยายามที่จะให้มีการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนจากส่วนล่างขึ้นสู่ส่วนบน ทั้งนี้เพราะชุมชนท้องถิ่นคือผู้รู้ปัญหาและความต้องการของตนเองดีกว่าผู้อื่น หลักการพื้นฐานเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นอยู่ที่ความรู้และความต้องการของชุมชนท้องถิ่น โดยกระตุ้นให้ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้มีการเรียนรู้ร่วมกันและตัดสินใจร่วมกันจึงมีรูปแบบของการมีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนของชุมชนท้องถิ่น อยู่หลายรูปแบบ แต่ที่นิยม มีอยู่ 3 รูปแบบ คือ

รูปแบบที่ 1 การชักชวนให้ชุมชนท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินโครงการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน รูปแบบนี้รัฐบาลจะเป็นผู้วางแผนนโยบายและวางแผนโครงการพัฒนาการท่องเที่ยวด้วยตนเอง ประชาชนในชุมชนท้องถิ่นไม่มีส่วนร่วมในการวางแผนและจัดทำโครงการท่องเที่ยวเลย แต่จะถูกชักชวนจากรัฐบาลให้เข้ามามีส่วนร่วมในขั้นตอนการดำเนินโครงการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน

รูปแบบที่ 2 การให้องค์กรชุมชนท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการเจรจาต่อรองสำหรับการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน ซึ่งรูปแบบนี้รัฐบาลและตัวแทนขององค์กรชุมชนท้องถิ่นจะเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน แม้ว่าในความเป็นจริงการริเริ่มโครงการท่องเที่ยวจะมาจากรัฐบาลกลางก็ตาม แต่องค์กรชุมชนท้องถิ่นสามารถเข้าร่วมตัดสินใจและเจรจาต่อรอง

ผลประโยชน์กับรัฐบาลได้ เพื่อรักษาผลประโยชน์ของชุมชนท้องถิ่นให้มากที่สุดซึ่งผลสุดท้ายของการเจรจาต่อรองนั้นรัฐบาลมักจะเป็นผู้ยอมโอนอ่อนผ่อนตามเสียงขององค์กรชุมชนท้องถิ่น เพื่อมิให้เกิดการขัดแย้งกับชุมชนท้องถิ่น การมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในรูปแบบนี้องค์กรชุมชนท้องถิ่นจะต้องมีศักยภาพสูงและมีความตื่นตัวในการรักษาผลประโยชน์ของชุมชนท้องถิ่นตนเองให้มากที่สุด

รูปแบบที่ 3 การให้ชุมชนท้องถิ่นจัดการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนด้วยตนเองซึ่งรูปแบบนี้ชุมชนท้องถิ่นจะเป็นผู้จัดการควบคุมและวางแผนพัฒนาการใช้ทรัพยากรการท่องเที่ยวด้วยตนเองอย่างสิ้นเชิง นับเป็นรูปแบบของการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนที่พึ่งตนเองอย่างแท้จริง โดยไม่อาศัยความคิดริเริ่มและชักจูงจากบุคคลภายนอกหรือรัฐบาลเลย ประชาชนหรือองค์กรชุมชนท้องถิ่นสามารถวิเคราะห์และตัดสินใจเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน ตลอดจนการติดตามประเมินผลสำเร็จของโครงการท่องเที่ยวด้วยตนเอง รูปแบบนี้เป็นการเปิดโอกาสอย่างเต็มที่แก่ชุมชนท้องถิ่นให้เข้ามามีบทบาทและมีส่วนร่วมอย่างสมบูรณ์ แต่ชุมชนท้องถิ่นต้องมีความพร้อมและมีประสิทธิภาพ

วิธีการมีส่วนร่วมทางการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนของชุมชนท้องถิ่น

เป็นวิธีการสร้างโอกาสให้แก่ชุมชนท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน เพื่อให้ชุมชนท้องถิ่นได้รับประโยชน์จากการท่องเที่ยว ในขณะที่เดียวกันก็ช่วยอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อม วิธีการให้ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมทางการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนสามารถกระทำได้หลายวิธีดังต่อไปนี้ คือ

วิธีการที่ 1 การร่วมประชุมในการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน เป็นวิธีการร่วมถกปัญหาของการพัฒนาการท่องเที่ยวระหว่างเจ้าหน้าที่ของรัฐกับชุมชนท้องถิ่น เพื่อสอบถามความคิดเห็นของประชาชนในชุมชนท้องถิ่นเกี่ยวกับเรื่องการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน

วิธีการที่ 2 การให้คำปรึกษาในการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน เป็นวิธีการให้ชุมชนท้องถิ่นเข้าร่วมเป็นกรรมการในคณะกรรมการบริหารโครงการท่องเที่ยว เพื่อความมั่นใจว่ามีเสียงของชุมชนท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมรับรู้และร่วมในการตัดสินใจพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน

วิธีการที่ 3 การสำรวจความคิดเห็นในการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน เป็นวิธีการสำรวจความคิดเห็นของชุมชนท้องถิ่น โดยให้ประชาชนในชุมชนท้องถิ่นมีโอกาสร่วมแสดงความคิดเห็นด้านการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน

วิธีการที่ 4 การประสานงานร่วมกันในการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน เป็นวิธีการให้ชุมชนท้องถิ่นเข้าร่วมตั้งแต่การคัดเลือกตัวแทนกลุ่มไปร่วมงานบริหารจัดการหรือร่วมในคณะกรรมการที่ปรึกษาในฝ่ายประชาชนเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน

วิธีการที่ 5 การไต่สวนสาธารณะในการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน เป็นวิธีการไต่สวนข้อมูลจากชุมชนท้องถิ่น เพื่อเปิดโอกาสให้ชุมชนท้องถิ่นได้เข้าร่วมแสดงความคิดเห็น ก่อนที่รัฐบาลจะตัดสินใจในการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน

วิธีการที่ 6 การออกเสียงประชามติโดยตรงในการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนเป็นการตอบคำถามของรัฐบาลโดยให้ประชาชนทุกคนในชุมชนท้องถิ่นออกความคิดเห็นโดยตรงต่อรัฐบาล และให้ทุกคนเป็นผู้ตัดสินใจแทนรัฐบาลในการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน

การมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนของชุมชนท้องถิ่น

เป็นการให้โอกาสแก่สมาชิกของชุมชนท้องถิ่นอย่างเท่าเทียมกันในการเข้าร่วมรับผลประโยชน์จากการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน โดยถือเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่กระตุ้นให้ชุมชนท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในฐานะเจ้าหน้าที่หรือนักวางแผน มีการเรียนรู้ร่วมกันและเข้าร่วมประชุมตัดสินใจในการพัฒนาการท่องเที่ยวในขณะเดียวกันเจ้าหน้าที่ของรัฐก็ต้องฝึกฟังความคิดเห็น ปัญหาและความต้องการของชุมชนท้องถิ่นด้วย เพื่อมิให้ชุมชนท้องถิ่นมีบทบาทในการวางแผนกำกับดูแลควบคุมการท่องเที่ยวให้มากขึ้น อันจะทำให้ชุมชนท้องถิ่นเกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของเกิดความรัก ความหวงแหน และสร้างจิตสำนึกในการดูแลปกป้องรักษาทรัพยากรการท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อมให้ยั่งยืน จึงต้องให้ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนทุกขั้นตอน ดังต่อไปนี้คือ

ขั้นตอนที่ 1 ให้ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการศึกษาค้นหาปัญหาทางการท่องเที่ยวและสาเหตุแห่งปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชนท้องถิ่น รวมถึงตลอดถึงความต้องการของชุมชนท้องถิ่นด้วย

ขั้นตอนที่ 2 ให้ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนตั้งแต่ร่วมกำหนดนโยบาย วัตถุประสงค์ เป้าหมาย และวิธีการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน เพื่อให้ได้แผนงานหรือโครงการพัฒนาการท่องเที่ยวที่สามารถแก้ไขปัญหาหรือลดปัญหาของชุมชนท้องถิ่น และสร้างสรรค์สิ่งใหม่ที่เป็นประโยชน์ต่อการท่องเที่ยว พร้อมทั้งตอบสนองความต้องการของชุมชนท้องถิ่นได้ด้วย

ขั้นตอนที่ 3 ให้ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการตัดสินใจใช้ทรัพยากรการท่องเที่ยวที่มีอยู่ในชุมชนท้องถิ่นให้เกิดประโยชน์ต่อการท่องเที่ยวและชุมชนท้องถิ่นมากที่สุด

ขั้นตอนที่ 4 ให้ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมลงทุนในธุรกิจท่องเที่ยวตามขีดความสามารถของตนเองหรืออาจร่วมลงทุนในรูปแบบสหกรณ์ได้

ขั้นตอนที่ 5 ให้ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานตามแผนงานหรือโครงการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนจนบรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ พร้อมทั้งมีส่วนร่วมในการปรับปรุงระบบการบริหารงานพัฒนาการท่องเที่ยวให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

ขั้นตอนที่ 6 ให้ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการควบคุม ติดตาม ประเมินผลแผนงานหรือโครงการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ได้ร่วมกันจัดทำขึ้น

คณะอนุกรรมการ โครงการจัดทำแผนแม่บทเพื่อการพัฒนาเฉพาะกลุ่มพื้นที่ท่องเที่ยวกลุ่มภาคเหนือ (เชียงใหม่ ลำพูน และเชียงราย) (2550) โดยให้ความหมายของคำว่า *การบริหารแบบมีส่วนร่วม* ว่า หมายถึง การที่บุคคลในองค์กรหรือต่างองค์กรได้ร่วมกันเพื่อจัดการงานให้บรรลุเป้าหมายที่ต้องการร่วมมือกันอย่างมีประสิทธิภาพและสำเร็จ ทั้งนี้การมีส่วนร่วมนั้นๆจะอยู่ในขั้นตอนใดๆก็ตามโดยขึ้นอยู่กับความรู้ความสามารถ ประสบการณ์ ข้อจำกัดขององค์กรในแต่ละกระบวนการของการดำเนินการบริหารเป็นเกณฑ์

แนวทางการสร้างและสนับสนุนการมีส่วนร่วม

การบริหารงานของชุมชนใดๆนั้น มีรูปแบบอยู่หลายสถานะสิ่งที่จะส่งผลต่อการเกิดบรรยากาศเพื่อทุกคนและยังนำไปสู่ความสำเร็จของเป้าหมายที่ต้องการนั้น มีความจำเป็นในทิศทางของการสร้างและสนับสนุนคือ

การพัฒนาความรู้ดีกรีรับผิดชอบ ซึ่งเป็นการที่บุคคลในฐานะต่างๆต้องก่อความรู้ดีกรีและสร้างแรงกระตุ้นต่อบุคคลอื่นๆให้มีความคิดริเริ่ม สร้างสรรค์ บนพื้นฐานแห่งความที่บุคคลมีความมั่นใจว่าเหตุและผลทางความคิดจะได้รับการสนับสนุน

การริเริ่มลักษณะแห่งพฤติกรรมบุคคล เป็นข้อคิดแห่งการสร้างรูปลักษณะของการแสดงออกของบุคคล ลดและขจัดปมความคิดแย้งหรือความขัดแย้งจากพฤติกรรมบุคคลให้ลดน้อย สร้างความกล้าต่อการแสดงออก

การเปิดโอกาสเพื่อการแลกเปลี่ยน ย่อมเป็นผลดีต่อกลุ่มและบุคคลได้ในระดับกระทำ เพราะโอกาสเพื่อการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นใดๆ หรือประสบการณ์มักถูกปิดกั้นด้วยคำสั่งหรือความคิดเบื้องบน การเปิดโอกาสให้ทุกคนได้แลกเปลี่ยนย่อมส่งผลต่อเหตุและผลในการพัฒนาความคิดต่างๆได้

การสนับสนุนแนวคิดที่สามารถเป็นแบบอย่างได้ ซึ่งการสนับสนุนแนวคิดเหล่านั้นสามารถดำเนินการในทิศทางของงบประมาณหรืออื่นใด เป็นสิ่งที่ก่อให้เกิดผลแห่งการสร้างสถานะบุคคลให้ไว้วางใจองค์กรให้ความร่วมมือต่อองค์กรได้มาก

สถานการณ์เพื่อการบริหารหรือจัดการ ผู้บริหารต้องคำนึงถึงสถานการณ์ในการจัดการงานด้วยเสมอ เพื่อผลสูงสุด การเลือกแบบการบริหารใดๆย่อมส่งผลต่อการมีส่วนร่วมได้ ปัจจุบันการบริหารส่วนใหญ่ มุ่งแบบการมีส่วนร่วมเพราะเป็นการเปิดโอกาสแห่งบรรยากาศการริเริ่มสร้างสรรค์

การมองหาความคิดเห็นเฉพาะในส่วนที่ดี เป็นมุมมองของการบริหารที่ต้องการผลสัมฤทธิ์ว่าเมื่อบุคคลใดเสนอแนวคิดเพื่องานแล้วควรได้เห็นความเหมาะสมและทิศทางที่เสนอของบุคคลอื่นๆด้วยดี มิใช่มุ่งแนวทางเพื่อความขัดแย้งหรือสร้างฐานการไม่ยอมรับให้เกิดขึ้น

จงใจให้เกิดการสร้างกระบวนการความคิดให้เกิดในทุกกลุ่มงาน การสร้างแรงจูงใจย่อมเป็นผลต่อบุคคลที่ก้าวมาสู่การต้องการมีส่วนร่วมเสมอหากผลตอบแทนเหล่านี้คุณค่าและประโยชน์ต่อตน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับปฏิกิริยาของบุคคลโดยรวมขององค์กรด้วยว่าจะทำให้ได้เพียงใด

จากแนวความคิดดังกล่าวจึงสรุปได้ว่า การบริหารจัดการการท่องเที่ยวแบบมีส่วนร่วมโดยให้ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วม ใช้ทรัพยากรการท่องเที่ยวอย่างมีระบบ ระเบียบ และแบบแผน ซึ่งหากมีการจัดการและการบริหารที่ดี ก็จะสามารถใช้พื้นที่ ที่เป็นทรัพยากรนั้นได้โดยไม่ได้ทำให้มันเสื่อมโทรมลง การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนจึงจำเป็นต้องมีการวางแผนนโยบายที่ชัดเจนและมีความสอดคล้องกับความคิดเห็นและเหตุผลของคนในท้องถิ่นเพื่อจะได้รับการส่งเสริมในระดับชาตินโยบายควรเจาะจงลงไปในแต่ละด้าน โดยพิจารณาปัจจัยที่สำคัญพื้นฐานของชุมชน ถ้าเป็นไปได้ก็ควรที่จะให้มีการแข่งขันเพื่อเพิ่มจุดเด่นในตลาด การสร้างแนวทางการจัดการสิ่งแวดล้อม ให้มีการใช้ทรัพยากรอย่างยั่งยืนตลอดไป การตอบสนองนั้นต้องไม่มีการกีดกัน ในการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่ด้วย

รายงานการวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ร.ต.อ.สุชาติ อรุณวุฒิวงศ์(2541) ได้ทำการศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนในโครงการธุรกิจเพื่อพัฒนาชนบทผลการศึกษาพบว่าประชาชนมีส่วนร่วมในโครงการธุรกิจเพื่อการพัฒนาชนบทอยู่ในระดับปานกลางจากการศึกษาการมีส่วนร่วมทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ด้านการตัดสินใจ ด้านการปฏิบัติการ ด้านการรับผลประโยชน์ และด้านการประเมินผลพบว่าประชาชนมีส่วนร่วมด้านการรับผลประโยชน์มากที่สุดรองลงมาคือด้านการปฏิบัติการ ด้านการตัดสินใจและด้านการประเมินผลตามลำดับ ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชน

ในโครงการธุรกิจเพื่อพัฒนาชนบทอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติได้แก่การเป็นสมาชิกในสังคม ระยะเวลาในการเป็นสมาชิกสหกรณ์และระยะเวลาในการเข้าร่วม

ประภาพร ศรีสถิตย์ธรรม(2543) ได้ทำการศึกษาการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการชุมชนในการจัดการสิ่งแวดล้อมทางการท่องเที่ยว โดยศึกษาเฉพาะกรณีชุมชนในเขตเทศบาลนครจังหวัด นครราชสีมา ผลการศึกษาพบว่าระดับการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการชุมชนในการจัดการสิ่งแวดล้อมทางการท่องเที่ยวอยู่ในระดับสูง ส่วนปัจจัยที่มีกิจกรรมเกี่ยวกับการสิ่งแวดล้อมทางการท่องเที่ยวความถี่ในการรับข้อมูลข่าวสารด้านสิ่งแวดล้อมทางการท่องเที่ยว การได้รับการฝึกอบรมในการจัดการสิ่งแวดล้อมทางการท่องเที่ยว ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อมทางการท่องเที่ยวและผลประโยชน์ที่จะได้รับ

วิทยากรณ์ จรัสด้วง(2544) ได้ทำการศึกษาการพัฒนาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเขตห้ามล่าสัตว์ป่าทะเลน้อย อำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง ผลการศึกษาพบว่าเขตห้ามล่าสัตว์ป่าทะเลน้อย อำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง มีความอุดมสมบูรณ์ในระดับมากเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่สำคัญมีเอกลักษณ์ความสวยงามทางธรรมชาติที่ดึงดูดใจ มีสมรรถนะในการรองรับนักท่องเที่ยวเชิงนิเวศในด้านของพื้นที่และสภาวะแวดล้อมทางกายภาพเป็นหลัก รวมทั้งมีศักยภาพการพัฒนาเพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในระดับสูงเพราะมีความหลากหลายทางชีวภาพของสิ่งมีชีวิตในพื้นที่ ส่วนการบวกรวางแผนและส่งเสริมการท่องเที่ยวในพื้นที่เป็นการจัดทำแผนประจำปี โดยเริ่มทำแผนอย่างจริงจังในปี พ.ศ.2542 สำหรับการมีส่วนร่วมของชุมชนพบว่าประชาชนในชุมชนและผู้นำชุมชนมีความต้องการที่จะเข้าร่วมวางแผนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และเห็นด้วยกับกรอบแนวคิดการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศมากและเกิดขึ้นได้จากปัจจัยที่ช่วยส่งเสริมประกอบด้วย ด้านศักยภาพความพร้อมของชุมชน ด้านสิ่งดึงดูดใจ ด้านการจัดการ ด้านนโยบายภาครัฐ และอุปสรรคต่อการมีส่วนร่วมและแนวทางการสร้างความร่วมมือ ซึ่งแนวทางการมีส่วนร่วมอาจใช้รูปแบบไตรภาคี คือการสร้างความร่วมมือระหว่างรัฐและชุมชน โดยกลุ่มที่เป็นตัวกลางได้แก่องค์กรหรือเอกชนหรือนักวิชาการ ซึ่งกรณีนี้ควรมีการจัดตั้งคณะกรรมการดำเนินการระดมความคิดและร่วมกันตัดสินใจ

สุภาวดี มีสิทธิ์ และคณะ(2545) ได้ทำการศึกษาการ “การวิจัยเชิงปฏิบัติการเพื่อเพิ่มพูนขีดความสามารถองค์กรชุมชนในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ อำเภอปางมะผ้า จังหวัดแม่ฮ่องสอน” ได้มีการศึกษาข้อมูลผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน โดยที่มีความต้องการของชุมชนที่สามารถจัดการทรัพยากรด้วยตนเอง สิ่งที่เป็นส่วนสำคัญในการทำให้ชุมชนแม่ละนา ชุมชนจาโบ้และชุมชนบ่อไคร้หันมาร่วมมือกันในการหารูปแบบของการท่องเที่ยวของทั้ง 3 ชุมชน คือ การมองเรื่องถ้ำแม่ละนา ผลการศึกษาพบว่าชุมชนแม่ละนามีก่อในการจัดการท่องเที่ยว

เชิงอนุรักษ์ในชุมชน มีสมาชิกจำนวน 18 คนมีการเปลี่ยนแนวความคิดจากการท่องเที่ยวที่มองเพียง ถ้าแม่ละนา เป็นการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชนให้เกิดประโยชน์มากที่สุดและร่วมกันรักษา ทรัพยากรพร้อมฟื้นฟูวัฒนธรรมที่มีอยู่ ชุมชนบ่อไคร้มีการทำการทดลองทำกิจกรรม และมีแผนใน การพัฒนาการท่องเที่ยวกับชุมชนตนเองแต่ไม่มีการดำเนินงานทำให้ไม่มีความเคลื่อนไหวในชุมชน ส่วนชุมชนจาโบ้เข้าร่วมศึกษาและไม่มีความเคลื่อนไหวในงานวิจัยกับชุมชน

วิมลศิริ เหมทานนท์(2546) ได้ทำการศึกษาการ การมีส่วนร่วมของชุมชนในการอนุรักษ์ ทรัพยากรการท่องเที่ยว: กรณีศึกษาชุมชนย่านบางลำพู มีวัตถุประสงค์ในการวิจัย คือศึกษาระดับการ มีส่วนร่วมของชุมชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยวในชุมชนย่านบางลำพู รวมทั้งปัจจัย ปัญหาและอุปสรรคที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยวใน พื้นที่ตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษามี 30 ราย ใช้วิธีการสัมภาษณ์เจาะลึกจากผู้รู้ในท้องถิ่น การสังเกต อย่างมีส่วนร่วมและการศึกษาจากรายงานเอกสารที่เกี่ยวข้อง

ผลการศึกษาพบว่า การรับรู้นโยบายการท่องเที่ยวของกรุงเทพมหานคร การรับรู้เรื่องการมี ส่วนร่วมของชุมชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยว ความต้องการรักษาวิถีชีวิตเดิมความ ต้องการรักษาโบราณสถานและระดับการรักษาผลประโยชน์ มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของ ชุมชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยว กล่าวคือ กลุ่มตัวอย่างมีการรับรู้นโยบายการท่องเที่ยว ของกรุงเทพมหานครในระดับสูง มีการรับรู้ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนในการอนุรักษ์ทรัพยากร การท่องเที่ยวในระดับปานกลาง มีความต้องการรักษาวิถีชีวิตเดิมในระดับสูง มีความต้องการรักษา โบราณสถานในระดับสูงและระดับการรักษาผลประโยชน์ที่สูง จะมีส่วนในการอนุรักษ์ทรัพยากร การท่องเที่ยวในชุมชนบางลำพู

เพียงกานต์ นามวงศ์ (2549) ได้ทำการศึกษาแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวชุมชนเชิง วัฒนธรรมอย่างยั่งยืน ชุมชนไหล่หิน ตำบลไหล่หิน อำเภอกะลา จังหวัดลำปาง พบว่าผลการวิจัย เกี่ยวกับสถานภาพปัจจุบันของการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมพบว่าชุมชนไหล่หินมี สถานภาพที่สามารถจะพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมได้ เมื่อพิจารณาจากองค์ประกอบ 3 ด้าน ซึ่งได้แก่ ด้านสิ่งดึงดูดใจ ด้านการเข้าถึงหมู่บ้าน และด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ซึ่งชุมชนไหล่หิน มีสถานภาพที่จะสามารถพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เพื่อสร้างรายได้ ให้แก่ชุมชน และเพื่อเพิ่มศักยภาพในการท่องเที่ยวให้เป็นที่รู้จักรวมถึงส่งเสริมให้คนในชุมชนรู้จัก รักและหวง แหนทรัพยากรในท้องถิ่นที่มีอยู่อย่างยั่งยืนต่อไป

ส่วนผลการวิจัยเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ตามองค์ประกอบการมีส่วนร่วม ได้แก่ องค์ประกอบด้านการจัดการพื้นที่ องค์ประกอบด้านการ จัดการ องค์ประกอบด้านกิจกรรมและกระบวนการเรียนรู้ และองค์ประกอบด้านการมีส่วนร่วม

พบว่าแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในชุมชนไหล่หิน อำเภอเกาะคา จังหวัดลำปาง มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการการท่องเที่ยว ที่คนในชุมชนจะร่วมมือ ร่วมใจ ผลักดันการท่องเที่ยวของชุมชนให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่ยั่งยืนต่อไป เพื่อสร้างอาชีพ และสร้างรายได้ แก่ชุมชนในท้องถิ่น รวมถึงการมีส่วนร่วมในการบำรุงรักษา ดูแลชุมชนให้เป็นไปตามระบบการจัดการที่ดีอีกด้วย

นฤพร เวศอุไร(2549)ได้ศึกษายเกี่ยวกับการจัดการแหล่งท่องเที่ยวและกิจกรรมการท่องเที่ยว โดยมีชุมชนเป็นฐานของตำบลบ้านเรื่อน อำเภอป่าซาง จังหวัดลำพูน ครั้งนี้พบว่าการจัดการแหล่งท่องเที่ยวและกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยมีชุมชนเป็นฐานของตำบลบ้านเรื่อน ประสบความสำเร็จในการมีส่วนร่วมของเจ้าของพื้นที่ ดังจะเห็นได้ว่าประชาชนในพื้นที่ตำบลบ้านเรื่อนสามารถจัดการแหล่งท่องเที่ยวและกิจกรรมการท่องเที่ยวภายในชุมชนได้ด้วยความร่วมมือร่วมใจของประชาชนในพื้นที่เองซึ่งแสดงถึงพลังอำนาจของประชาชน นอกจากนี้ยังกระตุ้นให้เกิดความรู้สึกว่าเป็นเจ้าของ โดยถือเป็นหน้าที่ที่จะดูแลแหล่งท่องเที่ยวให้อยู่ในสภาพที่สมบูรณ์อันจะนำไปสู่การเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ยั่งยืน หากมีการเปิดโอกาสให้ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมทางการท่องเที่ยวย่อมได้รับการสนับสนุนอย่างเต็มที่ในการพัฒนา อีกทั้งยังง่ายต่อการช่วยดูแลรักษาทรัพยากรท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อมให้คงอยู่และเกิดผลประโยชน์ต่อชุมชนท้องถิ่น การเปิดโอกาสให้ท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมทุกขั้นตอนของการพัฒนาและทุกกิจกรรม ซึ่งสามารถสร้างจิตสำนึกและความเป็นเจ้าของ (sense of ownership) ในโครงการของประชาชนท้องถิ่นอย่างแท้จริง ร่วมปกป้องรักษา ทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรมของตน และเป็นการสร้างพลังอำนาจ (empowerment) ให้แก่ชุมชนในการบริหารจัดการและควบคุมการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชน เพื่อพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

วิไลลักษณ์ รัตนเพชรธัมมะ (2550) ได้ทำการวิจัยเรื่อง แนวทางการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างยั่งยืน : ศึกษากรณี ตลาดน้ำอัมพวา อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม พบว่า ชุมชนอัมพวาได้มีการฟื้นฟูการท่องเที่ยวให้กลับมาอีกครั้งในปี พ.ศ. 2547 ซึ่งส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม วิถีชีวิตและสิ่งแวดล้อมในพื้นที่มากโดยเฉพาะการท่องเที่ยว ตลาดน้ำอัมพวา ที่มีนักท่องเที่ยวทั้งจากกรุงเทพมหานครและบริเวณใกล้เคียงให้ความสนใจ ส่งผลให้ชุมชนมีการปรับตัวเรื่องรองรับการท่องเที่ยว มีอาชีพใหม่ๆ เกิดขึ้น มีการฟื้นฟู และรักษาเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรม มีการเปลี่ยนแปลงระบบการผลิตจากการผลิตเพื่อยังชีพมาสู่การผลิตเพื่อการค้าและกำไรมากขึ้น และส่งผลต่อการขาดความช่วยเหลือและนำไปสู่ความขัดแย้งในชุมชน แนวทางการจัดการการท่องเที่ยวจึงควรจัดให้เป็นระบบ โดยใช้หลักการประชุมร่วมกันเชิงพหุภาคี เพื่อให้ทุกฝ่ายได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวที่เหมาะสมกับชุมชน

สิรินทิพย์ พันธุ์มัจฉาพ (2552) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาและการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศวัฒนธรรม จังหวัดมหาสารคาม พบว่า การพัฒนาและการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศวัฒนธรรม จังหวัดมหาสารคามยังไม่มีระบบการบริหารจัดการที่เป็นแนวทางชัดเจน เนื่องจากยังไม่ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานรัฐบาลอย่างเป็นทางการและขาดงบประมาณในการจัดการส่วนใหญ่เป็นการบริหารจัดการเองภายในกลุ่มกันเอง ชุมชนและกลุ่มยังไม่มีความรู้เรื่องการจัดการท่องเที่ยว ไม่มีหน่วยงานของรัฐเข้ามาดูแล หรือจัดการอบรมให้ ควรมีการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวอย่างเป็นระบบ ควรร่วมมือกันวางแผนหารูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวใหม่ ๆ เพื่อดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยว นอกจากจะต้องรักษาวัฒนธรรมดั้งเดิมเอาไว้แล้ว ยังควรพัฒนาทักษะการสื่อสารด้วยภาษาสากลเพื่อความเข้าใจอันดีต่อกัน แหล่งท่องเที่ยวแต่ละแห่งควรพัฒนาความสะอาดของอาคารสถานที่ ความปลอดภัยของนักท่องเที่ยวขณะอยู่ในสถานที่ท่องเที่ยว ความสะอาดด้านสาธารณสุขปลอดภัยขั้นพื้นฐาน และจะต้องช่วยกันดูแลรักษาสภาพภูมิทัศน์หรือระบบนิเวศของแหล่งท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดความยั่งยืน

ข้อมูลทั่วไปของจังหวัดลำปาง

ลำปาง เป็นจังหวัดในภาคเหนือตอนบนของประเทศไทย มีชื่อเรียกหลายชื่อ เช่น ศรีดอนชัย ลัมพะกัมปะนกร เขลางค์นคร กุกกุกนคร (นครไก่) เป็นต้น สัญลักษณ์ของจังหวัด คือ ไก่ขาวในมณฑป มีเนื้อที่ทั้งหมด 12,534 ตารางกิโลเมตร ภูมิประเทศเป็นที่ดอนและป่าเขา ตอนเหนือเป็นที่ราบแล้วค่อยๆ ลาดต่ำลงมา ทางใต้เป็นที่ราบลุ่มแม่น้ำวัง เทือกเขาสำคัญคือ เทือกเขาผีปันน้ำ ซึ่งเป็นต้นกำเนิดของแม่น้ำวัง และเทือกเขาขุนตาล ซึ่งกั้นเขตแดนระหว่างลำปาง-ลำพูน มีอุโมงค์ให้รถไฟลอดผ่านเป็นระยะทาง 1 กิโลเมตรเศษ

อาณาเขตและการปกครอง

- ทิศเหนือ ติดต่อเชียงรายและพะเยา
- ทิศใต้ ติดต่อสุโขทัย และตาก
- ทิศตะวันออก ติดต่อแพร่
- ทิศตะวันตก ติดต่อเชียงใหม่ และลำพูน

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนจังหวัดลำปาง ผลวิจัยที่ได้สามารถนำไปเป็นข้อมูลให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องไปใช้เพื่อวางแผนกำหนดนโยบายในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวชุมชนของจังหวัดลำปางได้ วิธีดำเนินการวิจัยของงานวิจัยจะนำเสนอเป็นขั้นตอนดังนี้

- ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
- เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
- การเก็บรวบรวมข้อมูล
- การตรวจสอบข้อมูล
- การวิเคราะห์ข้อมูล
- เณฑ์เทียบระดับความต้องการ

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียในการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนจังหวัดลำปาง แบ่งออกเป็น 3 กลุ่มได้แก่

1. นักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวจังหวัดลำปาง ปี 2553 จำนวน 440,088 คน (กลุ่มงานข้อมูลระบบสารสนเทศเพื่อการสื่อสาร, 2554 : ระบบออนไลน์)
2. ประชาชนที่มีภูมิลำเนาในจังหวัดลำปาง จำนวนทั้งสิ้น 474,733 คน (กรมการปกครอง, จังหวัดลำปาง, 2554 : ระบบออนไลน์, 1 ตุลาคม 2553)
3. ผู้นำชุมชน นายกองค์การบริหารส่วนตำบลและนายกเทศมนตรี ซึ่งเป็นผู้ที่สามารถให้ข้อมูลในการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชน จังหวัดลำปางได้

จากจำนวนประชากรซึ่งเป็นประชาชนในจังหวัดลำปางและนักท่องเที่ยวชาวไทยที่มาท่องเที่ยวในจังหวัดลำปาง ซึ่งมีจำนวนมาก ดังนั้นจึงรวมจำนวนเพื่อศึกษาคำนวณกลุ่มตัวอย่างได้ง่ายขึ้น ดังนั้นจำนวนทั้งหมดของประชาชนจังหวัดลำปางและนักท่องเที่ยวชาวไทยที่มาเยือนจังหวัดลำปางรวมกันเป็น 914,821 คน

กลุ่มตัวอย่าง

จำนวนกลุ่มตัวอย่างของประชาชนและนักท่องเที่ยวได้จากการคำนวณจากสูตรของ

(Yamane, 1973)

$$n = \frac{N}{1+Ne^2}$$

เมื่อ n แทน ขนาดจำนวนกลุ่มตัวอย่าง
 N แทน จำนวนประชากรและนักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวในจังหวัดลำปาง
 e แทน ความคลาดเคลื่อนของการสุ่มตัวอย่างที่ระดับนัยสำคัญ
 ดังนั้น แทนค่าในสูตร $n = 1+914,821 (0.05)^2 / 914,821$
 $n = 399.83$

จำนวนกลุ่มตัวอย่างได้จากการคำนวณโดยสูตรของทาโร่ ยามานะ (Yamane,1973) ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างจำนวนอย่างน้อย 399.83 คน การสุ่มกลุ่มตัวอย่างทำแบบหลายขั้นตอน (multi-stage sampling) ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ทำการสุ่มแบบเจาะจง (Purpose Sampling) โดยเลือกอำเภอที่มีการท่องเที่ยวชุมชนในจังหวัดลำปาง 6 อำเภอ ได้แก่ อำเภอเมือง อำเภอเกาะคา อำเภอแม่เมาะ อำเภอห้างฉัตร อำเภอแจ้ห่ม อำเภอแม่พริก

ขั้นตอนที่ 2 ทำการสุ่มแบบเจาะจง (Purpose Sampling) โดยเลือกชุมชนใน 6 อำเภอที่มีการท่องเที่ยวชุมชน 7 ชุมชน ได้แก่ ชุมชนต้นธงชัย ชุมชนปงสนุก อำเภอเมือง ชุมชนบ้านโป่งขาม อำเภอแม่พริก ชุมชนบ้านเกาะหลวง อำเภอแม่เมาะ ชุมชนอนุรักษ์ช้างไทย อำเภอห้างฉัตร ชุมชนแจ้ซ้อน อำเภอแจ้ห่ม ชุมชนวัดไหล่หิน อำเภอเกาะคา เนื่องจากเป็นกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะที่เป็นตัวแทนของประชากรได้ คือ

- ชุมชนต้นธงชัย อำเภอเมือง เป็นชุมชนที่มีการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนเป็นชุมชนที่มีการทำเป็นแหล่งเรียนรู้ด้านการทำธำมรงค์จากไม้ และเปิดสอนให้แก่นักท่องเที่ยวและมีการจัดนำเที่ยววัดเจติยธารามที่มีชื่อเสียงในชุมชน

- ชุมชนปงสนุก อำเภอเมือง เป็นชุมชนท่องเที่ยวที่มีการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีส่วนร่วมทางวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ โดยประชาชนในชุมชนมีการพัฒนาวัดปงสนุกให้กลายเป็นสถานที่ท่องเที่ยวและมีการจัดสร้างพิพิธภัณฑ์ของชุมชนด้วย และมีการนำเที่ยวโดยประชาชนในชุมชนเป็นผู้นำชม

- ชุมชนบ้านโป่งขาม อำเภอแม่พริก เป็นชุมชนที่มีแหล่งแร่แก้วโป่งขาม เป็นจุดสนใจของนักท่องเที่ยวโดยบ้านแต่ละหลังจะมีแร่ชนิดนี้อยู่ทุกหลังคาเรือนและมีการนำชมแหล่งแร่ที่มีอยู่ภายในหมู่บ้านและมีวัดที่สำคัญของชุมชน

- ชุมชนบ้านเมะหลวง อำเภอแม่เมะ เป็นชุมชนที่จัดการท่องเที่ยวโดยนำชมเส้นทางเดินป่าศึกษาธรรมชาติ ในเขตบริเวณชุมชนและนำศึกษาเรียนรู้วัฒนธรรมของชาวไตลื้อที่มีอยู่อย่างหลากหลายในชุมชนและมีการจัดกลุ่มโฮมสเตย์ขึ้นในชุมชนอีกด้วย

- ชุมชนอนุรักษ์ช้างไทย อำเภอห้างฉัตร เป็นชุมชนหมู่บ้านช้างที่เน้นชุมชนมีส่วนร่วมในการนำนักท่องเที่ยวในการศึกษาวิถีชีวิตของช้างและการอาบน้ำช้าง และมีโฮมสเตย์หมู่บ้านช้างและการนั่งช้างชมธรรมชาติ

- ชุมชนแจ้ซ้อน อำเภอแจ้ห่ม เป็นชุมชนที่มีการนำชมเส้นทางธรรมชาติและชุมชนที่มีการจัดตั้งชมรมแผนไทยไว้ให้บริการในอุทยานแจ้ซ้อนด้วยและเริ่มพัฒนาบ้านพักแบบโฮมสเตย์ไว้รองรับนักท่องเที่ยวด้วย

- ชุมชนวัดไหล่หิน อำเภอเกาะคา เป็นชุมชนที่มีการจัดเป็นกลุ่มท่องเที่ยวชุมชนนำชมวัดไหล่หินและจัดตั้งเป็นศูนย์ข้อมูลของชุมชน และการนำชมศึกษาโบราณวัตถุที่มีอยู่ในชุมชนและภายในชุมชนมีกลุ่มเรียนรู้เช่น การทำเครื่องจักรสาน เป็นต้น

ขั้นตอนที่ 3 ใช้แบบสอบถามเก็บข้อมูลโดยการสุ่มแบบบังเอิญ (Accidental Random Sampling) โดยเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างในสัดส่วนที่เท่ากัน ในแต่ละชุมชนทั้ง 7 ชุมชน ชุมชนละ 58 คน (นักท่องเที่ยว 29 คนและประชาชน 29 คน) รวมเป็นกลุ่มตัวอย่าง 406 คน

สำหรับกลุ่มที่ 3 เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบเจาะลึกกับผู้นำชุมชน นายกองค์การบริหารส่วนตำบล นายกเทศมนตรีและเจ้าหน้าที่ภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชน จังหวัดลำปาง ใช้วิธีการสุ่มแบบเจาะจง (Purpose Sampling) เลือกผู้ที่สามารถให้ข้อมูลและมีความรู้ความเข้าใจในแหล่งท่องเที่ยวชุมชนนั้นเป็นอย่างดี ชุมชนละ 2 คน ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 14 คน ได้แก่

1. นายกเทศมนตรีนครลำปาง	อำเภอเมืองลำปาง	จำนวน 1 คน
2. นายกเทศมนตรีหรือนายกองค์การบริหารส่วนตำบลของ	อำเภอเกาะคา	จำนวน 1 คน
3. นายกเทศมนตรีหรือนายกองค์การบริหารส่วนตำบลของ	อำเภอแจ้ห่ม	จำนวน 1 คน
4. นายกเทศมนตรีหรือนายกองค์การบริหารส่วนตำบลของ	อำเภอห้างฉัตร	จำนวน 1 คน
5. นายกเทศมนตรีหรือนายกองค์การบริหารส่วนตำบลของ	อำเภอแม่พริก	จำนวน 1 คน
6. นายกเทศมนตรีหรือนายกองค์การบริหารส่วนตำบลของ	อำเภอแม่เมะ	จำนวน 1 คน
7. นายกสมาคมท่องเที่ยว	อำเภอเมืองลำปาง	จำนวน 1 คน

8. ผู้นำชุมชนต้นธงชัย	อำเภอเมืองลำปาง	จำนวน 1 คน
9. ผู้นำชุมชนปงสนุก	อำเภอเมืองลำปาง	จำนวน 1 คน
10. ผู้นำชุมชนบ้านโป่งขาม	อำเภอแม่พริก	จำนวน 1 คน
11. ผู้นำชุมชนบ้านเกาะหลวง	อำเภอแม่เมะ	จำนวน 1 คน
12. ผู้นำชุมชนอนุรักษ์ช้างไทย	อำเภอห้างฉัตร	จำนวน 1 คน
13. ผู้นำชุมชนแจ้ซ้อน	อำเภอแจ้ห่ม	จำนวน 1 คน
14. ผู้นำชุมชนวัดไหล่หิน	อำเภอเกาะคา	จำนวน 1 คน

การสร้างเครื่องมือและการตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการสร้างเป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) และการสัมภาษณ์เชิงลึก (Individual Depth Interview) แบ่งเป็น 7 ขั้นตอนตามลำดับ ดังนี้

1. ศึกษาหลักการสร้างแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ และกำหนดกรอบแนวความคิดในการวิจัย
2. ศึกษาข้อมูลจากหนังสือ เอกสาร บทความ และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งสัมภาษณ์ผู้มีประสบการณ์และเชี่ยวชาญที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหา เพื่อเป็นแนวทางนำมาสร้างข้อคำถาม (Item) ของแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์
3. กำหนดประเด็นและขอบเขตของคำถามให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ และประโยชน์ของการวิจัย
4. ดำเนินการสร้างแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ฉบับร่าง
5. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นพร้อมแบบประเมินไปให้ผู้เชี่ยวชาญซึ่งมีความรู้และประสบการณ์ทางด้านที่จะทำการศึกษาพิจารณาแบบสอบถาม จำนวน 5 ท่าน แล้วหาค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC (Item-Objective Congruence Index) (ด้วน สายยศ, 2539) เพื่อเป็นการตรวจสอบความเที่ยง ความครอบคลุมเนื้อหา และความถูกต้องในสำนวนภาษา เมื่อผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตรวจสอบตามแบบประเมินแล้วมาใช้เป็นแนวทางสำหรับการปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามและนำมาปรับปรุงให้สมบูรณ์ก่อนทดลองใช้ โดยค่า IOC ที่หาค่าได้ประมาณ 0.86 เพื่อพิจารณาความถูกต้อง และความชัดเจนของเนื้อหา แล้วนำมาแก้ไขให้ถูกต้อง เหมาะสมตามข้อเสนอแนะก่อนทดลองใช้
6. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามฉบับร่างที่ได้ผ่านการแก้ไขจากผู้เชี่ยวชาญแล้ว ไปทดลองใช้ (Try-Out) กับกลุ่มประชากรที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับประชากรที่ต้องการศึกษา ในแหล่งท่องเที่ยวที่

ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง (ชาวหมู่บ้านลี อำเภอลี้ จังหวัดลำพูน) จำนวน 30 ชุด เพื่อหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของ แบบสอบถาม โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์ อัลฟาของครอนบัก (Cronbach's alpha coefficient) ซึ่งเป็นค่าที่วัดความเชื่อถือได้ (กัลยา วานิชย์บัญชา, 2549) ตามสูตร ดังนี้

$$\alpha = \frac{k \overline{Covariance} / \overline{Variance}}{1 + (k - 1) \overline{Covariance} / \overline{Variance}}$$

โดยที่ α = ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ
 k = จำนวนคำถามของแบบสอบถาม
 $\overline{Covariance}$ = ค่าเฉลี่ยของค่าแปรปรวนร่วมระหว่างคำถามต่างๆ
 $\overline{Variance}$ = ค่าเฉลี่ยของค่าแปรปรวนของคำถาม

ในกรณีที่มีการ Standardized แต่ละคำถาม ค่า Cronbach's alpha จะกลายเป็น

$$\alpha = \frac{k \bar{r}}{1 + \bar{r}(k - 1)}$$

โดยที่ \bar{r} = ค่าเฉลี่ยของค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของทุกคำถาม

ซึ่งได้ค่าความเที่ยงของแบบสอบถามเท่ากับ 0.96 ดังนั้น จึงใช้แบบสอบถามนี้ในการวิจัยต่อไป

7. นำแบบสอบถามที่แก้ไขแล้วไปเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง

เครื่องมือที่ใช้ในการดำเนินการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการดำเนินการศึกษา แบบสอบถาม (Questionnaire) ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากกระบวนการศึกษาหาความรู้จากข้อมูลเอกสารต่าง การสัมภาษณ์ การศึกษาจากสถานที่จริง พร้อมทั้งมีการหาคุณภาพของเครื่องมือ เพื่อให้ได้มาซึ่งแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนจังหวัดลำปาง ประกอบด้วยลักษณะคำถาม เป็นคำถามแบบปลายเปิดและปลายปิด (Open and close-ended) แบ่งตามประเภทของกลุ่มผู้ให้ข้อมูลได้แก่

แบบสอบถาม (Questionnaire) สำหรับนักท่องเที่ยวและประชาชน โดย แบ่งออกเป็น ดังนี้

1. แบบสอบถามนักท่องเที่ยว แบ่งเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพ อาชีพ รายได้ และรูปแบบและพฤติกรรมนักท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวได้แก่ จำนวนครั้ง

ที่มาเที่ยว สิ่งดึงดูดใจในการมาเที่ยว จุดประสงค์ที่มาเที่ยว การทราบข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยว ความพึงพอใจในการเดินทางมาท่องเที่ยว เป็นต้นลักษณะของแบบสอบถามจะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List)

ตอนที่ 2 ความต้องการของนักท่องเที่ยวในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวชุมชน ได้แก่ ด้านแหล่งท่องเที่ยว ด้านเส้นทางเข้าถึง ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยว ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น เป็นต้น ลักษณะของแบบสอบถามจะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ของลิเคิร์ต (Likert's rating scale,1967) เป็นแบบให้เลือกตอบ คือ มากที่สุด, มาก, ปานกลาง, น้อย, น้อยที่สุด โดยการให้คะแนนความต้องการจะเรียงจากมากไปน้อย คือ 5,4,3,2,1

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามและข้อเสนอแนะอื่นๆของนักท่องเที่ยวลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบปลายเปิด (Open-Ended questions)

2. แบบสอบถามประชาชน แบ่งเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพ อาชีพ รายได้ ลักษณะของแบบสอบถามจะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List)

ตอนที่ 2 สภาพทรัพยากรการท่องเที่ยวในพื้นที่และความต้องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการท่องเที่ยวชุมชนในด้านต่างๆ ลักษณะของแบบสอบถามจะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) โดยใช้เกณฑ์กำหนดลักษณะคะแนนและมาตราส่วนประเมินค่าจัดอันดับ ของลิเคิร์ต (Likert's rating scale,1967) เป็นแบบให้เลือกตอบ คือ มากที่สุด, มาก, ปานกลาง, น้อย, น้อยที่สุด โดยการให้คะแนนความต้องการจะเรียงจากมากไปน้อย คือ 5,4,3,2,1

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามและข้อเสนอแนะอื่นๆของประชาชนลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบปลายเปิด (Open-Ended questions)

เกณฑ์ในการกำหนดค่าน้ำหนักของการประเมินเป็น 5 ระดับตามวิธีของลิเคิร์ต (Likert Scale, 1967) ได้ดังนี้

<u>ระดับความคิดเห็น</u>	<u>ค่าน้ำหนักคะแนนของตัวเลือกตอบ</u>
น้อยที่สุด	กำหนดให้มีค่าเท่ากับ 1 คะแนน
น้อย	กำหนดให้มีค่าเท่ากับ 2 คะแนน
ปานกลาง	กำหนดให้มีค่าเท่ากับ 3 คะแนน
มาก	กำหนดให้มีค่าเท่ากับ 4 คะแนน

มากที่สุด

กำหนดให้มีค่าเท่ากับ 5 คะแนน

การสัมภาษณ์เชิงลึก (Individual Depth Interview) โดยมีประเด็นคำถาม ดังนี้

- นโยบายการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชน จังหวัดลำปาง
- นโยบายการพัฒนาศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวชุมชน จังหวัดลำปาง
- ความคิดเห็นจุดเด่นจุดด้อยของแหล่งท่องเที่ยวชุมชนจังหวัดลำปาง ความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวชุมชน จังหวัดลำปาง
- ปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวชุมชน จังหวัดลำปาง

การสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ใช้วิธีการนี้ ในการนำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม และการสัมภาษณ์เชิงลึก นำมาสร้างเป็นประเด็นหัวข้อตามกรอบแนวคิดและวัตถุประสงค์ของการวิจัยในการสนทนากลุ่ม เพื่อเป็นการตรวจสอบข้อมูลจากผู้ทรงคุณวุฒิให้มีความสมบูรณ์มากที่สุด โดยมีผู้ดำเนินการสนทนากลุ่ม (Moderator) เป็นผู้คอยจุดประเด็นในการสนทนา เพื่อชักจูงให้กลุ่มเกิดแนวคิดและแสดงความคิดเห็นต่อประเด็นหรือแนวทางการสนทนาอย่างกว้างขวางละเอียดลึกซึ้ง โดยมีผู้เชี่ยวชาญเข้าร่วมสนทนาในแต่ละกลุ่มประมาณ 5-7 คน เพื่อเป็นการเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนจังหวัดลำปาง

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยได้ดำเนินการเป็น ขั้นตอน ดังนี้

การเก็บข้อมูล โดยใช้แบบสอบถาม

1. เตรียมแบบสอบถามและวางแผนการดำเนินการเก็บข้อมูล
2. ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยนำแบบสอบถามจำนวน 406 ชุด โดยแบ่งเป็นแบบสอบถามสำหรับแจกให้กับนักท่องเที่ยวจำนวน 203 ชุดและประชาชนในแหล่งท่องเที่ยวชุมชนจังหวัดลำปางจำนวน 203 ชุด ใช้การเลือกผู้ตอบแบบสอบถามโดยการสุ่มแบบง่าย (simple sampling) ใช้ระยะเวลา 5 สัปดาห์ โดยเก็บข้อมูลในวันเสาร์และวันอาทิตย์ สัปดาห์ละ 80-82 ชุด เป็นจำนวน 406 ชุด
3. ช่วงระยะเวลาเก็บข้อมูลอยู่ระหว่างเดือนกรกฎาคม-เดือนสิงหาคม พ.ศ.2554
4. นำแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนตรวจหาความสมบูรณ์ของแบบสอบถามแต่ละฉบับและดำเนินการจัดทำกราฟวิเคราะห์ผลตามขั้นตอนต่อไป

การเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์

1. ผู้วิจัยได้กำหนดประเด็นคำถาม ในการสัมภาษณ์ข้อมูลต่างๆ ทำการสัมภาษณ์ผู้นำชุมชนในแหล่งท่องเที่ยวชุมชนจังหวัดลำปางจำนวน 7 คนและสัมภาษณ์บุคคลที่อยู่ในหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการท่องเที่ยวและแหล่งท่องเที่ยวชุมชน จังหวัดลำปาง จำนวน 7 คน รวม 14 คนด้วยตนเอง โดยการนัดหมายวันเวลาที่ผู้ถูกสัมภาษณ์สะดวก และใช้เวลาในการสัมภาษณ์คนละประมาณ 30 - 45 นาที โดยใช้เครื่องบันทึกเสียงในการสัมภาษณ์

การเก็บข้อมูลโดยการประชุมกลุ่ม

1. จากนั้นผู้วิจัยจะได้นำข้อมูลจากแบบสอบถามและการสัมภาษณ์ที่ได้นำมาเรียบเรียงเป็นความเรียงแล้ว มาจัดประชุมกลุ่ม (Focus group) โดยผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5-7 ท่าน โดยวางประเด็นการสนทนาตามกรอบแนวคิดและวัตถุประสงค์ของการวิจัย ที่ได้ข้อมูลมาจากแบบสอบถามและการสัมภาษณ์ เพื่อนำข้อมูลและข้อเสนอแนะที่ได้มาเป็นแนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนจังหวัดลำปาง โดยประชาชนในพื้นที่ที่มีส่วนร่วมในการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวในพื้นที่ให้สมบูรณ์ที่สุด

การตรวจสอบข้อมูล

การตรวจสอบข้อมูลทำในช่วงการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยใช้วิธีการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Triangulation) คือการตรวจสอบด้านความถูกต้องของข้อมูล จากแหล่งเวลา บุคคล และสถานที่ โดยสัมภาษณ์เรื่องเดียวกันจากบุคคลในช่วงเวลาที่ต่างกัน สัมภาษณ์เรื่องเดียวกันจากหลายกลุ่มตัวอย่าง และสังเกตในเรื่องเดียวกันจากหลาย ๆ สถานที่ การตรวจสอบด้านวิธีรวบรวมข้อมูล คือ การเก็บข้อมูลจากแบบสอบถาม การรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ การจัดประชุมกลุ่ม และจากเอกสาร ในเรื่องเดียวกันมาวิเคราะห์ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครบถ้วน มีความสมบูรณ์ตรงกับความเป็นจริงมากที่สุด (สุภางค์ จันทวานิช, 2553)

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามมาวิเคราะห์หาค่าทางสถิติโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป (SPSS) ดังต่อไปนี้

1. แบบสอบถามของนักท่องเที่ยวและประชาชนในแหล่งท่องเที่ยว ทั้ง 3 ตอน นำมาวิเคราะห์ข้อมูลโดยการแจกแจงความถี่ (Frequency Distribution) โดยนำข้อมูลจากแบบสอบถามตอนที่ 1 รายละเอียดเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามและ ตอนที่ 2 แบบสอบถาม

เกี่ยวกับความต้องการของนักท่องเที่ยวในด้านองค์ประกอบการท่องเที่ยวในการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชน จังหวัดลำปาง และความต้องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชน จังหวัดลำปาง ในด้านต่างๆมาวิเคราะห์โดยแจกแจงความถี่ของแต่ละคำตอบและคำนวณเป็นค่าร้อยละ (Percentage) ของแต่ละตอนนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบความเรียง

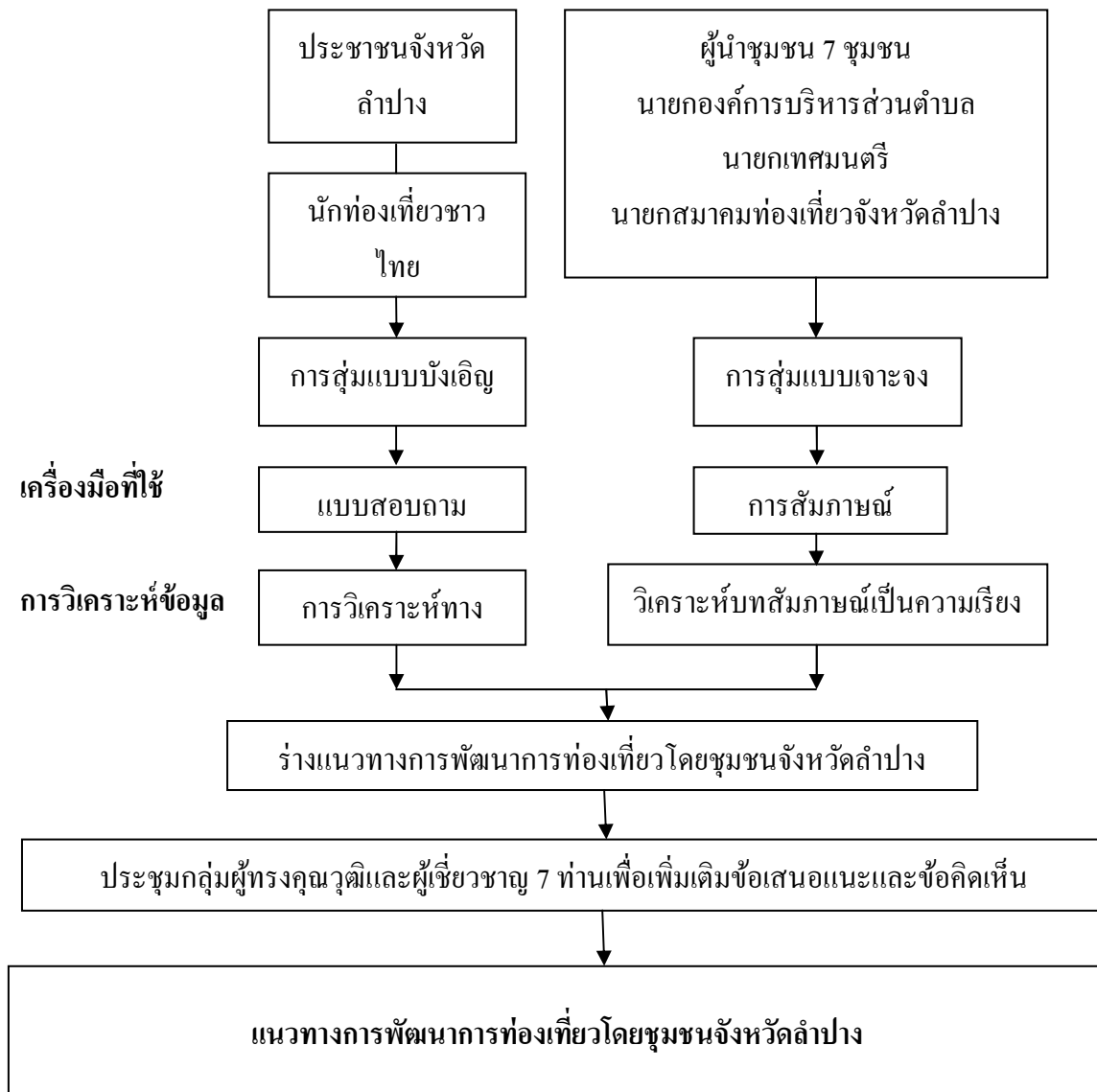
2.แบบสอบถามตอนที่ 3 ใช้การวิเคราะห์เนื้อหาและนำเสนอในรูปแบบความเรียง

3.ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ จะนำมาตรวจสอบและวิเคราะห์ข้อมูล พร้อมกับเก็บรวบรวม ข้อมูลตามลักษณะการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยนำข้อมูลที่ได้ในแต่ละครั้งมาจำแนกออกตามประเด็น คำถาม พร้อมกับพิจารณาความสมบูรณ์ของข้อมูล โดยดูจากวัตถุประสงค์การวิจัยและกรอบแนวคิดในการวิจัย ในระหว่างที่ผู้วิจัยทำการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยได้ตั้งประเด็นคำถาม เพื่อให้ผู้ที่ให้ข้อมูลเสนอแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชน จังหวัดลำปาง ซึ่งการกระทำดังกล่าวถือว่าการตรวจสอบความถูกต้อง และความสมบูรณ์ของข้อมูลขั้นต้น โดยนำเสนอในลักษณะความเรียง และสรุปเป็นข้อเสนอแนะเชิงวิชาการ

4.นำข้อมูลที่สรุปผลแล้วเสร็จจากแบบสอบถามและการสัมภาษณ์ที่สรุปและวิเคราะห์เป็นร่างแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนจังหวัดลำปางแล้ว นำมาจัดประชุมในรูปแบบการสนทนากลุ่ม (Focus Group) เพื่อให้ได้ข้อเสนอแนะและ สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนจังหวัดลำปางต่อไป

ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัย เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนจังหวัดลำปาง จะทำการศึกษาโดยการเก็บแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 406 คน โดยแบ่งเป็นนักท่องเที่ยว 203 คน ประชากรในจังหวัดลำปาง 203 คน และจะทำการสัมภาษณ์จากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนจังหวัดลำปาง จำนวน 14 คน และการจัดประชุมกลุ่ม (Focus group) ผู้เชี่ยวชาญ นักวิชาการในท้องถิ่นและผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 7 คน แล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์ นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลในรูปตารางและอธิบายเป็นความเรียงดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามของนักท่องเที่ยว

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปและพฤติกรรมทางการท่องเที่ยวของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความต้องการของนักท่องเที่ยวต่อองค์ประกอบท่องเที่ยวชุมชน ในการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชน จังหวัดลำปาง

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ข้อเสนอแนะในการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชน จังหวัดลำปาง

2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามประชาชนในพื้นที่วิจัย

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปและพฤติกรรมการมีส่วนร่วมต่อการท่องเที่ยวชุมชน จังหวัดลำปางของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความต้องการมีส่วนร่วมต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชน จังหวัดลำปาง

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ข้อเสนอแนะในการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชน จังหวัดลำปาง

3. ผลการสัมภาษณ์ผู้นำชุมชนและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชน

4. ผลการจัดประชุมกลุ่ม (Focus group) ผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิในจังหวัดลำปาง

ผลการวิเคราะห์

ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลโดยแบ่งเป็นแบบสอบถามสำหรับนักท่องเที่ยว 203 ชุดและแบบสอบถามสำหรับประชาชนในจังหวัดลำปาง 203 ชุด รวมเป็น 406 ชุดและนำไปวิเคราะห์ทางสถิติผลจากการวิเคราะห์ข้อมูล นำมาเสนอในรูปตารางประกอบความเรียงดังนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถามของนักท่องเที่ยว

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลและพฤติกรรมการท่องเที่ยว

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 203 คน โดยการแจกแจงความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) ปรากฏผลวิเคราะห์ข้อมูลดังตารางที่ 1-14

ตารางที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามเพศ

เพศ	จำนวน(คน)	ร้อยละ
ชาย	55	27.1
หญิง	148	72.9
รวม	203	100.0

จากตารางที่ 1 แสดงให้เห็นว่าผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 72.9 และเพศชาย ร้อยละ 27.1

ตารางที่ 2 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามระดับการศึกษา

ระดับการศึกษา	จำนวน	ร้อยละ
ประถมศึกษา	19	9.4
มัธยมศึกษาตอนต้น	32	15.8
มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช.	70	34.5
อนุปริญญา/ปวส.	22	10.8
ปริญญาตรี	48	23.6
อื่นๆ	12	5.9
รวม	203	100.0

จากตารางที่ 2 ผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนใหญ่มีระดับการศึกษา มัธยมศึกษาตอนปลายหรือปวช. ร้อยละ 34.5 รองลงมาคือระดับปริญญาตรี ร้อยละ 23.6 และมัธยมศึกษาตอนต้น ร้อยละ 15.8

ตารางที่ 3 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามอายุ

อายุ	จำนวน	ร้อยละ
25 ปี หรือต่ำกว่า	126	63.0
26-39 ปี	65	32.0
40-54 ปี	12	5.0
55-65 ปี	0	0.0
รวม	203	100.0

จากตารางที่ 3 ผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนใหญ่มีอายุ 25 ปี หรือต่ำกว่า ร้อยละ 63.0 รองลงมา คือ อายุ 25 – 39 ปี ร้อยละ 32.0 และอายุ 40-54 ปี ร้อยละ 5.0

ตารางที่ 4 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามสถานภาพ

สถานภาพ	จำนวน	ร้อยละ
โสด	135	66.5
สมรส	67	33.0
หย่าร้าง/แยกกันอยู่	1	0.5
รวม	203	100.0

จากตารางที่ 4 ผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนใหญ่มีสถานภาพโสด ร้อยละ 66.5 รองลงมา คือ สถานภาพสมรส ร้อยละ 33.0 และ หย่าร้าง/แยกกันอยู่ ร้อยละ 0.5

ตารางที่ 5 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามรายได้ส่วนตัวเฉลี่ยต่อเดือน

ระดับรายได้	จำนวน	ร้อยละ
ต่ำกว่าหรือเท่ากับ 10,000 บาท	146	71.9
10,001-20,000 บาท	29	14.3
20,001-30,000 บาท	19	9.4
30,001-40,000 บาท	5	2.5
มากกว่า 40,001 บาทขึ้นไป	4	2.0
รวม	203	100.0

จากตารางที่ 5 ผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนใหญ่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่ำกว่าหรือเท่ากับ 10,000 บาท ร้อยละ 71.9 มีรายได้ต่อเดือน 10,001-20,000 บาท ร้อยละ 14.3 และมีรายได้ต่อเดือน 20,001-30,000 บาท ร้อยละ 9.4

ตารางที่ 6 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามอาชีพ

ระดับอาชีพ	จำนวน	ร้อยละ
รับราชการ / พนักงานรัฐวิสาหกิจ	15	7.4
พนักงานบริษัทเอกชน	20	9.9
ค้าขาย	14	6.9
ประกอบธุรกิจส่วนตัว	19	9.4
รับจ้าง	20	9.9
เกษตรกร	5	2.5
พ่อบ้าน/แม่บ้าน	5	2.5
อื่นๆ	105	51.7
รวม	203	100.0

จากตารางที่ 6 ผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพอื่นๆ ได้แก่ นักศึกษาเป็นต้น ร้อยละ 51.7 รองลงมาคือ พนักงานบริษัทเอกชน/อาชีพรับจ้าง จำนวนเท่ากัน ร้อยละ 9.9 และประกอบธุรกิจส่วนตัว ร้อยละ 9.4

ตารางที่ 7 จำนวนครั้งที่เดินทางมาเที่ยวจังหวัดลำปางในระยะเวลา 5 ปีที่ผ่านมา

	จำนวน	ร้อยละ
มาเป็นครั้งแรก	56	27.6
2-3 ครั้ง	96	47.3
4 ครั้งขึ้นไป	51	25.1
รวม	203	100.0

จากตารางที่ 7 ผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนใหญ่เดินทางมาท่องเที่ยวจังหวัดลำปางในรอบ 5 ปีที่ผ่านมา จำนวน 2-3 ครั้ง ร้อยละ 47.3 รองลงมาคือ มาเป็นครั้งแรก ร้อยละ 27.6 และเดินทางมาแล้ว 4 ครั้งขึ้นไป ร้อยละ 25.1

ตารางที่ 8 พฤติกรรมการเดินทางท่องเที่ยว

	จำนวน	ร้อยละ
เดินทางมาคนเดียว	9	4.4
มากับครอบครัว/ญาติ	92	45.3
มากับเพื่อน	34	16.7
มาเป็นหมู่คณะ	68	33.5
รวม	203	100.0

จากตารางที่ 8 ผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนใหญ่เดินทางมาท่องเที่ยวจังหวัดลำปางเดินทางมากับครอบครัวและญาติ ร้อยละ 45.3 รองลงมาเดินทางมาเป็นหมู่คณะ ร้อยละ 33.5 และเดินทางมากับเพื่อน ร้อยละ 16.7

ตารางที่ 9 พาหนะที่ใช้ในการเดินทาง

พาหนะที่ใช้ในการเดินทาง	จำนวน	ร้อยละ
จักรยาน	3	1.5
จักรยานยนต์	15	7.4
รถยนต์	130	64.0
รถโดยสารสาธารณะ	27	13.3
อื่นๆ	28	13.8
รวม	203	100.0

จากตารางที่ 9 ผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนใหญ่เดินทางมาท่องเที่ยวจังหวัดลำปางด้วยรถยนต์ ร้อยละ 64.0 รองลงมาเดินทางมาแบบอื่นๆ ได้แก่ รถไฟ เป็นต้น ร้อยละ 13.8 และเดินทางมาโดยสารสาธารณะ ร้อยละ 13.3

ตารางที่ 10 วัตถุประสงค์ในการเดินทางมาท่องเที่ยว

วัตถุประสงค์ในการเดินทางมาท่องเที่ยว	จำนวน	ร้อยละ
พักผ่อนหย่อนใจ	85	41.9
ซื้อสินค้า	32	15.8
เข้าร่วมกิจกรรมนันทนาการ	21	10.3
ศึกษาและหาประสบการณ์	53	26.1
ติดต่อธุรกิจ	7	3.4
อื่นๆ	5	2.5
รวม	203	100.0

จากตารางที่ 10 ผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนใหญ่เดินทางมาท่องเที่ยวจังหวัดลำปางเพื่อพักผ่อนหย่อนใจ ร้อยละ 41.9 เดินทางมาเพื่อศึกษาและหาประสบการณ์ ร้อยละ 26.1 และเดินทางมาเพื่อซื้อสินค้า ร้อยละ 15.8

ตารางที่ 11 กิจกรรมที่ต้องการเข้าร่วมในการเดินทางมาท่องเที่ยวจังหวัดลำปาง

กิจกรรมที่ต้องการ	จำนวน	ร้อยละ
นั่งรถม้าชมเมือง	79	38.9
อาบน้ำแร่/น้ำพุร้อน	14	6.9
ฝึกการทำโคม	4	2.0
พักผ่อนHome Stay	22	10.8
ชมการฟ้อนผีมด	7	3.4
ร่วมประเพณี/วัฒนธรรมท้องถิ่น	12	5.9
ขี่ช้าง	6	3.0
ศึกษาเส้นทางธรรมชาติ	22	10.8
ล่องแพ	2	1.0
ศึกษางานพุทธศิลป์พม่า	23	11.3
แห่สลุงหลวง	1	0.5
อื่นๆ	11	5.4
รวม	203	100.0

จากตารางที่ 11 ผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนใหญ่สนใจกิจกรรมนั่งรถม้าชมเมือง ร้อยละ 38.9 รองลงมาคือ ศึกษางานพุทธศิลป์พม่า ร้อยละ 11.3 และศึกษาเส้นทางธรรมชาติ/พักผ่อนในรูปแบบ Home Stay จำนวนเท่ากัน ร้อยละ 10.8

ตารางที่ 12 ข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวของจังหวัดลำปาง

แหล่งข้อมูล	จำนวน	ร้อยละ
นิตยสาร/หนังสือพิมพ์	47	23.2
อินเทอร์เน็ต	77	37.9
งานแสดงสินค้าทางการท่องเที่ยว	14	7.0
เอกสารประชาสัมพันธ์	23	11.3
วิทยุ/โทรทัศน์	23	11.3
อื่นๆ	19	9.4
รวม	203	100.0

จากตารางที่ 12 ผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนใหญ่ทราบข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวของจังหวัดลำปางมากที่สุด คือ จากทางอินเทอร์เน็ต ร้อยละ 37.9 รองลงมาทราบจากนิตยสาร/หนังสือพิมพ์ ร้อยละ 23.2 และทราบจากเอกสารประชาสัมพันธ์/วิทยุ/โทรทัศน์ จำนวนเท่ากัน ร้อยละ 11.3

ตารางที่ 13 ค่าใช้จ่ายในการเดินทางท่องเที่ยวในจังหวัดลำปาง/ครึ่ง

ค่าใช้จ่ายในการเดินทางท่องเที่ยว	จำนวน	ร้อยละ
ต่ำกว่า 10,000 บาท	172	84.7
10,001 - 20,000 บาท	23	11.3
20,001 - 30,000 บาท	3	1.5
30,001 - 40,000 บาท	5	2.5
รวม	203	100.0

จากตารางที่ 13 ผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนใหญ่ที่เดินทางมาท่องเที่ยวจังหวัดลำปางมีการใช้ค่าใช้จ่าย ต่ำกว่า 10,000 บาท ร้อยละ 84.7 รองลงมาใช้จ่ายอยู่ที่ 10,001 - 20,000 บาท ร้อยละ 11.3 และใช้จ่ายอยู่ที่ 30,001 - 40,000 บาท ร้อยละ 2.5

ตารางที่ 14 สถานที่ที่พักรวมในจังหวัดลำปาง

ที่พักในจังหวัดลำปาง	จำนวน	ร้อยละ
โรงแรม	83	40.9
เกสเฮาส์	11	5.4
บ้านญาติ/บ้านเพื่อน	64	31.5
รีสอร์ท	11	5.4
โฮมสเตย์	2	1.0
อื่นๆ	32	15.8
รวม	203	100.0

จากตารางที่ 14 ผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนใหญ่พักในโรงแรม ร้อยละ 40.9 รองลงมาพักแรมที่บ้านญาติ/บ้านเพื่อน ร้อยละ 31.5 และพักรวมในสถานที่พักอื่นๆเช่นบ้านพักกรมป่าไม้/อุทยาน เป็นต้น ร้อยละ 15.8 และพักรวมที่เกสเฮาส์/รีสอร์ท จำนวนเท่ากัน ร้อยละ 5.4

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ระดับความต้องการด้านองค์ประกอบของการท่องเที่ยวชุมชน ในการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชน จังหวัดลำปาง

การวิเคราะห์ความต้องการของผู้ตอบแบบสอบถาม ในด้านองค์ประกอบของการท่องเที่ยว ในการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชน จังหวัดลำปาง แสดงผลดังตารางที่ 15 – 25

ตารางที่ 15 ความต้องการของผู้ตอบแบบสอบถามด้านองค์ประกอบของการท่องเที่ยวโดยชุมชน

องค์ประกอบการท่องเที่ยว	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยมาก	\bar{X}	S.D.
1.ด้านแหล่งท่องเที่ยว	27.1	41.3	24.2	7.0	0.4	3.87	0.69
2.ด้านความสามารถในการเข้าถึง	18.8	41.1	32.5	7.5	0.1	3.70	0.65
3.ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก	25.7	39.1	25.3	9.4	0.5	3.79	0.75
4.ด้านสถานที่พักรวม	30.3	40.2	24.1	4.3	1.1	3.95	0.73
5.ด้านกิจกรรมท่องเที่ยว/โปรแกรมท่องเที่ยว	32.9	44.2	13.4	7.6	1.9	3.99	0.82
6.ด้านบริการเสริม(ร้านอาหารและเครื่องดื่ม)	30.8	46.5	20.4	2.3	0	4.14	0.70
7.ด้านบริการเสริม (ร้านขายสินค้าที่ระลึก)	29.6	46.5	22.3	1.6	0	4.04	0.59
8.ด้านการบริการเสริม (นำเที่ยว/มัคคุเทศก์)	32.8	41.1	16.7	1.3	8.1	3.93	1.06
9.ด้านการบริการเสริมด้านอื่นๆ	35.2	40.4	19.5	3.9	1.0	4.15	1.28
10.ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน	41.9	38.7	12.9	6.3	0.2	4.16	0.75
รวม	30.6	41.9	21.1	5.1	1.3	3.97	0.47

จากตารางที่ 15 แสดงให้เห็นว่าผู้ตอบแบบสอบถาม มีระดับความต้องการต่อด้านองค์ประกอบของการท่องเที่ยว จังหวัดลำปางมากที่สุด ได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน (ร้อยละ 41.9) และประเด็นอื่นๆที่ต้องการในระดับมาก ได้แก่ด้านบริการเสริม ร้านอาหารและเครื่องดื่ม / ร้านขายสินค้าที่ระลึก (ร้อยละ46.5) ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว/โปรแกรมท่องเที่ยว (ร้อยละ44.2) ด้านแหล่งท่องเที่ยว (ร้อยละ41.3)ด้านการบริการเสริม นำเที่ยว/มัคคุเทศก์และด้านความสามารถในการเข้าถึง จำนวนเท่ากัน (ร้อยละ41.1) ด้านการบริการเสริมด้านอื่นๆ (ร้อยละ40.4) ด้านสถานที่พักผ่อน (ร้อยละ40.2) และด้านสิ่งอำนวยความสะดวก (ร้อยละ39.1)

ส่วนรายละเอียดเกี่ยวกับระดับความต้องการต่อด้านองค์ประกอบของการท่องเที่ยวและพื้นที่โดยรอบแหล่งท่องเที่ยวของชุมชน จังหวัดลำปาง ในแต่ละด้าน แสดงผลดังตารางที่ 16 – 25

ตารางที่ 16 ความต้องการของผู้ตอบแบบสอบถาม ด้านแหล่งท่องเที่ยว

ด้านความสามารถในการเข้าถึง	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยมาก	\bar{X}	S.D.
1.ความสะดวกสบายในการโดยสารรถ ขนส่งมวลชน	18.7	53.2	24.1	3.9	-	3.86	0.76
2.ความสะดวกสบายในการโดยสารรถตู้	19.7	21.7	28.1	30.0	0.5	3.30	1.11
3.ความปลอดภัยในการโดยสารรถขนส่ง	18.7	31.5	45.3	4.4	-	3.65	0.84
4.ความปลอดภัยในการโดยสารรถตู้	15.8	30.0	52.2	1.5	0.5	3.59	0.78
5.มีป้ายบอกทางและสัญลักษณ์ชัดเจน	17.7	61.6	17.7	3.0	-	3.94	0.69
6.สภาพถนนที่ดี	15.8	59.6	17.7	6.9	-	3.84	0.77
7.มีถนนเข้าถึงสถานที่ท่องเที่ยวได้ง่าย	25.1	29.6	42.4	3.0	-	3.76	0.86
รวม	18.8	41.1	32.5	7.5	0.1	3.70	0.65

จากตารางที่ 16 แสดงให้เห็นว่าองค์ประกอบด้านพื้นที่ที่ผู้ตอบแบบสอบถาม มีความมากที่สุดได้แก่แหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์มีประวัติความเป็นมายาวนานและน่าสนใจ (ร้อยละ 38.4) และส่วนองค์ประกอบด้านพื้นที่ที่มีความต้องการมาก ได้แก่แหล่งท่องเที่ยวทางโบราณสถานยังคงความเป็นเอกลักษณ์และมีการอนุรักษ์ไว้อย่างดี (ร้อยละ63.5) แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่มีความเป็นเอกลักษณ์และมีชื่อเสียง (ร้อยละ62.6) แหล่งท่องเที่ยวทางศิลปวัฒนธรรม (ร้อยละ40.9) มีแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่มีทรัพยากรที่สมบูรณ์ (ร้อยละ39.4) ภายในแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติยังคงมีพรรณไม้ พรรณพืช สัตว์ป่า ให้พบเห็นได้ในพื้นที่ (ร้อยละ38.9)มีแหล่งท่องเที่ยวทางโบราณสถาน โบราณคดี (ร้อยละ34.5) และองค์ประกอบด้านพื้นที่ที่มีความต้องการปานกลางได้แก่แหล่งท่องเที่ยวมีเรื่องราวด้านประวัติศาสตร์ที่น่าสนใจ (ร้อยละ28.0)

ตารางที่ 17 ความต้องการของผู้ตอบแบบสอบถาม ด้านความสามารถในการเข้าถึง

ด้านแหล่งท่องเที่ยว	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยมาก	\bar{X}	S.D.
1.มีแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่มี ทรัพยากรทางด้านการท่องเที่ยวที่สวยงาม และยังคงความเป็นธรรมชาติและสมบูรณ์ เช่น ภูเขา น้ำตก เป็นต้น	24.6	39.4	33.5	1.0	1.5	3.84	0.86
2.ภายในแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ยังคงมีพรรณไม้ พรรณพืช สัตว์ป่า ให้ พบเห็นได้ในพื้นที่	22.2	38.9	13.8	24.6	0.5	3.57	1.10
3.มีแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่มีความ เป็นเอกลักษณ์และมีชื่อเสียง	25.1	62.6	10.8	1.0	0.5	4.10	0.66
4.มีแหล่งท่องเที่ยวทางโบราณสถาน โบราณคดี	31.0	34.5	33.0	1.5	-	3.95	0.84
5.แหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์มี เรื่องราวทางประวัติความเป็นมายาวนาน	38.4	23.2	14.3	24.1	-	3.75	1.20
6.แหล่งท่องเที่ยวทางโบราณสถานยังคง ความเป็นเอกลักษณ์และมีการอนุรักษ์ไว้ อย่างดี	27.1	63.5	8.4	1.0	-	4.17	0.60
7.แหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์มี เรื่องราวที่น่าสนใจ	28.0	27.6	42.4	2.0	-	3.82	0.87
8.แหล่งท่องเที่ยวทางศิลปวัฒนธรรม เช่น หมู่บ้านทอผ้าไหม หมู่บ้านหัตถกรรม	20.2	40.9	37.4	1.0	0.5	3.89	0.79
รวม	27.1	41.3	24.2	7.0	0.4	3.87	0.69

จากตารางที่ 17 แสดงให้เห็นว่าองค์ประกอบด้านความสามารถในการเข้าถึงที่ที่ผู้ตอบแบบสอบถาม มีความต้องการมาก ได้แก่ มีป้ายบอกทางและสัญลักษณ์ชัดเจน (ร้อยละ61.6) สภาพของถนนที่ดี (ร้อยละ59.6) ความสะดวกสบายในการโดยสารรถขนส่งมวลชน (ร้อยละ53.2) และองค์ประกอบด้านความสามารถในการเข้าถึงที่มีความต้องการปานกลาง ได้แก่ ความปลอดภัยในการโดยสารรถตู้ (ร้อยละ52.2) ความปลอดภัยในการโดยสารรถขนส่งมวลชน (ร้อยละ45.3) มีถนนเข้าถึงสถานที่ท่องเที่ยวได้ง่าย (ร้อยละ42.4) และองค์ประกอบด้านความสามารถในการเข้าถึงที่มีความต้องการน้อย ได้แก่ ความสะดวกสบายในการโดยสารรถตู้ (ร้อยละ30.0)

ตารางที่ 18 ความต้องการของผู้ตอบแบบสอบถาม ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก

ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	\bar{X}	S.D.
1.ร้านจำหน่ายอาหารและเครื่องดื่มมีจำนวนเพียงพอ	21.2	39.4	37.9	1.5	-	3.80	0.78
2.สถานที่ตั้งของร้านค้าใกล้แหล่งท่องเที่ยว	27.6	53.7	17.7	1.0	-	4.08	0.70
3.มีห้องน้ำให้บริการอย่างเพียงพอต่อจำนวนนักท่องเที่ยว	21.2	61.1	13.8	3.9	-	4.00	0.71
4.มีสถานที่จอดรถรองรับ	29.1	30.5	38.9	1.5	-	3.87	0.85
5.มีแผนที่ของในสถานที่ท่องเที่ยวไว้บริการ	30.0	27.1	41.4	1.5	-	3.86	0.87
6.มีระบบโทรคมนาคมการสื่อสารระบบอิเล็กทรอนิกส์	28.1	28.6	15.3	27.1	1.0	3.55	1.19
7.มีห้องน้ำและเส้นทางเดินสำหรับคนพิการ	22.7	33.0	12.3	29.1	3.0	3.43	1.21
รวม	25.7	39.1	25.3	9.4	0.5	3.80	0.75

ตารางที่ 18 แสดงให้เห็นว่าองค์ประกอบด้านสิ่งอำนวยความสะดวกที่ผู้ตอบแบบสอบถาม มีความต้องการมาก ได้แก่ มีห้องน้ำให้บริการอย่างเพียงพอต่อจำนวนนักท่องเที่ยว (ร้อยละ 61.1) สถานที่ตั้งของร้านค้าใกล้แหล่งท่องเที่ยว (ร้อยละ 53.7) ร้านจำหน่ายอาหารและเครื่องดื่มมีจำนวนเพียงพอ (ร้อยละ 39.4) มีห้องน้ำและเส้นทางเดินสำหรับคนพิการ (ร้อยละ 33.0) มีระบบโทรคมนาคมการสื่อสารระบบอิเล็กทรอนิกส์ (ร้อยละ 28.6) และองค์ประกอบด้านสิ่งอำนวยความสะดวกที่ผู้ตอบแบบสอบถาม มีความต้องการปานกลาง ได้แก่ มีแผนที่ของในสถานที่ท่องเที่ยวไว้บริการ (ร้อยละ 41.4) มีสถานที่จอดรถรองรับ (ร้อยละ 38.9)

ตารางที่ 19 ความต้องการของผู้ตอบแบบสอบถาม ด้านสถานที่พักแรม

ด้านสถานที่พักแรม	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	\bar{X}	S.D.
1.ที่พักมีจำนวนเพียงพอต่อความต้องการ ของนักท่องเที่ยว	21.2	62.1	13.8	2.0	1.0	4.01	0.73
2.ภายในห้องพักมีสิ่งอำนวยความสะดวก ครบครัน เช่น กาน้ำร้อน ไม้กวาด	25.6	26.6	42.9	3.9	1.0	3.72	0.93
3.ความสะอาดของห้องพัก	31.0	51.2	13.8	3.0	1.0	4.08	0.80
4.ราคาของห้องพักมีความเหมาะสม	17.7	36.5	40.4	4.4	1.0	3.65	0.86
5.ที่พักมีระบบรักษาความปลอดภัย	25.6	25.6	44.8	3.0	1.0	3.72	0.91
6.การตกแต่งห้องพักมีความกลมกลืนกับ สถานที่ท่องเที่ยว	51.7	24.1	20.2	3.0	1.0	4.22	0.94
7.ที่พักมีห้องประชุมสัมมนาไว้บริการ	16.7	61.1	16.7	4.4	1.0	3.88	0.77
8.ที่พักมีสระว่ายน้ำไว้บริการ	30.0	44.8	17.7	5.9	1.5	3.96	0.92
9.ที่พักมีห้องอาหารที่ได้มาตรฐาน	54.2	20.2	18.7	5.9	1.0	4.20	1.01
10.ประเภทของห้องพักมีความหลากหลาย ตามความต้องการของนักท่องเที่ยว	29.6	49.8	12.3	7.4	1.0	4.00	0.91
รวม	30.3	40.2	24.1	4.3	1.1	3.95	0.73

จากตารางที่ 19 แสดงให้เห็นว่าองค์ประกอบด้านที่พักแรมที่ผู้ตอบแบบสอบถาม มีความต้องการ มากที่สุดได้แก่ ที่พักมีห้องอาหารที่ได้มาตรฐาน (ร้อยละ54.2) การตกแต่งห้องพักมีความกลมกลืนกับสถานที่ท่องเที่ยว (ร้อยละ51.7) และองค์ประกอบด้านที่พักแรมที่ความต้องการมากที่สุดได้แก่ ที่พักมีจำนวนเพียงพอต่อความต้องการของนักท่องเที่ยว,ที่พักมีห้องประชุมสัมมนาไว้บริการ (ร้อยละ61.1) ความสะอาดของห้องพัก (ร้อยละ51.2) ประเภทของห้องพักมีความหลากหลายตามความต้องการของนักท่องเที่ยว(ร้อยละ49.8) ที่พักมีสระว่ายน้ำไว้บริการ (ร้อยละ44.8) และองค์ประกอบด้านที่พักแรมที่ความต้องการปานกลาง ได้แก่ ที่พักมีระบบรักษาความปลอดภัย (ร้อยละ44.8) ภายในห้องพักมีสิ่งอำนวยความสะดวกครบครัน เช่น กาน้ำร้อน ไม้กวาด (ร้อยละ42.9) ราคาของห้องพักมีความเหมาะสม (ร้อยละ40.4)

ตารางที่ 20 ความต้องการของผู้ตอบแบบสอบถาม ด้านกิจกรรม/โปรแกรมท่องเที่ยว

ด้านกิจกรรม/โปรแกรมท่องเที่ยว	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	\bar{X}	S.D.
1.มีกิจกรรมนันทนาการในแหล่งท่องเที่ยว	17.2	58.6	13.8	8.4	2.0	3.81	0.89
2.นักท่องเที่ยวได้รับความสนุกและเพลิดเพลินจากกิจกรรมที่ช่าง	18.7	56.7	12.8	8.4	3.5	3.79	0.96
3.กิจกรรมล่องแพมีการใช้วัสดุที่เป็นธรรมชาติไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม	45.3	29.6	14.8	7.9	2.5	4.07	1.07
4.กิจกรรมนั่งรถม้าชมเมืองมีมัคคุเทศก์ที่คอยให้ความรู้เกี่ยวกับสถานที่ต่างๆที่ได้นั่งรถม้าผ่าน	25.1	51.2	14.8	6.9	2.0	3.90	0.93
5.กิจกรรมเดินป่าศึกษาเส้นทางธรรมชาติมีความสวยงามและสมบูรณ์	24.1	52.7	13.8	6.9	2.5	3.89	0.92
6.กิจกรรมศึกษาวิถีชีวิตชุมชนยังคงอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมของชุมชน	51.2	30.0	12.3	4.9	1.5	4.24	0.95
7.มีการจัดกิจกรรมไหว้พระ 9 วัด	44.3	33.5	12.3	8.4	1.5	4.11	1.01
8.มีกิจกรรมทางวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์	28.6	49.8	11.8	7.9	2.0	3.95	0.95
9.มีกิจกรรมทางเลือกเช่น การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เป็นต้น	42.4	35.0	13.3	8.9	0.5	4.10	0.98
รวม	32.9	44.2	13.4	7.6	1.9	3.99	0.82

จากตารางที่ 20 แสดงให้เห็นว่าองค์ประกอบด้านกิจกรรม/โปรแกรมท่องเที่ยวที่ผู้ตอบแบบสอบถาม มีความต้องการมากที่สุด ได้แก่ กิจกรรมศึกษาวิถีชีวิตชุมชนยังคงอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมของชุมชนได้เป็นอย่างดี (ร้อยละ 51.2) กิจกรรมล่องแพมีการใช้วัสดุที่เป็นธรรมชาติไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม (ร้อยละ 45.3) มีการจัดส่งเสริมกิจกรรมไหว้พระ 9 วัดเพื่อสักการะสถานที่ศักดิ์สิทธิ์และมีชื่อเสียง (ร้อยละ 44.3) มีกิจกรรมทางเลือกเช่น การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เป็นต้น (ร้อยละ 42.4) และองค์ประกอบด้านกิจกรรม/โปรแกรมท่องเที่ยวที่ผู้ตอบแบบสอบถาม มีความต้องการมากที่สุด ได้แก่ มีกิจกรรมนันทนาการที่น่าสนใจภายในแหล่งท่องเที่ยว (ร้อยละ 58.6) นักท่องเที่ยวได้รับความสนุกและเพลิดเพลินจากกิจกรรมที่ช่าง (ร้อยละ 56.7) กิจกรรมเดินป่าศึกษาเส้นทางธรรมชาติมีความสวยงามและมีธรรมชาติที่สมบูรณ์ (ร้อยละ 52.7) กิจกรรมนั่งรถม้าชมเมืองมีมัคคุเทศก์ที่คอยให้ความรู้เกี่ยวกับสถานที่ต่างๆที่ได้นั่งรถผ่าน (ร้อยละ 51.2) มีกิจกรรมทางวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ (ร้อยละ 49.8)

ตารางที่ 21 ความต้องการของผู้ตอบแบบสอบถาม ด้านบริการเสริม (ร้านอาหาร/เครื่องดื่ม)

ด้านบริการเสริม (ร้านอาหาร/เครื่องดื่ม)	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	\bar{X}	S.D.
1.ร้านจำหน่ายอาหารและเครื่องดื่มมีจำนวนเพียงพอ	21.7	36.0	40.9	1.5	-	3.77	8.80
2.ความสะอาดของบริเวณโดยรอบแหล่งท่องเที่ยว	19.2	60.1	18.2	2.5	-	3.97	0.69
3.มีห้องน้ำให้บริการอย่างเพียงพอต่อจำนวนนักท่องเที่ยว	21.2	65.0	11.3	2.5	-	4.43	0.95
4.สถานที่ตั้งของร้านค้าใกล้แหล่งท่องเที่ยว	42.9	39.9	14.8	2.5	-	4.23	0.80
5.มีบริเวณที่จอดรถให้บริการ	44.8	27.1	27.6	0.5	-	4.16	0.84
6.ราคาอาหารและเครื่องดื่มมีความเหมาะสม	44.4	26.6	25.6	3.4	-	4.52	3.53
7.การบริการของพนักงานมีความสุภาพเรียบร้อย	19.7	57.6	20.2	2.5	-	3.94	0.70
8.รสชาติอาหาร	12.3	69.0	17.2	1.5	-	3.92	0.59
9.มีอาหารพื้นเมืองให้บริการ	41.4	42.4	15.3	1.0	-	4.24	0.74
10.ความสะอาดของอาหารและเครื่องดื่ม	40.4	40.9	13.3	5.4	-	4.16	0.85
รวม	30.8	46.5	20.4	2.3	0	4.14	0.70

จากตารางที่ 21 แสดงให้เห็นว่าองค์ประกอบด้านบริการเสริม(ร้านอาหาร/เครื่องดื่ม) ที่ผู้ตอบแบบสอบถาม มีความต้องการมากที่สุด ได้แก่ มีบริเวณที่จอดรถให้บริการ(ร้อยละ44.8) ราคาอาหารและเครื่องดื่มมีความเหมาะสม (ร้อยละ44.4) มีสถานที่ตั้งของร้านค้าใกล้แหล่งท่องเที่ยว (ร้อยละ42.9) และองค์ประกอบด้านบริการเสริม(ร้านอาหาร/เครื่องดื่ม) ที่ผู้ตอบแบบสอบถาม มีความต้องการมากที่สุด ได้แก่ รสชาติอาหาร (ร้อยละ69.0) มีห้องน้ำให้บริการอย่างเพียงพอต่อจำนวนนักท่องเที่ยว (ร้อยละ65.0) ความสะอาดของบริเวณโดยรอบร้านอาหาร (ร้อยละ60.1) การบริการของพนักงานมีความสุภาพ (ร้อยละ57.6) มีอาหารพื้นเมืองให้บริการ (ร้อยละ42.4) ความสะอาดของอาหารและเครื่องดื่ม (ร้อยละ40.9) และองค์ประกอบด้านบริการเสริม(ร้านอาหาร/เครื่องดื่ม) ที่ผู้ตอบแบบสอบถามมีความต้องการปานกลาง ได้แก่ ร้านจำหน่ายอาหารและเครื่องดื่มมีจำนวนเพียงพอ (ร้อยละ40.9)

ตารางที่ 22 ความต้องการของผู้ตอบแบบสอบถาม ด้านบริการเสริม (ร้านขายสินค้าที่ระลึก)

ด้านบริการเสริม(ร้านขายสินค้าที่ระลึก)	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	\bar{X}	S.D.
1.ราคาของสินค้าเหมาะสมกับคุณภาพ	21.2	62.6	15.3	1.0	0	0.43	0.64
2.มีการจัดการส่งเสริมการขาย เช่น ลดราคา มีของแถม เป็นต้น	19.2	32.0	46.8	2.0	0	3.68	0.80
3.มีการบริการที่ดีของพนักงานขาย	31.0	33.0	35.5	0.5	0	3.95	0.83
4.สินค้ามีเอกลักษณ์ท้องถิ่นชุมชน	31.5	51.7	15.8	1.0	0	4.14	0.70
5.มีสินค้าให้เลือกหลากหลาย	23.2	61.6	14.3	1.0	0	4.06	0.64
6.สินค้าทำจากวัตถุดิบในท้องถิ่นชุมชน	33.0	48.8	16.3	2.0	0	4.12	0.75
7.สินค้าสอดคล้องกับการใส่ใจหรืออนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของชุมชน	48.3	35.5	12.3	3.9	0	4.28	0.83
รวม	29.6	46.5	22.3	1.6	0	4.04	0.59

จากตารางที่ 22 แสดงให้เห็นว่าองค์ประกอบด้านบริการเสริม(ร้านขายสินค้าที่ระลึก)ที่ผู้ตอบแบบสอบถาม มีความต้องการมากที่สุด ได้แก่ มีสินค้าสอดคล้องกับการใส่ใจหรืออนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของชุมชน (ร้อยละ 48.3) และองค์ประกอบด้านบริการเสริม(ร้านขายสินค้าที่ระลึก)ที่ผู้ตอบแบบสอบถาม มีความต้องการมากที่สุด ได้แก่ ราคาของสินค้าเหมาะสมกับคุณภาพ (ร้อยละ 62.6) มีสินค้าให้เลือกหลากหลาย (ร้อยละ 61.6) สินค้ามีเอกลักษณ์ท้องถิ่นชุมชน (ร้อยละ 51.7) สินค้าทำจากวัตถุดิบในท้องถิ่นชุมชน (ร้อยละ 48.8) และองค์ประกอบด้านบริการเสริม(ร้านขายสินค้าที่ระลึก)ที่ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีความต้องการปานกลาง ได้แก่ มีการจัดการส่งเสริมการขาย เช่น ลดราคา มีของแถม เป็นต้น (ร้อยละ 46.8) การบริการที่ดีของพนักงานขาย (ร้อยละ 35.5)

ตารางที่ 23 ความต้องการของผู้ตอบแบบสอบถาม ด้านการบริการเสริม (นำที่ยวมักคุณเทศก์)

ด้านการบริการเสริม (นำที่ยวมักคุณเทศก์)	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	\bar{X}	S.D.
1.มักคุณเทศก์ท้องถิ่นสามารถให้ข้อมูลการบริการต่างๆได้เป็นอย่างดี	42.4	27.1	22.7	-	7.9	3.96	1.16
2.มักคุณเทศก์มีความรับผิดชอบต่อน้ำที่	19.2	60.6	11.3	1.0	7.9	3.82	1.01
3.มักคุณเทศก์ให้ข้อมูลของแหล่งท่องเที่ยวได้ดีและมีความรู้	18.7	58.1	15.3	-	7.9	3.80	1.00
4.มักคุณเทศก์ให้ข้อมูลด้านสิ่งแวดล้อมดี	45.3	30.0	16.7	-	7.9	4.04	1.15
5.มักคุณเทศก์ท้องถิ่นให้ข้อมูลด้านประวัติศาสตร์ศิลปวัฒนธรรมได้ดี	44.3	35.0	9.9	3.0	7.9	4.33	0.97
6.มักคุณเทศก์มีความซื่อสัตย์	45.3	34.5	10.8	1.5	7.9	4.07	1.15
7.มักคุณเทศก์ให้บริการที่มีไม่ตรีจิต	28.6	49.8	11.8	2.0	7.9	3.90	1.08
8.มียวมักคุณเทศก์ให้บริการ	19.2	33.5	35.5	2.5	9.4	3.50	1.12
รวม	32.8	41.1	16.7	1.3	8.1	3.93	1.05

จากตารางที่ 23 แสดงให้เห็นว่าองค์ประกอบด้านการบริการเสริม (นำที่ยวมักคุณเทศก์) ที่ผู้ตอบแบบสอบถามมีความต้องการมากที่สุด ได้แก่ มักคุณเทศก์มีความซื่อสัตย์/มักคุณเทศก์ให้ข้อมูลด้านสิ่งแวดล้อมได้ดี (ร้อยละ 45.3) มักคุณเทศก์ท้องถิ่นให้ข้อมูลด้านประวัติศาสตร์ศิลปวัฒนธรรมได้ดี (ร้อยละ 44.3) มักคุณเทศก์ท้องถิ่นสามารถให้ข้อมูลการบริการต่างๆได้เป็นอย่างดี (ร้อยละ 42.4) และองค์ประกอบด้านการบริการเสริม (นำที่ยวมักคุณเทศก์) ที่ผู้ตอบแบบสอบถาม มีความต้องการมากที่สุด ได้แก่ มักคุณเทศก์มีความรับผิดชอบต่อน้ำที่ (ร้อยละ 60.6) มักคุณเทศก์ให้ข้อมูลของแหล่งท่องเที่ยวได้ดีและมีความรู้ (ร้อยละ 58.1) มักคุณเทศก์ให้บริการที่มีไม่ตรีจิต (ร้อยละ 49.8) และองค์ประกอบด้านการบริการเสริม (นำที่ยวมักคุณเทศก์) ที่ผู้ตอบแบบสอบถามมีความต้องการปานกลาง ได้แก่ (ร้อยละ 35.5)

ตารางที่ 24 ความต้องการของผู้ตอบแบบสอบถาม ด้านการบริการเสริมด้านอื่นๆ

ด้านการบริการเสริมด้านอื่นๆ	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยมาก	\bar{X}	S.D.
1.ร้านอินเทอร์เน็ต	47.3	28.1	19.7	3.4	1.5	4.16	0.90
2.ตู้ ATM	49.8	26.6	18.7	3.4	1.5	4.60	0.97
3.สถานพยาบาล	22.2	52.2	19.7	5.4	0.5	3.91	0.82
4.ไปรษณีย์/ตู้ไปรษณีย์	21.7	54.7	19.7	3.4	0.5	3.94	0.77
รวม	35.2	40.4	19.5	3.9	1.0	4.15	1.27

จากตารางที่ 24 แสดงให้เห็นว่าองค์ประกอบด้านการบริการเสริมด้านอื่นๆที่ผู้ตอบแบบสอบถามมีความต้องการ มากที่สุด ได้แก่ ตู้ ATM (ร้อยละ 49.8) ร้านอินเทอร์เน็ต (ร้อยละ 47.3) และองค์ประกอบด้านการบริการเสริมด้านอื่นๆที่มีความต้องการมาก ได้แก่ ไปรษณีย์/ตู้ไปรษณีย์ (ร้อยละ 54.7) สถานพยาบาล (ร้อยละ 52.2)

ตารางที่ 25 ความต้องการของผู้ตอบแบบสอบถาม ด้านการมีส่วนร่วม

ด้านการมีส่วนร่วม	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	\bar{X}	S.D.
1.ต้องการให้มีกิจกรรมโดยเปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ	20.7	60.1	12.8	6.4	-	3.95	0.77
2.สนใจท่องเที่ยวและพักแบบ Home stay	52.7	22.7	17.2	6.4	1.0	4.20	1.00
3.ต้องการเรียนรู้ถึงวิถีชีวิตของชุมชน	46.8	32.5	13.3	7.4	-	4.19	0.93
4.ต้องการเรียนรู้ถึงประเพณีของชุมชน	34.5	44.8	14.3	6.4	-	4.07	0.86
5.ต้องการเรียนรู้ถึงวัฒนธรรมของชุมชน	56.7	23.6	10.8	8.9	-	4.28	0.98
6.ต้องการให้มีการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวควบคู่ไปกับการอนุรักษ์วัฒนธรรมและประเพณีของชุมชน	39.4	48.8	9.4	2.5	-	4.25	0.72
รวม	41.9	38.7	12.9	6.3	0.2	4.16	0.75

จากตารางที่ 25 แสดงให้เห็นว่าองค์ประกอบด้านการมีส่วนร่วมที่ผู้ตอบแบบสอบถามมีความต้องการมากที่สุด ได้แก่ ต้องการเรียนรู้ถึงวัฒนธรรมของชุมชน (ร้อยละ 56.7) สนใจท่องเที่ยวและพักแบบ Home stay (ร้อยละ 52.7) ต้องการเรียนรู้ถึงวิถีชีวิตของชุมชน (ร้อยละ 46.8) และองค์ประกอบด้านการมีส่วนร่วมที่ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีความต้องการมาก ได้แก่ ต้องการให้มีกิจกรรมโดยเปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ (ร้อยละ 60.1) ต้องการให้มีการ

พัฒนาแหล่งท่องเที่ยวควบคู่ไปกับการอนุรักษ์วัฒนธรรมและประเพณีของชุมชน (ร้อยละ 48.8)
 ต้องการเรียนรู้ถึงประเพณีของชุมชน (ร้อยละ 44.8)

ตอนที่ 3 ข้อคิดเห็น และข้อเสนอแนะอื่นๆ ต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนจังหวัดลำปาง

1. การให้คุณค่าเกี่ยวกับสถานที่ท่องเที่ยวหรือสินค้ายังมีไม่มาก ทำให้ชื่อเสียงยังไม่เพียงพอที่จะดึงดูดให้นักท่องเที่ยวเดินทางมาเที่ยวลำปาง
2. อยากให้มีการพัฒนาเกี่ยวกับ โรงแรมที่พักให้มีเยอะๆ เพียงพอกับนักท่องเที่ยว
3. ถนนคับแคบ มีศาลาให้พักมากกว่านี้ ปลุกต้นไม้ให้มากขึ้น (ร้อน)
4. ให้มีร้านอาหาร เครื่องดื่ม จำหน่าย มีความสะดวกในการเดินทางมากกว่านี้
5. ควรมีที่นั่งพักผ่อนให้มากๆ และควรขยายถนนให้มีพื้นที่กว้างขึ้น
6. อยากให้มีการส่งเสริมโบราณสถาน และโบราณวัตถุต่างๆ ให้ดี และมากกว่านี้
7. อยากจะให้ลำปางปรับปรุงสถานที่ท่องเที่ยวในเรื่องห้องอาหาร และแหล่งที่พักรวมทั้งข้อมูลทางประวัติศาสตร์ในสถานที่ท่องเที่ยวรวมทั้งการปรับปรุงในถนน 1048
 เถิน – หุ่นเสลี่ยม
8. อยากให้บริการรถท้องถิ่น รถม้าและปรับปรุงสภาพถนน
9. อยากปรับปรุงถนนระหว่างเส้นทาง 1048 เถิน – หุ่นเสลี่ยม จะได้ไปเที่ยวลำปางสะดวก
10. อยากให้มีการพัฒนาและกิจกรรมทางการท่องเที่ยวมากกว่านี้
11. อยากให้มีการรับส่งหรือรถประจำทางที่เข้าถึงตัวจังหวัดลำปางให้มากกว่านี้
12. อยากให้จังหวัดลำปางมีห้างสรรพสินค้ามากกว่านี้ที่เห็นมีแต่ Big C เพียงที่เดียว
13. และอยากให้ห้างสรรพสินค้าจัดการลดกระหน่ำสินค้าให้มากกว่านี้เพื่อช่วยเหลือประชาชนในยามวิกฤตเช่นนี้
14. อยากให้ผู้นำของจังหวัดลำปางเป็นตัวอย่างที่ดี และเป็นแบบอย่างที่ดีที่ควรทำดีที่สุด
15. เอกลักษณ์ของจังหวัดลำปางนอกจากรถม้า และถ้วยไก่ และพระธาตุลำปางหลวงแล้ว
 อยากให้มีอาหารที่เป็นเอกลักษณ์ของจังหวัดลำปางแบบว่ามาลำปางต้องทานอาหารแบบนี้
16. ชอบการแสดงช้างน่ารักดี มีการรักษาวัฒนธรรมได้ดีเยี่ยม อยากให้มีการแสดงช้างมากขึ้น
17. ความคิดเห็นคนสุโขทัย อยากให้ปรับปรุงถนนเส้นทาง หมายเลข 1048 จะได้มีรถนั่งเที่ยวผ่านเข้าไปเที่ยว จ.ลำปาง เพราะซ่อมตายอยู่นั้นแหละ ไม่เสร็จสักที
18. บางฤดู เช่น ฤดูร้อนทำให้การท่องเที่ยวชมที่ต่างๆ ทำให้เราไม่สนุก เพราะความร้อนของอากาศทำให้จิตใจมนุษย์แปรปรวน
19. น่าจะมีป้ายติดบริเวณต่างๆ ว่ามีสถานที่ไหนน่าสนใจบ้าง
20. มีป้ายบอกบริเวณที่ตั้งสถานที่ต่างๆ

21. มีโบราณสถาน โบราณวัตถุมาก น่าสนใจ แต่ไม่มีมัคคุเทศก์ หรือเจ้าหน้าที่คอยแนะนำให้ความรู้ที่ถูกต้องทางประวัติศาสตร์ หรือคุณค่าอย่างแท้จริง เช่น วัดศรีรองเมือง สวยมาก แต่น่าจะมีมัคคุเทศก์คอยแนะนำบ้าง เพราะถ้ามาเป็นหมู่คณะก็จะมีเจ้าหน้าที่นำมาแนะนำให้ แต่ถ้ามาเที่ยวส่วนตัวไม่มีใครแนะนำเลย ทำให้เสน่ห์ตรงนี้ หรือ สิ่งที่น่าสนใจเที่ยวจะได้รับกลับไปพูดคุยแนะนำต่อไม่ได้เลย
22. ควรมีร้านค้าบริการมากกว่านี้และร้านค้าให้บริการภายในวัด และควรมีร่มไม้ให้มาก
23. น่าจะมีเครื่องดื่มบริการ มีกิจกรรมที่น่าสนใจ มีสถานที่พักผ่อนหลังจากเดินชมสถานที่
24. นั่งรถม้าชมเมืองควรมีมัคคุเทศก์พูดบรรยาย ห้องน้ำควรแยก ห้องน้ำหญิง – ชาย และมีความสะอาด
25. ลำปางมีความเป็นเอกลักษณ์ มีความสวยงาม น่าอยู่ มีสถานที่โบราณมาก
26. ทุกอย่างใน จ.ลำปาง มีความสวยงาม มีเอกลักษณ์ของประจำจังหวัดทุกอย่างในจ.ลำปางดี

2. การวิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถามของประชาชนในพื้นที่วิจัย

ตอนที่ 1 ข้อมูลของประชาชนผู้ตอบแบบสอบถาม

การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม (ประชาชนในจังหวัดลำปาง) จำนวน 203 คน ผู้วิจัยได้นำข้อมูลทั่วไปและการมีส่วนร่วมต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนจังหวัดลำปางของผู้ตอบแบบสอบถาม มาแจกแจงความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) ปรากฏผลวิเคราะห์ข้อมูลดังตารางที่ 26-32

ตารางที่ 26 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามเพศ

เพศ	จำนวน	ร้อยละ
ชาย	108	53.2
หญิง	95	46.8
รวม	203	100.0

จากตารางที่ 26 ผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย ร้อยละ 53.2 และเพศหญิง ร้อยละ 46.8

ตารางที่ 27 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามอายุ

อายุ	จำนวน	ร้อยละ
25 ปี หรือต่ำกว่า	17	8.4
25-39 ปี	119	58.6
40-54 ปี	13	6.4
55-65 ปี	54	26.6
รวม	203	100.0

จากตารางที่ 27 ผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนใหญ่อายุ 25-39 ปี ร้อยละ 58.6 รองลงมาคือ อายุ 55 – 65 ปี ร้อยละ 26.6 และอายุ 25 ปีหรือต่ำกว่า ร้อยละ 8.4

ตารางที่ 28 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามสถานภาพ

สถานภาพ	จำนวน	ร้อยละ
โสด	95	46.7
สมรส	100	49.3
หย่าร้าง/แยกกันอยู่	8	4.0
รวม	203	100.0

จากตารางที่ 28 ผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนใหญ่มีสถานภาพสมรส ร้อยละ 49.3 รองลงมาคือ สถานภาพ โสด ร้อยละ 46.7 และสถานภาพหย่าร้าง/แยกกันอยู่ 4.0

ตารางที่ 29 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามระดับการศึกษา

ระดับการศึกษา	จำนวน	ร้อยละ
ประถมศึกษา	19	9.4
มัธยมศึกษาตอนต้น	73	36.0
มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช.	32	15.7
อนุปริญญา/ปวส.	21	10.3
ปริญญาตรี	46	22.6
อื่นๆ	12	6.0
รวม	203	100.0

จากตารางที่ 29 ผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนใหญ่มีระดับการศึกษามัธยมศึกษาตอนต้น ร้อยละ 36.0 รองลงมามีการศึกษาระดับปริญญาตรี ร้อยละ 22.6 และการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช. ร้อยละ 15.7

ตารางที่ 30 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามอาชีพ

อาชีพ	จำนวน	ร้อยละ
รับราชการ / พนักงานรัฐวิสาหกิจ	32	15.8
พนักงานบริษัทเอกชน	18	8.9
ค้าขาย	34	16.7
ประกอบธุรกิจส่วนตัว	26	12.8
รับจ้าง	45	22.2
เกษตรกร	4	1.9
พ่อบ้าน/แม่บ้าน	12	5.9
อื่นๆ	32	15.8
รวม	203	100.0

จากตารางที่ 30 ผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพรับจ้าง ร้อยละ 22.2 รองลงมาประกอบอาชีพ ค้าขาย ร้อยละ 16.7 และประกอบอาชีพรับราชการ / พนักงานรัฐวิสาหกิจ และอื่นๆ จำนวนเท่ากัน ร้อยละ 15.8

ตารางที่ 31 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามรายได้ส่วนตัวเฉลี่ยต่อเดือน

รายได้	จำนวน	ร้อยละ
ต่ำกว่าหรือเท่ากับ 10,000 บาท	125	62.0
10,001-20,000 บาท	50	24.0
20,001-30,000 บาท	20	10.0
30,001-40,000 บาท	2	1.0
มากกว่า40,001 บาทขึ้นไป	6	3.0
รวม	203	100.0

จากตารางที่ 31 ผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนใหญ่มีรายได้ส่วนตัวเฉลี่ยต่อเดือนต่ำกว่าหรือเท่ากับ 10,000 บาท ร้อยละ 62.0 รองลงมา มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 10,001-20,000 บาท ร้อยละ 24.0 และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 20,001-30,000 บาท ร้อยละ 10.0

ตารางที่ 32 การมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชน (ของผู้ตอบแบบสอบถาม)

การมีส่วนร่วม	จำนวน	ร้อยละ
นานๆ ครั้ง	107	52.7
1 - 2 ครั้ง	46	22.6
3 - 4 ครั้ง	18	8.9
มากกว่า 4 ครั้งขึ้นไป	32	15.8
รวม	203	100.0

จากตารางที่ 32 ผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนใหญ่เข้ามามีส่วนร่วมในการท่องเที่ยวชุมชนในรอบ 1 – 2 ปีที่ผ่านมา นานๆ ครั้ง ร้อยละ 52.7 รองลงมา เข้าร่วม 1-2 ครั้ง ร้อยละ 22.6 และเข้าร่วมมากกว่า 4 ครั้งขึ้นไป ร้อยละ 15.8

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ระดับความต้องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชน จังหวัดลำปาง

การวิเคราะห์ความคิดเห็นเกี่ยวกับความต้องการของผู้ตอบแบบสอบถาม(ประชาชนในพื้นที่จังหวัดลำปาง) ที่มีต่อการมีส่วนร่วมในการวางแผน จัดการ การท่องเที่ยวชุมชนและสภาพทรัพยากรท่องเที่ยวในพื้นที่โดยรอบแหล่งท่องเที่ยวในชุมชน ด้วยการคิดเป็นค่าร้อยละ ซึ่งผลการวิเคราะห์แสดงผลดังตารางที่ 33 – 38

ตารางที่ 33 ความต้องการมีส่วนร่วมของผู้ตอบแบบสอบถามในการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชน
จังหวัดลำปาง

ความต้องการด้านการมีส่วนร่วม	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	\bar{X}	S.D.
1.องค์ประกอบด้านความพร้อมในการวางแผนและพัฒนาทรัพยากรท่องเที่ยว	28.1	41.4	22.3	7.9	0.3	3.88	0.70
2.องค์ประกอบด้านสิ่งอำนวยความสะดวกในหมู่บ้าน	25.9	39.8	28.6	5.6	0.1	3.86	0.44
3.องค์ประกอบด้านการจัดการพื้นที่	24.9	48.2	24.1	2.4	0.4	3.94	0.58
4.องค์ประกอบด้านระบบการจัดการ	22.9	47.3	25.8	3.2	0.8	3.88	0.65
5.องค์ประกอบด้านกิจกรรมและกระบวนการเรียนรู้	26.1	49.8	14.0	7.7	2.4	3.89	0.83
6.องค์ประกอบด้านการมีส่วนร่วมด้านอื่นๆ	32.3	42.5	23.1	2.1	-	4.18	0.98
รวม	26.7	44.8	23.0	4.8	0.7	3.94	0.49

จากตารางที่ 33 แสดงให้เห็นว่าผู้ตอบแบบสอบถาม มีความต้องการมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชน มากทุกด้านอยู่ในระดับมาก ได้แก่ การมีส่วนร่วม ในด้านกิจกรรมและกระบวนการเรียนรู้ (ร้อยละ 49.8) การจัดการพื้นที่ (ร้อยละ 48.2) ระบบการจัดการ (ร้อยละ 47.3) การมีส่วนร่วมด้านอื่นๆ (ร้อยละ 42.5) ด้านความพร้อมในการวางแผนและพัฒนาทรัพยากรท่องเที่ยว (ร้อยละ 41.4) ทางด้านสิ่งอำนวยความสะดวกในหมู่บ้าน (ร้อยละ 39.8)

ตารางที่ 34 ความต้องการของผู้ตอบแบบสอบถามในการวางแผนและความพร้อมของทรัพยากรการท่องเที่ยว

ด้านความพร้อมในการวางแผน และพัฒนาทรัพยากรท่องเที่ยว	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	\bar{X}	S.D.
1. ชุมชนมีทรัพยากรธรรมชาติ ทางการท่องเที่ยวที่สมบูรณ์	24.6	39.4	33.5	1.0	1.5	3.84	0.85
2. ชุมชนยังอนุรักษ์วิถีการดำเนิน ชีวิต ภูมิปัญญาชาวบ้าน	22.2	38.9	13.8	24.6	0.5	3.57	1.10
3. ชุมชนมีการรักษาและสืบทอด วัฒนธรรมประเพณี ให้คงอยู่กับ คนในชุมชน	25.1	62.6	10.8	1.0	0.5	4.10	0.65
4. ชุมชนมีความพร้อมในการ รองรับนักท่องเที่ยว	31.0	34.5	33.0	1.5	-	3.95	0.83
5. ชุมชนมีความผูกพันกับท้องถิ่น เช่น ความเชื่อ ตำนานพื้นบ้าน	38.4	23.2	14.3	24.1	-	3.75	1.20
6. ชุมชนมีส่วนร่วมในการวางแผน การจัดการแหล่งท่องเที่ยว	27.1	63.5	8.4	1.0	-	4.16	0.60
7. ชุมชนมีภูมิปัญญาท้องถิ่น เช่น การใช้สมุนไพรในการรักษาโรค	28.1	27.6	42.4	2.0	-	3.18	0.86
รวม	28.1	41.4	22.3	7.9	0.3	3.88	0.70

จากตารางที่ 34 แสดงให้เห็นว่าผู้ตอบแบบสอบถาม มีต้องการมากที่สุดในการวางแผนและพัฒนาทรัพยากรท่องเที่ยว ด้านชุมชนมีความผูกพันกับท้องถิ่น (ร้อยละ 38.4) และส่วนประเด็นอื่นๆมีความต้องการมาก ได้แก่ ชุมชนมีส่วนร่วมในการวางแผนการจัดการแหล่งท่องเที่ยวในชุมชน (ร้อยละ 63.5) ชุมชนมีการรักษาและสืบทอดวัฒนธรรมประเพณี (ร้อยละ 62.6) ชุมชนมีทรัพยากรธรรมชาติที่สมบูรณ์ (ร้อยละ 39.4) ชุมชนยังอนุรักษ์วิถีการดำเนินชีวิต ภูมิปัญญาชาวบ้าน (ร้อยละ 38.9) ชุมชนมีความพร้อมของทรัพยากรท่องเที่ยวต่อการรองรับนักท่องเที่ยว (ร้อยละ 34.5) และในประเด็นที่ผู้ตอบแบบสอบถามมีความต้องการปานกลาง ได้แก่ ชุมชนมีภูมิปัญญาท้องถิ่น (ร้อยละ 42.4)

ตารางที่ 35 ความต้องการของผู้ตอบแบบสอบถาม ในด้านสิ่งอำนวยความสะดวกในหมู่บ้าน

ด้านการจัดการพื้นที่	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	\bar{X}	S.D.
1. ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการดูแลรักษา ทำนุบำรุงแหล่งท่องเที่ยว	21.2	39.4	37.9	1.5	-	3.80	0.78
2. มีการจัดการด้านการใช้ประโยชน์พื้นที่และบริเวณโดยรอบชุมชนอย่างเป็นระบบ เช่น มีการแบ่งพื้นที่เพื่อใช้ประโยชน์สำหรับแหล่งท่องเที่ยวและที่พักอาศัยโดยชุมชนมีส่วนร่วม	21.2	62.1	13.8	2.0	1.0	4.00	0.72
3. ภาครัฐและภาคเอกชนได้ให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการวางแผนการท่องเที่ยวในชุมชนเพื่อให้เป็นไปตามความต้องการของชุมชน	21.2	61.1	13.8	3.9	-	3.99	0.71
4. ชุมชนมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นจากการส่งเสริมด้านการท่องเที่ยวของภาครัฐ	31.0	51.2	13.8	3.0	1.0	4.08	0.80
5. ชุมชนได้ประโยชน์จากการส่งเสริมการท่องเที่ยวของภาครัฐอย่างทั่วถึง	30.0	27.1	41.4	1.5	-	3.85	0.86
รวม	24.9	48.2	24.1	2.4	0.4	3.94	0.58

จากตารางที่ 35 แสดงให้เห็นว่าผู้ตอบแบบสอบถาม มีระดับความต้องการมากที่สุด ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกในหมู่บ้าน ด้านการจัดการในด้านความปลอดภัย (ร้อยละ 44.8) ชุมชนมีการจัดภูมิทัศน์ไว้อย่างสวยงามและเป็นระเบียบ (ร้อยละ 38.4) และส่วนสิ่งอำนวยความสะดวกที่มีความต้องการมาก ได้แก่ ชุมชนมีส่วนร่วมในการให้ข้อมูลแก่นักท่องเที่ยว (ร้อยละ 61.6) ชุมชนมีความพร้อมของบุคลากรท่องเที่ยวในการปฏิบัติตามมาตรการรักษาความปลอดภัย (ร้อยละ 59.6) ชุมชนมีร้านจำหน่ายสินค้าที่เกิดจากคนในชุมชน (ร้อยละ 53.2) ชุมชนสามารถให้บริการที่พักแบบโฮมสเตย์ (ร้อยละ 34.5) และในประเด็นที่มีความต้องการปานกลาง ได้แก่ ชุมชนมีส่วนร่วมในการวางแผนจัดการภูมิทัศน์ (ร้อยละ 52.2) ภายในชุมชนมีห้องน้ำที่อนุญาตให้อย่างเพียงพอ (ร้อยละ 42.4)

ตารางที่ 36 ความต้องการของผู้ตอบแบบสอบถาม ในด้านการจัดการพื้นที่

ด้านระบบการจัดการ	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	\bar{X}	S.D.
1. ภายในชุมชนมีบุคลากรด้านการบริการที่เพียงพอต่อการให้บริการแก่นักท่องเที่ยว เช่น มัคคุเทศก์น้อย ไกด์ประจำท้องถิ่น	21.2	62.1	13.8	2.0	1.0	4.00	0.72
2. ภาครัฐส่งเสริมในเรื่องการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว	25.6	26.6	42.9	3.9	1.0	3.71	0.92
3. ในชุมชนมีประชาชนชาวบ้านที่สามารถเล่าถึงประวัติความเป็นมาของชุมชนได้	31.0	51.2	13.8	3.0	1.0	4.08	0.80
4. ภาครัฐมีการอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับเรื่องการท่องเที่ยวให้แก่คนในชุมชน	17.7	36.5	40.4	4.4	1.0	3.65	0.85
5. มีการจัดการ การวางแผน ในเรื่องการพัฒนาการท่องเที่ยวภายในชุมชนโดยไม่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อแหล่งท่องเที่ยว	19.2	60.1	18.2	2.5	0	3.96	0.68
รวม	22.9	47.3	25.8	3.2	0.8	3.88	0.65

จากตารางที่ 36 แสดงให้เห็นว่าผู้ตอบแบบสอบถาม มีระดับความต้องการมาก ด้านการจัดการพื้นที่ ด้านมีการจัดการด้านการใช้ประโยชน์พื้นที่และบริเวณโดยรอบชุมชน อย่างเป็นระบบ (ร้อยละ 62.1) ภาครัฐรวมทั้งภาคเอกชน ได้ให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการวางแผนการท่องเที่ยวในชุมชน (ร้อยละ 61.1) ชุมชนมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นจากการส่งเสริมด้านการท่องเที่ยวของภาครัฐ (ร้อยละ 51.2) ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการดูแลรักษา ทำนุบำรุงแหล่งท่องเที่ยว (ร้อยละ 39.4) และส่วนด้านการจัดการพื้นที่ที่มีความต้องการปานกลาง ได้แก่ ชุมชนได้ประโยชน์จากการส่งเสริมการท่องเที่ยวของภาครัฐอย่างทั่วถึง (ร้อยละ 41.1)

ตารางที่ 37 ความต้องการของผู้ตอบแบบสอบถามในด้านระบบการจัดการ

ด้านระบบการจัดการ	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	\bar{X}	S.D.
1. ภายในชุมชนมีบุคลากรด้านการบริการที่เพียงพอต่อการให้บริการแก่นักท่องเที่ยว เช่น มัคคุเทศก์น้อย ไกด์ประจำท้องถิ่น	21.2	62.1	13.8	2.0	1.0	4.00	0.72
2. ภาครัฐส่งเสริมในเรื่องการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว	25.6	26.6	42.9	3.9	1.0	3.71	0.92
3. ในชุมชนมีประชาชนชาวบ้านที่สามารถเล่าถึงประวัติความเป็นมาของชุมชนได้	31.0	51.2	13.8	3.0	1.0	4.08	0.80
4. ภาครัฐมีการอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับเรื่องการท่องเที่ยวให้แก่คนในชุมชน	17.7	36.5	40.4	4.4	1.0	3.65	0.85
5. มีการจัดการ การวางแผน ในเรื่องการพัฒนาการท่องเที่ยวภายในชุมชนโดยไม่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อแหล่งท่องเที่ยว	19.2	60.1	18.2	2.5	0	3.96	0.68
รวม	22.9	47.3	25.8	3.2	0.8	3.88	0.65

จากตารางที่ 37 แสดงให้เห็นว่าผู้ตอบแบบสอบถาม มีระดับความต้องการมาก ด้านระบบการจัดการ ด้านการจัดการภายในชุมชนมีบุคลากรด้านการบริการที่เพียงพอต่อการให้บริการแก่นักท่องเที่ยว เช่น มัคคุเทศก์น้อย ไกด์ประจำท้องถิ่น (ร้อยละ 62.1) มีการจัดการ การวางแผน ในเรื่องการพัฒนาการท่องเที่ยวภายในชุมชนโดยไม่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อแหล่งท่องเที่ยว (ร้อยละ 60.1) ในชุมชนมีประชาชนชาวบ้านที่สามารถเล่าถึงประวัติความเป็นมาของชุมชนได้ ท่องเที่ยว (ร้อยละ 51.2) และในด้านระบบการจัดการที่มีความต้องการปานกลาง ได้แก่ ภาครัฐส่งเสริมในเรื่องการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว (ร้อยละ 42.9) ภาครัฐมีการอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับเรื่องการท่องเที่ยวให้แก่คนในชุมชน (ร้อยละ 40.4)

ตารางที่ 38 ความต้องการของผู้ตอบแบบสอบถามที่ ในด้านกิจกรรมและกระบวนการเรียนรู้

ด้านกิจกรรมและกระบวนการเรียนรู้	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	\bar{X}	S.D.
1. ชุมชนมีส่วนร่วมในการกำหนดกิจกรรมการท่องเที่ยวในท้องถิ่น ให้ความสำคัญกับความสงบสุขของคนในพื้นที่ และไม่ขัดต่อกฎหมาย ศีลธรรมหรือวัฒนธรรมของชาติ	17.2	58.6	13.8	8.4	2.0	3.80	0.88
2. มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน เช่น ด้านวัฒนธรรม ภูมิปัญญา	18.7	56.7	12.8	8.4	3.4	3.78	0.95
3. สร้างจิตสำนึก เรื่อง การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรมในส่วนของชาวบ้านและผู้ที่มาเยือน	45.3	29.6	14.8	7.9	2.5	4.07	1.06
4. ชุมชนมีส่วนร่วมในการวางแผนส่งเสริมแหล่งวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์	25.1	51.2	14.8	6.9	2.0	3.90	0.92
5. มีการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ เพื่อก่อให้เกิดการพัฒนาการทำงานทางด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างถูกต้องเหมาะสม	24.1	52.7	13.8	6.9	2.5	3.89	0.93
รวม	26.1	49.8	14.0	7.7	2.4	3.89	0.83

ตารางที่ 38 แสดงให้เห็นว่าผู้ตอบแบบสอบถาม มีระดับความต้องการมากที่สุด ด้านกิจกรรมและกระบวนการเรียนรู้ ด้านสร้างจิตสำนึก เรื่อง การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรมในส่วนของชาวบ้านและผู้ที่มาเยือน (ร้อยละ 45.3) และในส่วนด้านกิจกรรมและกระบวนการเรียนรู้ ที่มีความต้องการมาก ได้แก่ ชุมชนมีส่วนร่วมในการกำหนดกิจกรรมการท่องเที่ยวในท้องถิ่น (ร้อยละ 58.6) มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน (ร้อยละ 56.7) มีการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ เพื่อก่อให้เกิดการพัฒนาการทำงานทางด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างถูกต้องเหมาะสม (ร้อยละ 52.7) ชุมชนมีส่วนร่วมในการวางแผนส่งเสริมแหล่งวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ (ร้อยละ 51.2)

ตารางที่ 39 ความต้องการของผู้ตอบแบบสอบถาม ในด้านการมีส่วนร่วมด้านอื่นๆ

	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	\bar{X}	S.D.
ด้านการมีส่วนร่วมด้านอื่นๆ							
1. ชุมชนต้องมีส่วนร่วมในกิจกรรมการ ท่องเที่ยว เช่น การนำเที่ยว การให้บริการ	21.7	36.0	40.9	1.5	0	3.77	0.97
2. ชุมชนได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการ ท่องเที่ยวในชุมชนของตน	19.2	60.1	18.2	2.5	0	3.96	0.68
3. ชุมชนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิด เห็นต่อการจัดการแหล่งท่องเที่ยวใน ท้องถิ่นของตนผ่านการจัดเวทีเสวนา	21.2	65.0	11.3	2.5	0	4.43	1.07
4. ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการวางแผน และจัดกิจกรรม เช่น โครงการที่สืบสาน งานประเพณีวัฒนธรรม	42.9	39.9	14.8	2.5	0	4.23	0.79
5. ชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจ หรือ การกำหนดทิศทางการท่องเที่ยว เช่น การจัดตั้งชมรมการท่องเที่ยวชุมชน	44.8	27.1	27.6	0.5	0	4.16	0.84
6. ชุมชนมีการรวมตัวเพื่อจัดตั้งองค์กรการ ท่องเที่ยวขึ้น เช่น การจัดตั้งกลุ่ม ชมรม องค์กร หรือองค์กรชุมชน ที่เกี่ยวข้อง ด้าน การท่องเที่ยว	44.4	26.6	25.6	3.4	0	4.52	1.10
รวม	32.3	42.5	23.1	2.1	0	4.18	0.98

จากตารางที่ 39 ผู้ตอบแบบสอบถาม มีระดับความต้องการมากที่สุด ด้านการมีส่วนร่วมด้านอื่นๆ ด้านชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจหรือการกำหนดทิศทางการท่องเที่ยว (ร้อยละ 44.8) การรวมตัวเพื่อจัดตั้งองค์กรการท่องเที่ยวขึ้นในชุมชน (ร้อยละ 44.4) ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการวางแผนและจัดกิจกรรม (ร้อยละ 42.9) และในส่วนด้านการมีส่วนร่วมด้านอื่นๆที่มีความต้องการมากที่สุด ได้แก่ ชุมชนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นต่อการจัดการแหล่งท่องเที่ยวในท้องถิ่นของตนผ่านการจัดเวทีเสวนา การจัดประชุม (ร้อยละ 65.0) ชุมชนได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการท่องเที่ยวในชุมชนของตน (ร้อยละ 60.1) และในส่วนด้านการมีส่วนร่วมด้านอื่นๆที่มีความต้องการปานกลาง ได้แก่ ชุมชนต้องมีส่วนร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยว เช่น การนำเที่ยว การให้บริการ (ร้อยละ 40.9)

ตอนที่ 3 ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่นๆต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชน จังหวัดลำปาง

1. อยากให้องค์กรภาครัฐหรือเอกชนที่เกี่ยวข้องเข้ามาพัฒนาหรือให้ข้อมูลกับชุมชน
2. ขาดพื้นที่ที่รองรับ เช่นสถานที่จอดรถ เส้นทางถนนเข้าถึงชุมชน ได้ยาก
3. ในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในชุมชนจังหวัดลำปางยังมีอีกหลายแห่งที่ภาครัฐ และเอกชน หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรที่จะส่งเสริมสถานที่ต่างๆ ให้เป็นที่รู้จักแก่นักท่องเที่ยว เช่น วัดม่อนพระยาแช่ และสถานที่สำคัญต่าง ๆ ของจังหวัดให้เป็นที่สนใจของนักท่องเที่ยว โดยมาหาข้อมูลต่างๆ ว่ามีที่ไหนบ้าง อย่างเช่น วัดม่อนพระยาแช่ เป็นกรณีศึกษา ยังไม่ได้ ได้รับความสนใจเท่าที่ควร ซึ่งสถานที่ดังกล่าวมีความสำคัญต่อจังหวัดลำปาง อย่างเช่น วัดพระธาตุดอยสุเทพ จังหวัดเชียงใหม่ มีนักท่องเที่ยวทั้งในและต่างประเทศไปท่องเที่ยวกันมาก ทำไมจังหวัดลำปางถึงไม่ได้สนับสนุนวัดม่อนพระยาแช่เป็นแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งมีประวัติที่น่าสนใจหลายด้าน ดังนั้นขอฝากภาครัฐ เอกชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องไว้เป็นกรณีศึกษา ในเข้าอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยวจังหวัดลำปางด้วย
4. ต้องการภาครัฐ สนับสนุน พัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในชุมชน
5. อยากให้มีร้านขายของที่ระลึกขึ้น มีการจัดการแหล่งท่องเที่ยวให้ดีขึ้น และทำให้เกิดการปลูกฝังของชุมชนในท้องถิ่นมากขึ้นกว่านี้
6. ให้มีการประชาสัมพันธ์ในชุมชนเกี่ยวกับการท่องเที่ยวในชุมชนให้มากกว่านี้
7. จัดให้คนในชุมชนเข้า รับทราบถึงบทบาทของผู้คนในชุมชน ตลอดจนการมีวิถีชีวิตและวัฒนธรรมของท้องถิ่นให้มากยิ่งขึ้น
8. ควรมีการประสานงานระหว่างองค์กรในท้องถิ่น และเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง รับทราบนโยบาย ตลอดจนแผนการดำเนินการท่องเที่ยวในชุมชนให้ทั่วถึง
9. อยากให้หน่วยงานเข้ามาให้ความรู้ในชุมชน
10. อยากให้เข้ามาช่วยในส่วนไหนก็ได้ มาดูแลและแนะนำให้ชุมชนรู้ว่า จะจัดการ และดูแลการท่องเที่ยวอย่างไรที่จะให้นักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวในชุมชนให้มากอย่างชุมชนที่อื่นเขาบ้าง
11. อยากให้องค์กรหรือกลุ่มมาดูแลเรื่องการท่องเที่ยวในส่วนของภาครัฐ หรือเอกชนให้เข้ามามีส่วนร่วมให้กับชุมชนในการอบรมเกี่ยวกับการท่องเที่ยวในชุมชน
12. อยากให้ทางไหนก็ได้มาช่วยบ้าง และแนะนำหรือจัดเป็นตัวอย่างของชุมชนเพราะมีน้อยมากที่จะมาช่วยแนะนำ
13. อยากให้มีศาลาของกลุ่มแม่บ้านทำตุ้ง ทำสินค้าไว้จำหน่าย ไว้เก็บของของชาวบ้าน

14. อยากให้องค์กรหรือภาครัฐส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยวอย่างจริงจังเต็มรูปแบบ เพื่อปลูกฝังให้ชุมชนรักหวงแหนผูกพันบ้านเกิดมากกว่านี้ ช่วยกันพัฒนาท้องถิ่นให้เจริญแล้ว รายได้จะดีขึ้น

3. ผลการสัมภาษณ์

ผลการวิเคราะห์การสัมภาษณ์แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนจังหวัดลำปางของผู้นำชุมชน นายกองค์การบริหารส่วนตำบล นายกสมาคมท่องเที่ยวจังหวัดลำปางและนายกเทศมนตรี นครลำปาง จำนวน 14 คน โดยผู้วิจัยนำข้อมูลจากเครื่องบันทึกเสียงมาเปิดฟังเพื่อวิเคราะห์ข้อมูลและสรุปผลสัมภาษณ์ได้ดังนี้

ผู้ให้สัมภาษณ์คิดเห็นด้านที่สอดคล้องกันดังนี้

ด้านการวางแผนพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว ควรพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้มีจุดเด่นและความสวยงามของแหล่งท่องเที่ยวชุมชนเพื่อดึงดูดใจให้นักท่องเที่ยวมายังพื้นที่การท่องเที่ยวชุมชนในจังหวัดลำปางส่วนใหญ่มาจากทรัพยากรท่องเที่ยวทางธรรมชาติและวัฒนธรรมแต่ต้องไม่ทำลายธรรมชาติและชุมชนยังขาดการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทางด้านธรรมชาติโดยวางแผนการตลาดการทำลายธรรมชาติในระยะยาวและต่อเนื่อง เนื่องจากพื้นที่ทางธรรมชาติส่วนใหญ่จะเกิดไฟไหม้ป่าทุกปี ชุมชนจึงมีการวางแผนพัฒนาโดยการปลูกป่าคืนสู่ธรรมชาติและพัฒนาสภาพแหล่งน้ำให้เพียงพอต่อความต้องการ และแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมได้วางแผนให้ความรู้กับชาวบ้านให้ทั่วถึงในทุกกลุ่มอายุเพื่อทำความเข้าใจในการจัดการท่องเที่ยวชุมชนให้มากขึ้นและให้เข้าใจถึงแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมโดยได้ข้อมูลถูกต้อง โดยเฉพาะในด้านความเชื่อของคนสมัยก่อนทำให้ลำบากในการจัดการท่องเที่ยวในรูปแบบโฮมสเตย์ได้ยาก

ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยว ควรให้ความเข้าใจถึงคุณค่าของทรัพยากรการท่องเที่ยวกับการอนุรักษ์ ซึ่งการท่องเที่ยวโดยชุมชนของพื้นที่ลำปางมีผลต่อการท่องเที่ยวในบางฤดูกาลเท่านั้น เพราะสภาพทางภูมิศาสตร์ส่งผลกระทบต่อด้านมลภาวะสิ่งแวดล้อมอย่างมาก และสภาพอากาศร้อนและในการท่องเที่ยวชุมชนบางพื้นที่ต้องพึ่งพาธรรมชาติ โดยเน้นในเรื่องสำคัญเกี่ยวกับมลภาวะของโลกร้อนและจำนวนขยะน้ำเสีย ไม่ได้มีการจัดการเรื่องของระบบการกำจัดของเสียที่ดีและสถานที่ทิ้งขยะ ก่อให้เกิดการทำลายทัศนียภาพและยังทำลายความงดงามของธรรมชาติ โดยได้เน้นเรื่องของการปลูกฝังจิตสำนึกของของคนในชุมชนและนักท่องเที่ยวในการมาเที่ยวป่าและบริเวณพื้นที่โดยรอบ ให้ร่วมกันอนุรักษ์ ต่อต้านการทำลายป่า และช่วยกันลดภาวะโลกร้อน เก็บเศษขยะและทิ้งในที่จัดแยกไว้ เพื่อไม่ให้เกิดมลภาวะที่ตามมาภายหลัง โดยเริ่มจากผู้ประกอบการแหล่งท่องเที่ยวและบริการต่างๆ ให้มีส่วนร่วมในการปฏิบัติ การรักษาและตระหนักถึงการดูแลรักษาความ

สะดวกเพื่อเป็นแบบอย่างที่ดีต่อชุมชนและนักท่องเที่ยวในการปฏิบัติตาม ซึ่งได้มีการให้ทางชุมชนควรจะคอยเป็นหูเป็นตาช่วยกันสอดส่องดูแลพื้นที่โดยรอบร่วมกัน ทางด้านวัฒนธรรมได้มีการให้ความรู้ที่ถูกต้องทางประเพณี วิถีชีวิตต่างๆที่เป็นเอกลักษณ์ของชุมชนไม่ให้มีการคิดแบบแผนไปจากเดิม โดยการร่วมมือกันของคนในชุมชนจากคนรุ่นเก่าสู่คนรุ่นใหม่

ด้านการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวและโปรแกรมการท่องเที่ยว ส่วนใหญ่มีความเห็นว่าการเดินทางของนักท่องเที่ยวที่เข้ามาเที่ยวในชุมชนส่วนใหญ่มาในช่วงฤดูการท่องเที่ยว หรือบางฤดูกาล จึงมีแผนการจัดกิจกรรมท่องเที่ยวของชุมชนเพื่อให้นักท่องเที่ยวได้กระจายกันในการเดินทางท่องเที่ยวได้ตลอดทั้งปี โดยเพิ่มเติมกิจกรรม ประเพณี วิถีชีวิตของชุมชนที่เคยทำในอดีตกลับมาทำใหม่เพื่อให้เกิดการสืบสานเช่น การนำกิจกรรมประเพณีฟ้อนผีขึ้นมาใหม่ ประเพณีกล้วยสลาก และควรมีการพัฒนาบ้านพักในรูปแบบบ้านพักพร้อมการเรียนรู้วัฒนธรรมของท้องถิ่น และการนำเอาประเพณีเก่าแก่ในอดีตกลับมาหรือฟื้นฟูภายในชุมชนเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชนด้านวัฒนธรรมประเพณีอีกด้วยและสนับสนุนให้ชุมชนเข้ามามีบทบาทในการจัดกิจกรรมนำเที่ยวภายในชุมชน โดยคนในชุมชนเองและแรงจูงใจให้การท่องเที่ยวชุมชนทุกที่ของจังหวัดลำปางนำมามาเป็นพาหนะหลักในการเดินทางท่องเที่ยวชมชุมชน เมืองต่างๆและจัดเส้นทางสำหรับรถม้าและจักรยานขึ้นให้มากกว่าเดิม

ด้านการให้บริการนักท่องเที่ยว ชุมชนควรมีการจัดตั้งศูนย์ข้อมูลของการท่องเที่ยวชุมชนนั้น เพื่อให้ความสะดวกสบายแก่นักท่องเที่ยวและจัดทำเป็นคู่มือหรือเส้นทางท่องเที่ยวของชุมชน และต้องเพิ่มป้ายบอกทางและบอกรายละเอียดของกิจกรรมการท่องเที่ยวหรือแหล่งเรียนรู้ของชุมชน และมีการจัดให้บริการข้อมูลการท่องเที่ยวของชุมชน ไม่ว่าจะเป็นข้อมูลทางประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม ประเพณี หรือการศึกษาธรรมชาติ หรือศูนย์หัตถกรรมต่างในชุมชนจัดให้มีเส้นทางจักรยานท่องเที่ยวในพื้นที่ หรือมีจุดบริการรถม้าภายในแหล่งท่องเที่ยวให้มากขึ้นในทุกชุมชนที่มีการจัดการการท่องเที่ยวชุมชนและให้ความรู้ในการเป็นมัคคุเทศก์ท้องถิ่นแก่คนในชุมชนหรือประชาชนบ้านไว้คอยแนะนำสถานที่และกิจกรรมต่างได้

ด้านพื้นที่รองรับนักท่องเที่ยว ส่วนใหญ่มีความเห็น ว่า ชุมชนขาดงบประมาณในการพัฒนาสภาพของพื้นที่เช่นถนนหนทางไม่สะดวกในการเข้าสู่พื้นที่ชุมชน เนื่องจากเป็นพื้นที่เล็กๆทำให้รถนำเที่ยวเข้าถึงลำบาก และสถานที่พักในชุมชนมีน้อยและกลุ่มชาวบ้านที่เข้าใจเรื่องการจัดการด้านที่พักและสถานที่ประกอบกิจกรรมมีจำนวนน้อยและควรเพิ่มพื้นที่สำหรับสร้างห้องน้ำสาธารณะในการรองรับความต้องการของนักท่องเที่ยวด้วย บางชุมชนมีนักท่องเที่ยวเข้าจำนวนมากเกินกว่าสภาพของชุมชนจะรับรองได้และจะก่อให้เกิดการทำลายสภาพแวดล้อมของชุมชนโดยต้องแยกให้

ออกจากกันในการใช้พื้นที่สำหรับการท่องเที่ยวสำหรับพื้นที่ทางการท่องเที่ยวและพื้นที่ส่วนตัวของ
คนในชุมชน

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเพื่อหาแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนจังหวัดลำปาง เป็นการศึกษาโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาหาแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวและกิจกรรมการท่องเที่ยวจังหวัดลำปาง ประกอบด้วยแบบสัมภาษณ์ผู้นำชุมชนและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องด้านการท่องเที่ยว และแบบสอบถามประชาชนในพื้นที่และนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวในพื้นที่เกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชน จังหวัดลำปาง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ประกอบด้วย ประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ จำนวน 203 คน และนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวในพื้นที่จำนวน 203 คน ประชาชนและนักท่องเที่ยวรวมกันได้ 406 คน และผู้นำชุมชนและเจ้าหน้าที่ที่มีส่วนเกี่ยวข้องด้านการท่องเที่ยวชุมชนจังหวัดลำปาง จำนวน 14 คน โดยผู้วิจัยได้ทำการสัมภาษณ์และแจกแบบสอบถามให้กลุ่มตัวอย่าง หลังเก็บรวบรวมข้อมูลเรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูล แปลความหมาย และสรุปข้อค้นพบ โดยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล และสรุปหาแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนจังหวัดลำปาง โดยการจัดประชุมกลุ่มผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 7 คน

สำหรับสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่และร้อยละ ใช้วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ทรรศการท่องเที่ยวในพื้นที่ รูปแบบและพฤติกรรมการท่องเที่ยว ระดับความต้องการของประชาชนและนักท่องเที่ยวเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนจังหวัดลำปาง สำหรับผลการวิจัย เสนอตามขั้นตอนดังนี้

สรุปผลการวิจัย

จากผลการศึกษาแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนจังหวัดลำปาง ผู้วิจัยได้สรุปผลการศึกษา ดังนี้

นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวในจังหวัดลำปาง

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปและพฤติกรรมนักท่องเที่ยวของผู้ตอบแบบสอบถาม

จากการผลวิจัยเรื่องแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนจังหวัดลำปาง พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 72.9 และเพศชาย ร้อยละ 27.1 มีอายุระหว่าง 25 ปีหรือต่ำกว่า ร้อยละ 63.0 รองลงมา คือ อายุ 25 – 39 ปี ร้อยละ 32.0 และอายุ 40-54 ปี ร้อยละ 5.0 มี

สถานภาพโสด คิดเป็นร้อยละ 66.5 รองลงมา คือ สถานภาพสมรส ร้อยละ 33.0 และ หย่าร้าง/แยกกันอยู่ ร้อยละ 0.5 มีระดับการศึกษาอยู่ในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายหรือปวช. คิดเป็นร้อยละ 34.5 รองลงมาคือระดับปริญญาตรี ร้อยละ 23.6 และมัธยมศึกษาตอนต้น ร้อยละ 15.8 ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพอื่น ๆ เช่น นักศึกษา คิดเป็นร้อยละ 51.7 รองลงมาคือ พนักงานบริษัทเอกชน/อาชีพรับจ้าง จำนวนเท่ากัน ร้อยละ 9.9 และประกอบธุรกิจส่วนตัว ร้อยละ 9.4 มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนอยู่ที่ช่วง 10,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 71.9 รองลงมา มีรายได้ต่อเดือน 10,001-20,000 บาท ร้อยละ 14.3 และมีรายได้ต่อเดือน 20,001-30,000 บาท ร้อยละ 9.4 ส่วนใหญ่เดินทางมาท่องเที่ยวจังหวัดลำปางในรอบ 5 ปีที่ผ่านมา จำนวน 2-3 ครั้ง ร้อยละ 47.3 รองลงมาคือ มาเป็นครั้งแรก ร้อยละ 27.6 และเดินทางมาแล้ว 4 ครั้งขึ้นไป ร้อยละ 25.1 ส่วนใหญ่เดินทางมาท่องเที่ยวจังหวัดลำปางเดินทางมากับครอบครัวและญาติ ร้อยละ 45.3 รองลงมาเดินทางมาเป็นหมู่คณะ ร้อยละ 33.5 และเดินทางมากับเพื่อน ร้อยละ 16.7 ส่วนใหญ่เดินทางมาท่องเที่ยวจังหวัดลำปางด้วยรถยนต์ ร้อยละ 64.0 รองลงมาเดินทางมาแบบอื่น ๆ ได้แก่ รถไฟ เป็นต้น ร้อยละ 13.8 และเดินทางมาโดยรถโดยสารสาธารณะ ร้อยละ 13.3 ส่วนใหญ่เดินทางมาท่องเที่ยวจังหวัดลำปางเพื่อพักผ่อนหย่อนใจ ร้อยละ 41.9 รองลงมาเดินทางมาเพื่อศึกษาและหาประสบการณ์ ร้อยละ 26.1 และเดินทางมาเพื่อซื้อสินค้า ร้อยละ 15.8 ส่วนใหญ่สนใจกิจกรรมนั่งรถม้าชมเมือง ร้อยละ 38.9 รองลงมาคือ ศึกษางานพุทธศิลป์พม่า ร้อยละ 11.3 และศึกษาเส้นทางธรรมชาติ/พักผ่อนในรูปแบบ Home Stay จำนวนเท่ากัน ร้อยละ 10.8 ส่วนใหญ่ทราบข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวของจังหวัดลำปางมากที่สุด คือ จากทางอินเทอร์เน็ต ร้อยละ 37.9 รองลงมาทราบจากนิตยสาร/หนังสือพิมพ์ ร้อยละ 23.2 และทราบจากเอกสารประชาสัมพันธ์/วิทยุ/โทรทัศน์ จำนวนเท่ากัน ร้อยละ 11.3 ส่วนใหญ่เดินทางมาท่องเที่ยวจังหวัดลำปางมีการใช้จ่ายมากที่สุด/ครั้ง คือ ต่ำกว่า 10,000 บาท ร้อยละ 84.7 รองลงมาใช้จ่ายอยู่ที่ 10,001 - 20,000 บาท ร้อยละ 11.3 และใช้จ่ายอยู่ที่ 30,001 - 40,000 บาท ร้อยละ 2.5 ส่วนใหญ่พักในสถานที่พักแรมในจังหวัดลำปางมากที่สุด คือ โรงแรม ร้อยละ 40.9 รองลงมาพักแรมที่บ้านญาติ/บ้านเพื่อน ร้อยละ 31.5 และพักแรมในสถานที่พักอื่น ๆ เช่น บ้านพักกรมป่าไม้/อุทยาน เป็นต้น ร้อยละ 15.8 และพักแรมที่เกสเฮาส์/รีสอร์ต จำนวนเท่ากัน ร้อยละ 5.4

2. ผลการวิเคราะห์ความต้องการด้านองค์ประกอบการท่องเที่ยวและพื้นที่โดยรอบแหล่งท่องเที่ยว ในการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชน จังหวัดลำปาง

จากการวิจัย เมื่อพิจารณาในแต่ละด้าน ได้ดังนี้

1. ความต้องการของนักท่องเที่ยวในด้านแหล่งท่องเที่ยว มากที่สุดได้แก่ด้านแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์มีประวัติความเป็นมายาวนานและน่าสนใจ (ร้อยละ 38.4) และส่วนประเด็นอื่นๆมี

ความต้องการมาก ได้แก่แหล่งท่องเที่ยวทางโบราณสถานยังคงความเป็นเอกลักษณ์และมีการอนุรักษ์ไว้อย่างดี (ร้อยละ63.5) แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่มีความเป็นเอกลักษณ์และมีชื่อเสียง (ร้อยละ62.6) แหล่งท่องเที่ยวทางศิลปวัฒนธรรม (ร้อยละ40.9) มีแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่มีทรัพยากรที่สมบูรณ์ (ร้อยละ39.4) ภายในแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติยังคงมีพรรณไม้ พรรณพืช สัตว์ป่าให้พบเห็นได้ในพื้นที่ (ร้อยละ38.9)มีแหล่งท่องเที่ยวทางโบราณสถาน โบราณคดี (ร้อยละ34.5) และในประเด็นที่มีความต้องการปานกลาง ได้แก่แหล่งท่องเที่ยวมีเรื่องราวด้านประวัติศาสตร์ที่น่าสนใจ (ร้อยละ28.0)

2. ความต้องการของนักท่องเที่ยวในด้านความสามารถในการเข้าถึง ในระดับมาก ได้แก่ มีป้ายบอกทางและสัญลักษณ์ชัดเจน (ร้อยละ61.6) สภาพของถนนที่ดี (ร้อยละ59.6) ความสะดวกสบายในการโดยสารรถขนส่งมวลชน (ร้อยละ53.2) และในประเด็นที่มีความต้องการปานกลาง ได้แก่ ความปลอดภัยในการโดยสารรถตู้ (ร้อยละ52.2) ความปลอดภัยในการโดยสารรถขนส่งมวลชน (ร้อยละ45.3) มีถนนเข้าถึงสถานที่ท่องเที่ยวได้ง่าย (ร้อยละ42.4) และในประเด็นที่มีความต้องการน้อย ได้แก่ ความสะดวกสบายในการโดยสารรถตู้ (ร้อยละ30.0)

3. ความต้องการของนักท่องเที่ยวในด้านด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ในระดับมาก ได้แก่ มีห้องน้ำให้บริการอย่างเพียงพอต่อจำนวนนักท่องเที่ยว (ร้อยละ61.1) สถานที่ตั้งของร้านค้าใกล้แหล่งท่องเที่ยว (ร้อยละ53.7) ร้านจำหน่ายอาหารและเครื่องดื่มมีจำนวนเพียงพอ (ร้อยละ39.4) มีห้องน้ำและเส้นทางเดินสำหรับคนพิการ (ร้อยละ33.0) มีระบบโทรคมนาคมการสื่อสารระบบอิเล็กทรอนิกส์ (ร้อยละ28.6) และในประเด็นที่มีความต้องการปานกลาง ได้แก่ มีแผนที่ของในสถานที่ท่องเที่ยวไว้บริการ (ร้อยละ41.4) มีสถานที่จอดรถรองรับ (ร้อยละ38.9)

4. ความต้องการของนักท่องเที่ยวในด้านด้านสถานที่พักแรม มากที่สุดได้แก่ ที่พักมีห้องอาหารที่ได้มาตรฐาน (ร้อยละ54.2) การตกแต่งห้องพักมีความกลมกลืนกับสถานที่ท่องเที่ยว (ร้อยละ51.7) และส่วนประเด็นอื่นๆมีความต้องการมาก ได้แก่ ที่พักมีจำนวนเพียงพอต่อความต้องการของนักท่องเที่ยว,ที่พักมีห้องประชุมสัมมนาไว้บริการ (ร้อยละ61.1) ความสะอาดของห้องพัก (ร้อยละ51.2) ประเภทของห้องพักมีความหลากหลายตามความต้องการของนักท่องเที่ยว (ร้อยละ49.8) ที่พักมีสระว่ายน้ำไว้บริการ (ร้อยละ44.8) และในประเด็นที่มีความต้องการปานกลาง ได้แก่ ที่พักมีระบบรักษาความปลอดภัย (ร้อยละ44.8) ภายในห้องพักมีสิ่งอำนวยความสะดวกครบครัน เช่น กาน้ำร้อน ไคร์เป่าผม (ร้อยละ42.9) ราคาของห้องพักมีความเหมาะสม (ร้อยละ40.4)

5. ความต้องการของนักท่องเที่ยวในด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว/โปรแกรมท่องเที่ยว มากที่สุด ได้แก่ กิจกรรมศึกษาวิถีชีวิตชุมชนยังคงอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมของชุมชนได้เป็นอย่างดี (ร้อยละ51.2) กิจกรรมท่องเที่ยวมีการใช้วัสดุที่เป็นธรรมชาติไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม (ร้อยละ45.3) มีการจัด

ส่งเสริมกิจกรรมไหว้พระ 9 วัดเพื่อสักการะสถานที่ศักดิ์สิทธิ์และมีชื่อเสียง (ร้อยละ44.3) มีกิจกรรมทางเลือกเช่น การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เป็นต้น (ร้อยละ42.4) และส่วนประเด็นอื่นๆมีความต้องการมาก ได้แก่ มีกิจกรรมนันทนาการที่น่าสนใจภายในแหล่งท่องเที่ยว (ร้อยละ58.6) นักท่องเที่ยวได้รับความสนุกและเพลิดเพลินจากกิจกรรมขี่ช้าง (ร้อยละ56.7) กิจกรรมเดินป่าศึกษาเส้นทางธรรมชาติมีความสวยงามและมีธรรมชาติที่สมบูรณ์ (ร้อยละ52.7) กิจกรรมนั่งรถม้าชมเมืองมีทัศนียภาพที่สวยงามให้ความรู้เกี่ยวกับสถานที่ต่างๆที่ได้นั่งรถผ่าน (ร้อยละ51.2) มีกิจกรรมทางวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ (ร้อยละ49.8)

6. ความต้องการของนักท่องเที่ยวในด้านบริการเสริม (ร้านอาหารและเครื่องดื่ม) มากที่สุด ได้แก่ มีบริเวณที่จอดรถให้บริการ (ร้อยละ44.8) ราคาอาหารและเครื่องดื่มมีความเหมาะสม (ร้อยละ44.4) มีสถานที่ตั้งของร้านค้าใกล้แหล่งท่องเที่ยว (ร้อยละ42.9) และส่วนประเด็นอื่นๆมีความต้องการมาก ได้แก่ รสชาติอาหาร (ร้อยละ69.0) มีห้องน้ำให้บริการอย่างเพียงพอต่อจำนวนนักท่องเที่ยว (ร้อยละ65.0) ความสะอาดของบริเวณโดยรอบร้านอาหาร (ร้อยละ60.1) การบริการของพนักงานมีความสุภาพ (ร้อยละ57.6) มีอาหารพื้นเมืองให้บริการ (ร้อยละ42.4) ความสะอาดของอาหารและเครื่องดื่ม (ร้อยละ40.9) และประเด็นที่มีความต้องการปานกลาง ได้แก่ ร้านจำหน่ายอาหารและเครื่องดื่มมีจำนวนเพียงพอ (ร้อยละ40.9)

7. ความต้องการของนักท่องเที่ยวในด้านบริการเสริม (ร้านขายสินค้าที่ระลึก) มากที่สุด ได้แก่ มีสินค้าสอดคล้องกับการใส่ใจหรืออนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของชุมชน (ร้อยละ 48.3) และส่วนประเด็นอื่นๆมีความต้องการมากได้แก่ ราคาของสินค้าเหมาะสมกับคุณภาพ (ร้อยละ 62.6) มีสินค้าให้เลือกหลากหลาย (ร้อยละ 61.6) สินค้ามีเอกลักษณ์ท้องถิ่นชุมชน (ร้อยละ 51.7) สินค้าทำจากวัตถุดิบในท้องถิ่นชุมชน (ร้อยละ 48.8) และประเด็นที่มีความต้องการปานกลาง ได้แก่ มีการจัดการส่งเสริมการขาย เช่น ลดราคา มีของแถม เป็นต้น (ร้อยละ 46.8) การบริการที่ดีของพนักงานขาย (ร้อยละ 35.5)

8. ความต้องการของนักท่องเที่ยวในด้านบริการเสริม (นำเที่ยว/มัคคุเทศก์) มากที่สุด ได้แก่ มัคคุเทศก์มีความซื่อสัตย์/มัคคุเทศก์ให้ข้อมูลด้านสิ่งแวดล้อมได้ดี (ร้อยละ 45.3) มัคคุเทศก์ท้องถิ่นให้ข้อมูลด้านประวัติศาสตร์ศิลปวัฒนธรรมได้ดี (ร้อยละ 44.3) มัคคุเทศก์ท้องถิ่นสามารถให้ข้อมูลการบริการต่างๆได้เป็นอย่างดี (ร้อยละ 42.4) และส่วนประเด็นอื่นๆมีความต้องการมากได้แก่ มัคคุเทศก์มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ (ร้อยละ 60.6) มัคคุเทศก์ให้ข้อมูลของแหล่งท่องเที่ยวได้ดีและมีความรู้ (ร้อยละ 58.1) มัคคุเทศก์ให้บริการที่มีไม่ตรีจิต (ร้อยละ 49.8) และประเด็นที่มีความต้องการปานกลาง ได้แก่ (ร้อยละ 35.5)

9. ความต้องการของนักท่องเที่ยวในด้านการบริการเสริมด้านอื่นๆ มากที่สุด ได้แก่ ตู้ ATM (ร้อยละ 49.8) ร้านอินเทอร์เน็ต (ร้อยละ 47.3) และส่วนประเด็นอื่นๆมีความต้องการมาก ได้แก่ ไปรษณีย์/ตู้ไปรษณีย์ (ร้อยละ 54.7) สถานพยาบาล (ร้อยละ 52.2)

10. ความต้องการของนักท่องเที่ยวในด้านการมีส่วนร่วม มากที่สุด ได้แก่ ต้องการเรียนรู้ถึงวัฒนธรรมของชุมชน (ร้อยละ 56.7) สนใจท่องเที่ยวและพักแบบ Home stay (ร้อยละ 52.7) ต้องการเรียนรู้ถึงวิถีชีวิตของชุมชน (ร้อยละ 46.8) และส่วนประเด็นอื่นๆมีความต้องการมาก ได้แก่ ต้องการให้มีกิจกรรมโดยเปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ (ร้อยละ 60.1) ต้องการให้มีการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวควบคู่ไปกับการอนุรักษ์วัฒนธรรมและประเพณีของชุมชน (ร้อยละ 48.8) ต้องการเรียนรู้ถึงประเพณีของชุมชน (ร้อยละ 44.8)

ประชาชนในพื้นที่จังหวัดลำปาง

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปและพฤติกรรมการณ์มีส่วนร่วมของผู้ตอบแบบสอบถาม

จากผลการวิจัย พบว่า ประชาชนผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นเพศชาย ร้อยละ 53.2 เพศหญิง ร้อยละ 46.8 ส่วนใหญ่อายุ 25-39 ปี ร้อยละ 58.6 รองลงมาคือ อายุ 55 – 65 ปี ร้อยละ 26.6 และอายุ 25 ปีหรือต่ำกว่า ร้อยละ 8.4 มีสถานภาพสมรส ร้อยละ 49.3 รองลงมามีสถานภาพ โสด ร้อยละ 46.7 และสถานภาพหย่าร้าง/แยกกันอยู่ 4.0 มีระดับการศึกษามัธยมศึกษาตอนต้น ร้อยละ 36.0 รองลงมามี การศึกษาระดับปริญญาตรี ร้อยละ 22.6 และการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช. ร้อยละ 15.7 ประกอบอาชีพรับจ้าง ร้อยละ 22.2 รองลงมาประกอบอาชีพ ค้าขาย ร้อยละ 16.7 และประกอบ อาชีพรับราชการ / พนักงานรัฐวิสาหกิจและอื่นๆ จำนวนเท่ากัน ร้อยละ 15.8 มีรายได้ส่วนตัวเฉลี่ย ต่อเดือนต่ำกว่าหรือเท่ากับ 10,000 บาท ร้อยละ 62.0 รองลงมามีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 10,001-20,000 บาท ร้อยละ 24.0 และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 20,001-30,000 บาท ร้อยละ 10.0 ส่วนใหญ่เข้ามามีส่วน ร่วมในการท่องเที่ยวชุมชนในรอบ 1 – 2 ปีที่ผ่านมา นานๆ ครั้ง ร้อยละ 52.7 รองลงมาเข้าร่วม 1-2 ครั้ง ร้อยละ 22.6 และเข้าร่วมมากกว่า 4 ครั้งขึ้นไป ร้อยละ 15.8

2. ผลการวิเคราะห์ความต้องการด้านการมีส่วนร่วมต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชน จังหวัดลำปาง

จากการวิจัย เมื่อพิจารณาในแต่ละด้าน ได้ดังนี้

1. ความต้องการมีส่วนร่วมของประชาชนในด้านความพร้อมในการวางแผนและพัฒนา ทรัพยากรท่องเที่ยว มากที่สุด ได้แก่ ชุมชนมีความผูกพันกับท้องถิ่น (ร้อยละ 38.4) และส่วนประเด็น อื่นๆมีความต้องการมาก ได้แก่ ชุมชนมีส่วนร่วมในการวางแผนการจัดการแหล่งท่องเที่ยวในชุมชน

(ร้อยละ 63.5) ชุมชนมีการรักษาและสืบทอดวัฒนธรรมประเพณี (ร้อยละ 62.6) ชุมชนมีทรัพยากรธรรมชาติที่สมบูรณ์ (ร้อยละ 39.4) ชุมชนยังอนุรักษ์วิถีการดำเนินชีวิต ภูมิปัญญาชาวบ้าน (ร้อยละ 38.9) ชุมชนมีความพร้อมของทรัพยากรท่องเที่ยวต่อการรองรับนักท่องเที่ยว (ร้อยละ 34.5) และในประเด็นที่มีความต้องการปานกลาง ได้แก่ ชุมชนมีภูมิปัญญาท้องถิ่น (ร้อยละ 42.4)

2. ความต้องการมีส่วนร่วมของประชาชนในด้านสิ่งแวดล้อมในหมู่บ้าน มากที่สุดได้แก่ ชุมชนมีการจัดการในด้านความปลอดภัย (ร้อยละ 44.8) ชุมชนมีการจัดภูมิทัศน์ไว้อย่างสวยงามและเป็นระเบียบ (ร้อยละ 38.4) และส่วนประเด็นอื่นๆมีความต้องการมาก ได้แก่ ชุมชนมีส่วนร่วมในการให้ข้อมูลแก่นักท่องเที่ยว (ร้อยละ 61.6) ชุมชนมีความพร้อมของบุคลากรท่องเที่ยวให้ปฏิบัติตามมาตรการรักษาความปลอดภัย (ร้อยละ 59.6) ชุมชนมีร้านจำหน่ายสินค้าที่เกิดจากคนในชุมชน (ร้อยละ 53.2) ชุมชนสามารถให้บริการที่พักแบบโฮมสเตย์ (ร้อยละ 34.5) และในประเด็นที่มีความต้องการปานกลาง ได้แก่ ชุมชนมีส่วนร่วมในการวางแผนจัดการภูมิทัศน์ (ร้อยละ 52.2) ภายในชุมชนมีห้องน้ำที่อนุญาตให้ใช้มีเพียงพอ (ร้อยละ 42.4)

3. ความต้องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการพื้นที่ ส่วนใหญ่อยู่ในระดับมาก ได้แก่ มีการจัดการด้านการใช้ประโยชน์พื้นที่และบริเวณโดยรอบชุมชน อย่างเป็นระบบ (ร้อยละ 62.1) ภาครัฐรวมทั้งภาคเอกชนได้ให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการวางแผนการท่องเที่ยวในชุมชน (ร้อยละ 61.1) ชุมชนมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นจากการส่งเสริมด้านการท่องเที่ยวของภาครัฐ (ร้อยละ 51.2) ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการดูแลรักษา ทำนุบำรุงแหล่งท่องเที่ยว (ร้อยละ 39.4) และในประเด็นที่มีความต้องการปานกลาง ได้แก่ ชุมชนได้ประโยชน์จากการส่งเสริมการท่องเที่ยวของภาครัฐอย่างทั่วถึง (ร้อยละ 41.1)

4. ความต้องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการ ส่วนใหญ่อยู่ในระดับมาก ได้แก่ ภายในชุมชนมีบุคลากรด้านการบริการที่เพียงพอต่อการให้บริการแก่นักท่องเที่ยว เช่น มัคคุเทศก์น้อย ไกด์ประจำท้องถิ่น (ร้อยละ 62.1) มีการจัดการ การวางแผน ในเรื่องการพัฒนาการท่องเที่ยวภายในชุมชน โดยไม่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อแหล่งท่องเที่ยว (ร้อยละ 60.1) ในชุมชนมีปราชญ์ชาวบ้านที่สามารถเล่าถึงประวัติความเป็นมาของชุมชนได้ ท่องเที่ยว (ร้อยละ 51.2) และในประเด็นที่มีความต้องการปานกลาง ได้แก่ ภาครัฐส่งเสริมในเรื่องการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว (ร้อยละ 42.9) ภาครัฐมีการอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับเรื่องการท่องเที่ยวให้แก่คนในชุมชน (ร้อยละ 40.4)

5. ความต้องการมีส่วนร่วมของประชาชนในด้านกิจกรรมและกระบวนการเรียนรู้ มากที่สุดได้แก่ สร้างจิตสำนึก เรื่อง การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรมในส่วนของชาวบ้านและผู้ที่มาเยือน (ร้อยละ 45.3) และในประเด็นที่มีความต้องการมาก ได้แก่ ชุมชนมีส่วนร่วมในการกำหนด

กิจกรรมการท่องเที่ยวในท้องถิ่น ไม่รบกวนความสงบสุขของคนในพื้นที่และไม่ขัดต่อกฎหมาย ศีลธรรมหรือวัฒนธรรมของชาติ (ร้อยละ 58.6) มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน เช่น ด้าน วัฒนธรรม ภูมิปัญญา (ร้อยละ 56.7) มีการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้เพื่อก่อให้เกิดการพัฒนาการทำงานทางด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างถูกต้องเหมาะสม (ร้อยละ 52.7) ชุมชนมีส่วนร่วมในการวางแผนส่งเสริมแหล่งวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดความเสื่อมโทรม (ร้อยละ 51.2)

6. ความต้องการมีส่วนร่วมของประชาชนในด้านการมีส่วนร่วมด้านอื่นๆ มากที่สุดได้แก่ ชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจหรือการกำหนดทิศทางการท่องเที่ยว (ร้อยละ 44.8) การรวมตัวเพื่อจัดตั้งองค์กรการท่องเที่ยวขึ้นในชุมชน (ร้อยละ 44.4) ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการวางแผนและจัดกิจกรรม (ร้อยละ 42.9) และในประเด็นที่มีความต้องการมาก ได้แก่ ชุมชนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นต่อการจัดการแหล่งท่องเที่ยวในท้องถิ่นของตนผ่านการจัดเวทีเสวนา การจัดประชุม (ร้อยละ 65.0) ชุมชนได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการท่องเที่ยวในชุมชนของตน (ร้อยละ 60.1) และในประเด็นที่มีความต้องการปานกลาง ได้แก่ ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยว เช่น การนำเที่ยว การให้บริการ (ร้อยละ 40.9)

ผลการวิเคราะห์จากการสัมภาษณ์แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนจังหวัด ลำปางของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทางด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชนจังหวัดลำปาง โดยส่วนใหญ่พบว่า

1. ด้านการวางแผนพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว ส่วนใหญ่มีความเห็นว่า จุดเด่นและความสวยงามของแหล่งท่องเที่ยวชุมชนที่ดึงดูดใจให้นักท่องเที่ยวมายังพื้นที่การท่องเที่ยวชุมชนในจังหวัดลำปางส่วนใหญ่มาจากทรัพยากรท่องเที่ยวทางธรรมชาติและวัฒนธรรม และชุมชนยังขาดการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทางด้านธรรมชาติโดยวางแผนการตลาดการทำลายธรรมชาติในระยะยาวและต่อเนื่อง เนื่องจากพื้นที่ทางธรรมชาติส่วนใหญ่จะเกิดไฟไหม้ป่าทุกปี ชุมชนจึงมีการวางแผนพัฒนาโดยการปลูกป่าคืนสู่ธรรมชาติและพัฒนาสภาพแหล่งน้ำให้เพียงพอต่อความต้องการ และแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมได้วางแผนให้ความรู้กับชาวบ้านให้ทั่วถึงในทุกกลุ่มอายุเพื่อทำความเข้าใจในการจัดการท่องเที่ยวชุมชนให้มากขึ้น โดยเฉพาะในด้านความเชื่อของคนสมัยก่อน ทำให้ลำบากในการจัดการท่องเที่ยวในรูปแบบโฮมสเตย์

2. ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยว ส่วนใหญ่มีความเห็นว่า การท่องเที่ยวโดยชุมชนของพื้นที่ลำปางมีผลต่อการท่องเที่ยวในบางฤดูกาลเท่านั้น เพราะสภาพทางภูมิศาสตร์ส่งผลกระทบต่อด้านมลภาวะสิ่งแวดล้อมอย่างมาก และสภาพอากาศร้อนและในการท่องเที่ยวชุมชนบางพื้นที่ต้องพึ่งพาธรรมชาติ โดยเน้นในเรื่องสำคัญเกี่ยวกับมลภาวะของโลกร้อนและจำนวนขยะน้ำเสีย

ไม่ได้มีการจัดการเรื่องของการบริหารจัดการของเสียที่ดี ก่อให้เกิดการทำลายทัศนียภาพและยังทำลายความงดงามของธรรมชาติ โดยได้เน้นเรื่องของการปลูกฝังจิตสำนึกของของคนในชุมชนและนักท่องเที่ยวในการมาเที่ยวป่าและบริเวณพื้นที่โดยรอบ ให้ร่วมกันอนุรักษ์ ต่อต้านการทำลายป่า และช่วยกันลดภาวะโลกร้อน เก็บเศษขยะและทิ้งในที่จัดแยกไว้ เพื่อไม่ให้เกิดมลภาวะที่ตามมาภายหลัง โดยเริ่มจากผู้ประกอบการแหล่งท่องเที่ยวและบริการต่างๆ ให้มีส่วนร่วมในการปฏิบัติ การรักษาและตระหนักถึงการดูแลรักษาความสะอาดเพื่อเป็นแบบอย่างที่ดีต่อชุมชนและนักท่องเที่ยวในการปฏิบัติตาม ซึ่งได้มีการให้ทางชุมชนควรจะคอยเป็นหูเป็นตาช่วยกันสอดส่องดูแลพื้นที่โดยรอบร่วมกัน ทางด้านวัฒนธรรมได้มีการให้ความรู้ที่ถูกต้องทางประเพณี วิถีชีวิตต่างๆที่เป็นเอกลักษณ์ของชุมชนไม่ให้มีการคิดแบบแผนไปจากเดิม โดยการร่วมมือกันของคนในชุมชนจากคนรุ่นเก่าสู่คนรุ่นปัจจุบัน

3. ด้านการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว ส่วนใหญ่มีความเห็นว่า การเดินทางของนักท่องเที่ยวที่เข้ามาเที่ยวในชุมชนส่วนใหญ่มาในช่วงฤดูการท่องเที่ยว หรือบางฤดูการ จึงมีแผนการจัดกิจกรรมท่องเที่ยวของชุมชนเพื่อให้นักท่องเที่ยวได้กระจายกันในการเดินทางท่องเที่ยวได้ตลอดทั้งปี โดยมีการพัฒนาบ้านพักในรูปแบบบ้านพักพร้อมการเรียนรู้วัฒนธรรมของท้องถิ่น และการนำเอาประเพณีเก่าแก่ในอดีตกลับมาฟื้นคืนภายในชุมชนเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชนด้านวัฒนธรรมประเพณีอีกด้วยและสนับสนุนให้ชุมชนเข้ามามีบทบาทในการจัดกิจกรรมนำเที่ยวภายในชุมชนโดยคนในชุมชนเอง

4. ด้านการให้บริการนักท่องเที่ยว ส่วนใหญ่มีความเห็นว่า ชุมชนควรมีการจัดตั้งศูนย์ข้อมูลของการท่องเที่ยวชุมชนนั้น เพื่อให้ความสะดวกสบายแก่นักท่องเที่ยวและจัดทำเป็นคู่มือหรือเส้นทางท่องเที่ยวของชุมชน และต้องเพิ่มป้ายบอกทางและบอกรายละเอียดของกิจกรรมการท่องเที่ยวหรือแหล่งเรียนรู้ของชุมชน และมีการจัดให้บริการข้อมูลการท่องเที่ยวของชุมชนไม่ว่าจะเป็นข้อมูลทางประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม ประเพณีหรือการศึกษาธรรมชาติ หรือศูนย์หัตถกรรมต่างในชุมชนจัดให้มีเส้นทางจักรยานท่องเที่ยวในพื้นที่ หรือมีจุดบริการรถม้าภายในแหล่งท่องเที่ยวให้มากขึ้นในทุกชุมชนที่มีการจัดการการท่องเที่ยวชุมชนและให้ความรู้ในการเป็นมัคคุเทศก์ท้องถิ่นแก่คนในชุมชนหรือปราชญ์ชาวบ้านไว้คอยแนะนำสถานที่และกิจกรรมต่างได้

5. ด้านพื้นที่รองรับนักท่องเที่ยว ส่วนใหญ่มีความเห็นว่า จังหวัดและชุมชนต่างๆยังขาดงบประมาณในการพัฒนาสภาพของพื้นที่เช่นถนนหนทางไม่สะดวกในการเข้าสู่พื้นที่ชุมชนเนื่องจากเป็นพื้นที่เล็กๆทำให้รถนำเที่ยวเข้าถึงลำบาก และสถานที่พักในชุมชนมีน้อยและกลุ่มชาวบ้านที่เข้าใจเรื่องของการจัดการด้านที่พักและสถานที่ประกอบกิจกรรมมีจำนวนน้อย บางชุมชนมี

นักท่องเที่ยวเข้าจำนวนมากเกินกว่าสภาพของชุมชนจะรับรองได้และจะก่อให้เกิดการทำลายสภาพแวดล้อมของชุมชน

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการศึกษาแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนจังหวัดลำปาง มีประเด็นที่จะนำมาอภิปรายได้ดังนี้

นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวในจังหวัดลำปาง

ผลการอภิปรายความคิดเห็นความต้องการของนักท่องเที่ยวต่อองค์ประกอบการท่องเที่ยวและพื้นที่โดยรอบแหล่งท่องเที่ยวของชุมชน จังหวัดลำปาง

นักท่องเที่ยวมีความต้องการด้านองค์ประกอบการท่องเที่ยวทั้ง 6 ด้านในระดับมากจากจำนวนนักท่องเที่ยวที่เพิ่มขึ้นในปี 2554 จำนวน 440,088 คน (กรมการปกครอง, จังหวัดลำปาง, 2554: ระบบออนไลน์, 1 ตุลาคม 2553) เนื่องจากการได้รับข้อมูลการท่องเที่ยวจากแหล่งต่างๆ เช่น อินเทอร์เน็ต หนังสือพิมพ์ นิตยสาร ที่มีทั้งรูปเล่มและแบบออนไลน์หรือประสบการณ์จากเพื่อนหรือผู้ที่เคยเดินทางมาและได้รับประสบการณ์อันดี จึงนำไปบอกต่อ จึงทำให้นักท่องเที่ยวสะดวกต่อการหาข้อมูลแหล่งท่องเที่ยว เห็นภาพความสำคัญและความงดงามของธรรมชาติ และน่าสนใจของวิถีชีวิตชุมชน ประกอบกับจังหวัดลำปางมีทรัพยากรทางการท่องเที่ยวที่อุดมสมบูรณ์ทั้งทางประวัติศาสตร์ วัฒนธรรมประเพณีและธรรมชาติ มีการเดินทางที่สะดวกขึ้นโดยเฉพาะนักท่องเที่ยวจากที่ต่างๆ และมีแหล่งท่องเที่ยวที่จัดขึ้น โดยชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมมากขึ้นในหลายแห่งและมีที่พักในรูปแบบของโฮมสเตย์ไว้รองรับนักท่องเที่ยวในพื้นที่การท่องเที่ยวชุมชนจังหวัดลำปาง จึงทำให้นักท่องเที่ยวเพิ่มจำนวนขึ้นมากในการเดินทางมาเที่ยว ส่งผลให้ศักยภาพในการรองรับนักท่องเที่ยวไม่เพียงพอต่อจำนวนนักท่องเที่ยวที่เพิ่มมากขึ้นเป็น อีกทั้งนักท่องเที่ยวมักจะเดินทางไปแหล่งท่องเที่ยวเกิดใหม่ และ งานกิจกรรมพิเศษ เช่น งานรถไฟฟรอม้า ประเพณีฟ้อนผี งานแห่สรงหลวงและงานก๋วยสลาก ฯลฯ ทำให้ช่วงดังกล่าวเกิดความแออัดของพื้นที่ทางการท่องเที่ยวของชุมชน

1. ด้านแหล่งท่องเที่ยว พบว่า นักท่องเที่ยวมีความต้องการอยู่ในระดับมากในทุกข้อ โดยเฉพาะจุดเด่นและความสวยงามอยู่ในระดับมากที่สุด อาจเป็นเพราะว่า แหล่งท่องเที่ยวของจังหวัดลำปางส่วนใหญ่มีความสมบูรณ์ทางโบราณสถานและ โบราณวัตถุที่มีความเป็นเอกลักษณ์มีชื่อเสียง และมีการอนุรักษ์รักษาไว้เป็นอย่างดีและยังมีแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ เช่น น้ำตกแจ้ซ้อนและเขื่อนกิ่วลม เป็นสิ่งดึงดูดนักท่องเที่ยวให้มาสัมผัส สอดคล้องกับ วิวัฒน์ชัย บุญยภักดิ์ (2529) กล่าวว่า คุณค่าของแหล่งท่องเที่ยว ได้แก่ ความสวยงาม ลักษณะเด่นในตัวเอง ความเก่าแก่ทางประวัติศาสตร์ ความสำคัญทางลัทธิและศาสนา บรรยากาศ สภาพภูมิทัศน์ทางธรรมชาติ และวิถีชีวิต ประกอบกับ

พื้นที่โดยรอบมีแหล่งท่องเที่ยวดึงดูดใจที่มีชื่อเสียง จึงทำให้นักท่องเที่ยวรู้จักเฉพาะแหล่งท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงและเป็นที่ยอดนิยมของนักท่องเที่ยว จึงเดินทางไปยังแหล่งท่องเที่ยวอื่นๆ ซึ่งจากการที่นักท่องเที่ยวเดินทางมามากก่อให้เกิดความแออัดของพื้นที่ นักท่องเที่ยวจึงต้องการความหลากหลายของแหล่งท่องเที่ยว เช่น แหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม เชิงเกษตร เชิงสุขภาพ เชิงวิถีชีวิตชุมชน เพื่อลดความกระจุกตัวของแหล่งท่องเที่ยว ประกอบกับนักท่องเที่ยวต้องการความสะดวกสบายของแหล่งท่องเที่ยว เนื่องจากปริมาณของนักท่องเที่ยว ทำให้แหล่งท่องเที่ยวไม่สามารถดูแลความสะดวกได้อย่างทั่วถึง ซึ่งเป็นผลกระทบโดยตรงจากจำนวนนักท่องเที่ยว และบรรยากาศหรือสิ่งดึงดูดใจของแหล่งท่องเที่ยวที่แออัดไปในบางสถานที่ทำให้นักท่องเที่ยวไม่สามารถเห็นวิวทิวทัศน์หรือสัมผัสบรรยากาศธรรมชาติของท้องถิ่นได้อย่างเต็มที่ ทำให้นักท่องเที่ยวต้องรีบต้องรีบท่องเที่ยวและรีบเดินทางออกมาเพื่อไปยังแหล่งอื่น ที่มีลักษณะการการกระจุกตัวอีกเช่นเดียวกัน จึงส่งผลให้การให้บริการต่ำกว่ามาตรฐานที่ควรจะเป็น นักท่องเที่ยวต้องการความเป็นมิตรและอัธยาศัยของคนในพื้นที่ในการให้ข้อมูลและการบริการ สอดคล้องกับ วิภา ศรีระทุ (2551) กล่าวว่า องค์การท่องเที่ยวควรมีส่วนร่วมในการควบคุมดูแลแหล่งท่องเที่ยวและประชาชนในท้องถิ่นมีความพอใจหรือสนใจที่จะให้แหล่งท่องเที่ยวในท้องถิ่นของตนได้รับการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยว

2. ด้านความสามารถในการเข้าถึง พบว่า นักท่องเที่ยวมีความต้องการอยู่ในระดับที่มาก เนื่องจากสภาพสถานที่ตั้งของแหล่งท่องเที่ยวในแต่ละที่ของจังหวัดลำปางค่อนข้างอยู่อย่างกระจายตัวและมีเส้นทางของถนนหนทางที่เข้าถึงได้อย่างยากลำบากและขาดป้ายสำหรับบอกเส้นทางของการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวของชุมชนที่อยู่กระจายตัวของจังหวัดลำปางอีกด้วยโดยเฉพาะรถบัสนำเที่ยวขนาดใหญ่ประกอบกับบางแหล่งท่องเที่ยวมีการเดินทางเข้าถึงในสภาพของถนนหนทางที่อยู่สลับกับภูเขาสูงและบางพื้นที่ไม่มีสถานที่จอดรถในบริเวณของแหล่งท่องเที่ยวและไม่มีการจัดการเรื่องเขตพื้นที่การจอดรถและยังมีการปรับปรุงสภาพของถนนอยู่ตลอดเวลาทำให้เกิดความไม่สะดวกในการเดินทางไปยังแหล่งท่องเที่ยวชุมชนต่างๆที่อยู่ในพื้นที่ห่างกันทำให้ไม่มีการจัดเส้นทางเชื่อมโยงกันของการเดินทางเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว และมีการบริการของรถโดยสารประเภทรถทัวร์ประจำทางกับรถตู้มีน้อยและยังขาดความปลอดภัยอยู่ในการเดินทาง สอดคล้องกับ วินิจ วิริยะกุล (2532) ที่กล่าวว่า เส้นทางหรือโครงข่ายการคมนาคม ซึ่งจะต้องมีอย่างพร้อมเพียงเพื่อให้เกิดความสะดวกในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว ศูนย์กลางของการท่องเที่ยวจุดท่องเที่ยวอื่นๆ ตลอดจนสามารถเชื่อมโยงกันระหว่างพื้นที่หรือบริเวณใกล้เคียงได้ซึ่งสอดคล้องกับสุทธิชัย ชูชาติ (2544) กล่าวว่า ระบบขนส่ง เป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งในแหล่งท่องเที่ยว นอกจากนี้สิ่งก่อสร้างอื่นๆเช่น โรงแรม ร้านอาหาร ร้านขายของที่ระลึก โรงพยาบาล ฯลฯ ตลอดจนระบบการกำจัดของเสียก็เป็นสิ่งจำเป็นที่ต้องพัฒนาควบคู่กันไปกับแหล่งท่องเที่ยว และยังสอดคล้องกับ ราณี อธิชัยกุล (2547) กล่าวว่า การ

จัดการด้านจราจรแก่นักท่องเที่ยว โดยช่วยอำนวยความสะดวกในการจัดหาสถานที่สำหรับจอดรถอย่างเพียงพอ และมีป้ายบอกเส้นทางและป้ายจราจรแสดงอย่างชัดเจน

3. ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก พบว่า นักท่องเที่ยวมีความต้องการอยู่ในระดับมากในทุกข้อ โดยเฉพาะสถานที่ตั้งของร้านค้าในแหล่งท่องเที่ยวชุมชนจังหวัดลำปางเพราะเวลามาท่องเที่ยวจะหาร้านค้าในการซื้อของได้ยากมากและยังขาดห้องน้ำที่สะอาดและจำนวนมากภายในแหล่งท่องเที่ยว สำหรับรองรับนักท่องเที่ยวและพบว่าไม่มีแผนที่แสดงสถานที่ตั้งของแหล่งท่องเที่ยวมากเท่าที่ควร เพื่อเป็นจุดบอกเส้นทางเดินทางในสถานที่ท่องเที่ยวต่างๆและจุดบริการสถานที่จอดรถมีจำนวนน้อย อาจเป็นเพราะว่า แหล่งท่องเที่ยวชุมชนของจังหวัดลำปางส่วนใหญ่มีพื้นที่ตั้งอยู่ในชุมชนหรือพื้นที่ทางธรรมชาติทำให้การก่อสร้างสิ่งอำนวยความสะดวกเป็นไปได้อย่างล่าช้าสอดคล้องกับสอดคล้องกับบุฮาลิส (Buhalis, 2000) ที่ว่า จะต้องมียสิ่งอำนวยความสะดวกให้สำหรับบริการนักท่องเที่ยวที่เข้ามายังแหล่งท่องเที่ยวนี้ให้ได้รับความสะดวกสบายและความประทับใจ เกิดความรู้สึกปลอดภัย ทำให้นักท่องเที่ยวอยากอยู่ท่องเที่ยวในระยะเวลาที่นานขึ้น เช่น ที่พัก ร้านอาหาร ภัตตาคาร โทรศัพท์ แผนที่ ร้านขายของ เป็นต้น และยังสอดคล้องกับ วินิจ วีรยางกูล (2532) ที่ได้กล่าวไว้ว่า สิ่งอำนวยความสะดวกเป็นสิ่งสำคัญหรือปัจจัยที่จะลดบัลดาลให้สถานที่แห่งใดแห่งหนึ่งอยู่ในความนิยมของนักท่องเที่ยว

4. ด้านสถานที่พักผ่อน พบว่า นักท่องเที่ยวต้องการในระดับมากทุกด้าน เช่น สภาพของห้องพักมีความกลมกลืนกับสภาพแหล่งท่องเที่ยวของท้องถิ่น มีขนาดห้องพักที่มีมาตรฐานและยังมีห้องอาหารรองรับภายในที่พักและมีจำนวนห้องพักที่เพียงพอต่อจำนวนความต้องการของนักท่องเที่ยวและที่สำคัญคือ ราคาที่พักมีความเหมาะสมเนื่องจากเมื่อนักท่องเที่ยวเดินทางไปถึงแล้วจะพบว่าราคาการใช้บริการที่พักอยู่ในระดับที่สูงกว่าที่คาดไว้ โดยราคาต่อคืนเฉลี่ยประมาณ 1,000 บาทต่อห้อง นักท่องเที่ยวจึงมีความต้องการได้รับความสะดวกสบายจากที่พัก เช่น มีสิ่งอำนวยความสะดวกครบ มีการรักษาความปลอดภัยทั้งในและรอบบริเวณที่พัก ต้องการให้ที่พักตั้งอยู่ในทำเลที่นักท่องเที่ยวสามารถเดินทางท่องเที่ยวได้สะดวก เพราะแหล่งท่องเที่ยวแต่ละแห่งมีระยะห่างกัน ทำให้การเดินทางจากจุดหนึ่งไปยังอีกจุด ต้องใช้รถยนต์ส่วนตัวในการเดินทางใช้เวลาค่อนข้างมากในการเดินทาง จึงทำให้นักท่องเที่ยวมีความต้องการให้ที่พักตั้งอยู่ไม่ไกลจากแหล่งท่องเที่ยว เพื่อความสะดวกในการเดินทาง โดยนักท่องเที่ยวยังต้องการได้รับความสะดวกสบายในการจองที่พัก โดยผ่านช่องทางออนไลน์ เพื่อความสะดวกและพฤติกรรมนักท่องเที่ยวในปัจจุบันที่คนไทยนิยมค้นหาที่พักเพื่อค้นข้อมูลผ่านทางอินเทอร์เน็ตเพื่อการศึกษาข้อมูลทันสมัยล่วงหน้า สอดคล้องกับ วราภรณ์ ไทยดำรงเดช (2552) กล่าวว่า ผู้ใช้บริการที่พักของนักท่องเที่ยวไทยให้ความสำคัญกับเว็บไซต์การ

สำรวจที่พักที่มีความหลากหลาย และมีการอัพเดทข้อมูลให้ครบถ้วนตรงกับความ เป็นจริงมากที่สุด และมีการส่งเสริมการขายของที่พัก ด้วยการลดราคา ให้ข้อเสนอที่น่าสนใจ

5. ด้านกิจกรรมทางการท่องเที่ยว พบว่า นักท่องเที่ยวต้องการในระดับมากทุกด้าน โดยเฉพาะความต้องการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เช่น กิจกรรมที่ศึกษาวิถีชีวิตของชุมชนและ ศิลปวัฒนธรรมของชุมชนที่มีการอนุรักษ์โดยชุมชนเองและกิจกรรมการไหว้พระ 9 วัด หรือสักการะ สถานที่ศักดิ์สิทธิ์และมีชื่อเสียงของจังหวัดลำปาง อันเนื่องจากจังหวัดลำปางมีกิจกรรมทางการท่องเที่ยวที่หลากหลายทั้งทางธรรมชาติและประวัติศาสตร์วัฒนธรรม โดยส่วนมากนักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยวในจังหวัดลำปางจะนิยมมาไหว้พระและเที่ยวชมความงดงามของวัดวชิราอารามที่มีศิลปะแบบพม่าซึ่งมีให้พบเห็นได้มากในลำปางและกิจกรรมการนั่งรถม้าซึ่งเป็นเอกลักษณ์ของลำปางเที่ยวชมเมืองหรือชุมชนที่มีความเป็นเอกลักษณ์ทางวิถีชีวิตต่างๆ เช่นนั่งรถมาชมชุมชนปงสนุกวัดที่ได้รับรางวัลระดับโลกที่มีการพัฒนาโดยความมีส่วนร่วมของชุมชนเองและการศึกษาวิถีชุมชนชาวบ้านลูกหมู่บ้านทำเครื่องแกะสลักไม้ที่มีชื่อเสียงเป็นต้น สอดคล้องกับ บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2548) ที่ได้กล่าวว่าการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เป็นการท่องเที่ยวเพื่อมุ่งการให้ความรู้และความภาคภูมิใจที่เน้นเสนอลักษณะวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ โบราณคดี และสถานที่ต่างๆที่มนุษย์สร้างขึ้น โดยเกี่ยวเนื่องกับความเป็นอยู่ของสังคม หรือปัจจัยที่จูงใจสำคัญที่กระตุ้นให้คนเดินทางไปท่องเที่ยวไว้ว่า เกิดจากความต้องการผจญภัย ความต้องการค้นพบสิ่งใหม่ๆด้วยตนเอง นอกจากนี้ นักท่องเที่ยวยังต้องการประเภทของแหล่งท่องเที่ยวอื่นๆ เช่น แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ น้ำตกภูเขา หรือแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร การปลูกผักปลอดสารพิษ สาธิตแปรรูปปลูก ฟาร์ม หรือไร่ร่องุ่น เป็นต้น

6. ด้านบริการเสริม(ร้านอาหารและเครื่องดื่ม ร้านขายของที่ระลึก นำเที่ยวและมัคคุเทศก์ และด้านอื่นๆ) พบว่า นักท่องเที่ยวต้องการในระดับมากทุกด้าน โดยเฉพาะความต้องการด้านตู้ ATM ร้านอินเทอร์เน็ตและสถานบริการสถานพยาบาลภายในแหล่งท่องเที่ยวเช่น ความต้องการผู้ไปรษณีย์เพื่อไว้ส่งไปสการ์ดหรือรูปภาพต่างๆทางไปรษณีย์ไปยังเพื่อนหรือญาติที่ไม่ได้มาเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวจังหวัดลำปางอีกด้วย เป็นต้น สอดคล้องกับ (Buhalis, 2000) ที่ว่าบริการเสริมในแหล่งท่องเที่ยวเป็นบริการที่นอกเหนือจากบริการขั้นพื้นฐานสำหรับนักท่องเที่ยว เช่น ธนาคาร ไปรษณีย์ โรงพยาบาล ร้านอินเทอร์เน็ต เป็นต้น โดยปกติการบริการนี้ทางภาครัฐจะเป็นผู้จัดหาและพัฒนาเพื่อบริการแก่ประชาชนของตนเอง ซึ่งถือได้ว่าเป็นผลพลอยได้ในกาให้บริการแก่นักท่องเที่ยว และนักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวชุมชนจังหวัดลำปางยังมีความต้องการด้านร้านบริการอาหารและเครื่องดื่มที่มีจำนวนเพียงพอและมีการบริการอาหารพื้นเมืองของท้องถิ่นอีกด้วย สอดคล้องกับ ราณี อธิชัยกุล (2547) กล่าวว่า การบริการที่ดีต่อนักท่องเที่ยว รวมทั้งด้านความ

เหมาะสมของราคาที่กำหนด ซึ่งควรมีอาหารหลายประเภทและหลายระดับ เพื่อตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวแต่ละระดับและในส่วนจากร้านจำหน่ายสินค้าที่ระลึกนักท่องเที่ยวมีความต้องการสินค้าที่ระลึกที่มีเอกลักษณ์ของท้องถิ่นและต้องเป็นสินค้าที่สอดคล้องกับการใส่ใจอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมธรรมชาติอีกด้วย โดยสินค้าที่ระลึกที่จะนำมาจำหน่ายให้กับนักท่องเที่ยวจะต้องไม่ทำลายธรรมชาติเช่น รถม้าจำลองที่ทำมาจากเศษไม้ที่เหลือใช้จากธรรมชาติ สอดคล้องกับ ศรัญญา วรากุลวิทย์ (2547) กล่าวว่าสินค้าของที่ระลึกเป็นผลิตภัณฑ์ที่สำคัญที่สามารถดึงเงินตราของนักท่องเที่ยวได้จำนวนมากควรเป็นสินค้าที่ผลิตขึ้นในท้องถิ่นและหายากในท้องถิ่นอื่น แต่สามารถซื้อหาได้ในท้องถิ่นนั้นๆ ราคาย่อมเยา สำหรับการบริการด้านการนำเที่ยวของชุมชนท่องเที่ยวจังหวัดลำปางและภาคอุทิศท้องถิ่นนั้นพบว่ามีความต้องการผู้นำเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวของชุมชนแต่ละที่มีกรห้ข้อมูลการท่องเที่ยวของท้องถิ่นด้านประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมของท้องถิ่นได้เป็นอย่างดีและถูกต้องสอดคล้องกับ เสรี วงษ์มณฑา (2542) กล่าวว่า ปัจจัยภายนอกที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมบริโภคแตกต่างกัน คือ กลุ่มระดับสูง เช่น ผู้บริหารระดับสูงที่ประสบความสำเร็จในชีวิตด้วยความสามารถของตนเองหาสิ่งที่ดีที่สุดสำหรับตัวเองบุตรหลาน

ประชาชนในพื้นที่จังหวัดลำปาง

ผลการอภิปรายคิดเห็นความต้องการต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนจังหวัดลำปาง

ประชาชนในพื้นที่จังหวัดลำปางมีความต้องการต่อการมีส่วนร่วมพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนและแหล่งท่องเที่ยวของชุมชนจังหวัดลำปางอยู่ในระดับมากถึง 5 ด้าน โดยที่ประชาชนในชุมชนอยากจะเข้ามามีบทบาททางความคิดและการจัดการที่มากขึ้น รวมไปถึงการร่วมรับผลประโยชน์จากการจัดการการท่องเที่ยวของชุมชนในจังหวัดลำปางและชุมชนจะได้เรียนรู้ถึงความรู้ความเข้าใจในการจัดการการท่องเที่ยวเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวทั้งทางด้านข้อมูลของชุมชนที่จะนำมาเป็นจุดขายทางการท่องเที่ยวความเข้าใจของบทบาทของการเป็นผู้บริการในฐานะเจ้าบ้านที่ดีทั้งนี้ สอดคล้องกับแบรนดอน (Brandon, 1993) ที่กล่าวว่า การเปิดโอกาสให้คนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในกิจกรรมการพัฒนาชุมชน ถือเป็น การสร้างพลังอำนาจแก่ท้องถิ่นในการต่อรองและจัดการ ซึ่งจะสามารถช่วยให้ประชาชนในท้องถิ่นรวมสรรพกำลังความสามารถของตนในการบริหารจัดการและควบคุมทรัพยากร รวมทั้งตัดสินใจในกิจกรรมต่างๆที่มีผลกระทบต่อประชาชนและท้องถิ่น

1. ด้านความพร้อมในการวางแผนและพัฒนาทรัพยากรท่องเที่ยว พบว่าประชาชนในชุมชนส่วนใหญ่ต้องการในระดับมากทุกด้าน โดยเฉพาะความต้องการมีส่วนร่วมในการวางแผนและจัดการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวของชุมชน โดยประชาชนในชุมชนต้องการจัดการแหล่งท่องเที่ยวอย่างเป็น

ระบบโดยมีส่วนร่วมในการแสดงความเห็นและเป็นส่วนหนึ่งในการพัฒนาพื้นที่เช่น การจัดการพื้นที่ธรรมชาติใหม่ภายในชุมชนให้กลายเป็นแหล่งท่องเที่ยวเช่นสวนกล้วยไม้ป่าในเขตม่อนพระยาแช่ที่เป็นพื้นที่เดินศึกษาธรรมชาติอย่างเดียวกันก็ให้กลายเป็นแหล่งเพาะพันธุ์กล้วยไม้ป่าและเพื่อเปิดบริการศึกษาให้แก่นักท่องเที่ยวได้ในอนาคตและการพัฒนาการท่องเที่ยวและแหล่งท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนจึงจำเป็นต้องมีการวางนโยบายที่ชัดเจนและมีความสอดคล้องกับความคิดเห็นและเหตุผลของคนในท้องถิ่น ในขณะที่เดียวกันนี้แหล่งท่องเที่ยวชุมชนในจังหวัดลำปางยังขาด การใช้สื่อเพื่อการจัดการพื้นที่แหล่งท่องเที่ยว เช่น ยังไม่มีป้ายห้าม ป้ายเตือน ป้ายแนะนำ ป้ายบอกทิศทาง หรือบอกเงื่อนไขบางอย่างเพื่อควบคุมปริมาณนักท่องเที่ยว สอดคล้องกับการศึกษาของ เฉชา ไต้สูงเนิน (2543) ได้กล่าวว่าการท่องเที่ยวเป็นกิจกรรมทางเศรษฐกิจ เป็นเครื่องมือที่มีอำนาจให้มีการเปลี่ยนแปลงพื้นที่ของชุมชนได้เป็นอย่างมาก ถ้าชุมชนที่มีการท่องเที่ยวได้มีการจัดการและการบริหาร วางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวและแหล่งท่องเที่ยวที่ดี ก็จะสามารถใช้พื้นที่ ที่เป็นทรัพยากรนั้นได้โดยไม่ได้ทำให้มันเสื่อมโทรมลงและได้ในระยะยาว

2. ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยว พบว่า ประชาชนในชุมชนส่วนใหญ่ต้องการในระดับมากทุกด้าน โดยเฉพาะความต้องการมีส่วนในการอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยวของชุมชน โดยประชาชนในชุมชนต้องการจัดการด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยวที่ดีที่สุดโดยมีส่วนร่วมในการวางมาตรการในการอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยวและจำกัดการใช้ทรัพยากรท่องเที่ยวทุกประเภทไม่ว่าจะเป็นทรัพยากรท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม วัด วารามต่างๆให้คงความสมบูรณ์และสวยงามตามเดิมให้มากที่สุดเพื่อไม่ก่อให้เกิดการทำลายสภาพของแหล่งท่องเที่ยวทั้งทางสิ่งแวดล้อมและความสมบูรณ์ของโบราณสถานต่างๆในพื้นที่ท่องเที่ยวของชุมชนให้ภาครัฐเข้ามามีส่วนในการให้ความรู้ความเข้าใจในเรื่องการอนุรักษ์อย่างยั่งยืน ได้อย่างถูกต้องสอดคล้องกับการศึกษาของ นฤพร เวศอุไร (2549) การจัดการด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อมของชุมชน การจัดการด้านการให้การรักษาสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรของแหล่งท่องเที่ยว เช่น มาตรการรักษาความปลอดภัยของนักท่องเที่ยว กฎ ระเบียบต่าง ๆ ในการเข้าชมพื้นที่ จัดทำป้ายบอกทาง คู่มือหรือสื่อสิ่งพิมพ์ เพื่อเป็นการตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว อีกทั้งยังก่อให้เกิดแรงจูงใจในการเข้ามาเยี่ยมชมมากขึ้นเพื่อให้แหล่งท่องเที่ยวคงอยู่กับชุมชนตลอดไป

3. ด้านการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวและกระบวนการเรียนรู้ พบว่า ประชาชนในชุมชนส่วนใหญ่ต้องการในระดับมากทุกด้าน โดยเฉพาะความต้องการมีส่วนในการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวของชุมชนโดยประชาชนในชุมชนมีความเข้าใจในการจัดกิจกรรมและกระบวนการเรียนรู้ คือ ชุมชนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นต่อการจัดการแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งการมีส่วนร่วมของชุมชน

จะต้องอยู่ในบทบาทเจ้าของกิจกรรมการท่องเที่ยวไม่ใช่เป็นเพียงผู้ให้ความร่วมมือ ชุมชนที่มีการจัดการทางการท่องเที่ยวควรมีการพัฒนาให้มีกิจกรรมให้นักท่องเที่ยวได้เข้าร่วมกิจกรรมสำคัญๆ ในช่วงต่างๆ เช่น สงกรานต์ ลอยกระทง รดน้ำดำหัว และกิจกรรมการท่องเที่ยวเป็นที่ยอมรับของคนในท้องถิ่นอย่างเช่นเพิ่มกิจกรรมนั่งรถม้าชมเมืองเก่าเป็นต้น ไม่รบกวนความสงบสุขของคนในส่วนใหญ่ในพื้นที่และไม่ขัดต่อกฎหมาย ศีลธรรมอันดีงามหรือวัฒนธรรมของชาติ โดยสอดคล้องกับ นำชัย ทุนผล (2542) ที่พบว่าความร่วมมือกันวางแผนโครงการดำเนินกิจกรรมทางการท่องเที่ยวเพื่อตอบสนองความต้องการหรือแก้ปัญหาด้วยตัวเอง แต่อย่างไรก็ตามนักพัฒนาหรือผู้มีความรู้ในการวางแผนกิจกรรมท่องเที่ยวควรมีส่วนเข้าไปร่วมในการวางแผนด้วย เพื่อคอยให้คำแนะนำประชาชนในการวางแผนกำหนดทางเลือกในการแก้ปัญหา แต่มิใช่นักพัฒนาเหล่านี้จะไปเป็นผู้วางแผนกำหนดแนวทางแก้ปัญหาเสียเอง เพราะผลเสียที่ตามมาก็คือ ประชาชนจะไม่สามารถช่วยตัวเองได้ในโอกาสต่อไป การที่ประชาชนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมแรงร่วมใจในการตัดสินใจหาแนวทางแก้ปัญหาและดำเนินกิจกรรมนี้ จะมีผลทำให้เกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของ และนำมาซึ่งความร่วมมือร่วมใจกันดำเนินกิจกรรมที่วางไว้ นอกจากนี้ชุมชนท่องเที่ยวของจังหวัดลำปางยังขาดกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างชาวบ้านกับผู้มาเยือน เช่น การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน ด้านวัฒนธรรม ภาษา และการแต่งกาย และยังขาดกระบวนการเรียนรู้ระหว่างกันและกันอย่างต่อเนื่อง เพื่อก่อให้เกิดการพัฒนาตลอดจนกระบวนการทำงานการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างถูกต้องและเหมาะสมและมีความชัดเจน เช่น ไม่มีการจัดโครงการกิจกรรมการท่องเที่ยวต่างๆที่ทำให้คนในชุมชนเกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับผู้มาเยือนซึ่งสอดคล้องกับ สินธุ์ สโรบล และคณะ(2545) กล่าวว่า การจัดกิจกรรมทางการท่องเที่ยวของชุมชนต้องเอื้อต่อกระบวนการเรียนรู้ และให้การศึกษาเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมและระบบนิเวศของ วัฒนธรรมตลอดจนประเพณี วิถีชีวิตของแหล่งท่องเที่ยว นั้น เพื่อช่วยเพิ่มพูนความรู้ ประสบการณ์ ความประทับใจ สร้างความตระหนักตลอดจนปลูกจิตสำนึกที่ถูกต้อง ทั้งต่อนักท่องเที่ยว ประชาชนในท้องถิ่น และควรมีแนวทางการพัฒนาด้านกิจกรรมและกระบวนการเรียนรู้ ควรพัฒนาดังนี้คือควรจัดให้มีกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างชาวบ้านกับผู้มาเยือน

4. ด้านระบบการจัดการและให้บริการนักท่องเที่ยว พบว่า ประชาชนในชุมชนส่วนใหญ่ต้องการในระดับมากทุกด้าน โดยเฉพาะความต้องการมีส่วนในการให้บริการแก่นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยว โดยประชาชนในชุมชนควรมีความรู้ความเข้าใจในการให้บริการแก่นักท่องเที่ยว เช่น การให้ตัวแทนชุมชนหรือนักเรียน เข้ามามีบทบาทในการเป็นผู้นำชมหรือมัคคุเทศก์ท้องถิ่นเพื่อคอยให้บริการแก่นักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวชุมชนและให้ได้รับความรู้ความเข้าใจถึงเรื่องราวของชุมชนในด้านวัฒนธรรมประเพณี วิถีชีวิตของชุมชนตลอดจนการจัดการให้ปราศรัยของ

ท้องถิ่นเป็นผู้บอกเล่าเรื่องราวประวัติศาสตร์ในอดีตแก่คนรุ่นปัจจุบัน และชุมชนควรพัฒนาจัดตั้งที่พักอาศัยแบบโฮมสเตย์ไว้คอยบริการแก่นักท่องเที่ยวและชุมชนควรมีหน่วยรักษาความปลอดภัยไว้คอยดูแลความปลอดภัยของนักท่องเที่ยว มีการจัดเวรยามรักษาความปลอดภัย มีระบบน้ำประปามีความสะอาดและพอเพียงสำหรับให้บริการแก่นักท่องเที่ยว มีความสะดวกในการติดต่อสื่อสารภายนอกแหล่งท่องเที่ยว เช่น โทรศัพท์ อินเทอร์เน็ต มีสถานที่จอดรถเพียงพอสำหรับจำนวนนักท่องเที่ยวที่เดินทางมายังแหล่งท่องเที่ยว และส่วนใหญ่ชุมชนทางการท่องเที่ยวยังขาดแคลนมัคคุเทศก์ประชุมชนหรือประจำวัดสำคัญๆ ในชุมชนและขาดความรู้และความชำนาญในการถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์ให้กับนักท่องเที่ยว ไม่มีศูนย์บริการนักท่องเที่ยวและเจ้าหน้าที่คอยให้บริการด้านข้อมูลข่าวสาร ประชาสัมพันธ์สถานที่ท่องเที่ยวของชุมชน และไม่มีร้านค้าชุมชนเพียงพอต่อความต้องการเพื่ออำนวยความสะดวกในการซื้อของที่ระลึกประจำท้องถิ่น เช่น ร้านค้าชุมชน ร้านขายของที่ระลึก ซึ่งสอดคล้องกับ พงศธร เกษสำลี (2531) กล่าวว่าไว้ว่า วัฒนธรรมที่สัมพันธ์กับอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวได้แก่ สถานที่สำคัญทางศาสนา งานศิลปกรรม งานศิลปหัตถกรรมและสินค้าของที่ระลึกในรูปแบบต่างๆ และยังสอดคล้องกับ บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2548) กล่าวว่า ความปลอดภัยจากการใช้บริการด้านสินค้าทางการท่องเที่ยวและสินค้าระลึกของนักท่องเที่ยว เป็นองค์ประกอบด้านสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับนักท่องเที่ยวที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวของชุมชน

5. ด้านการจัดการพื้นที่รองรับนักท่องเที่ยว พบว่า ประชาชนในชุมชนส่วนใหญ่ต้องการในระดับมากทุกด้าน โดยเฉพาะความต้องการด้านพื้นที่รองรับด้านประโยชน์การใช้สอยของพื้นที่และบริเวณโดยรอบของชุมชน อย่างเป็นระบบ เช่น มีการแบ่งพื้นที่การใช้ประโยชน์สำหรับการท่องเที่ยวและที่พักอาศัยโดยชุมชนเข้ามามีส่วนในการจัดการพื้นที่รองรับกับการท่องเที่ยว โดยไม่บุกรุกพื้นที่ธรรมชาติและยังช่วยกันสอดส่องดูแลรักษาพื้นที่ให้คงความงดงามและสมบูรณ์ที่สุดเพื่อให้เกิดเป็นภาพลักษณ์ของชุมชน โดยคนในชุมชนทุกระดับชั้นมีส่วนในการจัดสรรพื้นที่ในการทำกิจกรรมทางการท่องเที่ยว สอดคล้องกับ บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2548) ที่พบว่า การวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวต้องสามารถวัดผลกระทบทางสิ่งแวดล้อมได้ คือ การวางแผนจะต้องป้องกันผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญในการดึงดูดนักท่องเที่ยว จึงต้องมีการทบทวนผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมจากโครงการพัฒนาการท่องเที่ยวทั้งโครงการเล็กและโครงการใหญ่จะต้องไม่ก่อผลเสียต่อสิ่งแวดล้อม จึงต้องกำหนดขีดความสามารถในการรองรับของแหล่งท่องเที่ยวเพื่อให้เกิดความสมดุลของสิ่งแวดล้อม ซึ่งความสมดุลเป็นข้อจำกัดของการพัฒนา

6. ด้านการมีส่วนร่วม พบว่า ประชาชนในชุมชนส่วนใหญ่ต้องการในระดับมากที่สุดได้แก่ชุมชนต้องการได้เข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจหรือการกำหนดทิศทางการท่องเที่ยว และอยากให้

มีการรวมตัวเพื่อจัดตั้งองค์กรการท่องเที่ยวขึ้นในชุมชนและเปิดโอกาสให้คนในชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการวางแผนและจัดกิจกรรมทางการท่องเที่ยวและเปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นต่อการจัดการแหล่งท่องเที่ยวในท้องถิ่นของตนผ่านการจัดเวทีเสวนา การจัดประชุม และให้ความรู้กับคนชุมชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยว เช่น การนำเที่ยว การให้บริการทางการท่องเที่ยว สอดคล้องกับ พจนานุกรม (2546) ที่พบว่า การท่องเที่ยวที่คำนึงถึงความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อม สังคมและ วัฒนธรรมกำหนดทิศทางโดยชุมชน จัดการโดยชุมชนเพื่อชุมชน และชุมชนมีบทบาทเป็นเจ้าของสิทธิ์ในการจัดการดูแลเพื่อให้เกิดการเรียนรู้และให้บริการแก่ผู้มาเยือน

ร่างแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชน จังหวัดลำปาง

จากผลการวิเคราะห์แบบสอบถามและผลการสัมภาษณ์แล้วนำข้อมูลที่ได้มาอภิปรายผลแล้วนำมาสรุปเป็นร่างแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนได้ดังนี้

1. ด้านความพร้อมในการวางแผนและพัฒนาทรัพยากรท่องเที่ยว

1.1 นำแหล่งท่องเที่ยวของชุมชนที่มีเอกลักษณ์เฉพาะนำมาสร้างเป็นจุดสนใจทางการท่องเที่ยว ทั้งแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติและวัฒนธรรมเช่น การส่งเสริมให้คนในชุมชนเห็นคุณค่าของวัดศิลปะพม่าที่มีอยู่ในชุมชน นำมาสร้างเป็นสิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว

1.2 นำรถม้าที่เป็นเอกลักษณ์ของจังหวัดลำปางและเป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยวโดยทั่วไปกลับมาใช้เป็นพาหนะหลักในการนำเที่ยวภายในแหล่งท่องเที่ยวชุมชนแทนการใช้รถส่วนตัวและใช้รถม้านำเที่ยวยังแหล่งท่องเที่ยวชุมชน โดยเป็นเส้นทางชุมชนที่เชื่อมต่อกันได้อย่างทั่วถึง

2. ด้านการมีส่วนร่วม

2.1 ให้ความเข้าใจและสร้างความร่วมมือกับผู้ประกอบการเซรามิกในท้องถิ่นเพื่อสร้างความร่วมมือทางการท่องเที่ยวโดยชุมชน โคนให้ผู้ประกอบการเข้ามามีส่วนร่วมและรับผิดชอบทางการท่องเที่ยว

2.2 เปิดเวทีเสวนาให้กับประชาชนในการแสดงความคิดเห็นด้านการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนโดยมีการรับฟังความคิดเห็นซึ่งกันและกันอย่างทั่วถึง

3. ด้านระบบการจัดการและให้บริการนักท่องเที่ยว

3.1 สร้างสิ่งอำนวยความสะดวกเช่น ห้องน้ำสาธารณะและจุดทิ้งขยะ ไว้ให้บริการมากขึ้นในทุกๆจุดที่มีการท่องเที่ยวโดยชุมชนและปรับสภาพของถนนหนทางให้มีความสะดวกสบายขึ้น

3.2 สร้างแผนที่แสดงสถานที่และกิจกรรมต่างๆของการท่องเที่ยวโดยชุมชนและป้ายบอกเส้นทางการเดินทางให้มากขึ้นและสามารถอธิบายรายละเอียดของการท่องเที่ยวโดยชุมชนได้

3.3 สร้างศูนย์ข้อมูลทางการท่องเที่ยวของชุมชนเพื่อให้ประชาชนและนักท่องเที่ยวทราบถึงข้อมูล ประวัติความเป็นมาของสถานที่ท่องเที่ยวของชุมชนนั้นๆ

4. ด้านการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวและกระบวนการเรียนรู้

4.1 สร้างองค์ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนให้ทั่วถึงประชาชนในชุมชนทุกกลุ่มคน

4.2 ฝึกการเป็นผู้นำชมและการเป็นมัคคุเทศก์ท้องถิ่นให้กับประชาชนในชุมชนที่มีความพร้อมในการนำชมสถานที่ท่องเที่ยวของชุมชน

4.3 นำกิจกรรมทางพุทธศาสนาที่เป็นวิถีชีวิตของชุมชนกลับมาปฏิบัติสืบทอดกันให้เกิดความนิยมแพร่หลายไปสู่การเรียนรู้ของกลุ่มนักท่องเที่ยว

5. ด้านการจัดการพื้นที่รองรับนักท่องเที่ยว

5.1 สร้างเส้นทางเดินเท้าและเส้นทางจักรยานไว้รองรับนักท่องเที่ยว เพราะสถานที่ท่องเที่ยวในชุมชนบางจุดรถยนต์ไม่สามารถเข้าถึงได้

5.2 ในพื้นที่ชุมชนควรเร่งให้มีการปรับปรุงฟื้นฟูสภาพของถนนซึ่งเป็นเส้นทางรถเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวของชุมชน

6. ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยว

6.1 ให้ความรู้และสร้างจิตสำนึกให้กับประชาชนในท้องถิ่นและนักท่องเที่ยวถึงเห็นถึงปัญหาโลกร้อนและการอนุรักษ์ทรัพยากรทางธรรมชาติของท้องถิ่น

แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชน จังหวัดลำปาง

จากผลการศึกษา เก็บรวบรวมข้อมูล จากแบบสอบถามนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวในจังหวัดลำปางและประชาชนที่อาศัยอยู่ในจังหวัดลำปาง รวมถึงการสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้นำชุมชน นายกองค้ำการบริหารส่วนตำบล นายกเทศมนตรี และนายกสมาคมท่องเที่ยวจังหวัดลำปาง สามารถนำมาสรุปเป็นร่างแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนจังหวัดลำปางและนำร่างแนวทางที่ได้มาเสนอในที่ประชุมกลุ่ม ผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิทางการท่องเที่ยวในจังหวัดลำปาง จำนวน 7 คน (นายกสมาคมท่องเที่ยวจังหวัดลำปางและรองนายกเทศมนตรีนครลำปาง, เจ้าหน้าที่นโยบายแผน 7 หัวหน้ากลุ่มงานส่งเสริมการท่องเที่ยว สำนักงานท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดลำปาง, นายกสมาพันธ์ท่องเที่ยวภาคเหนือจังหวัดลำปาง, ประธานที่ปรึกษาชุมชนปงสนุกและสมาชิกสภาเทศบาลนครลำปาง, อาจารย์ประจำภาควิชาการท่องเที่ยว คณะวิทยาการจัดการ

มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง, หัวหน้าสาขาวิชาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวและบริการ คณะศิลปศาสตร์ วิทยาลัยอินเตอร์เทคลำปาง, หัวหน้ากลุ่มวางแผนและยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวจังหวัดลำปาง) เพื่อให้ที่ประชุมกลุ่มเสนอข้อคิดเห็นและปรับปรุงร่าง แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชน จังหวัดลำปาง ทำให้ได้แนวทางที่เสนอเป็นนโยบายได้ดังนี้

1. พัฒนาแหล่งท่องเที่ยวที่มีอยู่เดิมทั้งทางธรรมชาติและวัฒนธรรมโดยใช้นวัตกรรมการสร้างจุดเด่นของแหล่งท่องเที่ยวโดยดึงเอกลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยวมาจัดการในเชิงเศรษฐกิจโดยผสมแนวคิดสร้างสรรค์ เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับแหล่งท่องเที่ยว เช่นการส่งเสริมเส้นทางรถม้าในแหล่งท่องเที่ยวชุมชนทุกที่เพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เดินทางมายังแหล่งท่องเที่ยวได้ตลอด

2. สร้างความร่วมมือระหว่างองค์การบริหารส่วนตำบล กรมการส่งเสริมการท่องเที่ยวของจังหวัดลำปาง ผู้ประกอบการเอกชนเช่นผู้ประกอบการ โรงงานเซรามิก เพื่อสร้างการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของชุมชนและการของบประมาณสนับสนุน โดยการร่วมมือกันของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะช่วยสร้างองค์ความรู้ใหม่ในการจัดการการท่องเที่ยวชุมชน จัดประชุมทุก3เดือนเพื่อสรุปผลประเมินผล โดยมีฝ่ายที่รับผิดชอบในการติดตามผลงานอย่างต่อเนื่อง

3. เร่งพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐานแก่นักท่องเที่ยวด้านต่างๆ เช่น เพิ่มห้องน้ำสาธารณะที่ถูกสุขลักษณะให้เพียงพอแก่นักท่องเที่ยวและพื้นที่ท่องเที่ยว เพิ่มป้ายบอกทางและแผนที่เส้นทางท่องเที่ยวของชุมชน จัดทำที่ทิ้งขยะที่ถูกสุขลักษณะและนำหลัก 3R มาใช้ สร้างการรับรู้ข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวให้กับนักท่องเที่ยวด้วยระบบกำหนดตำแหน่งบนโลกหรือ จีพีเอส (Global Positioning System: GPS) ซึ่งปัจจุบันมีการใช้อย่างแพร่หลาย แม้กระทั่งในโทรศัพท์มือถือ การกำหนดตำแหน่งแหล่งท่องเที่ยวลงบนแผนที่จะช่วยให้นักท่องเที่ยวรับรู้แหล่งท่องเที่ยวได้มากยิ่งขึ้น จะส่งผลลดการแออัดของนักท่องเที่ยวในบางพื้นที่

4. ให้สร้างองค์ความรู้ให้กับชุมชน ในด้านทักษะการนำชมหรือการเป็นมัคคุเทศก์ท้องถิ่น และการให้บริการด้านการท่องเที่ยว เพื่อให้ประชาชนในท้องถิ่นได้มีความรู้สึกเป็นเจ้าของกิจการและกิจกรรมที่รองรับนักท่องเที่ยว ซึ่งจะส่งผลให้ประชาชนมีรายรับเพียงพอต่อความเป็นอยู่ พร้อมทั้งปลูกฝังความเข้าใจถึงความสำคัญของสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ เพื่อให้เกิดความรักความหวงแหนสิ่งแวดล้อมที่มีอยู่ในพื้นที่ ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญในการสร้างรายได้ของชุมชนมีผลประโยชน์ร่วมกัน

5. ควรมีการส่งเสริมการเดินทางท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวชุมชนโดยการนำรถม้าเป็นพาหนะเพื่อท่องเที่ยวชมชุมชนและขยายเส้นทางบริการรถม้าและเส้นทางจักรยานให้เพิ่มมากขึ้น และต้องมีการจัดการรถสาธารณะท้องถิ่นเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวที่เลือกเดินทางมาโดยรถไฟ การจัดการดังกล่าวจะช่วยลดจำนวนนักท่องเที่ยวที่เดินทางด้วยรถยนต์ส่วนบุคคลซึ่งเป็นแนวทางการลดภาวะโลกร้อน

6. สร้างศูนย์การเรียนรู้หรือพิพิธภัณฑ์เพื่อการท่องเที่ยวชุมชน เพื่อให้นักท่องเที่ยวและประชาชนในพื้นที่ได้มีโอกาสเรียนรู้ถึงความสำคัญของแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ ทั้งทางธรรมชาติ วัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ ที่มีในจังหวัดลำปาง

7. ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหรือหน่วยงานศูนย์การเรียนรู้ควรจะต้องนำแนวทางการจัดการแบบ 7Green Concept ของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย และแนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชน ไปใช้ในการเผยแพร่ให้กับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในท้องถิ่น อันได้แก่ นักท่องเที่ยว ประชาชนในท้องถิ่น หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคเอกชน และภาคเอกชน และภาคเอกชน

ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานวิจัย

จากการศึกษาแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนจังหวัดลำปาง ผู้วิจัยได้พบปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานวิจัยซึ่งได้แก่ ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. การใช้เวลาในการดำเนินงานวิจัย จำเป็นต้องใช้เวลาศึกษาข้อมูลหลายครั้งในหลายพื้นที่ และใช้ระยะเวลาเนื่องจากสภาพพื้นที่จังหวัดลำปางเป็นพื้นที่สลับภูเขาและที่ราบลุ่มและระยะการเดินทางที่ไกลในแต่ละชุมชนอยากลำบากต่อการเดินทาง

2. ในการเก็บรวบรวมข้อมูลแบบสอบถามของนักท่องเที่ยวและประชาชนในจังหวัดลำปาง และการสัมภาษณ์ผู้นำชุมชนหลายๆคนในจังหวัดลำปางและเก็บรวบรวมข้อมูลมาวิเคราะห์ นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ให้ความร่วมมือแต่ประชาชนไม่ค่อยมีความเข้าใจในการเก็บข้อมูลแบบสอบถามและการสัมภาษณ์ผู้นำชุมชนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชน จังหวัดลำปางต้องสัมภาษณ์หลายครั้งเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ตรงกับความเป็นจริงมากที่สุด

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งนี้

จากการศึกษาแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนจังหวัดลำปาง ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

1. ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องควรมีการดูแลเอาใจใส่ต่อสภาพของแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติและวัฒนธรรม วิถีชีวิตที่มีเอกลักษณ์ของชุมชน ให้อยู่ในสภาพที่สวยงาม สมบูรณ์และมีคุณค่าคงความดั้งเดิมให้มากที่สุดเพราะจะเป็นสิ่งชักนำให้นักท่องเที่ยวเดินทางมาเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวของชุมชนได้ตลอดและเพิ่มมากขึ้น

2. ควรมีการสนับสนุนการจัดนำเที่ยวท้องถิ่นโดยประชาชนในท้องถิ่น โดยการให้องค์ความรู้ในการให้บริการนักท่องเที่ยว เพื่อให้ประชาชนในท้องถิ่นได้รับการกระจายรายได้เป็นของแต่ละชุมชน และตระหนักถึงความสำคัญของทรัพยากรตนเอง ซึ่งทำให้เกิดความหวงแหนทรัพยากรนั้นๆ

3. ควรให้การสนับสนุนการจัดนำเที่ยวท้องถิ่นโดยใช้รถม้าซึ่งเป็นเอกลักษณ์ของจังหวัดลำปางและนำนักท่องเที่ยวชมชุมชนท้องถิ่นได้อย่างมีเอกลักษณ์และเพิ่มเส้นทางรถม้าให้มีไว้บริการมากขึ้น และมีอยู่ในทุกชุมชนเพื่อทดแทนการใช้รถยนต์เพื่อป้องกันการบุกรุกทำลายสภาพสิ่งแวดล้อม

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. องค์กรบริหารส่วนตำบลที่เกี่ยวข้องควรส่งเสริมการให้ความรู้ความเข้าใจแก่คนในชุมชนอย่างทั่วถึงในเรื่องของการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน และควรให้ชุมชนมีส่วนร่วมรับรู้และแสดงความคิดเห็นในการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนและจัดการพื้นที่เพื่อรองรับการท่องเที่ยวอันจะส่งผลให้ประชาชนในพื้นที่ได้รับผลประโยชน์จากการจัดการนั้นๆ

2. หน่วยงานภาครัฐในพื้นที่จังหวัดลำปางควรเสนอต่อกรมพัฒนาการท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยวให้สร้างศูนย์การเรียนรู้ให้กับนักท่องเที่ยวเพื่อให้นักท่องเที่ยวรับทราบข้อมูลและแหล่งท่องเที่ยวชุมชนที่มีความทันสมัย อีกทั้งเป็นแหล่งให้ความรู้เยาวชนในพื้นที่ให้มีความรู้ ความเข้าใจ และตระหนักถึงความสำคัญของทรัพยากรการท่องเที่ยวประเภทต่างๆในพื้นที่

3. หน่วยงานภาครัฐและเอกชนในพื้นที่จังหวัดลำปางควรจัดกิจกรรมรณรงค์ในเรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวทั้งทางธรรมชาติและวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ อย่างต่อเนื่องและยั่งยืน เพื่อเป็นการรักษา ดำรงไว้ซึ่งทรัพยากรท่องเที่ยวที่ล้ำค่าของชุมชนจังหวัดลำปาง

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ในการศึกษาครั้งต่อไปควรทำการศึกษาในเรื่องดังนี้

1. เรื่องการพัฒนาเส้นทางเชื่อมโยงของแหล่งท่องเที่ยวร่วมกับชุมชนใกล้เคียง และร่วมกับหน่วยงานท่องเที่ยวหรือบริษัทนำเที่ยว เพื่อค้นหาจุดเด่น และพัฒนาจุดเด่นของสถานที่ท่องเที่ยวชุมชนจังหวัดลำปาง ให้สอดคล้องกับความต้องการของนักท่องเที่ยว

2. เรื่องการตัดสินใจของคนในชุมชน เกี่ยวกับความต้องการเข้าร่วมจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวชุมชนจังหวัดลำปาง

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

กมล สุดประเสริฐ. การวิจัยแบบมีส่วนร่วมของผู้ปฏิบัติงาน. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานโครงการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์. กระทรวงศึกษาธิการ. ม.ป.ท, 2540.

กัลยา วาณิชย์บัญชา. สถิติสำหรับงานวิจัย. กรุงเทพฯ: กองทุนตำราภาควิชาสถิติ คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2548.

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน: กระบวนทัศน์การส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวยุคใหม่[ออนไลน์]. แหล่งที่มา: [http://www.etajournal.com/upload/282/6%20Sustainable tourism new%20paradigm.pdf](http://www.etajournal.com/upload/282/6%20Sustainable%20tourism%20paradigm.pdf) [2552, สิงหาคม 17].

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. การดำเนินการเพื่อกำหนดนโยบายการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ. กรุงเทพมหานคร: กองบริการที่ปรึกษา ศูนย์บริการวิชาการ สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย, 2540.

การปกครอง, “การบริการ-สถิติประชากร”. [ออนไลน์]. 2540. แหล่งที่มา <http://www.dopa.go.th> (1 ตุลาคม 2553)

การศึกษานอกโรงเรียน, วิจัยทางการศึกษานอกโรงเรียนวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม: ทางเลือกใหม่ของการพัฒนาชุมชนไทย. เชียงใหม่: คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2538.

กลุ่มงานข้อมูลสารสนเทศและการสื่อสาร. “ประวัติศาสตร์นครลำปาง”. [ระบบออนไลน์]. 2553. แหล่งที่มา <http://www.lampang.go.th/lamp.html> (20 ตุลาคม 2553)

คณะกรรมการโครงการจัดทำแผนแม่บทเพื่อการพัฒนาเฉพาะ กลุ่มพื้นที่ท่องเที่ยวกลุ่มภาคเหนือ. (เชียงใหม่ ลำพูน และเชียงราย), 2550.

โฆสิต ปั้นเปี่ยมรัษฎ์. การพัฒนาประเทศแนวความคิดและทิศทาง. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2553.

เฉลียว บุรีภักดี, เฉียบ ไทยยิ่งและประพิร์พร อักษรศรี. ชุมชนวิชาการวิจัยชุมชน. นนทบุรี: เอสอาร์พรีนติ้ง แมสโปรดักส์, 2545.

ชนัญ วงษ์วิภาค,สว่าง เลิศฤทธิ, อมรชัย คหกิจโกศล และลักขมณีน บุญเรือง. การจัดการทรัพยากรทางวัฒนธรรมเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน. นครปฐม: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2547.

ชูสิทธิ์ ชูชาติ. อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว. เชียงใหม่: ลานนาการพิมพ์, 2544.

- เดชา ไต้สูงเนิน. การบริหารจัดการการท่องเที่ยวเกษตร กรณีศึกษาบ้านม่วงคำ ตำบลโป่งแยง อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ . เชียงใหม่: การค้นคว้าแบบอิสระปริญญาโท, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2543.
- ทวี ทิมขำ. การพัฒนาชุมชน. พิมพ์ครั้งที่1 กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์, 2538.
- นิรันดร์ วรภูติเวชย์. กลวิธีแนวทางในการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาชนบท. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์ศึกษานโยบายสาธารณสุข, มหาวิทยาลัยมหิดล, 2527.
- นิตา ชัชกุล. อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว. พิมพ์ครั้งที่2. กรุงเทพมหานคร: วิ.พรินท์, 2551.
- นฤพร เวศอุไร. การจัดการแหล่งท่องเที่ยวและกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยมีชุมชนเป็นฐานของตำบลบ้านเรือน อำเภอป่าซาง จังหวัดลำพูน. ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาวิชาการจัดการนันทนาการและการท่องเที่ยว คณะพัฒนาการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยแม่โจ้, 2549.
- นำชัย ทนุผล. การจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ. พิมพ์ครั้งที่ 2. เชียงใหม่: สาขาวิชาพัฒนาการท่องเที่ยว คณะธุรกิจการเกษตร มหาวิทยาลัยแม่โจ้, 2542.
- บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา. การพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน. กรุงเทพมหานคร: เพรสแอนดส์ดีไซน์จำกัด, 2548.
- บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา. การวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน. เชียงใหม่. คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2542.
- ประพนธ์ ปิยรัตน์. การมีส่วนร่วมและการมีหุ้นส่วนในการแก้ปัญหา: กลวิธีสำคัญเพื่อพัฒนามนุษย์และชุมชนแบบยั่งยืน. น. 42-48. ในวารสารสาธารณสุขมูลฐานภาคกลาง.ม.ป.ท, 2535.
- ประภาพร ศรีสถิตย์ธรรม. การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการชุมชนในการจัดการสิ่งแวดล้อมทางการท่องเที่ยว: ศึกษาเฉพาะกรณีชุมชนในเขตเทศบาลนคร จังหวัดนครราชสีมา.วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต(รัฐศาสตร์)มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2543.
- ปรีชา แดงโรจน์. อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวสู่ศตวรรษ 21. กรุงเทพมหานคร: ดวงกมล, 2544.
- ผ่องพรรณ ตรียมงคลกุล. การออกแบบการวิจัย. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2543.
- พงศธร เกษสำลี. วัฒนธรรมกับการท่องเที่ยว. เอกสารประกอบการสัมมนาทางวิชาการครั้งที่3 โครงการสืบสานวัฒนธรรมไทย ภูมิไทย นิยมไทย. กรุงเทพฯ: การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2531.

- พจนานวนศิริ. **คู่มือการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน**. กรุงเทพฯ: โครงการท่องเที่ยว เพื่อชีวิตและ
 ธรรมชาติ, 2546.
- พลอยศรี โปราณนันทน์. **การวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยว**. เชียงใหม่: คณะมนุษยศาสตร์
 มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2545.
- พันธุ์ทิพย์ รามสูต. **การวิจัยเชิงปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วม**. กรุงเทพมหานคร: พี.เอ.ลิฟวิ่ง, 2540.
- เพียงกานต์ นามวงศ์. **แนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวชุมชนเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืนกรณีศึกษา
 ชุมชนไหล่หิน ตำบลไหล่หิน อำเภอกะลา จังหวัดลำปาง**. วิทยานิพนธ์ปริญญา
 มหบัณฑิต. สาขาวิชาการจัดการนันทนาการและการท่องเที่ยว คณะพัฒนาการท่องเที่ยว
 มหาวิทยาลัยแม่โจ้, 2549.
- มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. **เอกสารการสอนชุดการจัดการทรัพยากรท่องเที่ยวหน่วยที่ 1-8.
 พิมพ์ครั้งที่ 1**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2545.
- ราณี อธิชัยกุล. **การจัดการทรัพยากรมนุษย์เพื่ออุตสาหกรรมการท่องเที่ยว**. กรุงเทพมหานคร:
 เกษตรศาสตร์, 2547.
- สุชาติ อรุณวุฒิวงศ์. **ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการธุรกิจเพื่อการพัฒนา
 ชนบท**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ (พัฒนศึกษาศาสตร์) มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2541.
- ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. **สถิติวิจัยทางการศึกษา**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: วัฒนาพานิช,
 2539.
- วารสารณ์ ไทยดำรงเดช. **พฤติกรรมการใช้เว็บไซต์ในการสำรองที่พักของนักท่องเที่ยวไทย.
 บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต**. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2552.
- วรรณมา วงศ์วานิช. **ภูมิศาสตร์การท่องเที่ยว**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์
 มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2546.
- วิทยา จรัสด้วง. **การพัฒนาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเขตห้ามล่า
 สัตว์ป่าทะเลน้อย อำเภอกวนขนน จังหวัดพัทลุง**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ (การ
 วางแผนภาคและเมือง) คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2544.
- วินิจ วีรยางกูร. **การจัดการอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว**. ภาควิชาบริหารธุรกิจ คณะเศรษฐศาสตร์
 และบริหารธุรกิจ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2532.
- วิวัฒน์ชัย บุญยภักดิ์. **ผลกระทบของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวต่อมรดกศิลปวัฒนธรรม**. จุลสารการ
 ท่องเที่ยว. ปีที่ 4 ฉบับเดือนตุลาคม, 2529.

- วิมลศิริ เหมทานนท์. การมีส่วนร่วมของชุมชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยว: กรณีศึกษา
ชุมชนย่านบางลำพู. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, สาขาวิชาสังคมวิทยา คณะรัฐศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2546.
- วิไลลักษณ์ รัตนเพียรธัมมะ. แนวทางการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างยั่งยืนศึกษากรณี ตลาดน้ำ
อัมพวา อเภอัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกริก, 2550.
- วิภา ศรีระทุ. ศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศใน อ.เขาค้อ จ.เพชรบูรณ์. สารนิพนธ์ วท.ม. การ
วางแผนและการจัดการการท่องเที่ยวเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม. กรุงเทพมหานคร: บัณฑิต
วิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2551.
- เศกสรรค์ พงษ์โสภา. การวางแผนจัดการพื้นที่ป่าสงวนในเขตสำนักปฏิบัติธรรมพระธาตุออยนาง
แล อําเภอพัว จังหวัดเชียงใหม่. เชียงใหม่: วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยแม่โจ้,
2546.
- เศกสรรค์ ขวณิชย์. ภูมิศาสตร์การท่องเที่ยว. ขอนแก่น: ภาควิชาสังคมศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์
และสังคมศาสตร์. มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2541.
- ศรัณญา วรากุลวิทย์ (2547). ปฐมนิเทศอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร :
เฟื่องฟ้าปรินต์ติ้ง.
- สมยศ นาวิการ. แนวความคิด: การบริหารเชิงกลยุทธ์. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์บรรจงกิจ
1999 จำกัด, 2545.
- สมบัติ กาญจนกิจ. นันทนาการและอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2544.
- สัญญา สัญญาวิวัฒน์. การพัฒนาชุมชน. พิมพ์ครั้งที่ 1 กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ไทยวิวัฒพานิช,
2523.
- สานิตย์ บุญชู. การพัฒนาชุมชน: การมีส่วนร่วมของชุมชน. เอกสารวิชาการ หมายเลข 7 คณะสังคม
สงเคราะห์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2527.
- สิทธิณัฐ ประพุทธนิตินสาร. การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม: ทางเลือกใหม่ของการพัฒนา
ชุมชนไทย. เชียงใหม่: คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2545.
- สินธุ์ สโรบล. การท่องเที่ยวโดยชุมชนแนวคิดและประสบการณ์พื้นที่ภาคเหนือ. พิมพ์ครั้งที่ 1.
เชียงใหม่: ม.ป.พ, 2546.
- สินธุ์ สโรบล, อุดร วงศ์ทับทิมและสุภาวณี ทรงพรวาณิชย์. การท่องเที่ยวโดยชุมชน: แนวคิดและ
ประสบการณ์. เชียงใหม่: บริษัทมิ่งเมืองนวัตน์จำกัด เชียงใหม่, 2545.

เสรี วงษ์มณฑา. การประชาสัมพันธ์: ทฤษฎีและการปฏิบัติ. กรุงเทพมหานคร: บริษัทธีระฟิล์มและ
ไซเท็กส์, 2542.

สิรินทิพย์ พันธุ์ม้วาพ. การพัฒนาและการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศวัฒนธรรม จังหวัด
มหาสารคาม. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ สาขาวิชาวัฒนธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัย
มหาสารคาม, 2552.

สุภางค์ จันทวานิช. วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2553.

สุภาพร พิศาลบุตร. หลักการวางแผน. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: โครงการศูนย์หนังสือ
มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต, 2548.

สุภาวดี มีสิทธิ์และคณะ. รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ เชิงปฏิบัติการเพื่อเพิ่มพูนขีดความสามารถ
ชุมชนในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ อำเภอปางมะผ้า
จังหวัดแม่ฮ่องสอน, 2545.

อรอนงค์ ดิเรกบุษราคม. การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม: การเรียนรู้ในชุมชน. น. 18-21.
ในสารานุกรมสุขมูลฐานภาคเหนือ จังหวัดนครสวรรค์ นครสวรรค์: สวรรค์วิถีการพิมพ์,
2536.

อนุรักษ์ ปัญญาวัฒน์. “การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมและการใช้เครื่องมือเก็บข้อมูล”
เอกสารประกอบการบรรยาย บทบาทของผู้ช่วยนักวิจัยกับการพัฒนาคุณภาพงานวิจัย. วันที่
19 ธันวาคม 2545 ณ บ้านกลางดอย อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่. ศูนย์วิจัยการศึกษา ฝ่าย
วิจัยและแผนงาน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2545.

อุทิศ ขาวเขียว. การวางแผนกลยุทธ์. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร: บริษัทด้านสุทธนาการพิมพ์
จำกัด, 2549.

ภาษาอังกฤษ

Brandon, K. "Basic step toward encouraging local participation in nature tourism project"

In Lindberg, K. and D. Hawkins, **.Ecotourism: a guide for planners and managers**. North Bennington, Vermont: The Ecotourism Society, 1993.

Buhalis, D. Marketing the competitive destination of the future, **Tourism Management**. 21(1), 2000.

Buhalis, D. **Strategic use of information technologies in the tourism industry: Tourism management**. Essex: Pearson Education, 2000.

Cronbach, L. J. **Essentials of psychological testing**. New York: Harper & Row, 1974.

Likert, R. **The method of constructing and attitude scale. reading in attitude, theory, and measurement**. New York: Wiley & Son, 1967.

Swarbrooke, J. **Sustainable tourism management**. New York: CABI, 1999.

McIntosh, R.W.; Ritchies, J.R. and Goeldner, C.R. **Tourism: principles, practices, philosophies**. New York: John Wiley, 1989.

Yamane , T. **Statistics: an introductory analysis**. 3rd ed. Singapore: Harper International Editor,1973.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิผู้ตรวจเครื่องมือการวิจัย

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิผู้ตรวจเครื่องมือการวิจัย

1. ศาสตราจารย์ ดร.สมบัติ กาญจนกิจ
ประธานหลักสูตรปริญญาคุณวุฒิบัณฑิต คณะวิทยาศาสตร์การกีฬา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
2. รองศาสตราจารย์ ดร.วิระพล ทองมา
คณบดีคณะพัฒนาการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยแม่โจ้
3. รองศาสตราจารย์เทพประสิทธิ์ กุลธวัชวิชัย
รองคณบดีฝ่ายวิเทศสัมพันธ์และกิจการพิเศษ คณะวิทยาศาสตร์การกีฬา
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
4. อาจารย์ ดร.กฤษฎา พัชรวานิช
ประธานหลักสูตรปริญญามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร
5. อาจารย์อนุกุล ศิริพันธ์
อาจารย์ประจำศูนย์ศิลปวัฒนธรรม วิทยาลัยอินเตอร์เทคลำปาง
สมาชิกสภาเทศบาลนครลำปาง ที่ปรึกษาชุมชนปงสนุก ได้รับรางวัลกนิรี ปี2553

ภาคผนวก ข

รายนามผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิในการประชุมกลุ่ม(Focus group)

**รายนามผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิในการประชุมกลุ่ม(Focus group)
ประชุมกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิวันศุกร์ที่ 26 สิงหาคม 2554**

1. นายสุรพล ตันสุวรรณ
นายกสมาคมท่องเที่ยวจังหวัดลำปางและรองนายกเทศมนตรีนครลำปาง
2. นางวรรณมา ผุสดี
เจ้าหน้าที่นโยบายแผน7
หัวหน้ากลุ่มงานส่งเสริมการท่องเที่ยว สำนักงานท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดลำปาง
3. นายธนา แก้วนิล
นายกสมาพันธ์ท่องเที่ยวภาคเหนือจังหวัดลำปาง
4. นายอนุกุล ศิริพันธ์
ประธานที่ปรึกษาชุมชนปงสนุกและสมาชิกสภาเทศบาลนครลำปาง
5. นายอำนาจ กัลยา
อาจารย์ประจำภาควิชาการท่องเที่ยว คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง
6. นางสาวมารีน รัตนฤทธิ์กุล
หัวหน้าสาขาวิชาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว คณะศิลปศาสตร์ วิทยาลัยอินเตอร์เทคลำปาง
7. นายสง่า บัวระดก
หัวหน้ากลุ่มวางแผนและยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวจังหวัดลำปาง

ภาคผนวก ค

รายนามผู้ให้สัมภาษณ์

รายนามผู้ให้สัมภาษณ์

1. ดร.นิมิตร จิวะสันติการ สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 19 กรกฎาคม 2554
นายกเทศมนตรี นครลำปาง
2. นางสาวเพ็ญภัก รัตนคำฟู สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 17 กรกฎาคม 2554
นายกเทศมนตรี ตำบลเกาะคา อำเภอเกาะคา
3. นางประภาศรี พยัคฆ์มนตรี สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 20 กรกฎาคม 2554
นายกเทศมนตรี ตำบลแจ้ห่ม อำเภอแจ้ห่ม
4. นายจรูญ วงสวัสดิ์ สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 22 กรกฎาคม 2554
นายกเทศมนตรี ตำบลห้างฉัตร อำเภอห้างฉัตร
5. นายบัณฑิตสิงห์ใจมา สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 20 กรกฎาคม 2554
นายกเทศมนตรี ตำบลแม่พริก อำเภอแม่พริก
6. นางชยานี ศรีโรจนกุล สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 25 กรกฎาคม 2554
นายกเทศมนตรีตำบลแม่เมาะ อำเภอแม่เมาะ
7. นายสุรพล ต้นสุวรรณ สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 13 กรกฎาคม 2554
นายกสมาคมท่องเที่ยวจังหวัดลำปาง
8. จำลิมเอก ธงชัย กองแก้ว สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 14 กรกฎาคม 2554
ผู้นำชุมชนต้นธงชัย
9. นางสาวภา พราววิเชียร สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 14 กรกฎาคม 2554
ผู้นำชุมชนปงสนุก
10. นายอินตา แสนเขียววงศ์ สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 20 กรกฎาคม 2554
ผู้นำชุมชนแก้วโปงขาม
11. นายอดุลย์ วงศ์นันทา สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 25 กรกฎาคม 2554
ผู้นำชุมชนบ้านเมะหลวง
12. นายวรวิทย์ โรจนไพฑูรย์ สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 22 กรกฎาคม 2554
ผู้นำชุมชนอนุรักษ์ช้างไทย
13. นายหวัน สุคิด สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 29 กรกฎาคม 2554
ผู้นำชุมชนแจ้ซ้อน
14. ดาบตำรวจตรี กิจชนะชัย ปะละ สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 9 สิงหาคม 2554
ผู้นำชุมชนวัดไหล่หิน

ภาคผนวก ง
หนังสือขอความอนุเคราะห์

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน หน่วยจัดการศึกษา งานวิชาการและวิจัย คณะวิทยาศาสตร์การกีฬา โทร. ๘๑๐๕๐
 ที่ ศธ ๐๕๑๒.๒๔(วช)/๖๕๕๕ วันที่ ๑๕ สิงหาคม ๒๕๕๕
 เรื่อง ขอเรียนเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจเครื่องมือการวิจัย

เรียน ศาสตราจารย์ ดร.สมบัติ กาญจนกิจ

สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. โครงร่างวิทยานิพนธ์
 ๒. แบบสอบถาม

ด้วย นายกิตติศักดิ์ กลิ่นหมื่นไวย นิสิตระดับมหาบัณฑิต ชั้นปีที่ ๒ แขนงวิชาการจัดการนันทนาการ การท่องเที่ยว คณะวิทยาศาสตร์การกีฬา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ได้รับอนุมัติหัวข้อวิทยานิพนธ์เรื่อง "แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนจังหวัดลำปาง" ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต คณะวิทยาศาสตร์การกีฬา ภายใต้การควบคุมของ อาจารย์ ดร.อัญญา นิลนพคุณ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

เพื่อให้วิทยานิพนธ์มีความถูกต้อง และสมบูรณ์ตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ในกรณี คณะกรรมการบริหารหลักสูตรวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต ได้ขอความอนุเคราะห์เรียนเชิญท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณา เครื่องมือการวิจัยดังกล่าว

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์เป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจเครื่องมือการวิจัยด้วย จักเป็นพระคุณยิ่ง

(รองศาสตราจารย์ ดร.วิจิต คณิงสุขเกษม)

ประธานกรรมการบริหารหลักสูตรวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต

ที่ ศธ ๐๕๑๒.๒๔/๐๐๙๕/๕๗

คณะวิทยาศาสตร์การกีฬา
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ถนนพระราม ๑ ปทุมวัน กทม. ๑๐๓๓๐

๑๐ สิงหาคม ๒๕๕๔

เรื่อง ขอเรียนเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจเครื่องมือการวิจัย

เรียน คณบดีคณะพัฒนการทองเที่ยว มหาวิทยาลัยแม่โจ้ (รองศาสตราจารย์ ดร.วีระพล ทองมา)

สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. โครงร่างวิทยานิพนธ์
๒. แบบสอบถาม

ด้วย นายกิตติศักดิ์ กลิ่นหมื่นไวย นิสิตระดับมหาบัณฑิต ชั้นปีที่ ๒ แผนกวิชาการจัดการนันทนาการ การท่องเที่ยว คณะวิทยาศาสตร์การกีฬา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ได้รับอนุมัติหัวข้อวิทยานิพนธ์เรื่อง "แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนจังหวัดลำปาง" ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต คณะวิทยาศาสตร์การกีฬา ภายใต้การควบคุมของ อาจารย์ ดร.อัญญา นิลนพคุณ อาจารย์ที่ปรึกษา วิทยานิพนธ์

เพื่อให้วิทยานิพนธ์มีความถูกต้อง และสมบูรณ์ตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ในกรณี คณะกรรมการบริหาร หลักสูตรวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต ใคร่ขอความอนุเคราะห์เรียนเชิญท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาเครื่องมือ การวิจัยดังกล่าว

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์เป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจเครื่องมือการวิจัยด้วย จักเป็น พระคุณยิ่ง และขอขอบคุณมาในโอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.วิชิต คณิงสุขเกษม)

คณบดี

หน่วยจัดการศึกษา
งานวิชาการและวิจัย
โทร.๐-๒๒๑๘-๑๐๔๐
โทรสาร ๐-๒๒๑๘-๑๐๔๐

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน หน่วยจัดการศึกษา งานวิชาการและวิจัย คณะวิทยาศาสตร์การกีฬา โทร. ๘๑๐๕๐
 ที่ ศธ ๐๕๑๒.๒๔(วช)/ ๖ ๕๕๕ วันที่ ๑๕ สิงหาคม ๒๕๕๔
 เรื่อง ขอเรียนเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจเครื่องมือการวิจัย

เรียน รองศาสตราจารย์ เทพประสิทธิ์ กุลธวัชวิชัย

สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. โครงร่างวิทยานิพนธ์
 ๒. แบบสอบถาม

ด้วย นายกิตติศักดิ์ กลิ่นหมื่นไวย นิสิตระดับมหาบัณฑิต ชั้นปีที่ ๒ แผนกวิชาการจัดการนันทนาการ การท่องเที่ยว คณะวิทยาศาสตร์การกีฬา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ได้รับอนุมัติหัวข้อวิทยานิพนธ์เรื่อง "แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนจังหวัดลำปาง" ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต คณะวิทยาศาสตร์การกีฬา ภายใต้การควบคุมของ อาจารย์ ดร.อัญญา นิลนพคุณ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

เพื่อให้วิทยานิพนธ์มีความถูกต้อง และสมบูรณ์ตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ในการนี้ คณะกรรมการบริหารหลักสูตรวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต ขอความอนุเคราะห์เรียนเชิญท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณา เครื่องมือการวิจัยดังกล่าว

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์เป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจเครื่องมือการวิจัยด้วย จักเป็นพระคุณยิ่ง

(รองศาสตราจารย์ ดร.วิจิต คณิงสุขเกษม)
 ประธานกรรมการบริหารหลักสูตรวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต

ที่ ศธ ๐๕๑๒.๒๔/ ๐๐๓๖๗

คณะวิทยาศาสตร์การกีฬา
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ถนนพระราม ๑ ปทุมวัน กทม. ๑๐๓๓๐

๑๐ สิงหาคม ๒๕๕๔

เรื่อง ขอเรียนเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจเครื่องมือการวิจัย

เรียน อาจารย์ ดร.กฤษฎา พัชรวานิช

สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. โครงร่างวิทยานิพนธ์
๒. แบบสอบถาม

ด้วย นายกิตติศักดิ์ กลิ่นหมื่นไวย นิสิตระดับมหาบัณฑิต ชั้นปีที่ ๒ แผนกวิชาการจัดการนันทนาการ การท่องเที่ยว คณะวิทยาศาสตร์การกีฬา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ได้รับอนุมัติหัวข้อวิทยานิพนธ์เรื่อง "แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนจังหวัดลำปาง" ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต คณะวิทยาศาสตร์การกีฬา ภายใต้การควบคุมของ อาจารย์ ดร.อัญญา นิลนพคุณ อาจารย์ที่ปรึกษา วิทยานิพนธ์

เพื่อให้วิทยานิพนธ์มีความถูกต้อง และสมบูรณ์ตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ในกรณี คณะกรรมการบริหาร หลักสูตรวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต ใคร่ขอความอนุเคราะห์เรียนเชิญท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาเครื่องมือ การวิจัยดังกล่าว

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์เป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจเครื่องมือการวิจัยด้วย จักเป็น พระคุณยิ่ง และขอขอบคุณมาในโอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.วิจิต คณิงสุขเกษม)

คณบดี

หน่วยจัดการศึกษา
งานวิชาการและวิจัย
โทร.๐-๒๒๑๘-๑๐๔๐
โทรสาร ๐-๒๒๑๘-๑๐๔๐

ที่ ศธ ๐๕๑๒.๒๔/๐๖๙๖

คณะวิทยาศาสตร์การกีฬา
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ถนนพระราม ๑ ปทุมวัน กทม. ๑๐๓๓๐

๑๐ สิงหาคม ๒๕๕๔

เรื่อง ขอเรียนเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจเครื่องมือการวิจัย

เรียน อาจารย์อนุกุล ศิริพันธ์

สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. โครงร่างวิทยานิพนธ์
๒. แบบสอบถาม

ด้วย นายกิตติศักดิ์ กลิ่นหมื่นไวย นิสิตระดับมหาบัณฑิต ชั้นปีที่ ๒ แผนกวิชาการจัดการนันทนาการ การท่องเที่ยว คณะวิทยาศาสตร์การกีฬา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ได้รับอนุมัติหัวข้อวิทยานิพนธ์เรื่อง "แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนจังหวัดลำปาง" ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต คณะวิทยาศาสตร์การกีฬา ภายใต้การควบคุมของ อาจารย์ ดร.อัญญา นิลนพคุณ อาจารย์ที่ปรึกษา วิทยานิพนธ์

เพื่อให้วิทยานิพนธ์มีความถูกต้อง และสมบูรณ์ตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ในกรณี คณะกรรมการบริหาร หลักสูตรวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต ใคร่ขอความอนุเคราะห์เรียนเชิญท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาเครื่องมือ การวิจัยดังกล่าว

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์เป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจเครื่องมือการวิจัยด้วย จักเป็น พระคุณยิ่ง และขอขอบคุณมาในโอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.วิจิต คณึงสุขเกษม)

คณบดี

หน่วยจัดการศึกษา
งานวิชาการและวิจัย
โทร.๐-๒๒๑๘-๑๐๔๐
โทรสาร ๐-๒๒๑๘-๑๐๔๐

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน หน่วยจัดการศึกษา ฝ่ายวิชาการและวิจัย คณะวิทยาศาสตร์การกีฬา โทร. ๘๑๐๔๐
 ที่ ศษ ๐๕๑๒.๒๔(วช)/ว.๘๑๔ วันที่ ๓ ตุลาคม ๒๕๕๔
 เรื่อง ขอรเรียนเชิญเป็นกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

เรียน ศาสตราจารย์ ดร.สมบัติ กาญจนกิจ

ตามที่ คณะวิทยาศาสตร์การกีฬา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ได้แต่งตั้งท่านเป็นประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ของ นายกิตติศักดิ์ กลิ่นหมื่นไวย รหัส ๕๒๗ ๘๘๑๖๓ ๓๘ นิสิตระดับมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิทยาศาสตร์การกีฬา แขนงวิชาการจัดการนันทนาการการท่องเที่ยว ซึ่งทำวิทยานิพนธ์เรื่อง “แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนจังหวัดลำปาง” (GUIDELINE FOR COMMUNITY-BASED TOURISM DEVELOPMENT IN LAMPANG PROVINCE) นั้น บัดนี้ได้กำหนดวันสอบวิทยานิพนธ์เรื่องดังกล่าวข้างต้น ในวันที่ ๗ ตุลาคม ๒๕๕๔ เวลา ๑๕.๐๐ - ๑๗.๐๐ น. ณ ห้องประชุม ๑ ชั้น ๒ อาคารจุฬาพัฒนา ๗ คณะวิทยาศาสตร์การกีฬา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ทั้งนี้ขอความกรุณาท่านโปรดทำการประเมินลงในแบบประเมินก่อนสอบวิทยานิพนธ์ ที่แนบมาพร้อมนี้ เพื่อนำไปประกอบการประเมินผลในวันสอบวิทยานิพนธ์ดังกล่าว

จึงเรียนมาเพื่อขอรเรียนเชิญท่านเป็นกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ให้กับ นายกิตติศักดิ์ กลิ่นหมื่นไวย ตามวันเวลา และสถานที่ดังกล่าวด้วย จักเป็นพระคุณยิ่ง

(รองศาสตราจารย์ ดร.วิจิต คณิงสุขเกษม)

ประธานกรรมการบริหารหลักสูตรวิทยาศาสตร์ครมหาบัณฑิต

ร่าง	
พิมพ์	
ตรวจ	
ทาน	

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน หน่วยจัดการศึกษา ฝ่ายวิชาการและวิจัย คณะวิทยาศาสตร์การกีฬา โทร. ๘๑๐๔๐
 ที่ ศธ ๐๕๑๒.๒๔(วช)/ว.๘๑๔ วันที่ ๓ ตุลาคม ๒๕๕๔
 เรื่อง ขอเรียนเชิญเป็นกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

เรียน รองศาสตราจารย์ เทพประสิทธิ์ กุลธวัชวิชัย

ตามที่ คณะวิทยาศาสตร์การกีฬา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ได้แต่งตั้งท่านเป็นกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ของ นายกิตติศักดิ์ กลิ่นหมื่นไวย รหัส ๕๒๗ ๘๘๑๖๓ ๓๕ นิสิตระดับมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิทยาศาสตร์การกีฬาแขนงวิชาการจัดการนันทนาการการท่องเที่ยว ซึ่งทำวิทยานิพนธ์เรื่อง "แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนจังหวัดลำปาง" (GUIDELINE FOR COMMUNITY-BASED TOURISM DEVELOPMENT IN LAMPANG PROVINCE) นั้น บัดนี้ได้กำหนดวันสอบวิทยานิพนธ์เรื่องดังกล่าวข้างต้น ในวันที่ ๗ ตุลาคม ๒๕๕๔ เวลา ๑๕.๐๐ - ๑๗.๐๐ น. ณ ห้องประชุม ๑ ชั้น ๒ อาคารจุฬาพัฒน์ ๗ คณะวิทยาศาสตร์การกีฬา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ทั้งนี้ ขอความกรุณาท่านโปรดทำการประเมินลงในแบบประเมินก่อนสอบวิทยานิพนธ์ ที่แนบมาพร้อมนี้ เพื่อนำไปประกอบการประเมินผลในวันสอบวิทยานิพนธ์ดังกล่าว

จึงเรียนมาเพื่อขอเรียนเชิญท่านเป็นกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ให้กับ นายกิตติศักดิ์ กลิ่นหมื่นไวย ตามวัน เวลา และสถานที่ดังกล่าวด้วย จักเป็นพระคุณยิ่ง

(รองศาสตราจารย์ ดร.วิจิต คณิงสุขเกษม)

ประธานกรรมการบริหารหลักสูตรวิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต

รับ.....
คืน.....
ตรวจ.....
ทวน.....

ที่ ศธ ๐๕๑๒.๒๔/๐๑๓๖๓

คณะวิทยาศาสตร์การกีฬา
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ถนนพระราม ๑ ปทุมวัน กทม ๑๐๓๓๐

๕ ตุลาคม ๒๕๕๔

เรื่อง ขอเรียนเชิญเป็นกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

เรียน อาจารย์ ดร.กฤษฎา พัชรพานิช

ตามที่ คณะวิทยาศาสตร์การกีฬา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ได้แต่งตั้งท่านเป็นกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ของ นายกิตติศักดิ์ กลิ่นหมื่นไวย รหัส ๕๒๗ ๘๘๑๖๓ ๓๗ นิสิตระดับมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิทยาศาสตร์การกีฬาแขนงวิชาการจัดการนันทนาการการท่องเที่ยว ซึ่งทำวิทยานิพนธ์เรื่อง "แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนจังหวัดลำปาง" (GUIDELINE FOR COMMUNITY-BASED TOURISM DEVELOPMENT IN LAMPANG PROVINCE) นั้น บัดนี้ได้กำหนดวันสอบวิทยานิพนธ์เรื่องดังกล่าวข้างต้น ในวันที่ ๗ ตุลาคม ๒๕๕๔ เวลา ๑๕.๐๐ - ๑๗.๐๐ น. ห้องประชุม ๑ ชั้น ๒ อาคารจุฬาพัฒน์ ๗ คณะวิทยาศาสตร์การกีฬา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ทั้งนี้ขอความกรุณาท่านโปรดทำการประเมินลงในแบบประเมินก่อนสอบวิทยานิพนธ์ที่แนบมาพร้อมนี้ เพื่อนำไปประกอบการประเมินผลในวันสอบวิทยานิพนธ์ดังกล่าว

จึงเรียนมาเพื่อขอเรียนเชิญท่านเป็นกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ให้กับ นายกิตติศักดิ์ กลิ่นหมื่นไวย ตามวันเวลา และสถานที่ดังกล่าวด้วย จักเป็นพระคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.วิจิต จนิงสุขเกษม)

คณบดี

ว่า	
ด้วย	
ตรวจ	
ทวน	

หน่วยจัดการศึกษา งานวิชาการและวิจัย
โทร. ๐-๐๒-๒๕๔-๑๐๔๐
โทรสาร ๐-๐๒-๒๕๔-๑๐๔๐

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน หน่วยจัดการศึกษา ฝ่ายวิชาการและวิจัย คณะวิทยาศาสตร์การกีฬา โทร. ๘๑๐๔๐
 ที่ ศษ ๐๕๑๒.๒๔(วช)/ว.๘๑๔ วันที่ ๓ ตุลาคม ๒๕๕๔
 เรื่อง ขอเรียนเชิญเป็นกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

เรียน อาจารย์ ดร.อัฐรมา นิลนพคุณ

ตามที่ คณะวิทยาศาสตร์การกีฬา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ได้แต่งตั้งท่านเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์
 หลักของ นายกิตติศักดิ์ กลิ่นหมื่นไวย รหัส ๕๒๗ ๘๘๑๖๓ ๓๙ นิสิตระดับมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิทยาศาสตร์การกีฬา
 แผนกวิชาการจัดการนันทนาการการท่องเที่ยว ซึ่งทำวิทยานิพนธ์เรื่อง "แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนจังหวัด
 ลำปาง" (GUIDELINE FOR COMMUNITY-BASED TOURISM DEVELOPMENT IN LAMPANG PROVINCE) นั้น
 บัดนี้ได้กำหนดวันสอบวิทยานิพนธ์เรื่องดังกล่าวข้างต้น ในวันที่ ๗ ตุลาคม ๒๕๕๔ เวลา ๑๕.๐๐ - ๑๗.๐๐ น. ณ ห้อง
 ประชุม ๑ ชั้น ๒ อาคารจุฬาพัฒน์ ๗ คณะวิทยาศาสตร์การกีฬา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ทั้งนี้ ขอความกรุณาท่าน
 โปรดทำการประเมินลงในแบบประเมินก่อนสอบวิทยานิพนธ์ ที่แนบมาพร้อมนี้ เพื่อนำไปประกอบการประเมินผล
 ในวันสอบวิทยานิพนธ์ดังกล่าว

จึงเรียนมาเพื่อขอเรียนเชิญท่านเป็นกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ให้กับ นายกิตติศักดิ์ กลิ่นหมื่นไวย ตามวัน
 เวลา และสถานที่ดังกล่าวด้วย จักเป็นพระคุณยิ่ง

(รองศาสตราจารย์ ดร.วิชุด คณิงสุขเกษม)

ประธานกรรมการบริหารหลักสูตรวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต

ว่าง.....	
พิมพ์.....	
ตรวจ.....	
ทบทวน.....	

ภาคผนวก จ
ผลการสัมภาษณ์

ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่หนึ่ง (นายกเทศมนตรี นครลำปาง)

ผลการสัมภาษณ์

1. ด้านการวางแผนพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว ได้กล่าวถึงจุดเด่นและความสวยงามของแหล่งท่องเที่ยวชุมชนที่ดึงดูดใจให้นักท่องเที่ยวมายังพื้นที่การท่องเที่ยวชุมชนในจังหวัดลำปางส่วนใหญ่มาจากทรัพยากรท่องเที่ยวทางธรรมชาติและวัฒนธรรม และมีการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทางด้านธรรมชาติโดยวางแผนการลดการทำลายธรรมชาติในระยะยาว เนื่องจากพื้นที่ทางธรรมชาติส่วนใหญ่จะเกิดไฟไหม้ป่าทุกปี จึงมีการวางแผนพัฒนาโดยการปลูกป่าคืนสู่ธรรมชาติและพัฒนาสภาพแหล่งน้ำให้เพียงพอต่อความต้องการ และแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมได้วางแผนให้ความรู้กับชาวบ้านให้ทั่วถึงในทุกกลุ่มอายุเพื่อทำความเข้าใจในการจัดการท่องเที่ยวชุมชนให้มากขึ้น โดยเฉพาะในด้านความเชื่อของคนสมัยก่อน ทำให้ลำบากในการจัดการที่พักในรูปแบบโฮมสเตย์

2. ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยว มีความเห็นว่า การท่องเที่ยวโดยชุมชนของพื้นที่ลำปางมีผลต่อการท่องเที่ยวในบางฤดูกาลเท่านั้น เพราะสภาพทางภูมิศาสตร์ส่งผลกระทบต่อด้านมลภาวะสิ่งแวดล้อมอย่างมาก และสภาพอากาศร้อนและในการท่องเที่ยวชุมชนบางพื้นที่ต้องพึ่งพาธรรมชาติ โดยเน้นในเรื่องสำคัญเกี่ยวกับมลภาวะของโลกร้อนและจำนวนขยะน้ำเสีย ไม่ได้มีการจัดการเรื่องของการบำบัดของเสียที่ดี ก่อให้เกิดการทำลายทัศนียภาพและยังทำลายความงดงามของธรรมชาติ โดยได้เน้นเรื่องของการปลูกฝังจิตสำนึกของของคนในชุมชนและนักท่องเที่ยวในการมาเที่ยวป่าและบริเวณพื้นที่โดยรอบ ให้ร่วมกันอนุรักษ์ ต่อด้านการทำลายป่า และช่วยกันลดภาวะโลกร้อน เก็บเศษขยะและทิ้งในที่จัดแยกไว้ เพื่อไม่ให้เกิดมลภาวะที่ตามมาภายหลัง โดยเริ่มจากผู้ประกอบการแหล่งท่องเที่ยวและบริการต่างๆ ให้มีส่วนร่วมในการปฏิบัติ การรักษาและตระหนักถึงการดูแลรักษาความสะอาดเพื่อเป็นแบบอย่างที่ดีต่อชุมชนและนักท่องเที่ยวในการปฏิบัติตาม ซึ่งได้มีการให้ทางชุมชนควรจะทำเป็นหูเป็นตาช่วยกันสอดส่องดูแลพื้นที่โดยรอบร่วมกัน ทางด้านวัฒนธรรมได้มีการให้ความรู้ที่ถูกต้องทางประเพณี วิถีชีวิตต่างๆที่เป็นเอกลักษณ์ของชุมชนไม่ให้มีการผิดแบบแผนไปจากเดิม โดยการร่วมมือกันของคนในชุมชนจากคนรุ่นเก่าสู่คนรุ่นปัจจุบัน

3. ด้านการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว มีความเห็นว่า การเดินทางของนักท่องเที่ยวที่เข้ามาเที่ยวในชุมชนส่วนใหญ่มาในช่วงฤดูกาลท่องเที่ยว หรือบางฤดูกาล จึงมีแผนการจัดกิจกรรมท่องเที่ยวของชุมชนเพื่อให้นักท่องเที่ยวได้กระจายกันในการเดินทางท่องเที่ยวได้ตลอดทั้งปี โดยมีการพัฒนาบ้านพักในรูปแบบบ้านพักพร้อมการเรียนรู้วัฒนธรรมของท้องถิ่น และการนำเอาประเพณีเก่าแก่ในอดีตกลับมาฟื้นฟูขึ้นภายในชุมชนเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชนด้านวัฒนธรรมประเพณีอีกด้วย

4. ด้านการให้บริการนักท่องเที่ยว มีความเห็นว่า ควรมีการจัดตั้งศูนย์ข้อมูลของการท่องเที่ยวชุมชนนั้น เพื่อให้ความสะดวกสบายแก่นักท่องเที่ยวและจัดทำเป็นคู่มือหรือเส้นทางท่องเที่ยวของชุมชน และต้องเพิ่มป้ายบอกทางและบอกรายละเอียดของกิจกรรมการท่องเที่ยวหรือแหล่งเรียนรู้ของชุมชน และมีการจัดให้บริการข้อมูลการท่องเที่ยวของชุมชน ไม่ว่าจะเป็นข้อมูลทางประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม ประเพณีหรือการศึกษาธรรมชาติ หรือศูนย์หัตถกรรมต่างในชุมชนจัดให้มีเส้นทางขั้วจักรยานท่องเที่ยวในพื้นที่ หรือมีจุดบริการรถม้าภายในแหล่งท่องเที่ยวให้มากขึ้นในทุกชุมชนที่มีการจัดการการท่องเที่ยวชุมชนและให้ความรู้ในการเป็นมัคคุเทศก์ท้องถิ่นแก่คนในชุมชนหรือปราชญ์ชาวบ้านไว้คอยแนะนำสถานที่และกิจกรรมต่างได้

5. ด้านพื้นที่รองรับนักท่องเที่ยว มีความเห็นว่า ขาดงบประมาณในการพัฒนาสภาพของพื้นที่เช่นถนนหนทางไม่สะดวกในการเข้าสู่พื้นที่ชุมชน เนื่องจากเป็นพื้นที่เล็กๆทำให้รถนำเที่ยวเข้าถึงลำบาก และสถานที่พักในชุมชนมีน้อยและกลุ่มชาวบ้านที่เข้าใจเรื่องการจัดการด้านที่พักและสถานที่ประกอบกิจกรรมมีจำนวนน้อย บางชุมชนมีนักท่องเที่ยวเข้าจำนวนมากเกินกว่าสภาพของชุมชนจะรับรองได้และจะก่อให้เกิดการทำลายสภาพแวดล้อมของชุมชน

ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่สอง (นายกเทศมนตรี ตำบลเกาะคา อำเภอเกาะคา)

ผลการสัมภาษณ์

1. ด้านการวางแผนพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว มีความเห็นว่า การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวชุมชนจะต้องพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม โดยเฉพาะวัฒนธรรมชุมชน เช่น การนำรถม้ามาไว้บริการภายในแหล่งท่องเที่ยวและจำกัดจุดขายของสินค้าที่ระลึกเพื่อไม่ให้บดบังทัศนียภาพของแหล่งท่องเที่ยว โดยเน้นการอนุรักษ์ความเป็นเอกลักษณ์ของสภาพพื้นที่ของแหล่งท่องเที่ยวชุมชนที่ดึงดูดใจให้นักท่องเที่ยวมาเยือนพื้นที่การท่องเที่ยวชุมชนในจังหวัดลำปางส่วนใหญ่ และทำความเข้าใจในการจัดการท่องเที่ยวชุมชนทางด้านวัฒนธรรมให้มากขึ้น

2. ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยว มีความเห็นว่า เพราะสภาพทางภูมิศาสตร์ส่งผลกระทบต่อด้านมลภาวะสิ่งแวดล้อมอย่างมาก และสภาพอากาศร้อนและในการท่องเที่ยวชุมชนควรพัฒนาทรัพยากรการท่องเที่ยวทางด้านวัฒนธรรม ประเพณี ความเชื่อแบบแผนเก่าๆที่เป็นเอกลักษณ์ของชุมชนไม่ให้เกิดการเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม โดยการร่วมมือกันของคนในชุมชนจากคนรุ่นเก่าสู่คนรุ่นปัจจุบัน

3. ด้านการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว มีความเห็นว่า นักท่องเที่ยวที่เข้ามาเที่ยวในชุมชนส่วนใหญ่มาท่องเที่ยวเกี่ยวกับวัฒนธรรมของชุมชน ทางประเพณี วิถีชีวิต จึงมีแผนการจัดกิจกรรมท่องเที่ยวของชุมชน โดยมีการพัฒนาบ้านพักในรูปแบบบ้านพักพร้อมการเรียนรู้วัฒนธรรมของ

ท้องถิ่น และการนำเอาประเพณีเก่าแก่และศูนย์เรียนรู้ด้านต่างๆ เช่น การทอผ้า การแกะสลักงานไม้ ในท้องถิ่น ภายในชุมชนเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชนด้านวัฒนธรรมประเพณีอีกด้วย

4. ด้านการให้บริการนักท่องเที่ยว มีความเห็นว่า ควรมีการจัดตั้งศูนย์ข้อมูลของการท่องเที่ยวชุมชนนั้นและมัคคุเทศก์ท้องถิ่นซึ่งในชุมชนไม่มีมัคคุเทศก์ในท้องถิ่นทำให้นักท่องเที่ยวได้ ข้อมูลที่ถูกต้อง เพื่อให้ความสะดวกสบายแก่นักท่องเที่ยวและจัดทำเป็นคู่มือหรือเส้นทางท่องเที่ยว ของชุมชน และต้องเพิ่มป้ายบอกทางและบอกรายละเอียดของกิจกรรมการท่องเที่ยวหรือแหล่ง เรียนรู้ของ

5. ด้านพื้นที่รองรับนักท่องเที่ยว มีความเห็นว่า ขาดการพัฒนาสภาพของพื้นที่เช่นถนน หนทางไม่สะดวกในการเข้าสู่พื้นที่ชุมชน เนื่องจากเป็นพื้นที่เล็กๆทำให้รถนำเที่ยวเข้าถึงลำบาก และ สถานที่พักในชุมชนมีน้อยและกลุ่มชาวบ้านที่เข้าใจเรื่องการจัดการด้านที่พักและสถานที่ประกอบ กิจกรรมมีจำนวนน้อยทำให้นักท่องเที่ยวเข้ามากระจุกตัวอยู่ในพื้นที่เดิมๆ บางชุมชนมีนักท่องเที่ยว เข้าจำนวนมากเกินกว่าสภาพของชุมชนจะรับรองได้และจะก่อให้เกิดการทำลายสภาพแวดล้อมของ ชุมชน

ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่สาม (นายกเทศมนตรี ตำบลแจ้ห่ม อำเภอแจ้ห่ม)

ผลการสัมภาษณ์

1. ด้านการวางแผนพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว มีความเห็นว่า การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว ชุมชนจะต้องพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติโดยให้คนในชุมชน ได้เกิดกระแสการอนุรักษ์และ พัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ชุมชน และพัฒนาโดยการนำรถม้ามาไว้บริการภายในแหล่งท่องเที่ยว และจำกัดจุดขายของสินค้าที่ระลึกเพื่อไม่ให้บดบังทัศนียภาพของแหล่งท่องเที่ยว โดยเน้นการ อนุรักษ์ความเป็นเอกลักษณ์ของสภาพพื้นที่ของแหล่งท่องเที่ยวชุมชนที่ดึงดูดใจให้นักท่องเที่ยว มายังพื้นที่การท่องเที่ยวชุมชนในจังหวัดลำปางส่วนใหญ่ และทำความเข้าใจในการจัดการท่องเที่ยว ชุมชนทางด้านธรรมชาติให้มากขึ้น

2. ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยว มีความเห็นว่า เพราะสภาพทางภูมิศาสตร์ แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติและสภาพอากาศร้อนและในการท่องเที่ยวชุมชนจึงมีการพัฒนาการ ปลูกต้นไม้และทรัพยากรการท่องเที่ยวทางธรรมชาติคืนสู่ธรรมชาติและบรรณรักษ์ลดการหาของป่าและ ทำลายธรรมชาติโดยเฉพาะการบุกรุกพื้นที่ธรรมชาติ โดยการร่วมมือกันของคนในชุมชน

3. ด้านการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว มีความเห็นว่า นักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาเที่ยวใน ชุมชนส่วนใหญ่มาท่องเที่ยวทางธรรมชาติของชุมชน และส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยมีการ

พัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เส้นทางส่องสัตว์และบ้านพักในรูปแบบบ้านพักพร้อมการเรียนรู้วิถีชีวิตของท้องถิ่น

4. ด้านการให้บริการนักท่องเที่ยว มีความเห็นว่า ควรมีการจัดตั้งศูนย์ข้อมูลของการท่องเที่ยวชุมชนนั้นและมัคคุเทศก์ท้องถิ่นซึ่งในชุมชนไม่มีมัคคุเทศก์ในท้องถิ่นทำให้นักท่องเที่ยวได้ข้อมูลที่ถูกต้อง เพื่อให้ความสะดวกสบายแก่นักท่องเที่ยวและจัดทำเป็นคู่มือหรือเส้นทางท่องเที่ยวของชุมชนซึ่งส่วนใหญ่เป็นเส้นทางธรรมชาติ และต้องเพิ่มป้ายบอกทางและบอกรายละเอียดของกิจกรรมการท่องเที่ยวหรือแหล่งเรียนรู้ของ

5. ด้านพื้นที่รองรับนักท่องเที่ยว มีความเห็นว่า ขาดการพัฒนาสภาพของพื้นที่การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว เช่นถนนหนทางไม่สะดวกและเส้นทางเดินเท้า ในการเข้าสู่พื้นที่ชุมชน เนื่องจากเป็นพื้นที่เฉพาะ ทำให้รถนำเที่ยวและการเดินเท้าศึกษาธรรมชาติ เข้าถึงลำบาก และสถานที่พักในชุมชนมีน้อยและกลุ่มชาวบ้านที่เข้าใจเรื่องการจัดการด้านที่พักและสถานที่ประกอบกิจกรรมมีจำนวนน้อยทำให้นักท่องเที่ยวเข้ามากระจุกตัวอยู่ในพื้นที่เดิมๆ บางชุมชนมีนักท่องเที่ยวเข้าจำนวนมากเกินกว่าสภาพของชุมชนจะรับรองได้และจะก่อให้เกิดการทำลายสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติของชุมชน

ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่สี่ (นายกเทศมนตรี ตำบลห้วยฉัตร อำเภอห้วยฉัตร)

ผลการสัมภาษณ์

1. ด้านการวางแผนพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว มีความเห็นถึงจุดเด่นและความสวยงามของแหล่งท่องเที่ยวชุมชนที่ดึงดูดใจให้นักท่องเที่ยวมายังพื้นที่การท่องเที่ยวชุมชนส่วนใหญ่เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติและสัตว์ป่าเป็นจุดขายและแหล่งท่องเที่ยวชุมชน โดยวางแผนการตลาดทำลายธรรมชาติในระยะยาว เนื่องจากพื้นที่ทางธรรมชาติส่วนใหญ่จะเกิดไฟไหม้ป่าทุกปีก่อให้เกิดสัตว์ป่าไม่มีที่อยู่อาศัย โดยเฉพาะช้าง เพราะมีชุมชนหมู่บ้านช้างจึงมีการวางแผนพัฒนาโดยการปลูกป่าคืนสู่ธรรมชาติและพัฒนาสภาพแหล่งน้ำให้เพียงพอต่อความต้องการ และแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมคนเลี้ยงช้าง ได้วางแผนให้ความรู้กับชาวบ้านให้ทั่วถึงในทุกกลุ่มอายุเพื่อทำความเข้าใจในการจัดการท่องเที่ยวชุมชนให้มากขึ้น

2. ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยว มีความเห็นว่า การท่องเที่ยวโดยชุมชนของพื้นที่ชุมชนหมู่บ้านช้างที่ลำปาง มีผลต่อการท่องเที่ยวทุกฤดูกาลเท่านั้น เพราะสภาพทางภูมิศาสตร์ส่งผลกระทบต่อด้านมลภาวะสิ่งแวดล้อมอย่างมาก และสภาพอากาศร้อนและในการท่องเที่ยวชุมชนบางพื้นที่ต้องพึ่งพาธรรมชาติ โดยเน้นในเรื่องสำคัญเกี่ยวกับมลภาวะของโลกร้อนและการบุกรุกพื้นที่ป่าและธรรมชาติ ก่อให้เกิดการทำลายทัศนียภาพและยังทำลายความงดงามของธรรมชาติ โดยได้

เน้นเรื่องของการปลูกฝังจิตสำนึกของของคนในชุมชนและนักท่องเที่ยวในการมาเที่ยวป่าและบริเวณพื้นที่โดยรอบ ให้ร่วมกันอนุรักษ์ ต่อต้านการทำลายป่า และช่วยกันลดภาวะโลกร้อน เก็บเศษขยะและทิ้งในที่จัดแยกไว้ เพื่อไม่ให้เกิดมลภาวะที่ตามมาภายหลัง โดยเริ่มจากผู้ประกอบการแหล่งท่องเที่ยวและบริการต่างๆ ให้มีส่วนร่วมในการปฏิบัติ การรักษาและตระหนักถึงการดูแลรักษาความสะอาดเพื่อเป็นแบบอย่างที่ดีต่อชุมชนและนักท่องเที่ยวในการปฏิบัติตาม ซึ่งได้มีการให้ทางชุมชนควรจะคอยเป็นหูเป็นตาช่วยกันสอดส่องดูแลพื้นที่ที่โดยรอบร่วมกัน

3. ด้านการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว มีความเห็นว่า การเดินทางของนักท่องเที่ยวที่เข้ามาเที่ยวในชุมชนส่วนใหญ่มาคู่สัตว์ป่า ช้าง และศึกษาหมู่บ้านช้าง จึงมีแผนการจัดกิจกรรมท่องเที่ยวของชุมชนเพื่อให้นักท่องเที่ยวได้กระจายกันในการเดินทางท่องเที่ยวได้ตลอดทั้งปี โดยมีการพัฒนาบ้านพักในรูปแบบบ้านพักโฮมสเตย์และเรียนรู้วิถีชีวิตการเรียนรู้การเป็นควาญช้าง พร้อมการเรียนรู้วัฒนธรรมของท้องถิ่น และการนำเอาประเพณีเก่าแก่ในอดีตที่เกี่ยวข้องกับช้างกลับมาฟื้นฟูฟื้นภายในชุมชนเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชนด้านวัฒนธรรมประเพณี

4. ด้านการให้บริการนักท่องเที่ยว มีความเห็นว่า ควรมีการจัดตั้งศูนย์ข้อมูลของการท่องเที่ยวชุมชนนั้น เพื่อให้ความสะดวกสบายแก่นักท่องเที่ยวและจัดทำเป็นคู่มือหรือเส้นทางท่องเที่ยวหมู่บ้านช้าง และต้องเพิ่มป้ายบอกทางและบอกรายละเอียดของกิจกรรมการท่องเที่ยวหรือแหล่งเรียนรู้ของชุมชน และมีการจัดให้บริการนั่งช้างชมธรรมชาติ กิจกรรมอาบน้ำช้าง การท่องเที่ยวของชุมชน ไม่ว่าจะเป็นข้อมูลทางประวัติศาสตร์ในเรื่องช้าง จัดแสดงโชว์ของช้าง ให้มีเส้นทางขับจักรยานท่องเที่ยวในพื้นที่ หรือมีจุดบริการรถม้าภายในแหล่งท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นจากการนั่งช้าง และให้ความรู้ในการเป็นมัคคุเทศก์ท้องถิ่นแก่คนในชุมชนหรือปราชญ์ชาวบ้านไว้คอยแนะนำสถานที่และกิจกรรมต่างได้

5. ด้านพื้นที่รองรับนักท่องเที่ยว มีความเห็นว่า โดยสภาพของพื้นที่ของชุมชน เช่นสภาพถนนที่เกิดความไม่สะดวกในการเข้าสู่พื้นที่ชุมชน เนื่องจากเป็นพื้นที่จำกัดของสภาพธรรมชาติทำให้รถนำเที่ยวเข้าถึงลำบากจึงจำกัดการนำรถเข้าและสถานที่พักในชุมชนมีน้อยและกลุ่มชาวบ้านที่เข้าใจเรื่องการจัดการด้านที่พักและสถานที่ประกอบกิจกรรมมีจำนวนน้อย บางชุมชนมีนักท่องเที่ยวเข้าจำนวนมากเกินกว่าสภาพของชุมชนจะรับรองได้และจะก่อให้เกิดการทำลายสภาพแวดล้อมของชุมชน

ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ห้า (นายกเทศมนตรี ตำบลแม่พริก อำเภอแม่พริก)

ผลการสัมภาษณ์

1. ด้านการวางแผนพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว มีความเห็นว่า การวางแผนพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในชุมชนและสร้างสิ่งดึงดูดใจให้นักท่องเที่ยวมายังพื้นที่การท่องเที่ยวชุมชนในอำเภอแม่พริกนั้น ทรัพยากรการท่องเที่ยวส่วนใหญ่มาจากทรัพยากรท่องเที่ยวทางธรรมชาติและวัฒนธรรม และเอกลักษณ์ของชุมชนคือมีแก่วโปงคามเป็นแร่นิชหนึ่งที่มีความงดงามและหายากมาก และมีการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทางด้านธรรมชาติโดยวางแผนการลดการทำลายธรรมชาติในระยะยาว เนื่องจากพื้นที่ทางธรรมชาติส่วนใหญ่จะเกิดไฟไหม้ป่าทุกปี จึงมีการวางแผนพัฒนาโดยการปลูกป่าคืนสู่ธรรมชาติและพัฒนาสภาพแหล่งน้ำให้เพียงพอต่อความต้องการ และแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมได้วางแผนให้ความรู้กับชาวบ้านให้ทั่วถึงในทุกกลุ่มอายุเพื่อทำความเข้าใจในการจัดการท่องเที่ยวชุมชนให้มากขึ้น โดยเฉพาะการขุดพื้นที่เพื่อหาแร่แก่วโปงคามไปเก็บไว้เป็นของตนเอง

2. ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยว มีความเห็นว่า ชุมชนแก่วโปงคามจะต้องหยุดการขุดหาแร่แก่วโปงคามและนำไปเก็บเป็นสมบัติของตนก่อนให้เกิดการบุกรุกพื้นที่การท่องเที่ยวโดยชุมชนของพื้นที่มีผลต่อการท่องเที่ยว ซึ่งทางชุมชนควรจะคอยเป็นหูเป็นตาช่วยกันสอดส่องดูแลพื้นที่โดยรอบร่วมกัน ทางด้านวัตถุ วัฒนธรรม ประเพณี ได้มีการให้ความรู้ที่ถูกต้องเกี่ยวกับ วิถีชีวิตต่างๆที่เป็นเอกลักษณ์ของชุมชนไม่ให้มีการผิดแบบแผนไปจากเดิม โดยการร่วมมือกันของคนในชุมชนจากคนรุ่นเก่าสู่คนรุ่นปัจจุบัน

3. ด้านการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว มีความเห็นว่า การเดินทางของนักท่องเที่ยวที่เข้ามาเที่ยวในชุมชนส่วนใหญ่มาได้ตลอดแต่บางตา เนื่องจากส่วนใหญ่มาเพื่อศึกษาและดูสภาพของแหล่งแร่แก่วโปงคามเท่านั้น จึงมีแผนการจัดกิจกรรมท่องเที่ยวของชุมชนเพื่อให้นักท่องเที่ยวเดินทางท่องเที่ยวได้ตลอดทั้งปี โดยมีการพัฒนาบ้านพักในรูปแบบบ้านพักพร้อมการเรียนรู้วัฒนธรรมของท้องถิ่น และการนำเอาประเพณีเก่าแก่ในอดีตกลับมาฟื้นฟูขึ้นภายในชุมชนเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชนด้านวัฒนธรรมประเพณีและวัฒนธรรม อีกด้วย

4. ด้านการให้บริการนักท่องเที่ยว มีความเห็นว่า ควรมีการจัดตั้งศูนย์ข้อมูลของการท่องเที่ยวชุมชนนั้น เพื่อให้ความสะดวกสบายแก่นักท่องเที่ยวและจัดทำเป็นคู่มือหรือเส้นทางท่องเที่ยวของชุมชน หรือศูนย์พิพิธภัณฑแก่วโปงคามเพื่อการศึกษาเรียนรู้และอนุรักษ์และต้องเพิ่มป้ายบอกทางและบอกรายละเอียดของกิจกรรมการท่องเที่ยวหรือแหล่งเรียนรู้ของชุมชน และมีการจัดให้บริการข้อมูลการท่องเที่ยวของชุมชนไม่ว่าจะเป็นข้อมูลทางประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม ประเพณี หรือการศึกษาธรรมชาติ จัดให้มีเส้นทางขับจักรยานท่องเที่ยวในพื้นที่ หรือมีจุดบริการรถม้าภายในแหล่งท่องเที่ยวให้มากขึ้นในทุกชุมชนที่มีการจัดการการท่องเที่ยวชุมชนและให้ความรู้ในการเป็นมัคคุเทศก์ท้องถิ่นแก่คนในชุมชนหรือปราชญ์ชาวบ้านไว้คอยแนะนำสถานที่และกิจกรรมต่างได้

5. ด้านพื้นที่รองรับนักท่องเที่ยว มีความเห็นว่า ขาดงบประมาณในการพัฒนาสภาพของพื้นที่เช่นถนนหนทางไม่สะดวกในการเข้าสู่พื้นที่ชุมชน เนื่องจากเป็นพื้นที่เล็กๆทำให้รถนำเที่ยวเข้าถึงลำบาก และสถานที่พักในชุมชนมีน้อยและกลุ่มชาวบ้านที่เข้าใจเรื่องการจัดการด้านที่พักและสถานที่ประกอบกิจกรรมมีจำนวนน้อย บางชุมชนมีนักท่องเที่ยวเข้าจำนวนมากเกินกว่าสภาพของชุมชนจะรับรองได้และจะก่อให้เกิดการทำลายสภาพแวดล้อมของชุมชน

ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่หก (นายกเทศมนตรี ตำบลแม่เมาะ อำเภอแม่เมาะ)

ผลการสัมภาษณ์

1. ด้านการวางแผนพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว มีความเห็นว่า การวางแผนพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในชุมชนและสร้างสิ่งดึงดูดใจให้นักท่องเที่ยวมายังพื้นที่การท่องเที่ยวชุมชนในอำเภอแม่เมาะนั้น ทรัพยากรการท่องเที่ยวส่วนใหญ่มาจากทรัพยากรท่องเที่ยวทางธรรมชาติและวัฒนธรรมทางชุมชนดั้งเดิม และเอกลักษณ์ของชุมชนคือมีการพัฒนาให้เป็นแหล่งเรียนรู้ทางแร่หินต่างๆ และมีการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทางด้านธรรมชาติโดยวางแผนการลดการทำลายธรรมชาติในระยะยาวเนื่องจากพื้นที่ทางธรรมชาติส่วนใหญ่จะเกิดไฟไหม้ป่าทุกปี จึงมีการวางแผนพัฒนาโดยการปลูกป่าคืนสู่ธรรมชาติและพัฒนาสภาพแหล่งน้ำให้เพียงพอต่อความต้องการ และแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมได้วางแผนให้ความรู้กับชาวบ้านให้ทั่วถึงในทุกกลุ่มอายุเพื่อทำความเข้าใจในการจัดการท่องเที่ยวชุมชนให้มากขึ้น

2. ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยว มีความเห็นว่า ชุมชนควรหยุดการถากถางป่าเพื่อทำลายธรรมชาติและออกกฎหมายห้ามให้คนในชุมชนบุกรุกพื้นที่การท่องเที่ยวโดยพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นป่าไม้มีผลต่อการท่องเที่ยว ซึ่งทางชุมชนควรจะคอยเป็นหูเป็นตาช่วยกันสอดส่องดูแลพื้นที่โดยรอบร่วมกันหรือพื้น วัฒนธรรม ประเพณี ได้มีการให้ความรู้ที่ถูกต้องเกี่ยวกับ วิถีชีวิตต่างๆที่เป็นเอกลักษณ์ของชุมชนไม่ให้มีการผิดแบบแผนไปจากเดิม โดยการร่วมมือกันของคนในชุมชนจากคนรุ่นเก่าสู่คนรุ่นปัจจุบัน

3. ด้านการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว มีความเห็นว่า การเดินทางของนักท่องเที่ยวที่เข้ามาเที่ยวในชุมชนส่วนใหญ่มาศึกษาธรรมชาติและพันธ์ไม้ รวมไปถึงแร่ธาตุต่างๆที่มีอยู่ในชุมชน น จึงมีการจัดกิจกรรมท่องเที่ยวของชุมชนเพื่อให้นักท่องเที่ยวเดินทางท่องเที่ยวได้ตลอดทั้งปี โดยมีการพัฒนาบ้านพักในรูปแบบบ้านพักพร้อมการเรียนวิถีชีวิตของท้องถิ่น และการจัดกิจกรรมให้นักท่องเที่ยวเข้ามามีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ สภาพของสิ่งแวดล้อม

4. ด้านการให้บริการนักท่องเที่ยว มีความเห็นว่า เร่งให้มีการจัดตั้งศูนย์ข้อมูลของการท่องเที่ยวชุมชนในหลายๆจุดของชุมชนนั้นๆ เพื่อให้ความสะดวกสบายแก่นักท่องเที่ยวและจัดทำ

เป็นคู่มือหรือเส้นทางท่องเที่ยวของชุมชน และต้องเพิ่มป้ายบอกทางและบอกรายละเอียดของกิจกรรมการท่องเที่ยวหรือแหล่งเรียนรู้ของชุมชน และมีการจัดให้บริการข้อมูลการท่องเที่ยวของชุมชน จัดให้มีเส้นทางจักรยานท่องเที่ยวในพื้นที่ หรือมีจุดบริการรถม้าภายในแหล่งท่องเที่ยวให้มากขึ้นในทุกชุมชนที่มีการจัดการการท่องเที่ยวชุมชนและให้ความรู้ในการเป็นมัคคุเทศก์ท้องถิ่นแก่คนในชุมชนไว้คอยแนะนำสถานที่และกิจกรรมต่างได้

5. ด้านพื้นที่รองรับนักท่องเที่ยว มีความเห็นว่า ขาดงบประมาณในการพัฒนาสภาพของพื้นที่เช่นถนนหนทางไม่สะดวกในการเข้าสู่พื้นที่ชุมชน เนื่องจากเป็นพื้นที่ภูเขาเป็นเนินสูงๆทำให้รถนำเที่ยวเข้าถึงลำบาก และสถานที่พักในชุมชนมีน้อยและกลุ่มชาวบ้านที่เข้าใจเรื่องการจัดการด้านที่พักและสถานที่ประกอบกิจกรรมมีจำนวนน้อย บางชุมชนมีนักท่องเที่ยวเข้าจำนวนมากเกินกว่าสภาพของชุมชนจะรับรองได้และจะก่อให้เกิดการทำลายสภาพแวดล้อมของชุมชน

ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่เจ็ด (นายกสมาคมท่องเที่ยวจังหวัดลำปาง)

ผลการสัมภาษณ์

1. ด้านการวางแผนพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว มีความเห็นว่า การวางแผนพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในชุมชนและสร้างสิ่งดึงดูดใจให้นักท่องเที่ยวมาเยือนพื้นที่การท่องเที่ยวชุมชนของจังหวัดทรัพยากรการท่องเที่ยวส่วนใหญ่มาจากทรัพยากรทางธรรมชาติและวัฒนธรรมทางชุมชนดั้งเดิม และเอกลักษณ์ของการท่องเที่ยวชุมชนจังหวัดลำปางคือมีการพัฒนาให้เป็นแหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิตของท้องถิ่นและการให้ความรู้กับคนในชุมชนถึงเรื่องการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเพื่อให้คนในชุมชนมีความรู้ความเข้าใจในการจัดการการท่องเที่ยวเพื่อให้เกิดการหวงแหนแหล่งท่องเที่ยว

2. ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยว มีความเห็นว่า ควรมีแผนดำเนินการของชุมชนในเรื่องการอนุรักษ์ควรหยุดการถากถางป่าเพื่อทำลายธรรมชาติและออกกฎหมายห้ามให้คนในชุมชนบุกรุกพื้นที่การท่องเที่ยวโดยพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นป่าไม่มีผลต่อการท่องเที่ยว ซึ่งทางชุมชนควรจะคอยเป็นหูเป็นตาช่วยกันสอดส่องดูแลพื้นที่โดยรอบร่วมกันหรือพื้นที่ วัฒนธรรม ประเพณี ได้มีการให้ความรู้ที่ถูกต้องเกี่ยวกับ วิถีชีวิตต่างๆที่เป็นเอกลักษณ์ของชุมชนไม่ให้มีการผิดแบบแผนไปจากเดิม โดยการร่วมมือกันของคนในชุมชนจากคนรุ่นเก่าสู่คนรุ่นปัจจุบัน

3. ด้านการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว มีความเห็นว่า การเดินทางของนักท่องเที่ยวที่เข้ามาเที่ยวในชุมชนจังหวัดลำปางส่วนใหญ่มาทำกิจกรรมในพื้นที่ธรรมชาติ และร่วมศึกษาวัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิตของชุมชนและส่งเสริมให้ชุมชนมีกิจกรรมนำชมเรียนรู้วิถีของชุมชนเพื่อให้บริการ

แก่นักท่องเที่ยวและการส่งเสริมการใช้เส้นทางรถม้าเพื่อการนำเที่ยวชมเมืองหรือชุมชน หรือเส้นทางจักรยานในพื้นที่ให้มากขึ้น

4. ด้านการให้บริการนักท่องเที่ยว มีความเห็นว่า เร่งให้มีการจัดตั้งศูนย์ข้อมูลที่อำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยวชุมชนทั้งจังหวัดในหลายๆแห่ง เพื่อให้ความสะดวกสบายแก่นักท่องเที่ยวและจัดทำเป็นคู่มือหรือเส้นทางท่องเที่ยวของชุมชน และต้องเพิ่มป้ายบอกทางและบอกรายละเอียดของกิจกรรมการท่องเที่ยวหรือแหล่งเรียนรู้ของชุมชนการเพิ่มเติมจุดห้องน้ำสาธารณะในจุดท่องเที่ยวสำคัญ จัดให้มีเส้นทางจักรยานท่องเที่ยวในพื้นที่ หรือมีจุดบริการรถม้าภายในแหล่งท่องเที่ยวให้มากขึ้นในทุกชุมชนที่มีการจัดการการท่องเที่ยวชุมชนและให้ความรู้ในการเป็นมัคคุเทศก์ท้องถิ่นแก่คนในชุมชนไว้ก่อนแนะนำสถานที่และกิจกรรมต่างๆให้กับนักท่องเที่ยวได้

5. ด้านพื้นที่รองรับนักท่องเที่ยว มีความเห็นว่า ควรเร่งของงบประมาณสนับสนุนในการพัฒนาสภาพของพื้นที่ เช่น การสร้างถนนหนทางที่ไม่สะดวกในการเข้าสู่พื้นที่ชุมชน เนื่องจากเป็นพื้นที่การท่องเที่ยวชุมชนจังหวัดลำปางเป็นสภาพภูเขาเป็นเนินสูงๆสลับกับที่ราบทำให้รถนำเที่ยวเข้าถึงลำบากในบางจุดซึ่งต้องใช้รถท้องถิ่นในการให้บริการ และสถานที่พักในชุมชนมีน้อยและกลุ่มชาวบ้านที่เข้าใจเรื่องการจัดการด้านที่พักและสถานที่ประกอบกิจกรรมมีจำนวนน้อย บางชุมชนมีนักท่องเที่ยวเข้าจำนวนมากเกินกว่าสภาพของชุมชนจะรับรองได้และจะก่อให้เกิดการทำลายสภาพแวดล้อมของชุมชน

ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่แปด (ผู้นำชุมชนต้นธงชัย)

ผลการสัมภาษณ์

1. ด้านการวางแผนพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว มีความเห็นว่า การวางแผนพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในชุมชนนั้นจะต้องทำความเข้าใจกับคนในชุมชนให้เข้าใจถึงการท่องเที่ยวว่ามีบทบาทต่อความเป็นอยู่ของคนในชุมชนอย่างไรและการวางแผนเอาสิ่งที่เป็นเอกลักษณ์ของชุมชนออกมาเป็นจุดขายทางการท่องเที่ยว

2. ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยว มีความเห็นว่า ชุมชนมีการถ่ายทอดองค์ความรู้ทางด้านการทำรถม้าจำลองให้มีการเรียนรู้กันมากขึ้นให้เป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่นและการบอกเล่าเรื่องราวของวัดที่มีความสำคัญของชุมชนให้กับคนในท้องถิ่นให้มากโดยทั่วถึงกันในชุมชนควบคู่ไปกับการอนุรักษ์สภาพของสิ่งแวดล้อมของชุมชนอีกด้วย

3. ด้านการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว มีความเห็นว่า การเดินทางของนักท่องเที่ยวที่เข้ามาเที่ยวในชุมชนส่วนใหญ่มาไหว้พระสำคัญๆในชุมชนและมาดูแหล่งผลิตรถม้าจำลองซึ่งเป็นงานหัตถกรรมหลักของคนในชุมชนอีกด้วย จึงควรจัดให้นักท่องเที่ยวเข้ามาเรียนรู้การทำรถม้าจำลอง

ของท้องถิ่นและการจัดให้มีมัคคุเทศก์ท้องถิ่นในการพาชมวิถีชีวิตของชุมชนด้วยและเพิ่มแหล่งที่พักของชุมชนให้กับนักท่องเที่ยว โดยมีการพัฒนาบ้านพักในรูปแบบบ้านพักพร้อมการเรียนรู้วิถีชีวิตของท้องถิ่น และการจัดกิจกรรมให้นักท่องเที่ยวเข้ามามีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ สภาพของสิ่งแวดล้อม

4. ด้านการให้บริการนักท่องเที่ยว มีความเห็นว่า ควรมีการจัดตั้งศูนย์ข้อมูลของการท่องเที่ยวชุมชน เพื่อให้ข้อมูลข่าวสารแก่นักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาในชุมชน และต้องเพิ่มป้ายบอกทางและบอกรายละเอียดของกิจกรรมการท่องเที่ยวหรือแหล่งเรียนรู้ของชุมชน และมีการจัดให้บริการข้อมูลการท่องเที่ยวของชุมชน จัดให้มีเส้นทางขั้จักรยานท่องเที่ยวในพื้นที่ หรือมีจุดบริการรถม้าภายในแหล่งท่องเที่ยวให้มากขึ้นในทุกชุมชนที่มีการจัดการการท่องเที่ยวชุมชนและให้ความรู้ในการเป็นมัคคุเทศก์ท้องถิ่นแก่คนในชุมชนไว้คอยแนะนำสถานที่และกิจกรรมต่างได้

5. ด้านพื้นที่รองรับนักท่องเที่ยว มีความเห็นว่าควรของบประมาณจากภาครัฐในการพัฒนาสภาพของพื้นที่เช่นถนนหนทางไม่สะดวกในการเข้าสู่พื้นที่ชุมชน เนื่องจากเป็นพื้นที่เข้าถึงยากและทำให้รถนำเที่ยวเข้าถึงลำบาก และสถานที่พักในชุมชนมีน้อยและกลุ่มชาวบ้านที่เข้าใจเรื่องการจัดการด้านที่พักและสถานที่ประกอบกิจกรรมมีจำนวนน้อย บางชุมชนมีนักท่องเที่ยวเข้าจำนวนมากเกินกว่าสภาพของชุมชนจะรับรองได้และจะก่อให้เกิดการทำลายสภาพแวดล้อมของชุมชน

ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่เก้า (ผู้นำชุมชนปงสนุก)

ผลการสัมภาษณ์

1. ด้านการวางแผนพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว มีความเห็นว่า การวางแผนพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในชุมชน โดยที่ชุมชนมีทรัพยากรท่องเที่ยวที่พัฒนามาจากความร่วมมือของคนในชุมชนเอกที่มีความโดดเด่น คือ วัดปกสนุก ซึ่งได้รับรางวัลมากมาย และเอกลักษณ์ของการท่องเที่ยวชุมชนจังหวัดลำปางและได้การพัฒนาให้เป็นแหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิตของท้องถิ่นและการให้ความรู้กับคนในชุมชนถึงเรื่องการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเพื่อให้นักในชุมชนมีความรู้ความเข้าใจในการจัดการการท่องเที่ยวเพื่อให้เกิดการวางแผนแหล่งท่องเที่ยวพร้อมกับการให้ความรู้กับชุมชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรให้กับคนในชุมชน

2. ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยว มีความเห็นว่า ควรมีแผนดำเนินการของชุมชนในเรื่องการอนุรักษ์วัตถุ โบราณต่างๆที่มีอยู่ภายในชุมชนและออกกฎหมายห้ามให้นักในชุมชนบุกรุกพื้นที่ทางการท่องเที่ยว โดยพื้นที่ส่วนใหญ่แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ ซึ่งทางชุมชนควรจะคอยเป็นหูเป็นตาช่วยกันสอดส่องดูแลพื้นที่โดยรอบร่วมกันหรือพื้นที่ วัฒนธรรม ประเพณี ได้มีการให้ความรู้ที่ถูกต้องเกี่ยวกับ วิถีชีวิตต่างๆที่เป็นเอกลักษณ์ของ

ชุมชนไม่ให้มีการคิดแบบแผนไปจากเดิม โดยการร่วมมือกันของคนในชุมชนจากคนรุ่นเก่าสู่คนรุ่นปัจจุบัน

3. ด้านการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว มีความเห็นว่า การเดินทางของนักท่องเที่ยวที่เข้ามาเที่ยวในชุมชนส่วนใหญ่มาทำกิจกรรมศึกษาวัฒนธรรม ประเพณี ประวัติศาสตร์ วิถีชีวิตของชุมชน และส่งเสริมให้ชุมชนมีกิจกรรมนำชมเรียนรู้วิถีของชุมชน เพื่อให้บริการแก่นักท่องเที่ยวและการส่งเสริมการใช้เส้นทางรถม้าเพื่อการนำเที่ยวชมเมืองหรือชุมชน หรือเส้นทางจักรยานในพื้นที่ให้มากขึ้นและควรพัฒนากิจกรรมที่คนในชุมชนมีบทบาทในการกำหนดเองให้มากขึ้น

4. ด้านการให้บริการนักท่องเที่ยว มีความเห็นว่า ควรมีการจัดตั้งศูนย์ข้อมูลที่อำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยวชุมชนให้ละเอียดมากขึ้นเพื่อให้บริการแก่นักท่องเที่ยวและจัดทำเป็นคู่มือหรือเส้นทางท่องเที่ยวของชุมชน และต้องเพิ่มป้ายบอกทางและบอกรายละเอียดของกิจกรรมการท่องเที่ยวหรือแหล่งเรียนรู้ของชุมชนการเพิ่มเติมจุดห้องน้ำสาธารณะในจุดท่องเที่ยวสำคัญๆ จัดให้มีเส้นทางจักรยานท่องเที่ยวในพื้นที่ หรือมีจุดบริการรถม้าภายในแหล่งท่องเที่ยวให้มากขึ้นในทุกชุมชนที่มีการจัดการการท่องเที่ยวชุมชนและให้ความรู้ในการเป็นมัคคุเทศก์ท้องถิ่นแก่คนในชุมชนไว้คอยแนะนำสถานที่และกิจกรรมต่างๆ ให้กับนักท่องเที่ยวได้

5. ด้านพื้นที่รองรับนักท่องเที่ยว มีความเห็นว่า ควรมีสถานที่บริการรถม้าในชุมชนและสถานที่พักในชุมชนมีน้อยและกลุ่มชาวบ้านที่เข้าใจเรื่องการจัดการด้านที่พักแบบโฮมสเตย์ให้ความสนใจกับชุมชนในเรื่องของการจัดการที่พักและสถานที่ที่ประกอบกิจกรรมมีจำนวนน้อย บางชุมชนมีนักท่องเที่ยวเข้าจำนวนมากเกินกว่าสภาพของชุมชนจะรับรองได้และจะก่อให้เกิดการทำลายสภาพแวดล้อมของชุมชน

ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่สิบ (ผู้นำชุมชนแก้วโปงขาม)

ผลการสัมภาษณ์

1. ด้านการวางแผนพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว มีความเห็นว่า การวางแผนพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในชุมชนและสร้างสิ่งดึงดูดใจให้นักท่องเที่ยวมาเยือนพื้นที่การท่องเที่ยวชุมชนของจังหวัดทรัพยากรการท่องเที่ยวส่วนใหญ่มาจากทรัพยากรท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่มีอยู่คือแหล่งแร่แก้วโปงขามและวัฒนธรรมทางชุมชนดั้งเดิม และเอกลักษณ์ของการท่องเที่ยวชุมชนคือมีการพัฒนาให้เป็นแหล่งเรียนรู้ทางธรรมชาติโดยเฉพาะแหล่งแร่แก้วโปงขาม ที่มีอยู่ในเกือบทุกหลังคาเรือนในชุมชนและยังมีวัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิตของท้องถิ่นและการให้ความรู้กับคนในชุมชนถึงเรื่องการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเพื่อให้คนในชุมชนมีความรู้ความเข้าใจในการจัดการการท่องเที่ยวเพื่อให้เกิดการวางแผนแหล่งท่องเที่ยว

2. ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยว มีความเห็นว่า ควรมีแผนดำเนินการของชุมชนในเรื่องการอนุรักษ์ควรหยุดการขุดหาแร่แก้วโป่งขามในพื้นที่ธรรมชาติมาเป็นของส่วนตัว และก่อให้เกิดการทำลายธรรมชาติและออกกฎหมายห้ามให้คนในชุมชนบุกรุกพื้นที่การท่องเที่ยว โดยพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นป่าไม้มีผลต่อการท่องเที่ยว ซึ่งทางชุมชนควรจะคอยเป็นหูเป็นตาช่วยกันสอดส่องดูแลพื้นที่โดยรอบร่วมกันหรือพื้น วัฒนธรรม ประเพณี ได้มีการให้ความรู้ที่ถูกต้องเกี่ยวกับวิถีชีวิตต่างๆที่เป็นเอกลักษณ์ของชุมชนไม่ให้มีการผิดแบบแผนไปจากเดิม โดยการร่วมมือกันของคนในชุมชนจากคนรุ่นเก่าสู่คนรุ่นปัจจุบันและประกอบกับให้เหลือสภาพที่สมบูรณ์ของแหล่งแร่แก้วโป่งขามให้นักท่องเที่ยวรุ่นหลังได้เดินทางมาเยือนอีกด้วย

3. ด้านการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว มีความเห็นว่า การเดินทางของนักท่องเที่ยวที่เข้ามาเที่ยวในชุมชนจังหวัดลำปางส่วนใหญ่มาทำกิจกรรมในพื้นที่ธรรมชาติแหล่งขุดหาแร่แก้วโป่งขาม และร่วมศึกษาวัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิตของชุมชนและส่งเสริมให้ชุมชนมีกิจกรรมนำชมเรียนรู้วิถีของชุมชนเพื่อให้บริการแก่นักท่องเที่ยวและการส่งเสริมการใช้เส้นทางรถม้าเพื่อการนำเที่ยวชมเมืองหรือชุมชน หรือเส้นทางจักรยานในพื้นที่ให้มากขึ้น

4. ด้านการให้บริการนักท่องเที่ยว มีความเห็นว่า ควรมีการจัดศูนย์ข้อมูลการท่องเที่ยวของชุมชนและศูนย์แสดงแร่แก้วโป่งขามแบบต่างๆ ไว้เป็นศูนย์เรียนรู้ของนักท่องเที่ยวและต้องเพิ่มป้ายบอกทางและบอกรายละเอียดของกิจกรรมการท่องเที่ยวหรือแหล่งเรียนรู้ของชุมชนการเพิ่มเติมจุดห้องนำสารธารณะในจุดท่องเที่ยวสำคัญๆ จัดให้มีเส้นทางจักรยานท่องเที่ยวในพื้นที่ หรือมีจุดบริการรถม้าภายในแหล่งท่องเที่ยวให้มากขึ้นในทุกชุมชนที่มีการจัดการการท่องเที่ยวชุมชนและให้ความรู้ในการเป็นมัคคุเทศก์ท้องถิ่นแก่คนในชุมชนไว้คอยแนะนำสถานที่และกิจกรรมต่างๆให้กับนักท่องเที่ยวได้

5. ด้านพื้นที่รองรับนักท่องเที่ยว มีความเห็นว่า ควรเร่งของงบประมาณสนับสนุนในการพัฒนาสภาพของพื้นที่ เช่น การสร้างถนนหนทางที่ไม่สะดวกในการเข้าสู่พื้นที่ชุมชนลำบากมากและเป็นเส้นทางที่กันดาร เนื่องจากเป็นพื้นที่การท่องเที่ยวชุมชนจังหวัดลำปางเป็นสภาพภูเขาเป็นเนินสูงๆสลับกับที่ราบทำให้รถนำเที่ยวเข้าถึงลำบากในบางจุดซึ่งต้องใช้รถท้องถิ่นในการให้บริการและสถานที่พักในชุมชนมีน้อยและกลุ่มชาวบ้านที่เข้าใจเรื่องการจัดการด้านที่พักและสถานที่ประกอบกิจกรรมมีจำนวนน้อย บางชุมชนมีนักท่องเที่ยวเข้าจำนวนมากเกินกว่าสภาพของชุมชนจะรับรองได้และจะก่อให้เกิดการทำลายสภาพแวดล้อมของชุมชน

ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่สิบเอ็ด (ผู้นำชุมชนบ้านเกาะหลวง)

ผลการสัมภาษณ์

1. ด้านการวางแผนพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว มีความเห็นว่า แหล่งท่องเที่ยวในชุมชนนั้น ส่วนใหญ่เป็นสถานที่ทางธรรมชาติและรองลงมาคือแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมทางชุมชนดั้งเดิม และเอกลักษณ์ของการท่องเที่ยวชุมชนจังหวัดลำปางคือมีการพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ โดยเฉพาะชุมชนอยู่ในเขตอำเภอแม่เมาะที่มีการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติและการจัดกิจกรรมนันทนาการในพื้นที่และเป็นที่จัดการประชุม อบรม ได้อีกด้วยและแหล่งพื้นที่ท่องเที่ยวของชุมชนยังพัฒนาเป็นเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิตของท้องถิ่นและการให้ความรู้กับคนในชุมชนถึงเรื่องการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเพื่อให้คนในชุมชนมีความรู้ความเข้าใจในการจัดการการท่องเที่ยวเพื่อให้เกิดการวางแผนแหล่งท่องเที่ยว

2. ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยว มีความเห็นว่า ควรมีแผนดำเนินการของชุมชนในเรื่องการอนุรักษ์ควรหยุดการถากถางป่าเพื่อทำลายธรรมชาติและออกกฎหมายห้ามให้คนในชุมชนบุกรุกพื้นที่การท่องเที่ยวโดยพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นป่าไม่มีผลต่อการท่องเที่ยว ซึ่งทางชุมชนควรจะคอยเป็นหูเป็นตาช่วยกันสอดส่องดูแลพื้นที่โดยรอบร่วมกันหรือพื้น วัฒนธรรม ประเพณี ได้มีการให้ความรู้ที่ถูกต้องเกี่ยวกับ วิถีชีวิตต่างๆที่เป็นเอกลักษณ์ของชุมชนไม่ให้มีการผิดแบบแผนไปจากเดิม โดยการร่วมมือกันของคนในชุมชนจากคนรุ่นเก่าสู่คนรุ่นปัจจุบันเพื่อให้แหล่งท่องเที่ยวทุกประเภทของชุมชนคงความเป็นเอกลักษณ์และดึงดูดใจนักท่องเที่ยว

3. ด้านการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว มีความเห็นว่า การเดินทางของนักท่องเที่ยวที่เข้ามาเที่ยวในชุมชนส่วนใหญ่มาทำกิจกรรมในพื้นที่ธรรมชาติ และร่วมศึกษาวัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิตของชุมชนและส่งเสริมให้ชุมชนมีกิจกรรมนำชมเรียนรู้วิถีของชุมชนเพื่อให้บริการแก่นักท่องเที่ยวและการส่งเสริมการใช้เส้นทางรถม้าเพื่อการนำเที่ยวชมเมืองหรือชุมชน หรือเส้นทางจักรยานในพื้นที่ให้มากขึ้นและควรมีการจัดให้ความรู้แก่คนในชุมชนในเรื่องของการนำเที่ยวพื้นที่ทางธรรมชาติและวัฒนธรรมด้วย

4. ด้านการให้บริการนักท่องเที่ยว มีความเห็นว่า ควรมีการจัดตั้งศูนย์ข้อมูลที่อำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยวชุมชนทั้งจังหวัดในหลายๆแห่ง เพื่อให้ความสะดวกสบายแก่นักท่องเที่ยวและจัดทำเป็นคู่มือหรือเส้นทางท่องเที่ยวของชุมชน และต้องเพิ่มป้ายบอกทางและบอกรายละเอียดของกิจกรรมการท่องเที่ยวหรือแหล่งเรียนรู้ของชุมชนการเพิ่มเติมจุดห้องน้ำสาธารณะในจุดท่องเที่ยวสำคัญๆ จัดให้มีเส้นทางจักรยานท่องเที่ยวในพื้นที่ธรรมชาติซึ่งเป็นจุดขายของชุมชนด้วย หรือมีจุดบริการรถม้าภายในแหล่งท่องเที่ยวให้มากขึ้นในทุกชุมชนที่มีการจัดการการท่องเที่ยวชุมชนและให้ความรู้ในการเป็นมัคคุเทศก์ท้องถิ่นแก่คนในชุมชนไว้คอยแนะนำสถานที่และกิจกรรมต่างๆให้กับนักท่องเที่ยวได้

5. ด้านพื้นที่รองรับนักท่องเที่ยว มีความเห็นว่า ควรเร่งของงบประมาณสนับสนุนในการพัฒนาสภาพของพื้นที่เนื่องจากเป็นชุมชนที่มีพื้นที่ที่กว้างมาก เช่น การสร้างถนนหนทางที่ไม่สะดวกในการเข้าสู่พื้นที่ชุมชน เนื่องจากเป็นพื้นที่การท่องเที่ยวชุมชนจังหวัดลำปางเป็นสภาพภูเขาเป็นเนินสูงๆสลับกับที่ราบทำให้รถนำเที่ยวเข้าถึงลำบากในบางจุดและควรเพิ่มป้ายบอกทางของชุมชนไว้ของบอกเส้นทาง การเดินทาง และสถานที่พักในชุมชนมีน้อยและกลุ่มชาวบ้านที่เข้าใจเรื่องการจัดการด้านที่พักและสถานที่ประกอบกิจกรรมมีจำนวนน้อย บางชุมชนมีนักท่องเที่ยวเข้าจำนวนมากเกินกว่าสภาพของชุมชนจะรับรองได้และจะก่อให้เกิดการทำลายสภาพแวดล้อมของชุมชน

ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่สิบสอง (ผู้นำชุมชนอนุรักษ์ช้างไทย)

ผลการสัมภาษณ์

1. ด้านการวางแผนพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว มีความเห็นว่า แหล่งท่องเที่ยวในชุมชนนั้นส่วนใหญ่เป็นสถานที่ทางธรรมชาติ และเอกลักษณ์ของการท่องเที่ยวชุมชนคือหมู่บ้านช้างและศูนย์อนุรักษ์ช้างไทย มีการพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติโดยเฉพาะชุมชนอยู่ในเขตอำเภอห้างฉัตรที่มีการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติและการจัดกิจกรรมนันทนาการในพื้นที่และเป็นที่จัดการประชุม อบรม ได้อีกด้วยและแหล่งพื้นที่ท่องเที่ยวของชุมชนยังพัฒนาเป็นเรียนรู้ทางวิถีชีวิต การเลี้ยงช้างอีกด้วยและยังมี วัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิตของท้องถิ่นและการให้ความรู้กับคนในชุมชนถึงเรื่องการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเพื่อให้คนในชุมชนมีความรู้ความเข้าใจในการจัดการการท่องเที่ยวเพื่อให้เกิดการหวงแหนแหล่งท่องเที่ยว

2. ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยว มีความเห็นว่า ควรมีแผนดำเนินการของชุมชนในเรื่องการอนุรักษ์ควรหยุดการถากถางป่าเพื่อทำลายธรรมชาติและออกกฎหมายห้ามให้คนในชุมชนบุกรุกพื้นที่การท่องเที่ยว โดยพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นป่าไม่มีผลต่อการท่องเที่ยว ซึ่งทางชุมชนควรจะคอยเป็นหูเป็นตาช่วยกันสอดส่องดูแลพื้นที่โดยรอบร่วมกันหรือพื้นที่ และยังมีการสืบสานพิธีกรรมของครัวช่างหรือพิธีกรรมท่องเที่ยวเกี่ยวกับช้าง วัฒนธรรม ประเพณี ได้มีการให้ความรู้ที่ถูกต้องเกี่ยวกับ วิถีชีวิตต่างๆที่เป็นเอกลักษณ์ของชุมชนไม่ให้มีการผิดแบบแผนไปจากเดิม โดยการร่วมมือกันของคนในชุมชนจากคนรุ่นเก่าสู่คนรุ่นปัจจุบันเพื่อให้แหล่งท่องเที่ยวทุกประเภทของชุมชนคงความเป็นเอกลักษณ์และดึงดูดใจนักท่องเที่ยว

3. ด้านการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว มีความเห็นว่า นักท่องเที่ยวที่เข้ามาเที่ยวในชุมชนส่วนใหญ่มาทำกิจกรรมในพื้นที่ธรรมชาติ และร่วมศึกษาวัฒนธรรมของช้าง ประเพณีเก่าแก่ที่เกี่ยวข้องกับช้าง วิถีชีวิตของชุมชนและส่งเสริมให้ชุมชนมีกิจกรรมนำชมเรียนรู้วิถีของชุมชนเพื่อให้บริการแก่นักท่องเที่ยวและนอกจากมีการนั่งช้างชมธรรมชาติแล้วยังมีการส่งเสริมการใช้เส้นทางรถ

มาเพื่อการนำเที่ยวชมเมืองหรือชุมชน หรือเส้นทางจักรยานในพื้นที่ให้มากขึ้นและควรมีการจัดให้ความรู้แก่คนในชุมชนในเรื่องของการนำเที่ยวพื้นที่ทางธรรมชาติและวัฒนธรรมด้วย

4. ด้านการให้บริการนักท่องเที่ยว มีความเห็นว่า ควรมีป้ายบอกทางในชุมชนที่มากกว่าที่มีอยู่เพื่อให้ความสะดวกสบายแก่นักท่องเที่ยวและจัดทำเป็นคู่มือหรือเส้นทางท่องเที่ยวของชุมชน หมู่บ้านข้าง และต้องเพิ่มป้ายบอกทางและบอกรายละเอียดของกิจกรรมการท่องเที่ยวหรือแหล่งเรียนรู้ของชุมชนการเพิ่มเติมจุดห้องน้ำสาธารณะในจุดท่องเที่ยวสำคัญๆ จัดให้มีเส้นทางจักรยานท่องเที่ยวในพื้นที่ธรรมชาติซึ่งเป็นจุดขายของชุมชนหรือภาพวาด โดยมีมือของช่างด้วยด้วย หรือมีจุดบริการรถม้าภายในแหล่งท่องเที่ยวให้มากขึ้นในทุกชุมชนที่มีการจัดการการท่องเที่ยวชุมชนและให้ความรู้ในการเป็นมัคคุเทศก์ท้องถิ่นแก่คนในชุมชนไว้คอยแนะนำสถานที่และกิจกรรมต่างๆ เช่น กิจกรรมอาบน้ำช้าง การฝึกช้าง การแสดงช้างให้กับนักท่องเที่ยวได้

5. ด้านพื้นที่รองรับนักท่องเที่ยว มีความเห็นว่า ควรเร่งของงบประมาณสนับสนุนในการพัฒนาสภาพของพื้นที่เนื่องจากเป็นชุมชนที่มีพื้นที่กว้างมาก เช่น การสร้างถนนหนทางที่ไม่สะดวกในการเข้าสู่พื้นที่ชุมชน เนื่องจากเป็นพื้นที่การท่องเที่ยวชุมชนเป็นสภาพภูเขาเป็นเนินสูงๆ สลับกับที่ราบทำให้รถนำเที่ยวเข้าถึงลำบากในบางจุดและควรเพิ่มป้ายบอกทางของชุมชนไว้ของบอกเส้นทาง การเดินทาง และสถานที่พักในชุมชนมีน้อยและกลุ่มชาวบ้านที่เข้าใจเรื่องการจัดการด้านที่พักและสถานที่ประกอบกิจกรรมมีจำนวนน้อย บางชุมชนมีนักท่องเที่ยวเข้าจำนวนมากเกินกว่าสภาพของชุมชนจะรับรองได้และจะก่อให้เกิดการทำลายสภาพแวดล้อมของชุมชนและไม่มีการบูรณาการพื้นที่ธรรมชาติอีกด้วย

ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่สิบสาม (ผู้นำชุมชนแจ้ซ้อน)

ผลการสัมภาษณ์

1. ด้านการวางแผนพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว มีความเห็นว่า แหล่งท่องเที่ยวในชุมชนนั้น ส่วนใหญ่เป็นสถานที่ทางธรรมชาติ และเอกลักษณ์ของการท่องเที่ยวชุมชนคือน้ำตกและน้ำพุร้อน และยังมีการศึกษาธรรมชาติ มีการพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติโดยเฉพาะชุมชนอยู่ในที่มีการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติและการจัดกิจกรรมนันทนาการ ในพื้นที่แลได้อีกด้วย และแหล่งพื้นที่ท้องถิ่นของชุมชนยังพัฒนาเป็นเรียนรู้เส้นทางศึกษาธรรมชาติอีกด้วยและยังมีชีวิตของท้องถิ่นและการให้ความรู้กับคนในชุมชนถึงเรื่องการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเพื่อให้นักในชุมชนมีความรู้ความเข้าใจในการจัดการการท่องเที่ยวเพื่อให้เกิดการวางแผนแหล่งท่องเที่ยวควบคู่กับการอนุรักษ์

2. ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยว มีความเห็นว่า ควรมีแผนดำเนินการของชุมชนในเรื่องการอนุรักษ์ควรหยุดการถากถางป่าเพื่อทำลายธรรมชาติและออกกฎหมายห้ามให้คนในชุมชนบุกรุกพื้นที่การท่องเที่ยว โดยพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นป่าไม้มีผลต่อการท่องเที่ยว ซึ่งทางชุมชนควรจะคอยเป็นหูเป็นตาช่วยกันสอดส่องดูแลพื้นที่ โดยรอบร่วมกันหรือพื้นที่ ได้มีการให้ความรู้ที่ถูกต้องเกี่ยวกับ วิถีชีวิตต่างๆที่เป็นเอกลักษณ์ของชุมชนไม่ให้มีการคิดแบบแผนไปจากเดิม โดยการร่วมมือกันของคนในชุมชนจากคนรุ่นเก่าสู่คนรุ่นปัจจุบันเพื่อให้แหล่งท่องเที่ยวทุกประเภทของชุมชนคงความเป็นเอกลักษณ์และดึงดูดใจนักท่องเที่ยว

3. ด้านการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว มีความเห็นว่า นักท่องเที่ยวที่เข้ามาเที่ยวในชุมชนส่วนใหญ่มาทำกิจกรรมในพื้นที่ธรรมชาติมาเพื่อชมความงดงามของน้ำตกและน้ำพุร้อนและยังมีกลุ่มกิจกรรมบริการนวดแผนไทยให้แก่นักท่องเที่ยวอีกด้วย และส่งเสริมให้ชุมชนมีกิจกรรมนำชมเรียนรู้วิถีของชุมชนเช่นนำศึกษาเส้นทางธรรมชาติเพื่อให้บริการแก่นักท่องเที่ยวและนอกจากควรเพิ่มกิจกรรมนั่งรถม้าชมธรรมชาติแล้วยังมีการส่งเสริมการใช้เส้นทางรถม้าเพื่อการนำเที่ยวชมเมืองหรือชุมชน หรือเส้นทางจักรยานในพื้นที่ให้มากขึ้นและควรมีการจัดให้ความรู้แก่คนในชุมชนในเรื่องของการนำเที่ยวพื้นที่ทางธรรมชาติด้วย

4. ด้านการให้บริการนักท่องเที่ยว มีความเห็นว่า ควรมีป้ายบอกทางในชุมชนที่มากกว่าที่มีอยู่เพื่อให้ความสะดวกสบายแก่นักท่องเที่ยวและจัดทำเป็นคู่มือหรือเส้นทางท่องเที่ยวของชุมชนหมู่บ้านช้าง และต้องเพิ่มป้ายบอกทางและบอกรายละเอียดของกิจกรรมการท่องเที่ยวหรือแหล่งเรียนรู้ของชุมชนการเพิ่มเติมจุดห้องน้ำสาธารณะในจุดท่องเที่ยวสำคัญๆ จัดให้มีเส้นทางจักรยานท่องเที่ยวในพื้นที่ธรรมชาติ หรือมีจุดบริการรถม้าภายในแหล่งท่องเที่ยวให้มากขึ้นในทุกชุมชนที่มีการจัดการการท่องเที่ยวชุมชนและให้ความรู้ในการเป็นมัคคุเทศก์ท้องถิ่นแก่คนในชุมชนไว้คอยแนะนำสถานที่และกิจกรรมต่างๆเช่นกิจกรรมศึกษาพันธุ์ไม้ ส่องนก ส่องสัตว์ เดินป่าให้กับนักท่องเที่ยวได้

5. ด้านพื้นที่รองรับนักท่องเที่ยว มีความเห็นว่า ควรสนับสนุนให้มีการพัฒนาสภาพของพื้นที่เนื่องจากเป็นชุมชนที่มีพื้นที่กว้างมาก เช่น การสร้างถนนหนทางที่ไม่สะดวกในการเข้าสู่พื้นที่ชุมชน เนื่องจากเป็นพื้นที่การท่องเที่ยวชุมชนเป็นสภาพภูเขาเป็นเนินสูงๆสลับกับที่ราบทำให้รถนำเที่ยวเข้าถึงลำบากในบางจุดและควรเพิ่มป้ายบอกทางของชุมชนไว้ของบอกเส้นทางการเดินทางและสถานที่พักในชุมชนมีน้อยและกลุ่มชาวบ้านที่เข้าใจเรื่องการจัดการด้านที่พักและสถานที่ประกอบกิจกรรมมีจำนวนน้อย บางชุมชนมีนักท่องเที่ยวเข้าจำนวนมากเกินกว่าสภาพของชุมชนจะรับรองได้และจะก่อให้เกิดการทำลายสภาพแวดล้อมของชุมชนและไม่มีการบุกรุกพื้นที่ธรรมชาติอีกด้วย

ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่สิบสี่ (ผู้นำชุมชนวัดไหล่หิน)

ผลการสัมภาษณ์

1. ด้านการวางแผนพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว มีความเห็นว่า แหล่งท่องเที่ยวในชุมชนนั้น ส่วนใหญ่เป็นสถานที่ทางวัฒนธรรม และเอกลักษณ์ของการท่องเที่ยวชุมชนวัดไหล่หิน มีการพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม โดยเฉพาะชุมชนอยู่ใกล้กับวัดพระธาตุลำปางหลวง ที่มีการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมในแบบเดียวกันและยังมีแหล่งพื้นที่ท่องเที่ยวของชุมชนยังพัฒนาเป็นเรียนรู้ทางวิถีชีวิตการทำผ้าทอยอมสีที่เป็นเอกลักษณ์อีกด้วยและยังมี วัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิตของท้องถิ่นและการให้ความรู้กับคนในชุมชนถึงเรื่องการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเพื่อให้คนในชุมชนมีความรู้ความเข้าใจในการจัดการการท่องเที่ยวเพื่อให้เกิดการหวงแหนแหล่งท่องเที่ยว

2. ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยว มีความเห็นว่า ควรมีแผนดำเนินการของชุมชนในเรื่องการอนุรักษ์วัฒนธรรมที่ถูกต้องภายในพื้นที่โดยพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นแหล่งท่องเที่ยวทาง วัฒนธรรม ประเพณี ได้มีการให้ความรู้ที่ถูกต้องเกี่ยวกับ วิถีชีวิตต่างๆที่เป็นเอกลักษณ์ของชุมชนไม่ให้มีการผิดแบบแผนไปจากเดิม โดยการร่วมมือกันของคนในชุมชนจากคนรุ่นเก่าสู่คนรุ่นปัจจุบันเพื่อให้แหล่งท่องเที่ยวทุกประเภทของชุมชนคงความเป็นเอกลักษณ์และดึงดูดใจนักท่องเที่ยว

3. ด้านการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว มีความเห็นว่า นักท่องเที่ยวที่เข้ามาเที่ยวในชุมชน ส่วนใหญ่มาชมความงดงามและบูชาโบราณสถานที่มีอยู่ในพื้นที่ที่มีอายุเก่าแก่ และร่วมศึกษา วัฒนธรรม ประเพณีเก่าแก่ที่เกี่ยวกับ วิถีชีวิตของชุมชนและส่งเสริมให้ชุมชนมีกิจกรรมนำชมเรียนรู้วิถีของชุมชนเพื่อให้บริการแก่นักท่องเที่ยวและนอกจากนี้ควรเพิ่มกิจกรรมการนั่งรถม้าชมธรรมชาติแล้วยังมีการส่งเสริมการใช้เส้นทางรถม้าเพื่อการนำเที่ยวชมเมืองหรือชุมชน หรือเส้นทางจักรยานในพื้นที่ให้มากขึ้นและควรมีการจัดให้ความรู้แก่คนในชุมชนในเรื่องของการนำเที่ยวพื้นที่ทางธรรมชาติและวัฒนธรรมด้วย

4. ด้านการให้บริการนักท่องเที่ยว มีความเห็นว่า ควรมีป้ายบอกทางในชุมชนที่มากกว่าที่มีอยู่เพื่อให้ความสะดวกสบายแก่นักท่องเที่ยวและจัดทำเป็นคู่มือหรือเส้นทางท่องเที่ยวของชุมชน และต้องเพิ่มป้ายบอกทางและบอกรายละเอียดของกิจกรรมการท่องเที่ยวหรือแหล่งเรียนรู้ของชุมชน การเพิ่มเติมจุดห้องน้ำสาธารณะในจุดท่องเที่ยวสำคัญๆ จัดให้มีเส้นทางจักรยานท่องเที่ยวในพื้นที่ธรรมชาติซึ่งเป็นจุดขายของชุมชนหรือสภาพแวดล้อมที่สวยงามด้วย หรือมีจุดบริการรถม้าภายในแหล่งท่องเที่ยวให้มากขึ้นในทุกชุมชนที่มีการจัดการการท่องเที่ยวชุมชนและให้ความรู้ในการเป็นมัคคุเทศก์ท้องถิ่นแก่คนในชุมชนไว้คอยแนะนำสถานที่และกิจกรรมต่างๆเช่นการทำโคม การทำโบาย ให้กับนักท่องเที่ยวได้

5. ด้านพื้นที่รองรับนักท่องเที่ยว มีความเห็นว่า ควรเร่งของงบประมาณสนับสนุนในการพัฒนาสภาพของพื้นที่เนื่องจากเป็นชุมชนที่มีพื้นที่กว้างมาก เช่น การสร้างถนนหนทางที่ไม่สะดวกในการเข้าสู่พื้นที่ชุมชน เนื่องจากเป็นพื้นที่การท่องเที่ยวชุมชนเป็นสภาพถนนขนาดเล็กทำให้รถนำเที่ยวเข้าถึงลำบากในบางจุดและควรเพิ่มป้ายบอกทางของชุมชนไว้ของบอกเส้นทางการเดินทางและสถานที่พักในชุมชนมีน้อยและกลุ่มชาวบ้านที่เข้าใจเรื่องการจัดการด้านที่พักและสถานที่ประกอบกิจกรรมมีจำนวนน้อย บางชุมชนมีนักท่องเที่ยวเข้าจำนวนมากเกินกว่าสภาพของชุมชนจะรับรองได้และจะก่อให้เกิดการทำลายสภาพแวดล้อมของชุมชนและไม่มีการบูรณาการพื้นที่ธรรมชาติอีกด้วย

ภาคผนวก ฉ
เครื่องมือในการทำวิจัย

- 4) รถโดยสารสาธารณะ 5) เครื่องบิน 6) อื่นๆ(โปรดระบุ.....)

10. วัตถุประสงค์ในการเดินทางมาท่องเที่ยวจังหวัดลำปาง

- 1) พักผ่อนหย่อนใจ 2) ซื้อสินค้า
3) เข้าร่วมกิจกรรมนันทนาการ 4) ศึกษาและหาประสบการณ์
5) ติดต่อธุรกิจ 6) อื่นๆ(โปรดระบุ.....)

11. กิจกรรมใดที่ท่านต้องการในการเดินทางมาท่องเที่ยวจังหวัดลำปาง

- 1) นั่งรถม้าชมเมือง 2) อาบน้ำแร่/น้ำพุร้อน 3) ฝึกการทำโคม
4) พักผ่อน Home stay 5) เข้าร่วมชมพิธีการฟ้อนผี 6) ร่วมประเพณีท้องถิ่น
7) ชี่ช้าง 8) ศึกษาเส้นทางธรรมชาติ 9) ล่องแพ
10) ศึกษางานพุทธศิลป์พม่า 11) แห่สลุกลงหวง 12) อื่นๆ(โปรดระบุ.....)

12. ท่านทราบข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวของจังหวัดลำปางจากทางใด

- 1) นิตยสาร/หนังสือพิมพ์ 2) อินเทอร์เน็ต 3) งานแสดงสินค้าทางการท่องเที่ยว
4) เอกสารประชาสัมพันธ์ 5) วิทยุ/โทรทัศน์ 6) อื่นๆ(โปรดระบุ.....)

13. ค่าใช้จ่ายในการเดินทางท่องเที่ยวจังหวัดลำปาง

- 1) ต่ำกว่า 10,000 บาท 2) 10,001 – 20,000 บาท 3) 20,001 – 30,000 บาท
4) 30,001 – 40,000 บาท 5) มากกว่า 40,001 บาทขึ้นไป

14. ที่พักที่ท่านพักในจังหวัดลำปาง

- 1) โรงแรม 2) เกสเฮาส์ 3) บ้านญาติ/บ้านเพื่อน
4) รีสอร์ท 5) โฮมสเตย์ 6) อื่นๆ(โปรดระบุ.....)

ตอนที่ 2 ระดับความต้องการด้านองค์ประกอบของการท่องเที่ยวและพื้นที่โดยรอบแหล่งท่องเที่ยว จังหวัดลำปาง

คำชี้แจง: กรุณาใส่เครื่องหมาย / ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุด

การเดินทางมาพื้นที่โดยรอบแหล่งท่องเที่ยวในชุมชน ท่านได้รับความสะดวกสบายในด้านต่าง ๆ พร้อมกับบริการ ประทับใจ ความสะดวกสบาย ในสิ่งดังกล่าวข้างต้นในระดับ

มากที่สุด ให้เขียนเครื่องหมาย / ลงในช่องหมายเลข 5

มาก ให้เขียนเครื่องหมาย / ลงในช่องหมายเลข 4

ปานกลาง ให้เขียนเครื่องหมาย / ลงในช่องหมายเลข 3

น้อย ให้เขียนเครื่องหมาย / ลงในช่องหมายเลข 2

น้อยที่สุดหรือไม่ได้ใช้บริการในรายการนั้น ๆ ให้เขียนเครื่องหมาย / ลงในช่องหมายเลข 1

ข้อ	1.ด้านแหล่งท่องเที่ยว	(5)	(4)	(3)	(2)	(1)
1.1	มีแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่มีทรัพยากรทางการท่องเที่ยวที่สวยงามและยังคงความเป็นธรรมชาติและสมบูรณ์เช่น ภูเขา น้ำตก เป็นต้น					
1.2	ภายในแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติยังคงมีพรรณไม้ พรรณพืช สัตว์ป่า ให้พบเห็นได้ในพื้นที่					

1.3	มีแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่มีความเป็นเอกลักษณ์และมีชื่อเสียง					
1.4	มีแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ เช่น โบราณสถาน โบราณวัตถุ					
1.5	แหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์มีประวัติความเป็นมายาวนานและน่าสนใจ					
1.6	แหล่งท่องเที่ยวทางโบราณสถานยังคงความเป็นเอกลักษณ์และมีการอนุรักษ์ไว้เป็นอย่างดี					
1.7	แหล่งท่องเที่ยวประวัติศาสตร์มีเรื่องราวที่น่าสนใจ					
1.8	แหล่งท่องเที่ยวทางศิลปวัฒนธรรม เช่น หมู่บ้านทอผ้าไหม หมู่บ้านหัตถกรรมเป็นต้น					
ข้อ	2.ด้านความสามารถในการเข้าถึง	(5)	(4)	(3)	(2)	(1)
2.1	ความสะดวกสบายในการโดยสารรถขนส่งมวลชน					
2.2	ความสะดวกสบายในการโดยสารรถตู้					
2.3	ความปลอดภัยในการโดยสารรถขนส่งมวลชน					
2.4	ความปลอดภัยในการโดยสารรถตู้					
2.5	มีป้ายบอกทางและสัญลักษณ์ชัดเจน					
2.6	สภาพถนนที่ดี					
2.7	มีถนนเข้าถึงสถานที่ท่องเที่ยวได้ง่าย					
ข้อ	3.ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก	(5)	(4)	(3)	(2)	(1)
3.1	ร้านจำหน่ายอาหารและเครื่องดื่มมีจำนวนเพียงพอ					
3.2	สถานที่ตั้งของร้านค้าใกล้แหล่งท่องเที่ยว					
3.3	มีห้องน้ำให้บริการอย่างเพียงพอต่อจำนวนนักท่องเที่ยว					
3.4	มีสถานที่จอดรถรองรับ					
3.5	มีแผนที่ของในสถานที่ท่องเที่ยวไว้บริการ					
3.6	มีระบบโทรคมนาคมการสื่อสารระบบอิเล็กทรอนิกส์					
3.7	มีห้องน้ำและเส้นทางเดินสำหรับคนพิการ					
ข้อ	4.ด้านสถานที่พักผ่อน	(5)	(4)	(3)	(2)	(1)
4.1	ที่พักมีจำนวนเพียงพอต่อความต้องการของนักท่องเที่ยว					
4.2	ภายในห้องพักมีสิ่งอำนวยความสะดวกครบครันเช่น กาน้ำร้อน ไม้กวาด					
4.3	ความสะอาดของห้องพัก					
4.4	ราคาของห้องพักมีความเหมาะสม					

4.5	ที่พักมีระบบรักษาความปลอดภัย					
4.6	การตกแต่งห้องพักมีความกลมกลืนกับสถานที่ท่องเที่ยว					
4.7	ที่พักมีห้องประชุมสัมมนาไว้บริการ					
4.8	ที่พักมีสระว่ายน้ำไว้บริการ					
4.9	ที่พักมีห้องอาหารที่ได้มาตรฐาน					
4.10	ประเภทของห้องพักมีความหลากหลายตามความต้องการของนักท่องเที่ยว					
ข้อ	5.ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว/โปรแกรมการท่องเที่ยว	(5)	(4)	(3)	(2)	(1)
5.1	มีกิจกรรมนันทนาการที่น่าสนใจภายในแหล่งท่องเที่ยว					
5.2	นักท่องเที่ยวได้รับความสนุกและเพลิดเพลินจากกิจกรรมข้าง					
5.3	กิจกรรมส่งเสริมการใช้วัสดุที่เป็นธรรมชาติไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม					
5.4	กิจกรรมนั่งรถม้าชมเมืองมีมัคคุเทศก์ที่คอยให้ความรู้เกี่ยวกับสถานที่ต่างๆ ที่ได้นั่งรถผ่าน					
5.5	กิจกรรมเดินป่าศึกษาเส้นทางธรรมชาติมีความสวยงามและมีธรรมชาติที่ สมบูรณ์					
5.6	กิจกรรมศึกษาวิถีชีวิตชุมชนยังคงอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมของชุมชนได้เป็น อย่างดี					
5.7	มีการจัดส่งเสริมกิจกรรมไหว้พระ 9 วัดเพื่อสักการะสถานที่ศักดิ์สิทธิ์และ มีชื่อเสียง					
5.8	มีกิจกรรมทางวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์					
5.9	มีกิจกรรมทางเลือกเช่น การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เป็นต้น					
ข้อ	6.ด้านบริการเสริม(ร้านอาหารและเครื่องดื่ม)	(5)	(4)	(3)	(2)	(1)
6.1	ร้านจำหน่ายอาหารและเครื่องดื่มมีจำนวนเพียงพอ					
6.2	ความสะอาดของบริเวณโดยรอบแหล่งท่องเที่ยว					
6.3	มีห้องน้ำให้บริการอย่างเพียงพอต่อจำนวนนักท่องเที่ยว					
6.4	สถานที่ตั้งของร้านค้าใกล้แหล่งท่องเที่ยว					
6.5	มีบริเวณที่จอดรถให้บริการ					
6.6	ราคาอาหารและเครื่องดื่มมีความเหมาะสม					
6.7	การบริการของพนักงานมีความสุภาพ					
6.8	รสชาติอาหาร					
6.9	มีอาหารพื้นเมืองให้บริการ					
6.10	ความสะอาดของอาหารและเครื่องดื่ม					
ข้อ	7.ด้านบริการเสริม(ร้านขายสินค้าที่ระลึก)	(5)	(4)	(3)	(2)	(1)

7.1	ราคาของสินค้าเหมาะสมกับคุณภาพ					
7.2	มีการจัดการส่งเสริมการขาย เช่น ลดราคา มีของแถม เป็นต้น					
7.3	การบริการที่ดีของพนักงานขาย					
7.4	สินค้ามีเอกลักษณ์ท้องถิ่นชุมชน					
7.5	มีสินค้าให้เลือกหลากหลาย					
7.6	สินค้าทำจากวัตถุดิบในท้องถิ่นชุมชน					
7.7	สินค้าสอดคล้องกับการใส่ใจหรืออนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของชุมชน					
ข้อ	8.ด้านการบริการเสริม(นำเที่ยว/มัคคุเทศก์)	(5)	(4)	(3)	(2)	(1)
8.1	มัคคุเทศก์ท้องถิ่นสามารถให้ข้อมูลการบริการต่างๆได้เป็นอย่างดี					
8.2	มัคคุเทศก์มีความรับผิดชอบต่อน้ำที่					
8.3	มัคคุเทศก์ให้ข้อมูลของแหล่งท่องเที่ยวได้ดี					
8.4	มัคคุเทศก์ให้ข้อมูลด้านสิ่งแวดล้อมได้ดี					
8.5	มัคคุเทศก์ท้องถิ่นให้ข้อมูลด้านประวัติศาสตร์ศิลปวัฒนธรรมได้ดี					
8.6	มัคคุเทศก์มีความซื่อสัตย์					
8.7	มัคคุเทศก์ให้บริการที่มีไม่ตรีจิต					
8.8	มีขุมมัคคุเทศก์ให้บริการ					
ข้อ	9.ด้านการบริการเสริมด้านอื่นๆ	(5)	(4)	(3)	(2)	(1)
9.1	ร้านอินเทอร์เน็ต					
9.2	ตู้ ATM					
9.3	สถานพยาบาล					
9.4	ไปรษณีย์/ตู้ไปรษณีย์					
ข้อ	10.ด้านการมีส่วนร่วม	(5)	(4)	(3)	(2)	(1)
10.1	ต้องการให้มีกิจกรรมโดยเปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วม					
10.2	สนใจท่องเที่ยวและพักแบบ Home stay					
10.3	ต้องการเรียนรู้ถึงวิถีชีวิตของชุมชน					
10.4	ต้องการเรียนรู้ถึงประเพณีของชุมชน					
10.5	ต้องการเรียนรู้ถึงวัฒนธรรมของชุมชน					
10.6	ต้องการให้มีการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวควบคู่ไปกับการอนุรักษ์วัฒนธรรมและประเพณีของชุมชน					

ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่นๆ

.....
ขอขอบพระคุณที่ท่านสละเวลาอันมีค่าในการตอบแบบสอบถามในครั้งนี้

.....

10. ท่านมีส่วนร่วมในด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวในชุมชนหรือไม่ อย่างไร.....

11. ท่านมีส่วนร่วมในด้านการจัดกิจกรรมท่องเที่ยวในชุมชนหรือไม่ อย่างไร.....

12. ท่านมีส่วนร่วมในด้านการให้บริการแก่นักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวในชุมชนหรือไม่ อย่างไร.....

13. ท่านมีส่วนร่วมในด้านพื้นที่รองรับนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวภายในชุมชนหรือไม่ อย่างไร.....

ตอนที่ 2 ระดับการมีส่วนร่วมต่อการพัฒนาและการท่องเที่ยวชุมชนและพื้นที่โดยรอบของชุมชน

คำชี้แจง: กรุณาใส่เครื่องหมาย / ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุด

การมีส่วนร่วมในการวางแผน จัดการ การท่องเที่ยวชุมชนและสภาพทรัพยากรท่องเที่ยวในพื้นที่โดยรอบแหล่งท่องเที่ยวในชุมชน ท่านมีส่วนร่วมพร้อมกับการให้บริการในการจัดการท่องเที่ยวชุมชน ในระดับ

มากที่สุด ให้เขียนเครื่องหมาย / ลงในช่องหมายเลข 5

มาก ให้เขียนเครื่องหมาย / ลงในช่องหมายเลข 4

ปานกลาง ให้เขียนเครื่องหมาย / ลงในช่องหมายเลข 3

น้อย ให้เขียนเครื่องหมาย / ลงในช่องหมายเลข 2

น้อยที่สุดหรือไม่มีส่วนร่วมในรายการนั้น ๆ ให้เขียนเครื่องหมาย / ลงในช่องหมายเลข 1

ข้อ	1.ด้านความพร้อมในการวางแผนและพัฒนาทรัพยากรท่องเที่ยว	(5)	(4)	(3)	(2)	(1)
1.1	ชุมชนมีทรัพยากรธรรมชาติทางการท่องเที่ยว เช่น น้ำตก ถ้ำ ป่า					
1.2	ชุมชนยังอนุรักษ์วิถีการดำเนินชีวิต ภูมิปัญญาชาวบ้าน เช่น การแต่งกาย กิจกรรมประเพณี อาหาร และ ภาษาพูด ที่เป็นเอกลักษณ์ประจำท้องถิ่น					
1.3	ชุมชนมีการรักษาและสืบทอดวัฒนธรรมประเพณี การจัดกิจกรรมซึ่งแสดงถึงการสืบสานประเพณี วัฒนธรรม ให้คงอยู่กับคนในชุมชน เช่น มีการจัดกิจกรรมอย่างต่อเนื่องกันในทุกๆปี					
1.4	ชุมชนมีความพร้อมของทรัพยากรท่องเที่ยวต่อการรองรับนักท่องเที่ยว					
1.5	ชุมชนมีความผูกพันกับท้องถิ่น เช่น ความสัมพันธ์ของแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์กับชุมชนท้องถิ่น ในเรื่องความเชื่อ ตำนาน นิทานพื้นบ้าน					

1.6	ชุมชนมีส่วนร่วมในการวางแผนการจัดการแหล่งท่องเที่ยวในชุมชน					
1.7	ชุมชนมีภูมิปัญญาท้องถิ่น เช่น การใช้สมุนไพรในการป้องกันและรักษาโรค					
ข้อ	2.สถานภาพทางด้านสิ่งแวดล้อมในหมู่บ้าน	(5)	(4)	(3)	(2)	(1)
2.1	ในชุมชนมีร้านจำหน่ายสินค้าที่เกิดจากคนในชุมชนไว้คอยบริการนักท่องเที่ยว					
2.2	ในชุมชนมีการจัดการในด้านความปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยว					
2.3	ในแหล่งท่องเที่ยวชุมชนมีการจัดภูมิทัศน์ไว้อย่างสวยงามและเป็นระเบียบ					
2.4	ชุมชนมีส่วนร่วมในการวางแผนจัดการภูมิทัศน์ในแหล่งท่องเที่ยว					
2.5	ชุมชนมีส่วนร่วมในการให้ข้อมูลแก่นักท่องเที่ยวที่บริการด้านข้อมูลข่าวสารประชาสัมพันธ์สถานและ มีเจ้าหน้าที่คอยให้คำแนะนำ ข้อมูลต่างๆ					
2.6	ชุมชนมีความพร้อมของบุคลากรท่องเที่ยวให้ปฏิบัติตามมาตรการรักษาความปลอดภัยอย่างเคร่งครัด พร้อมในการรับมือกับเหตุการณ์ฉุกเฉินตลอดเวลา					
2.7	ห้องน้ำที่อนุญาตให้ใช้มีเพียงพอต่อจำนวนนักท่องเที่ยว					
2.8	ชุมชนสามารถให้บริการที่พักแบบโฮมสเตย์แก่นักท่องเที่ยว					
ข้อ	3.องค์ประกอบด้านการจัดการพื้นที่	(5)	(4)	(3)	(2)	(1)
3.1	ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการดูแลรักษา ทำนุบำรุงแหล่งท่องเที่ยว					
3.2	มีการจัดการด้านการใช้ประโยชน์พื้นที่และบริเวณโดยรอบชุมชน อย่างเป็นระบบ เช่น มีการแบ่งพื้นที่เพื่อใช้ประโยชน์สำหรับแหล่งท่องเที่ยว และที่พักอาศัยโดยชุมชนมีส่วนร่วม					
3.3	ภาครัฐรวมทั้งภาคเอกชนได้ให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการวางแผนการท่องเที่ยวในชุมชนเพื่อให้เป็นไปตามความต้องการของชุมชน					
3.4	ชุมชนมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นจากการส่งเสริมด้านการท่องเที่ยวของภาครัฐ					
3.5	ชุมชนได้ประโยชน์จากการส่งเสริมการท่องเที่ยวของภาครัฐอย่างทั่วถึง					
ข้อ	4.องค์ประกอบด้านการจัดการ	(5)	(4)	(3)	(2)	(1)
4.1	ภายในชุมชนมีบุคลากรด้านการบริการที่เพียงพอต่อการให้บริการแก่นักท่องเที่ยว เช่น มีคฤหบดีน้อย ไกด์ประจำท้องถิ่น					
4.2	ภาครัฐส่งเสริมในเรื่องการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวชุมชน					
4.3	ในชุมชนมีราษฎรชาวบ้านที่สามารถเล่าถึงประวัติความเป็นมาของชุมชนได้					
4.4	ภาครัฐมีการอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับเรื่องการท่องเที่ยวให้แก่คนในชุมชน					

4.5	มีการจัดการ การวางแผน ในเรื่องการพัฒนาการท่องเที่ยวภายในชุมชนโดย ไม่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อแหล่งท่องเที่ยว					
ข้อ	5.องค์ประกอบด้านกิจกรรมและกระบวนการเรียนรู้	(5)	(4)	(3)	(2)	(1)
5.1	ชุมชนมีส่วนร่วมในการกำหนดกิจกรรมการท่องเที่ยวในท้องถิ่น ไม่รบกวน ความสงบสุขของคนในส่วนใหญ่ในพื้นที่และไม่ขัดต่อกฎหมาย ศิลธรรม หรือวัฒนธรรมของชาติ					
5.2	มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน เช่น ด้านวัฒนธรรม ภูมิปัญญา					
5.3	สร้างจิตสำนึก เรื่อง การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรมในสวน ของชาวบ้านและผู้ที่มาเยือน					
5.4	ชุมชนมีส่วนร่วมในการวางแผนส่งเสริมแหล่งวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดความเสื่อมโทรม					
5.5	มีการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ เพื่อก่อให้เกิดการพัฒนาตลอดจน กระบวนการทำงานทางด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างถูกต้องเหมาะสม เช่น มีการจัดโครงการกิจกรรมการท่องเที่ยวต่างๆ ที่ทำให้คนในชุมชนเกิด การแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับผู้มาเยือน					
ข้อ	6.องค์ประกอบด้านการมีส่วนร่วมด้านอื่นๆ	(5)	(4)	(3)	(2)	(1)
6.1	ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยวเช่น การนำเที่ยว นำชม					
6.2	ชุมชนได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการท่องเที่ยวในชุมชนของตน					
6.3	ชุมชนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นต่อการจัดการแหล่งท่องเที่ยวใน ท้องถิ่นของตนผ่านการจัดเวทีเสวนา การจัดประชุม					
6.4	ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการวางแผนและจัดกิจกรรม เช่น โครงการที่ สืบสานงานประเพณีวัฒนธรรม					
6.5	ชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจหรือ การกำหนดทิศทาง การท่องเที่ยว เช่น การจัดตั้งชมรมการท่องเที่ยวชุมชน					
6.6	การรวมตัวเพื่อจัดตั้งองค์กรการท่องเที่ยวขึ้นในชุมชน เช่น การจัดตั้งกลุ่ม ชมรม องค์กร หรือองค์กรชุมชน ที่เกี่ยวข้อง ด้านการท่องเที่ยว					

ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่นๆ

.....

.....

.....

ขอขอบพระคุณที่ท่านสละเวลาอันมีค่าในการตอบแบบสอบถามในครั้งนี้

แบบสัมภาษณ์เชิงลึก(In-depth Interview)

เรื่อง แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชน จังหวัดลำปาง

คำชี้แจง: แบบสอบถามนี้จัดทำขึ้นเพื่อเป็นส่วนหนึ่งของ หลักสูตรวิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต แผนกวิชาการจัดการนันทนาการการท่องเที่ยว คณะวิทยาศาสตร์การกีฬา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โดยคำตอบของท่านจะนำไปใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อการศึกษาเท่านั้น

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

คำชี้แจง: โปรดทำเครื่องหมาย / ลงใน หรือเติมข้อความในช่องว่าง ตามความเป็นจริงของท่าน

1. ชื่อ-สกุล.....

ตำแหน่ง.....

ที่อยู่ บ้านเลขที่..... หมู่ที่..... ตำบล.....

อำเภอ..... จังหวัด..... รหัสไปรษณีย์.....

2. ข้อมูลส่วนตัว

2.1. เพศ ชาย
 หญิง

2.2. อายุ 15 - 25 ปี 26 - 35 ปี
 36 - 45 ปี 46 - 55 ปี
 56 - 65 ปี 66 ปีขึ้นไป

3. ระดับการศึกษา

ต่ำกว่าประถมศึกษา ประถมศึกษา มัธยมศึกษา
 ปริญญาตรี ปริญญาโท ปริญญาเอก

4. อายุการทำงาน

น้อยกว่า 1 ปี 1 - 5 ปี
 6 - 10 ปี 11 - 15 ปี มากกว่า 15 ปี

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นต่อความต้องการด้านการพัฒนาการมีส่วนร่วมของชุมชน

- 1.1 ท่านมีการจัดการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนของท่านหรือไม่/อย่างไร
- 1.2 ท่านคิดว่ารูปแบบการจัดกิจกรรมทางด้านการท่องเที่ยวในชุมชนเป็นอย่างไร
- 1.3 ท่านมีการอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยวของชุมชนและ มีปัญหา หรืออุปสรรคหรือไม่อย่างไร
- 1.4 ท่านมีการจัดการด้านพื้นที่เพื่อรองรับนักท่องเที่ยวอย่างไร
- 1.5 ท่านคิดในชุมชนมีการให้บริการนักท่องเที่ยวอย่างไร มากน้อยแค่ไหน
- 1.6 ท่านมีความคิดเห็นอย่างไรต่อแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนจังหวัดลำปาง
- 1.7 ปัญหาและอุปสรรคต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนจังหวัดลำปาง

ขอขอบพระคุณทุกท่านที่ให้ความร่วมมือในการให้สัมภาษณ์

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์

ชื่อ-นามสกุล	กิตติศักดิ์ กลิ่นหมื่น ไวย
วัน เดือน ปี เกิด	7 กันยายน พ.ศ. 2526
ประวัติการศึกษา	<ul style="list-style-type: none"> - เข้าศึกษาต่อในหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิทยาศาสตรการกีฬา แขนงวิชาการจัดการนันทนาการการท่องเที่ยว คณะวิทยาศาสตรการกีฬา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในภาคปลาย ปีการศึกษา 2552 - ศิลปศาสตรบัณฑิต (การจัดการท่องเที่ยว) คณะศิลปศาสตร มหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย - ศิลปศาสตรบัณฑิต (ประวัติศาสตร์) คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง - จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนราชสีมาวิทยาลัย